پێویسته بەقوولی لە ئەرکەکانی ڕۆژانە بگەین و بەگیانێکی نوێی ئەوتۆ کار بکەین کە لەگەل پێداویستییەکانی ئێستاو ئاسۆی با شەڕۆژدا تەواو گونجاو بێت .
سەرۆکی فەرمانده
صدام حسین

هاوکاری
« التضامن »

دەزگای ڕۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی
شەقامی « الجمهورية »
مەیدانی الخلانی
تەلەفون ٨٨٧٥٧٩٥/ەخەت
هاوکاری ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە
سالی ١٩٧٠ دامەزراوە
٨ لاپەڕە ٢٥ فلسە

سەرنووسەر سعاد ادیب

● دووشەممە ٨ی تشرینی یەکەم ١٩٧٩ ژمارە ٤٩٥ ● ● الاثنين ٨ تشرين الاول ١٩٧٩ العدد ٤٩٥ ●

سەرۆکی بەڕێز صدام حسین سەری لە هەردوو وەزارەتی دارایی و کشتوکال داو داوای کرد کە :

بەگیانی هاوچەرخی و بیری شۆڕش و بەرنامەی پەرەسەندو ڕەفتار لەگەل هاوولاتیان بکرێ

بۆ دابین کردنی پێویستی یە رووله‌زیادی یەکان بەرهەم پترو پڕۆژە کشتوکالییەکان گەشەپێ بکرێن

● ئەوەی کە یاساکان دەگۆڕێ هەموو کۆمەلە چونکە ئەو یەکەم کەسە کە پەی بەسروشتی ئەم یاسانەو ئەوانەی کە دەکرێ لە جێیان دابنرێن ، دەبات ..
● بانگێشتن بو پێویستی قوول بوونەوە لە گەیشتن لە فرمانەکانی ڕۆژانەو کارکردن بە گیانێکی نوێ کە لەگەل پێویستیەکانی ئێستاو ئاسۆکانی دوارۆژدا بگونجێ ..

بەڕێز سەرۆک صدام حسین داوای لە کارگێڕانی دایەرەکانی دەولەت کردووە کە لەگەل هاوولاتیاندا بەگیانێکی هاوچەرخ و بیری شۆڕشەوەو پڕۆگرامە پێشکەوتوکانی بۆ خزمەت هاوولاتیان مامەلە بکەن بەجۆرێك لەگەل خواستی سەرکردایەتی حزب و شۆڕش لە بنیات نانی کۆمەلگای نوێدا بگونجێت

بەڕێز سەرۆك لە گفتوگۆی لەگەل کاربەدەستانی وەزارەتی دارایدا کە سەرلەبەیانی ڕۆژی شەممەی ڕابوردوو سەری لێدابوون وتی :ـ موفرەداتی ڕۆژانەی ئێستای هاوولاتیان ئەو موفرەداتەی جاران نەماوە . خەلکی جاران سی لەو موفرەداتەی زیاتر بەسەردا تێنەدەپەڕی بۆ نموونە ، بەلام ئەمرو پتر لە سێ سەد حالەتی بەسەردا تێپەڕ دەبێت ئەوەش زەمانێکی خۆی هەیە کە وەك زەمانی نی یە .

بەڕێز سەرۆك هەروەها .. وتی ئەو هاوولاتی یەی دوو سەعات چاوەڕوانی دەکرد بۆ ئەوەی مامەلەکەی تەواو بێت ، ئەمرو وای لێهاتووە کە لە ١٠ دەقیقە زیاتری نی یە بۆ ئەوەی بۆی جێبەجێ بکرێت ، لەبەر ئەوە ئەو ئیشەی جاران دوو سەعاتی دەخایاند بۆ ئەوەی جێبەجێ بکرێت ، ئێستا تەواوکردنی بە ١٠ دەقیقە بۆ تەشتێکی گرنگ و پێویست . سەرۆکی بەڕێز دەستنیشانی ئەوەشی کردووە کە هاوولاتیانی کۆمەلگای عیراق هەموویان لێهاتووە بەکاری ڕۆژانەی دایەرەکانیانەوە بەستراونەوە ، ئەوەش لێکۆلینەوەی حالەتی کۆمەلگای نوێ پێویست دەکات بۆ چارەسەرکردنی ئەو کارەی بەفیرۆ دەڕوات لە دوای بەدواداچوونی مامەلەی ڕۆژانەی هاوولاتیان .

بەڕێز سەرۆك بەکاربەدەستانی وەزارەتی دارایی وتووە ـ ئەگەر بتوانن سالی ملیونێك سەعات کار پاشەکەوت بکەن بەبێ گومان دەولەت بەحیساباتێکی ئابوری لە ئەنجامدا ملیونەها دیناری جنگ دەکەوێت .. بەڕێز سەرۆك هەروەها وتوویەتی .. مەسەلەی هەلسوڕان لەگەل مامەلەی هاوولاتیاندا بەپێی شێوەکۆنە بەمیرات بەجێ ماوەکە ئەوە داکەوتنێکی ئاشکراو راستەقینەیە بەبیرکردنەوەو وە بەسروشتی یاساکان .. چونکە ئەو یاسایانە بەبیری ئەو کەسانە دارێژراو دانراوە کە پەنجا سال بەر لە ئێستابوون کاتێك بودجەی عیراق لە سێ ملیون دینار تێپەڕی نەدەکرد .

بەڕێز سەرۆك لە کۆتایی قسەکانیدا وتی .. کەسێك وامەزندە بکات کە ئەرکی گۆڕینی یاساکان تەنیا ئەرکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشە بەشێوەیەکی عەمەلی وێنەکەو واقیع چاك تێنەگەیشتووە ئەمەش ڕاست نی یە. بەلکو ئەوەی یاساکان دەگوڕێت سەرجەمی کۆمەلە چونکە ئەو یەکەمینە کە لە سروشتی ئەو یاسایانە دەگات و لە جێگرەوەی ئەوانیش دەگات.. ئەوجا ئەو جێگرەوانە بۆ لایەنی بالا دەستنیشان دەکات .. لەوجێدا هاوکاری لە نێوان بالاو خوارودا پێ دەگات بۆ ئەوەی مەیدانی چاك و ڕاستی خۆی بگرێت . لەو سەردانەی بەڕێز سەرۆك صدام حسین بۆ وەزارەتی دارایی لە لایەن بەڕێز وەزیری دارایی و کارگێڕان و جەماوەرێکی زۆرەوە پێشوازی کراوە لەبەردەم وەزارەتی دارایدا بۆ سلاو لە سەرۆك گردبوبونەوەو هوتافیان بەژیانی سەرۆك و سەرکردایەتی بە ڕابەریکەی دەکێشا ..

بڕوانە : ل : ٧

سلاوی سەرۆکی فەرماندە صدام حسین

بەڕێز جێگری یەکەمی سەرۆك وەزیران بە کارگێڕانی دەزگاکانی ئۆتۆنۆمی دەگەیەنێ

هەولێر :ئا.د.ع:
بەڕێز طه یاسین رمضان ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش ، جێگری یەکەمی سەرۆك وەزیران سلاوی سەرکردایەتی حزب و شورش ، لە سەرویانەوە سەرۆکی بەڕێز صدام حسین بە کارگێڕانی دەزگاکانی ئۆتۆنۆمی گەیاند لەگەل رێزیان بۆ ئەو تەقەللایە دلسۆزی یەی لە پێناوی سەرخستنی تاقی کردنەوەی ئۆتۆنۆمی دراوە .

لەو وتارەدا کە لە کردنەوەی سێیەمین خولی ئاسایی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا خوێندەیەوە کە بەڕێز عبدالفتاح محمد امین ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش و وەزیری حوکمی محەلی تێیدا ئامادەبوو ، دووپاتی کردەوە کە شۆڕش و حزبە فەرماندەکەی بۆ جێبەجێ کردنی (منطلق) ەکانی حزب و پەیڕەوە شۆڕشگێڕەکەی سەربارەت بەمەسەلەی نەتەوەیی هەموو جۆرە پشتگیری و بایەخێك بە تاقی کردنەوەی ئۆتۆنۆمی ئەدات .
هەروەها وتی : شۆڕشەکەتان شۆڕشی حەقەدەی تەمووز بۆ دابین کردنی پێویستییەکانی گەلەکەمان بەرپابوو کە بنیاتنانی عیراقێکی [illegible] گەشەکردوی سەقام گیرو پەرەسەندووە و بۆ ئەوەی رادەیەك بۆ ئەو دۆخە شێواوە دابنێ کە گەلەکەمان دووچاری بوو ، ئەو باری باشاگەردانی و ئاژاوەیە لابەرێ کە سەردەمەکانی پێشو دروستیان کرد .

بڕوانە : ل : ٧

لە بروسکەیەکدا بۆ سەرۆکی بەڕێز صدام حسین

ئەنجومەنی یاسادانان پتەوی یەکێتی نیشتمانی دووپات دەکاتەوە

لەبروسکەیەکدا ..
ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی بەلێنی داوە کە جەماوەری ناوچەکەو هێزە تێکۆشەرەکانی لەریزی پێشەوەدا رابوەستی لە شەڕی بەرەورووبوونەوەو رزگاریدا سەرکردایەتی بەڕێز سەرۆك صدام حسین ئەمەش تەواوی بروسکەکەیە ..

بەبۆنەی کردنەوەی دەورەی ئاسایی ئەنجومەنی یاسادانان لە سالی سێهەمدا . شادمانین کەبەناوی جەماوەری ناوچەی ئۆتۆنۆمیەوە کە ئەوبەڕی ڕێزو شانازیمان پێشکەشی بەڕێزتان بکەین بۆ ئەو چاودێری و بەتەنگەوەهاتنەی پێشکەشی ناوچەکەی دەکەن کە بەشێوەیەکی ڕاستەقینە هاوبەشی ی بنیاتنانی کۆمەلگاو مرۆڤ دەکات بنیات نانێکی شورشگێڕانەو نیشتمان پەروەرانە کە یەکبوونی ڕێبازو یەکبوونی چارەنووس نیشان دەدات و پەیوەندی هاوولایەتی و برایەتی قول دەکاتەوەو دەستنیشانی مەودای تێکۆشانی بەردەوام و کلپەسەندوو دژی هەموو جۆرە پیلانێکی ناوخۆو دەرەوە دەکات .
ئێمە کە پێ دەنێینە سالی یاسادانانی سێهەمەوە ئەوەتان سەر لەنوێ بۆ دووپات دەکەینەوە کە جەماوەرو هێزە تێکۆشەرە خێر خواکانی لەڕیزی پێشەوەی جەنگی بەگژاداچوون و رزگاریدا دەوەستین و جەماوەری ئێمە بەسەرکردایەتی ئێوە هەمیشە هێزێکی زەبرهاوێژ دەبێت بۆ دنیای دەسەلێنێت کە یەکێتی ڕیزی نیشتمانی بەهێزترو پتەوترە و دوارۆژی پڕشنگدارمان بەم تێکۆشان و یەکێتی یەدا ئێرەردە بێت بۆ گەیشتن بۆ سەبەنییەکی دیموکراتی سۆشیالیستی یەکگرتوو بەسەرکردایەتی رابەرتان .. هەر بژین وەك سەرکردەی ڕێبازەکەمان و . هەربژی حزبی شۆڕش و جەماوەر وەك چرایەك ڕیگای هەموو ڕێبازی نیشتمانی و نەتەویی و جیهانی ڕۆشن دەکاتەوە .

محمد علی محمد امین
سەرۆکی ئەنجومەنی یاسادانان

وەزیری نەوت لە کردنەوەی نەدوەکەی ئۆپیك لە ڤیەنا وتوویە :

عراق پێك هێنانی سندوقێکی جیهانی بۆ یارمەتی دانی ولاتانی تازە گەشەسەندو دووپات دەکاتەوە

ڤیەنا - ٣ - ئا. د. ع
ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری نەوت بەڕێز تایە عبدالکریم داوای لە دەولەتە خاوەن پیشەسازیکان کردووە کە پشتگیری ئەو کۆشش و هەول و تەقەللایە بکەن کە بۆبنیاتنانی سیستەمێکی ئابوری نوێی جیهانی عادیلانە دەدرێت ئەویش لە ڕێگای نەهێشتنی سیاسەتە کۆنەکانی بازرگانی یەوەو زامن کردنی چەسپاندنی نرخی کەرەسەخاوە فرۆشراوەکانی دەولەتە تازە گەشەکردوکانەوە .

هەروەها لەو وتارەدا کە لە کۆبوونەوەی کردنەوەی نەدوەی ڕێکخراوی ولاتانی خاوەن نەوت «ئوبیك» دەربارەی وزەو دوارۆژی بازاری نەوت داوای کردووە کە ڕیگا خۆش کرێت بۆ گەیاندنی شارەزایی تەکنیکی بۆ ولاتە تازە گەشەکردوکان بە نرخێکی عادیلانە ورێگا بدرێت کە دەستمایە بە ئاسانی لەو ولاتانەدا بخرێتە کار بە مەرجێکی ئەو تۆ دوربێ لە چەوساندنەوەو بەربەستی دەسەلاتی کۆمپانیا گەورەکان بکرێت بەڕێز وەزیری نەوت لە وتارەکەیدا داوای لە دەولەتە پیشەسازیکان کردووە کە ڕێگایەك رەچاوکەن کە ئەوەندە نەوت سەرف نەکرێت و چارەسەری ئەو نەوت بەفیرۆدانە بکرێت و سەرچاوەی رێ دکان زیادبکرێت کە جێگای نەوت بگرێتەوە بە جۆرێکی ئەوتۆ کە ئەو نەوتە پاشەکەوتەی لە دنیادا هەیە زیاتر بەرگە بگرێت . بەڕێز وەزیری نەوت لە وتارەکەیدا دەست نیشانی ئەو دووپات کردنەوەیەی بەڕێز سەرۆك صدام حسینی کردووە کە لەو تارەکەیدا کردبووی کە مانگی رابوردوو لە کونگرەی ولاتانی بێلایەندا لە هاڤانا خوێندبوویەوە بۆ پێویستی روانینەوەزە بەڕوانینێکی فراوانەوە نەك یەك لایەنی وە لەسەر بنچینەی ئەوەی کە پێویستە دەولەتە خاوەن پیشەسازیە نەوت کارکەرەکان ، مەسەلەی کارکردنی نەوتی خۆیان رێك بخەنەوە

بڕوانە : ل : ٧

ولاتمان هەندێ یارمەتی تر پێشکەش بە دەزگا کۆمەلایەتیەکانی لوبنان دەکا

بیروت - ٤ - ئا. د.ع

ولات یارمەتی تری خەلاتی پێشکەشی هەندێ لە دەزگای چاودێریە کۆمەلایەتیکانی لبنان کردووە ، سەرجەمی ئەو یارمەتی یە دەگاتە « ٥٥٢ » هەزار لیرەی لبنانی.

بالوێزی عیراق لە لبنان بەڕێز عبدالحسین مسلم لەسەردانی بۆ مەلبەندی سەرەکی ی ئەو دەزگا چاودێریانە لە ڕۆژی پێنج شەممەی رابوردوودا ئەو پارەیەی خەلات کردوون . بەڕێز بالوێزی عیراق لەلبنان بەبەشەکانی یەکێك لەو دەزگای چاودێری کۆمەلایەتیانەدا گەڕاوەو لە خزمەتانە گەیشتووە کە ئەو دەزگایانە پێشکەشی هاوولاتیانی لبنانی دەکەن .
هەر بەم بۆنەیەوە دەزگاکانی چاودێری کۆمەلایەتی ئاهەنگێکیان سازکردووە فەرمانبەرانی بالوێزخانەی عیراق لەلبنان تێیدا بەشداربوون .

بەڕێز محەمەد بەرەکات سەرۆکی ئەو دەزگایانە لەم ئاهەنگەدا وتارێکی خوێندۆتەوە سوپاس و ستایشی خۆی بەرامبەر ئەو یارمەتیانە نیشان داوە کە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی و شۆڕشی ١٧ی تەمموز پێشکەشی ئەو دەزگایانەی کردووەو دەیکات .

Institut Kurde de Paris

بەپێی ڕاسپاردەی سەرۆکی فەرماندە :

زیاترلە ٣ ملیۆن دیناربۆ شارەوانی هەولێروسلێمانی

بەڕێوەبەرایەتی شارەوانی هەولێر ٤٣ ئامێر لەسەرجەمی ٧٢ ئامێر بە نرخێک پتر لە یەک ملیۆن دینار ، کە بەپێی بڕیاری بەڕێز سەرۆک صدام حسین کە لە سەردانەکەی ئەم دوایییەدا بۆ پارێزگاکەدابوی .وەری گرتووە .

ئەوەی شایانی باسە سەرۆکی بەڕێز فەرمانی دابوو کە شارەوانی هەولێر و سلێمانی ٣ملیون و ٤٠٧ هەزار ٢٠٠ دینار وەرگرێت بۆ بەجێهێنانی پێداویستەکانیان لە کەرەستە و ئامێر ،وە جێبەجێکردنی هەندێ پرۆژەی کاتی .

هەروەها سەرچاوەیەک لەشارەوانی هەولێر دوپاتی کردووە کە ئەم خەڵاتەی سەرۆکی بەڕێز ڕاپەرینێکی بەجێ هێناوە لە توانای ڕاپەراندنی کاروباری دەزگاکانی شارەوانیدا . چ لەرووی پێشکەش کردنی خزمەتگوزارییەوە یان لە رووی بەجێ هێنانی پرۆژەی هەمەجۆرەوە .

بەڕێز جێگری یەکەمی سەرۆك وەزیران چەند دەزگایەکی بەرهەم هێنانی لە هەولێر بەسەرکردۆتەوە

هەولێر :ئا.د.ع :

بەڕێز طه یاسین رمضان ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش و جێگری یەکەمی سەرۆك وەزیران داوای کرد کە لە وەدیهێنانی هاوئاهەنگی و بەرامبەری مەوزوعییانەی نێوان هەردوو کاری بەرهەمهێنان و ناردنە بازاردا پشت بە ڕێوشوێنی نوێی پێشکەوتوانەببەسترێ .

ئەم قسەیەی بەڕێز رمضان لەو گەشتەدا بوو کە بەدامەزراوی گشتی چنین و رستنی خوری و کارگەی چەرمەی نیشتیمانی و بەڵەوەری ژوورو لە هەولێردا کردی .. وە لەو گەشتەیەدا بەڕێز عبدالفتاح محمد امین ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش و وەزیری حوکمی محەلی لەگەڵدا بوو . قوناخەکانی بەرهەم هێنان و پێداویستییەکانی ئەم دەزگایانەی بەسەرکردەوە.

هەروەها بەڕێز جێگری یەکەمی سەرەك وەزیران و بەڕێز وەزیری حوکمی محەلی لە دەفتەری سەردانەکانی دەزگای گشتی چنین ورستنی خوریدا وتەیەکیان نووسیوە تێیدا بایەخیان بەکاروانی بەرەوپێش چووی پیشەسازی پارێزگاکە داوە .

چەند پرۆژەیەکی خزمەت گوزاری لەناوچەی ئۆتۆنۆمیدا جێبەجێ دەکرێت

ئەمینداریتی گشتی ئەشغال و ئیسکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی چەند پرۆژەیەکی خزمەتگوزاریی کە ٥٦ هەزار دیناریان تێدەچێ بەبەلێندەران دەسپێرێ .

ئەم پرۆژانە پێکهاتین لە زنراب و کارگەی چاککردنەوەی مەکینەی قورسی لە هەولێر و خانوی مەڵبەندی سەرەکی تەندروستی لە گوندی دەرکاری عەجەم لە پارێزگای دهۆك .

هەروەها لە پارێزگای دهۆك چەند پرۆژەیەکی بەروەردەیی کە ٧٥٣ هەزار دیناریان تێدەچێ خرانەمونافەسەوە .. ئەم پرۆژانە پێکهاتین لەسێ قوتابخانەی ناوەندی نۆ پۆلی لە گوندی باتێل و دێرە لوك و سەکرین و دوو قوتابخانەی ئامادەیی دوانزە پۆلی لە هەردوو ناحیەی مانگیش و سەرسەنگ و سێ مەڵبەندی لاوان لە قەزای سمێل و ئامێدی و ناحیەی سەرسەنگ .

لە لایەکی ترەوە بەڕێوەبەرایەتی شارەوانییەکانی پارێزگای دهۆك لە گوندی بادی وجمانکی و کانی سپی زوروو خواروو ناحیەی قایدە پێنج پرۆژەی ئاوی خواردنەوەی جێبەجێ کردووە کە ١٥٠ هەزار دیناریان تێچووە .

ئەوی شایانی وتنە ئەوەیە کە بەڕێوەبەرایەتی ناوبراو ئەم ساڵ ... بەسێ پرۆژەی تری ئاوی خواردنەوە کردبو کە ... بەرێوەبەرایەتی ...

زاویتە بە ١٥٠ هەزار دینارو بەوزەی ٦٠ گالۆن ئاو لە دەقیقەیەکدا و دووەمیان لەبامەرنێ بە ١٠٠ هەزار دینار و بەوزەی ٤٠٠ گالۆن لە دەقیقەیەکدا نیاز وایە بەم رۆژانە تەواوبێ .

سێیەمین پرۆژەش بریتییە لە فراوانکردنی پرۆژەی ئاوی دهۆك و زاخۆ و سمێل و هەردوو ناحیەی سەرسەنگ و مانگێش و بامەرنێ بە ١٢٠ هەزار دینار . وەکو زانراوە (٨٠٪)ی ئەم پرۆژانە تەواوبوون .

ئا. د. ع

لەدهۆك ١٥ بیر لێدەدرێ

ئەنجومەنی گشتوکاڵی پارێزگای دهۆك لەکۆبونەوەی رۆژی چوارشەممە ٣-١٠-٧٩ بەسەرۆکایەتی بەڕێز یحیی محمد رشید پارێزگاری دهۆك بڕیاریدا کە بۆ دابین کردنی ئاوی خواردنەوە بۆ چەند دێیەکی پارێزگاکە١٥ بیری نیزتیوازی لێبدرێ .

بەم پێیە ژمارەی ئەو بیرانە ساڵی ئایندە لە تێکرای پارێزگاکەدا لێدەدرێن دەگاتە حەفتا بیر .

ئا.د.ع

بەسەرپەرشتی سەرۆکی فەرماندە صدام حسین

بەڕێز طه یاسین رمضان دەوری ١٦ هەمین پێشانگای دەولی بەغدای کردوە

عراق زیاتر لە دوو هەزار ملیۆن دۆلار یارمەتی پێشکەش وڵاتە تازەگەشەسەندووەکان کردوە .

● نێردراوی « هاوکاری» نووسیویەتی :

بە سەرپەرشتی سەرۆکی فەرماندە صدام حسین دا ، ئێوارەی دووشەممەی رابوردوو بەڕێز طه یاسین رمضان جێگری یەکەمی سەرۆك وەزیران دەورەی ١٦هەمی پێشانگای دوەلی بەغدای لە ژێر دروشمی (پیشانگاکانی دەوڵەتان پێکەیشتنە لە پێناوی پێشکەوتنی شارستانیەکدا) کردەوە .

بەڕێز طه یاسین رمضان جێگری یەکەمی سەرۆك وەزیران لە وتاری کردنەوەی پێشانگاکەدا ئاشکرای کرد کە قیمەتی یارمەتیەکانی عراق کە پێشکەش بە وڵاتانی تازەگەشەسەندوی کردوە بۆ یارمەتی دانیان لە نەخشەی پەرەسەندنی ئابوریاندا گەیشتۆتە ٢٢٠٠ دوو هەزار دووسەد ملیون دۆلار کە دەکاتە نیسبەتی سەدا چواری تێکرای داهاتی نەتەوەیی .

نیشارەتی بە وەشدا کە دەورەی ئیستای پێشانگاکە ، پێشاندانێکی ئابوریە لە پلەی دەولەتاندا بە پێی فراوانی بەشدار بوونی ژمارەیەکی زۆر وەزیران و کاربەدەستانی نەخشە و سیاسەتی بازرگانی و ئابوری نیشتمانی و دەولەتان لە وڵاتانی پیشەسازی پێشکەوتو و وڵاتانی تازەگەشە سەندوداو هۆیەکی گەورەی پتەوکردنی پەیوەندیەکانی دوو قوڵی نێوان عراق و وڵاتە بەشداربوەکانی دەبێ کە سیستەمی ئابوری و کۆمەڵایەتی جیاجیایان هەیە .

بەڕێز جێگری یەکەمی سەرۆك وەزیران وتی : هەنگاوەکانی و هاتنەپێشەوەو یاداشتەکانی عراق لە ناو ئەو تەقەللایانەدا بۆ چارەسەری مەوزوعی ئیروگرفتەکانی ئابوری دراون شوێنی لە پێشەوەیان گرت بە تایبەتی کێشەی ئاوسانی شتومەك ناردنە دەرەوە بۆ وڵاتانی تاز گەشەسەندو لە وڵاتە پیشەسازیە پێشکەوتوەکانەوەو وڵاتانی تازە گەشەسەندو بە پێخۆشحالیەوە پێشوازی یاداشتەکەی سەرۆکی تێکۆشەر صدام حسین یان کرد بۆ دروستکردنی سندوقی جیهانی درێژخایان بە مەبەستی یارمەتی دانی وڵاتانی تازە گەشەسەندو دژی تەئسیری ئاوسان لە سەر ئەساسی ئەوەی وڵاتانی پیشەسازی پێشکەوتو بەشداری لەم سندوقەدا بکەن بە بێ گوێدان بە رادەی ئاوسانی ساڵانەی ئەو شتومەکانەی دەینێرن بۆ وڵاتە تازەگەشەسەندوەکان .

هەروەها وتی : سەرۆکی بەڕێز لە وتارە مێژووییەکەیدا لە بەر دەم کونگرەی هاڤانا روونی کردەوە ، کە (ئەم پرۆژە بەکارە ، بە پێی باوەری ئێمە لە حاڵەتی راپەرانەنیا کەفیلە بۆ ئەوەی چارەسەری لایەنێکی گرنگ و ئەساسی ئەو حاڵە ناتەواوە بکا لە پەیوەندیەکانی ئابوریدا هەیە کە ئابوری وڵاتانی تازەگەشەسەندو دەبەستێتەوە بە ئابوری وڵاتانی پیشەسازی پێشکەوتووەوە و گوشەیەکی ئەساسی دەبی لە بەدی هێنانی ئابوری نوێی نێزدەوڵەتان) .

هەروەها لە دوای وتارەکەی بەڕێز جێگری یەکەمی سەرۆك وەزیران ، بەڕێز حسن علی ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری بازرگانی وتاریکی خوێندەوە

بروانە : ل : ٧

سێیەمین دەورەی ئاسایی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی کوردستان دەستی پێ کرد

● بەتەلەفۆن لەنێردراوی « هاوکاری»یەوە :

بەیانی رۆژی شەممەی رابوردوو ، ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی کوردستان، دەورەی ئاسایی سێیەم ساڵەی دەست پێ کرد . لەسەرەتای کۆبوونەوەی کردنەوەی دەورەکەدا کە ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش جێگری یەکەمی سەرۆك وەزیران بەڕێز طه یاسین رمضان و بەڕێز عبدالفتاح محمد امین ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری حکمی محلی تیا ئامادەبوون ، بەڕێز محمد علی محمد امین سەرۆکی ئەنجومەنی یاسادانان وتارێکی خوێندەوە تیایدا وتی :

لەماوەی پشوی ئەنجومەنەوە، گەلێ رووداوی دیارو گەورە هاتنەکایەوە ، کە پێویستە بەشانازیەوە دەستیان بۆ بکێشین ، لەپێشیانەوە ، لەقوڵای دڵەوە پیرۆزبای لە سەرۆکی تێکۆشەر صدام حسین دەکەین بەبۆنەی هەڵبژاردنیەوە بەسەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش و سەرۆك کۆمار ، هەروەها پشتگیری و دڵسۆزی خۆمان بۆ سەرۆکی تێکۆشەر صدام حسین دوپات دەکەینەوەو هیوای سەرکەوتنی دەخوازین لە سەرکردایەتی کردنی حزب و دەوڵەتداو بەراستی سەرکردەیەکی لێهاتووە وزیرەکەو شیاوی ئەو پایەی هەیە لەبەر ئەو خوورەوشت و سوار چاکی و بەتوانایییەی تیایدا خولقاوە .

دیسان سەرۆکی ئەنجومەنی یاسادانانی وتی : لە راستیدا تاقی کردنەوەی ئۆتۆنۆمی وەروەك سەرۆکی تێکۆشەر صدام حسین لە قسەکەیدا بۆ جەماوەری قەڵادزێ کردویەتی ووتی (ئێمە دەمانەوێ تاقی کردنەوەی ئۆتۆنۆمی تان ببێتە مەشخەڵێك و بیروباوەڕەکانی بە نموونەی زیندو لە جیهانی سێیەمدا و گەلانی تر رەچاو ی بکەن) .

هەروەهاوتی : لە لایەنی حزب و شۆڕشەوەو لە سەرو هەموشیانەوە لە لایەنی سەرۆکی فەرماندە صدام حسینەوە دەزگاکانی ئۆتۆنۆمی پشتگیری زۆری کراوە سەرەرای ئیشوکارە زۆرەکانی خۆی بەشێوەیەکی شخصی موتابەعەی ئیشوکارەکانی ئەنجومەنیا دەکا ، هەروەها بەهاتنی بۆ کوردستان و بەشداربوونی لە گەڵماندا لە جەژندا شادو دڵخۆش بووین .

ئینجا سەرۆکی ئەنجومەن دەستی بۆ ئەو بڕیارانە کێشا کە لەم دوایییەدا لە لایەن سەرکردایەتی شۆرشەوە دەرچون بۆ بەردان و بەخشینی گیراو محکوم کراوە کوردەکان و گەڕانەوەیان بۆ ناومال و خێزانەکانیان کێشاو بەهۆیەکی کاری گەری باس کردن لە جێگرکردن و چەسپاندنی یەکیتی نیشتمانیدا و گەرانەوەی هێمنی و ئاسایش و خولقاندنی بارو دۆخێکی نەفسی لە بار بۆ جەماوەری کوردمان بەدی هات دیسان دانانی هەردوو سەرۆکی ئەنجومەنەکانی راپەراندن و یاسادانان بەئەندام لە ئەنجومەنی وەزیراندا هەنگاوێکی گرنگترە بۆ پتەوکردنی دەزگاکانی ئۆتۆنۆمی .

هەروەها سەرۆکی ئەنجومەنی وتی :کاتێك گەلی کوردمان لە سایەی شۆڕشی ١٧ - ٣٠ تەموزدا هومو مافە رەواکانی دراوەتێ ، دەستەڵاتدارێتی نوێ ئێران کە گەلێ نەخۆشی و بیروباوەری چەپەڵی شای هەڵگرتوە کوێرانە دەستی

بروانە : ل : ٧

هەڵبژاردنی دەستەی بەڕێوەبەری نوێی یەکێتی نووسەرانی کورد

رۆژانی ٥و٦-١٠-١٩٧٩ دەستەی گشتی یەکیتی نووسەرانی کورد ، لە هۆڵی کۆمەڵەی رۆشنبیری کوردی لە بەغدا کۆبوونەوەکانی شەش هەمی بەست و لە دواکۆبوونەوەدا کە ئێوارەی شەممەی رابوردوو بوودەستەی بەڕێوەبەری نوێی هەڵبژاردو لە کۆتایی کۆبوونەوەکاندا بروسکەیەکیان ئاراستەی سەرۆکی فەرماندە بەڕێز صدام حسین کرد تیایدا بەڵێنیان نوێ کردەوە بۆ رۆشتن لەسەر رێگای تەوکردنی یەکیتی نیشتمانی لە عراقی برایەتی و پێشکەوتودا .

لە کۆبوونەوەی یەکەم رۆژدا . دەستەی سەرپەرشتکاری کۆبوونەوەکان لە مامۆستایان : مصطفی صالح کریم ، عبدالرحمن مزوری ، کمال غەمبار ، کریم شارەزا ، محمد نوري توفیق هەڵبژێردراو راپۆرتەکانی ئیداری و دارایی پێشکەش کران و بەوردی لێکۆڵینەوەیان لە سەرکراو دوایی لیژنەکانی کاروبار پێکهات و بڕیارو راسپاردەکانیان خرایە لێکۆڵینەوەوەو دوایی بڕیاریان لە سەر درا .

ئەوەی شایانی باسە دەستەی بەڕێوەبەری نوێی یەکێتی نووسەرانی کورد بەم جۆرە هەڵبژێردرا :

دوکتور عزالدین مصطفی رسول سەرۆك ، محمد مەلا کریم جێگری سەرۆك ، محمد بدری سکرتێری ئیداری ، شوکر مصطفی سکرتیری رۆشنبیری ، احمد تاقانە محاسب ، محمد حمە باقی و فواد قەرەداخی ئەندام و صلاح شوان ، رووف حسن ، کمال غەمبار ئەندامانی احتیاط .

دەورەیەکی مەشق کردن بۆ پەرەپێدانی بەرهەمی پەلەوەر

هەولێر :ئا.د.ع :

هەفتەی رابوردوو بەڕێز عدنان عبدالرحمن بەڕێوەبەری گشتی دامەزراوی گشتی بەلەوەری ناوچەی ژوورو دەورەیەکی مەشق پێکردنی کردەوەکە پرۆژەی هەرێمایەتی تەندروستی و بەرهەمی ئاژەل کە سەر بەرێکخراوی خۆراك و کشتوکاڵە لە رێکخراوی نەتەوەیەکگرتووەکاندا رێکی خستوە .

بەشداربووانی دەورەکە کە (٣٠)مەشق کارن و سەر بە چەند وڵاتێکی عەرەب و رۆژهەڵاتی ناوەراست و دوورن بۆ ماوەی ٢٠ رۆژ دەربارەی شێوازە نوێیە زانستییەکانی پەروەردەکردن و بەخێوکردنی پەلەوەرو باش کردنی جۆرەکەی دەرسی تیوری و پراکتیکی تیا دەخوێنن

١٣ قوتابخانەی تری سەرەتایی لە دهۆك دەکرێتەوە

دهۆك : ئا.د. ع :

بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەی پارێزگای دهۆك رۆژی ٦-١٠ بڕیاریدا کە ١٣ قوتابخانەی تری سەرەتایی لە گوندەکانی ناحیەی گولی و زاویتەو سەرسەنگ و دێرەلوك و سندی و دۆسکی بکاتەوە .

هەروەها بڕیاریدا کە دوو قوتابخانەی ناوەندی لە هەردوو گوندی هاوچەرخ باکیرات و داودیە و قوتابخانەیەکی ناوەندی شەو

بروانە : ل : ٧

مەکتەبی رێکخراوی ناوچەی ئۆتۆنۆمی یەکێتی گشتی ئافرەتانی عیراق لقی هەولێر کاروانێکی راگەیاندنیانەی بەرەو گوندی هاوچەرخی مەلا ئۆمەر وێك خستوە .

بەرنامەی کارو ئەرکی ئەم کاروانە سازکردنی کۆڕو سمینای هوشیارکردنەوەی ئافرەتانی گوندەکەیە لە گەڵ جۆیەتی پەروەردەکردنی مندال و دەوری لە یەکێتی لە پێشخستنی ئافرەتدا .

ئا.د.ع

قوتابی و ساوایانی باخچەی منداڵان و سەرەتاییەکانی هەولێر کرد .

لەم هەڵمەتە فراوانەدا ١٢٦ هەزار قوتابی کور و کچ بە دەرمانی بی . سی . جی کە هی قەڵچۆکردنی ئاولە شەپلەیە دەکوترێن .

لەلایەکی ترەوە سەرۆکایەتی تەندروستی سلێمانی رۆژی چوارشەممە ٣-١٠-١٩٧٩ حەوت کاروانی تەندروستی بەرەو قەزای هەڵەبجەو قەڵادزێ و گوندی هاوچەرخی زەراین لەنزیك دەربەندیخان خستەرێ بۆ هەمان مەبەست.

کوردستان هەواڵ

هەفتەی رابوردوو ١١ تیپی تەندروستی کە لەلایەن سەرۆکایەتی تەندوستی پارێزگای هەولێرەوە پێکهاتوون بەهاوکاری دەزگای تەندروستی لادێ و مەڵبەندی پاراستن لە نەخۆشی دەستیان بەکوتانی

سێیەمین کۆنفرانسی کۆمەڵەی جوتیاران لەسلێمانی

سلێمانی : ئا. د. ع :

رۆژی شەممە ٦-١٠ بەڕێز ارشد احمد محمد پارێزگاری سلێمانی سێیەمین کۆنفرانسی یەکێتی محەلی کۆمەڵە هەرەوەزیەکانی جوتیارانی لە پارێزگاکە کردەوە .

لە هەمان کاتدا پێنجەمین کۆنفرانسی کۆمەڵە هەرەوەزییەکانی جوتیاران لە تەئمیم و شەشەمین کۆنفرانسی یەکێتی لە پارێزگای قادسیە کۆتاییان بەئیش و کارەکانیان هێنا کە هەریەکەیان ٣١ ئەندامیان هەڵبژارد بۆ ئەوەی ئەنجومەنێکی نوێی راپەراندنیان لێ پێك بهێنن بۆ هەر یەکێتیە بەجیاو ئەم مەکتەبانەش لە پێنج ئەندام و دوو ئەندامی ئیحتیات پێك دێن .

لە لایەکی ترەوە هەر سێك کۆنفرانسە کە سەرو بروسکەیان بۆ سەرۆکی فەرماندە صدام حسین نارد تێیاندا دووپاتیان کردەوە کە جوتیاران هەمیشە ئامادەن کە لەژێر ئاڵاشەکاوەکەی ئەوو سەرکردایەتییە ژیرەکەیدا بۆ جێبەجێ کردنی ئەرکە نیشتیمانی و نەتەوەییەکان تێکۆشن .

ناوچەی ئۆتۆنۆمی :

پێشوازی لە ٥٣ هەزار منالی کورو کچ کە یاسای بەزور فێرکردن دەیانگرێتەوە

ئەم ساڵ قوتابخانە سەرەتایەکانی ناوچەی ئۆتونومی پێشوازی لە ٥٣هەزار منالی کور و کچ کردوە کە یاسای بەزۆر فێرکردن دەیانگرێتەوە لە پارێزگای هەولێر ژمارەی ئەو منالانەی کە لە قوتابخانە سەرەتاییەکان وەرگیراون گەیشتۆتە ١٨ هەزار و ٣٨٧ منالی کور و کچ ، وە ژمارەی قوتابیانی قوتابخانە ناوەندیەکان گەیشتوەتە ٧ هەزار و ٩٣٢ و قوتابیانی ئامادەیی (٤) هەزار و ٥٨٥ قوتابی کور و کچ .ئەم ساڵیش باغچەی ساوایان دەکرێتەوە تاسەرجەمیان بگاتە ٢٠ و ١٩ قوتابخانەی سەرەتایی تاسەرجەمیان بگاتە ٩٩٩ قوتابخانە و ٣ قوتابخانەی ئامادەیی تاسەر جەمیان بگاتە ٣١ قوتابخانە ، سەرەرای ئەمانە ٤ قوتابخانەی ئامادەیی دەکرێتەوە ، وە ئەو منال وقوتابیانە کە خوراکی قوتابخانەیی دەیان گرێتەوەدەگاتە ٨٠ هەزار منال و قوتابی کور و کچ ..

هەروەها لە پارێزگای هەولێر بریار دراوە ٤٣٣ مامۆستای ژن و پیاو دامەزرێن ، تا سەرجەمیان بگاتە (٥) هەزار و ٢٧٥ مامۆستای ژن و پیاو .

هەروەها ئەم ساڵ پارێزگای سلێمانی پێشوازی (٢٦) هەزار و ١٧٣ منالی کوروکچی کردوە کە یاسای بەزۆر فێرکردن دەیانگرێتەوە. وە لە پارێزگاکەدا ٦٢ قوتابخانەی سەرەتایی کراوەتەوە ، بەم پێیە ژمارەی قوتابخانەکان گەیشتونە ٩٧٥ و ٧ قوتابخانەی ناوەندی کراوەتەوە تا سەرجەمیان بگاتە ٤٥ قوتابخانە و ٢، قوتابخانەی ئامادەیی کراونەتەوە .

هەروەها ئەم ساڵ لە پارێزگاکەدا نزیکەی ٩ هەزار قوتابی لە قوتابخانە ناوەندیەکان دەوامیان کردوە ، سەرەرای ئەمەش ٢ هەزار قوتابی لە پۆلی چواری ناوەندی وە نزیکەی هەمان ژمارەش لە قوتابخانە پیشەییەکان .

دیسانهەر لەپارێزگای سلێمانی ٢٥٠ مامۆستای ژن و پیاو دامەزران و بەم پێیە ژمارەی مامۆستایان گەیشتۆتە ٤ هەزار و ٧٨٤ مامۆستا .

وە لە پارێزگاکەدا پتر لە ١٥٠ هەزار منال و قوتابی کور و کچ کە خوراکی قوتابخانەیی دەیان گرێتەوە کار و باری پێویستیان بۆ ئامادە کراوە کە بە سەر ٣٩٦ قوتابخانەی سەرەتایی و ١٠ بلغچەی ساوایاندا دابەش کراوون .

وە ئەمساڵ لە پارێزگای دهۆك پێشوازی ٨ هەزار و ٤٦٢ منالی کور و کچی کردوە کە یاسای بە زۆر فێرکردن دەیان گرێتەوە لە گەڵ ٣ هەزار قوتابی ناوەندی و (١) هەزار و ٣٧٠ قوتابی ئامادەیی ..

هەروەها بریار دراوە ٤٠ قوتابخانەی تر بکرێتەوە تا سەرجەمیان بگاتە ٤٨٦ قوتابخانە و ٤ قوتابخانەی ناوەندی تا سەرجەمیان بگاتە ٧ قوتابخانە لەگەڵ ٢ قوتابخانەی ئامادەیی تا سەرجەمیان بگاتە ١٣ قوتابخانە لە گەل ٣ قوتابخانەی تەواوکەر تا سەرجەمیان بگاتە ٢٦ قوتابخانەی تەواوکەر .

هەروەها ئەم ساڵ ٣٢٠ مامۆستای ژن و پیاو دامەزراوون و بەم پێیە سەرجەمیان گەیشتوەتە ، هەزار و ٦٥ مامۆستای ژن و پیاو وەژمارەی ئەو قوتابیانە کە خۆراکی قوتابخانەیی دەیان گرێتەوە گەیشتوەتە ٤٠ هەزار قوتابی کور و کچ .

Institut Kurde de Paris

«بەیەکاچوونی شتەکان»و دنیایەکی بێ سەروبن!

● بەشێکە لەو باسە فراوانەی نووسەر بە ناونیشانی ((حسین عارف رابەری نوێ‌کردنەوەی چیرۆکی کوردی)) لە کۆڕێکی یەکێتی نووسەرانی کورددا پێشکەشی کرد .

● عبدالله عباس ●

ئاشکرایە ، شارەزایانی زوربەی زانستی‌یە کۆن‌و هاوچەرخەکان ، هەریەکەیان ، لە گۆشەی بۆچونی خۆیانەوە، بایەخیان بە روون‌کردنەوەی لایەنێکی ئینسان داوە ، هەبوە وای پیشانداوە دروست‌بوویەکی زیندوە ، بۆ کوێ بچێ ، قەدەر بە دوایەوەیەتی‌و کارئەکاتە سەر شەخسیەتی‌و گرێ نەفسیەکانی‌و سەرکەوتن‌و دواکەوتنەکانی‌و ... هتد ، لای هەندێکی تریان، ئینسان، ئەو گیاندارە بەهێزە عاقلەیە ، خۆی خۆی گەورە ئەکاو هەندێ جاریش خۆی بە گەورەتر لەوە ئەزانێ کە هەیە ، تادنیای مەوزوعیەت‌و حقیقەت ئەیخاتە چوارچێوەی راستی‌بوونی خۆی ، بەلام ، هەرچۆنێ بێ ، ئینسان هەمیشە لەو بۆچونە زانستی‌یانە گەورەتربووەو نەیانتوانیوە دەرك پێ‌کردنەکەیان زەفەر بە لایەنێ زیاتر لە لایەنەکانی نهێنی ئەم مەخلوقە ببەن‌و **(لای هەندێکیان وای بۆچون کە ئینسان ، تەنیا سنوورێکی غەریزەو سوودی تایبەتی زیندەوەرێکی عاقلە ، جاری وا هەبوە لێکدانەوەی هەندێکی تریان تەنیا لەوەدا هێشتۆیەتیەوەو لایەنێکی تر کردوەیە وزەیەکی زیندوی هەرە مەزن‌و تاکە رووناکی ئەمری سەررووی زەمین!) .**

جا لە پال گۆڕانەکانی زانداو پێشکەوتنی داهاتنی چەندان ڕێبازی ئەدەبیداو ڕۆشتنی شان بەشانی داهێنانەکانی زانستی‌و مەزەبە فەلسەفیەکاندا ، ئەدەب بەهێزترین نوساوی زانیاری نزیك بەئینسان بوەو لەهەموویان زیاتر هەستی بەلایەنە تێکڕاییەکانی ئەم مەخلوقە عاقڵە کردوەو لە هەموویان زیاتر پەیوەندی قولی بەمێژوویەوە هەبوەو چاکترین زانیاری بوە بۆ دۆزینەوەی نهێنی‌یەکانی لەڕێگای دروست‌کردنی شەخسیاتی هونەری‌یەوەو بەتەکنیکی داهێنەرانەی ئەدەبی ، توانیویەتی کەسانی وا بەرچاو بخات ، کە توانای بزواندن‌و ئیسپاتی بوونیان واکردوە ، زۆر بەهێزترو بەتواناتر لە هەزاران بەشەری زیندو ، بێگومان ئەرکی ئەم دروست‌کردنە بەهێزەی شەخسیاتی ئەدەبی بەستراوە بە شارەزایی‌و لێهاتویی‌و زیرەکی ئەدەبیەوەکەوە کە **(ئەتوانێ ئەم ئینسانە کە کائینێکی ئەوەندە چڕو ئالوزە ، بەبەهرەی خۆی ، لەحالەتە هەمە جۆرەکانیا وەك بەشەر پیشانی بداتو بچێتە ناوی ناوەوەیی‌و لە حالەتی سەختی‌و شل‌وشیواوی ، داهێنەری‌و ڕوخێنەری ، ڕەوشت‌بەرزی‌و ڕەوشتنزمیدوا ... هتد .. بیخاتە روو)** بەلام وەك ئینسان‌و لە چاکترین شێوەی ئینسانیەتیا.

دوایی ئەم سەرەتایە ، وە ئەبەر رووناکی ئەوەی توانای داهێنەرانەی ئەدەبی نووسەر لە دروست‌کردنی سەخسیاتەکانی چیرۆکدا دەری دەخا .. سەرنجێك لەچیرۆتی «بەیەکا وچونی شتەکان »ی حسین عارف دەدەین .

(کابرایەت ، بە تەنیا لەژورەکەی خۆیدا، دانیشتوە، خۆی ئەدا بەدەم شەپۆلی بیرکردنەوەو لە شتەکانی دەوروپشتی لە ناوەو دەرەوەی شتەکانی دەوروپشتی‌و لەوێوە ئەڕوا بۆ دواوە بەرەوپێشەوە سەرنج لە لە شتەکان ئەدا ، هەر لە رووناکیە دەستکردەکەی ژورەکەیەوە ، کە یەکەم شتە سەرنجی ڕائەکێشێ بۆ خۆدان بەدەم شەپۆلی بیرکردنەوەکەوە ، تا گەڕانەوە بۆ ئادەمیزاد کە لە ئەشکەوتا ئەژیاو دیتەوە بۆ سوریالیەت بۆ ئەو ساتەی تیا ئەژین ، تاریکی‌و رووناکی ، کۆتایی‌و سەرتاو کۆتایی‌و سەرەتاو بەردەوامی .)

لەم چیرۆکەدا حسین عارف سەرنجمان بۆ بیرکردنەوە لە دنیایەکی بێ سەروبن ڕادەکێشێ ، جارێ لە سێ گواستنەوەی یەك بە دوای یەکی تابلۆکانەوە سەرنج بدەن : تابلۆی ئەسپ‌سوارو جانەوەرەکە ، گەڕانەوە بۆ تابلۆی ئەشکەوت‌و ئەو منداڵەی خۆی بە مەمکا هەڵواسیوە ، تابلۆی « لای چەپی » بوریەکان‌و تابلۆی لای ڕاست « بەنتاگۆن » ، لەبێشەوە ، بکەڕێنەوە بۆ بەر بەرەلابوونی هۆشی قارەمانی چیرۆکەکە .

کوژانەوەی گلۆپەکەو تاریکیە لەرزۆکەکە ، دوای مت‌بون‌و خامۆش بوونی تاریکاییەکە ، تا هەموو گواستنەوەکان لە شتە بچوکەکانەوە بۆ گەورەکان‌و ئینجا بیرکردنەوە لە « سەرەتاو کۆتایی‌و سەرەتا » ، هەتا وەستاوی کابرا خۆی لەناو ژورەکەدا ، کە خۆی ئەدا بەدەم شەپۆلی هۆشی خۆیەوە ، سەرەتای هەر بیرکردنەوەیەك‌و کۆتایی ، سەرەتایە بۆ بیرکردنەوەیەکی ترو بەم جۆرە ، حسین لەم چیرۆکە چڕەیدا ، خوێنەر زۆر هیلاك دەکا ، لە چڕی کارەساتەکانداو ئەنجام‌و ڕاکێشان بۆ بیرکردنەوە لە سەرەتاکەی‌تر . ئەو توانایەی حسین لە دروست‌کردنی قارەمانی چیرۆکەکەدا بەکاری‌هێناوە ، ئەو توانایەی لە هات‌وچۆو تێك‌چڕاوی کارەساتەکان لە مێشکیا ، لە ماوەیەکدا کە لەوانەیە زۆر کورت بوبێ و لەوانەیە شەوێکی خشتی کێشابێ . بە توانایی ئەم چیرۆك‌نووسە دەردەخا لەچونە ناو نهێنی‌کانی دەروونی مرۆڤ‌و هەڵگێڕانەوەی بۆ دەرەوە تا روو بەرووی شتەکان بە ڕاستەوخۆیی ببێتەوە . دروست کردنی پالەوانی چیرۆك بەم وردەکاریەو دورکەوتنەوە تەنیا لە رووکەشی دەرەوەی هەڵس‌وکەوتی ئینسان تواناو بەهرەی داهێنەرانە لە لای نووسەر دەردەخا .

لەوە نادوێم ئەو مرۆڤەی حسین عارف لەم چیرۆکەدا پێشکەشی کردوە ، ئەمەلە یان کارکەرو بەهێزە ، ترسنۆکە یان ئازایە ، چونکە وەك مرۆڤ پێشکەشی کردوە ، چی لەو رووکەشەی لەدەرەوەی خۆمان ئەبینین‌و چی لەناوە کە زۆر جار ئەبیت دەرکی پێنەکەین ، مرۆڤی لە حالەتی مرۆڤایەتیدا پێشکەشی کردوین کە هەموو لایەنەکانی مرۆڤایەتی دەگرێتە خۆی .

(۱) حسین عارف گۆڤاری « ڕۆشنبیری نوی » ژ ٥٥و ٥٦ ساڵی ١٩٧٦ لاپەڕە ٦١- بەیەکاچونی شتەکان .

پیاچوونەوە

ژوانی سێبەر

بۆ من نابیت ..
بویە منیش .. خۆشم‌دەوێ‌ی
چونکە خەمی‌و لە سینەمدا
وەلو ڕەگی برین دەڕوێ ،
شیعر .. خەمەو
وەکو خەم‌و وەکو شیعر
خۆشم‌دەوێ‌ی .

« گەڕانو ڕێگایەکی ون »

ئەو ڕەگەی زیاتر لە شیعرەکانی شاعیری لاو فرید زامداردا زاڵ‌و دیارە ڕەگی ڕاستگۆیی‌و خاوێنی‌یە کە هێزی مان‌و ژیانی بەخشیوەتە ناواخنی وشەو دێڕەکانی شیعری فەرید . ئەم ڕاستگۆیی‌یە ڕەگەزێکی سەرەکی‌یە لە ڕەگەزەکانی شیعرو ئەدەبی نوێی کوردیدا .. هەروەها ئەو ڕەگەزە گرنگەشە کە بزوتنەوەی ڕەخنەگرانەی ئەدەب‌و شیعری نوێ زۆری لەبارەوە وت‌و زۆری لە پێناو چەسپاندنی‌دا چەشت . ئەگەر ڕێ‌و شوێنی ئەم ڕەگی خاوێنی‌یە هەڵبگرین دەبینین ڕەگەکە لە بنچینەدا دەگەڕێتەوە سەر ئەوەی چۆن‌و لە چ قالبێکداو لە چ گۆشەیەکەوە نوسەر یان شاعیر لە تاقی‌کردنەوەی ژیانی خۆی‌و دەوروپشت‌و ژیانی مرۆڤایەتی دەگاو چۆن مامەڵە لەگەڵ ئەم تاقی‌کردنەوەیە دەکاو چۆن لەڕێی وشەو زمان‌و هونەرەوە دەریدەبڕێ .. ئەم ڕاستگۆیی‌و خاوێنی‌یە ڕۆڵێکی گەورە دەبینێ لە نزیك‌کردنەوەی ئەدەب لە خوێنەرو زۆر لەکەم‌و کورتیە هونەریەکان دادەپۆشێ . . چونکە خاوێنی لە بنەڕەتدا خۆی لە خۆیدا جوانیەکی جەوهەری‌یەو ناخی شتەکان جوان دەکاو لەیەکیان نزیك‌دەکاتەوە .

ئەم سەرەتا بچوکەم هێنایەوە بەبۆنەی دەرچونی دوەم کۆمەڵە شیعری شاعیری لاو فرید زامدارەوە کە لە ژێر ناونیشانی (ژوانی سێبەر) دایە .. کۆمەڵە شیعرەکە لە (۳۳) پارچە شیعر پێك‌هاتوە کە داوێکی گەرمی سۆزو عانیفە هەمویان بە یەکەوە دەبەستێتەوە .

لەم کۆمەڵە شیعرەدا کاك فەرید توانیویەتی ،ئەگەرچی هەندێ کەم‌و کورتی هونەری پێوە دیارە بە تایبەتی لە روی تێناخنین‌و زیدەگی‌و حەشوەوە . دەلێن توانیویەتی چاکتر لە کۆمەڵەکەی پێشوی «بروسکەی هەوری مەبەستێك -۹۷۳» ئاشنای دنیای ڕەنگاوڕەنگ‌و قول‌و لەناو بەسەر زمان‌و وێنەی شیعری‌و بەکارهێنانی ئیحاو دەربڕیندا بشکێ .

کاتێ لە خوێندنەوەی (ژوانی سێبەر) بومەوە قەناعەتم پەیداکرد کە ئەم کۆمەڵە شیعرە نەك ئەوەی پێشو سەرەتای تاقی‌کردنەوەی ڕاستەقینەو نوێی فرید زامدارە لە مەیدانی شیعر نوسین‌دا ، وە ئەم تاقی‌کردنەوەیەش زەمینەیەکی واپتەوی هەیە کە وامان لێبکات بلێین دوا ڕۆژ هەنگاوەکانی زامدار لە ڕێی سەختی شیعردا هەنگاوی فراوان‌و دیاردەبێ .

بەم یەك دو ساڵەی دوایی نزیکەی نۆ کۆمەڵە شیعر لە شاری هەولێردا بلاوبونەوە کە نۆ شاعیری شارەکە بون .. هەر نۆ کۆمەڵەکە هی نەوەیەکی لاوی تاقی‌کردنەوەی نزیك‌بوو.. ئەم کۆمەڵە شیعری فریدیش-«ژوانی سێبەر» دواکۆمەڵەی زنجیرەکەبوو .. لە هەمان کاتدا کۆمەڵەیەکی پڕشنگدارو دیاربو لە ناویاندا .

سامی عبدالفتاح

میوانی دار و بەڕوو

ئامادەکردنی : عوسمان هەورامی

لە ڕۆژی « ۳۱ - ۷ - ۱۹۷۹ » دا ، لە گۆڕستانە سەختە گەورەکەی تەوێڵەدا ، کە سەراپای دار بەڕوو، گەوت‌و گوێز و دارەبەنی چڕ ، ئەمامە دار بەڕویەکی خەمبار پێشوازی لە ئەدیبێکی کورد کردو ، بە جۆش و خرۆشێکی گەرمەوە گرتیە باوەش و بۆ هەتا هەتایە بوونە هاودەم و هۆگرییەك ، بەم چەشنە بۆ هەمیشە لە بارەگای بەرزی کەردوونەوە ئەڕوانێتە ئاسۆی دڵگیری کوردستان ...

ئەم ئەدیبەمان :

ناوی « محمد بهاءالدین صاحب » ە ، لەکۆڕی ئەدەبا بە ناوی « دانا » بەرهەمی بڵاو کردۆتەوە . لە «۱۹۳٤» دا ، لە ناو هەوای سازگار و ئاسمانی دالگیر و دیمەنی ڕەنگینی تەوێڵەدا چاوی هەڵهێناوە.

قوتابخانەی سەرەتایی و سەرەتای خوێندنی ئایینی لە تەوێڵەدا تەواو کردووە .

وەك کەلەپوورکرێکی باوو و باپیرانی ،سەوداسەری خوێندن و زانیاری بووە.و ، بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی زوربەی دێهات و شارەکانی کوردستانی ئێران و عێراق گەڕاوە ...

لە سەردەمی پاشایەتی سەرنگوونا و لە «۱۹٥٤ » دا ، کە لە قەرەداخ بووە و خۆی ئامادە کردووە بۆ وەرگرتنی باوڕەنامەی دوایەی خوێندنی ئایینی ، لە گەرمەی هەڵبژاردنی گشتید! و بە تاوانی ئەوەی دەستی باڵای هەبووە لە سەرکەوتنی نوێنەرە ڕاستەقینەکانی گەلا ، دووچاری گرتن و ئەشکەنجە و ئازارێکی زۆر بووە ، بەم جۆرە ئەبینین کە نموونەیەکی باڵای ئەو زانا ئاینیانە بووە ، کە سەرەنجامی خۆیان لە گەلەکەیانا ئەبینن ...

لە « ۱۹٥۹ » دا چووتە دەورەی تایبەتی مامۆستایانی ئایینی ، تێکڕا ، لە « ۱۹٦۰ - ۱۹۷۷ » مامۆستای قوتابخانەی تەوێڵە بووە .. پاشان لەسەر ویستی خۆی گوێزراوەتەوە بۆ سلێمانی بۆ قوتابخانەی شێخ سەلام ، جا بۆ قوتابخانەی پەیام .

لە ئەنجامی دەردی ستەمناکی شێر پەنجەدا و دوای ئازارێکی زۆر سەخت و دوور و درێژ ، لە «۳۱-۷-۱۹۷۹» دا دوا هەناسەی شنەی بێ گەردی نیشتمانی پیرۆزی هەڵمژی ...

چۆن « دانا » بووە بە نازناوی :

هەر لە « ۱۹٥٤ » دا ، کە لە قەرەداخ بووە ، لەگەڵ مامۆستا « قانع »دا هۆنراوەی تێکەڵی پەیدا کردووە ، کە مامۆستا « قانع » هۆنراوەی پڕ سۆز و نیشتمانپەروەری ئەبینێ ، پێشنیار ئەکا نازناوی هۆنراوەی « دانا » بێ و ئەم ناوەی لێ ئەنێ ..

لە بەرهەمە چاپکراوەکانی :

۱۹٥٥ یوسف و زلێخا - لە فارسی‌یەوە کردوویەتی بە کوردی -

۱۹٦۸ پیرشالیاری زەردەشتی .

هۆنراوەی مرۆڤ :

لە دەقی ئەم هۆنراوەیەدا ، کە ماوەیەکی کورت بەر لە مەرگی دانیاوە ، ڕووی و ئاواتە بەرزەکەی گەلان و مرۆڤایەتی کرنووس ئەبات و لە ناخی گیانەوە ئاشتی و ئاسایش و ئازادی ڕاستەقینە و بەردەوام بۆ مرۆڤ ئەخوازێ‌و جەمسەری ئاوانەمەرەکان لە بەدیهێنانی ئاشتیدا ئەبینێ ... وەك ڕۆشنبیرێکی زادەی جەرگەی چینی زەحمەتکێشان ڕێگای ڕوون‌دەستنیشان ئەکات‌و، داوا ئەکات هەرچی چەکی شارستانی هەیە بتوێنرێتەوە و بکرێ بەو شنانەی لە بەرژەوەندی و خزمەتی گەلاندان و بەم جۆرە کۆتایی بە زۆردار و خوێنمژەکان بهێنرێ و دام و دەزگایان ڕیشە کەن بکرێ .... جا لە سەرووی هەموو ئاڵایانی گەلانی ئازادەوە ئاڵای ئاشتی لەگەڵ سیمفۆنیەی پڕ لە شادیدا بشنێتەوە و باڵی ئارام و هێمنی هەموو مرۆڤ بگرێتە باوەش و شنەی شادی بنۆشن ...

مرۆڤ ئەم پێش کەوتووە
لە زانینا سەر کەوتووە
بە ناو بۆشاییدا ئەفڕێ
هەموو قۆناغێکی ئەبڕێ
لە ڕۆژ ئاوا تا ڕۆژ هەڵات
ڕێگا برین ئاسان ئەکات،
وا کونی کرد ئەتۆم و تانگ
بە ئاسانی چووە سەر مانگ . ....
بەڵام داخی من گرانە
تاکو وا بێ هەر نەزانە
هەر با بیر تیژ و بە کاربێ
با تا بلێی خوێندەوار بێ ،
سەرکەوتن و بەختیاری‌یە
ڕۆژێ خۆشە نەمێنێ شەڕ
هەڵمەت نەبا گورگ بۆ مەر
هەرچی چەکە بتوێتەوە
سەرلە نوێ خاو کرێتەوە .

ڕوونکردنەوەیەك

لە ژمارەی پێشووی ئەم‌ڕۆژنامەیەدا ناوی کاك حسن محمود رسول خاوەنی وتاری سمۆرەو چەند سەرنجێك پەڕیبوو . داوای‌لێبوردن لە نووسەروخوێنەران دەکەین .

ئەدەب‌وژیان

هۆنراوە وچەند شتێکی تر

بەشی دووەم

دەبێ ئەمەش بزانین کە دەربڕین رووی دەرەوەی ڕۆشنبیریەتی شاعیرە، ڕۆشنبیریەتی شاعیریش لە هیچ چاخ زەمانێکدا ، مەسەلەیەکی سووك‌و ئاسان نیە بەڵکو پێویستی بە ماندووبوونێکی بێ‌پایان هەیە پێویستی بە خوێندنەوەیەکی سوودبەخش‌و بەردەوام هەیە ، کە گەشە بە بیرو مێشك بدات ، ئەگەر دەربڕین وەسیلەیەك بێت ، بۆ وەدیارخستنی رووی ڕۆشنبیری‌یەتی شاعیرو هێز بەسەرداشکانی بەسەر هۆنراوەدا ئەوا داڕشتنیشی وەکو خاوەن دەسەڵاتێکی ڕاپەڕاندن‌و بۆ «تشریعات» ەی کە دەربڕین ئەیخاتە روو ، واتە لایەنە کاریگەرەکەیە کەواتە خۆ ڕۆشنبیر کردن هەردوو لایەك کۆئەکاتەوەو شاعیری ڕەسەن دروست‌ئەکات ، ئەمانە هەموو کەرستەو سەرباسی -تکنیکین - لە هۆنراوەدا ، چونکە -تکنیك - هەرگیز بۆ لایەنێکی تر ناتوانین بچین ، وە لە تێکهەڵکێشانی مۆسیقا ،کێش، ئیقاع لە لایەکو دەربڕین‌و داڕشتن‌و ڕێکخستن لە لایەکی‌تردا تکنیك -وەدیارئە کەوێ ، تەواوی ئەم مەسەلەیەش روون‌ئەکەنەوە لە مانەش بەدەر ئەگەر بۆ سەرووی فیلمیەتی هۆنراوە ئەچین ، لە مۆنتاج‌و بڕینی پارچەیی هەندێ لەـلقطاطـەکان گەڕانەوە بە شێوەیەکی تایبەتی ترم لە تکنیك نەزانیوە .

کە باسی لایەنە -حسی-یەکەمان کرد مانا تەنگەکەمان مەبەستەو بەس چونکە بەمانا فراوانەکەی گەلێ شی تریشی ئەگرێتەوەو کە هەر لە ئەوەوە هەڵئە قولێن بۆ نموونە خستنەدل الایحاء- هەروەها گەیاندن‌و گواستنەوە کە ئەمەش ڕێگەی ڕاستەوخۆی بۆ هەموو هەست‌و نەستێك هەروەها -تداعیات- دەباخوو -وحشەت - لەتێڕوانێکی ڕومانس‌و نزیك‌بوونەوە لە داستانەکەن ، ئەمانە هەمووی جیهانی هۆنراوەن پێویستی بە ئاگادار بوونەوە هەیە ، گەورەترین کارتێ‌کردنیش ، ئەگەڕێتەوە بە خۆبەستنەوە ، بەم شتانەی کەباسمان‌کرد ئەگینا «ت.س. ئەلیوت » و هۆنراوەی - ویرانە خاکو هۆنراوەی (فەلسەفەی خۆشەویستی) شیلەرو گوڵی خوێناوی) گۆران‌و (ووتم بە بەختی خەوالو) ی حاجی قادرو -ئەی وەتەن‌و داری ئازادی) بێ‌کەس‌و (ئاسك‌و کۆچ)ی‌و-«دوانزە وانە بۆ منداڵان « عبداللە پەشێو ، هۆنراوەی «پرشنگ» سەلام محمد کە ژیرانە ئاسۆی بیری منالی خستۆتەروو، ئەمانە هەمووی هەرگیزاو- هەرگیز نەیات ئەتوانی ئاوا لەناو هەموو دڵێکی زیندوودا جێگەی خۆیان بکەنەوە ،چونکە توانیویانە زۆر بەهێزانە -معاناةو -فەلسەفە شیعریەکەی خۆیان تێکەڵی ژان‌و ئازارەکانی مرۆڤ بکەن ، هەروەها لەو هۆنراوانەدا ، جۆش‌و خرۆشان‌و دراما بە هەموو فراوانی خۆیەوە تا ئەگاتە لوتکەی کارەساتەکان یا (تراجیدیا)و هەڵچوون‌ولایەنی زەوی‌و مرۆڤیان‌و باری دەرونی هەتا دەکاتە ئەو دیوبەوەمیتاسیکلوجی -گرتوتە خۆ ، ڕەنگە تا هەتایە ئەو هۆنراوانە- هەر زیندووبن‌و دەوری خۆیان بە پێی کات‌و شوێن‌یان بگێڕن ، جا هۆنراوە کە ڕەسەن‌بوو ئیتر ئەمانە ئەدۆزێتەوە ، ئەوانی تریش وەکو بلقی سەرئاو- ئەکوژێتەوە .

« سان جون پیرس » دەڵێت « هەموو تورێکی ئەم سەر زەمینە ڕەنگ دانەوەی تاقی کردنەوەکانی مرۆڤە ، هەموو تاقی کردنەوەکانیشی بەرکولێ هەوڵ‌و تەقەلاو کۆششی بێ‌پایانە » جا ئەبێ ئەو هەوڵ‌و تەقەللایە ئەبێ پێوانەبێت تا ئەگاتە ئەو ڕادەیەی شتی گەورە گەورەی تیا لەدایك دەبێت ، هەرگیزاو هەرگیزیش بە دەستهێنانی ئەم شتە گەورانە ناتواندرێ بچەسپێتە خاوەن تاقی کردنەوەکانی یاخود تەنها پیاوە گەورەکانی ئەدەب ئەوەتا -کۆلن ولسن - دابەدەستەوە کە هێشتا کەس نەی‌ئەناسی‌و تەمەنی ئەدەبیشی لە چەند ساڵێکی کەم تێپەڕی نەکردبوو ، کەچی بە گەورەترین‌و پوختە ترین بەرهەمی ئەدەبی سەردەمی خۆی دانرا . لە لایەن خۆبەستنەوەی هۆنراوە بە ئێش‌و ئازارەکانی

-عبدالکریم دەشتی -

بڕوانە : ل ۷

دڵێکی بچکۆڵەو... حەزێکی گەورە

لەبەر تیشکی مانگەشەوەکەدا دەتبینم
بەهێمنی‌یەوە دەخزێیتە ناو دڵمەوە ،
وادەزانی من نووستووم‌و دڵەکەم
بەڕەڵاکردووە ،
وادەزانی .. دڵەکەم .
وەك دوچاوەکانم خەوتوون ،
بڕوامەکە ..
من دەتبینم بەبێ دزە
خۆت دەبەستیتە ناو سینەمەوە
کە دەچیتە ژوورەوە
دەبینی هەموو ژووری دڵەکەم
بۆنی تۆی لێ‌دێ

سەرسام دەبی
نازانیت چۆن بە هاتنتم زانیوە ، ..
دوو دڵ دەبیت
هەنگاوێك دەهاوێیتەوە دەر .
دوو هەنگاو داوێیت‌و.. دەڕۆی ،
بڕوا بکە ئەوساش‌دڵەکەم
هەربۆنی تۆی لێ‌دێ
چونکە تۆ
بۆنی نیشتمانەکەمت
لە تۆت داوە ..
دڵەکەم

ئازاد جندیانی

وتاری ماموستا عبدالغفار الصائغ لــە یەكەم دیداری چیرۆكی كوردیدا

برایانی بەرێز

بەناوی ئەمانەتی گشتی رۆشنبیریو لاوانــەوە ، بەخێرهاتنتان دەكەم لــەم مبهرەجانەدا كە بۆ یەكەمجار بۆ چیروكی كوردی سازدەكرێو بەشێوەیەكی تایبەتــی بەخێرهاتنی برایان چیــرۆك نووسەكانی كورد دەكەم ، ئەم دەستە ئەدیبەی مامەڵەیەكی تایبەت لەگەڵ وشەدا دەكاو ژیانو كۆمەڵی لەماوەی بینینی تایبەتەوە دەردەخا كە لــەگەڵ موعاناتا دەژی ، وێنەكانــی ژیان بەخێرو شەریەوە دەگرێ، بەسپیو رەشیەوە ، بەشــەوو رۆژیەوە ، بە بەختیــاریو نەهامەتیەوە ، تا لە وێنەیەكــی وردا پێشكەشی بكاو دەربڕێ موعاناتی رۆژانەی مرۆڤایەتیو بزوتنی هەمیشەیی كۆمــەڵو هەڵچونو ئەهونیەكەی بێ ، بە هەموو دەنگ دانــەوەو بندەنگیەكیەوە بە هەمــوو سەرهەڵدانو نیشتنــەوە ـ یەكیەوە ، چونكە ئەگــەر چیرۆك بەم شێوەیە نەبــێ ، ئەگەر نەتوانێ شەخسیەتو پاڵەوانەكانو رووداوەكــان بەم وردبینیە دیاری بكــاو بیاناخاتە ناو كۆڕی ژیانــەوەو نەیگەیەنێتە دەروون لەگــەڵ رووداوەكانیا بژی ، ئــەوا لە چیرۆك دەردەچێو دەبــێ بە وتارو یان پارچە نووسینێك .. یان هەرچی ناو دەنێی ..

برایانی ئازیز :

وە ئەمرۆ كە بۆ یەكەمجار بەیەك دەگەینو لەكــۆڕی ئاشتیو حوكەی زاتیدا دەژین لە شادمانی جەماهیــری كوردا دەژین كە بە بەرهەمی لێبوردنی گشتی شادیەوەو باوك گەڕاوەتەوە بۆ ناو خــێزانو منالەكانیو كوڕ بۆ لای دایكو باوكیو برا بۆ لای بــراو خوشكانی ، لە شــادی بنیاتنانی نوێدا دەژیــنو مرۆڤی كورد پاشــە رۆژی خۆی دروست دەكا شــان بەشان لەگەڵ براكەیدا لــە عراقی نوێــدا لــــە هەرنەتەوەیەك بێ یان لە سەر هەر دینێ بێ ، ئەمە رێگایــە بو گەیشتن بەعراقــی سەربەســتو ئــاوەدانو سەربەرز .

ئەمرۆ ، برایان ، بەئێوە دەگەین لە ژێر دروشــمی (لەپێناوی چیرۆكی كــوردی ئامانجداردا لەسەر رێــگای شۆڕشو گەشە سەندنــو دروستكردنی مرۆڤی نــوێ) هەست بەوە دەكەین ، كــە هەستێكی دڵنیایی بەرامبــەر پاشە رۆژ دای گرتویــنو دەرونمان بە ئارەزویەكــی فراوان هانادەدا بۆ دەســت دانە قەڵەم ، تا چیرۆكێــك بۆ شۆڕش بنووسین ، بــۆ گەشەسەندن دە چیرۆكو بــۆ مرۆڤی نوێ سەدان چیرۆك ، تا ئەم چیرۆكانە لەمەسـاری ئامانجداردا كۆبنەوەو ببنــە داستانی مرۆڤــی عــراق كە توانا لەبەر روناكــی بەعسیو باوەڕەكــانی ١٧ تەموزدا وەردەگرێ بە هەموو پێداویستەكانی پێشكەوتنەوەو دروستكردنی سەر لــەنوێ مرۆڤێ كە دەتوانێ دەســت بۆ تیشكی رۆژ رابكێشێو بــۆ منالانی سبەینێ چیرۆكــی شیرینی تیا بدۆزێتــەوە ، چرپەی خوڕەی ئاوی تاڤگەكان بێ كە قەد چیاكانمــان ماچدەكاو بە ئاوازێكی نەمــر وشەی خۆشەویســتیو هەستی پاكو گراوە دەردەبڕێ لەگەڵ ئارەزویەكی بەجۆشدا دەست دەكاتە مل خەرمانــی دەستكەوتەی دڵێكی گەورەی سەركردەی كاروان ، رۆڵەی ئەم گەلە صدام حسین ، دروست كەری داستانــی سەركەوتنەكانو چیرۆكەكانی لێهاتــوی لاویو ئــەو خۆڕاگرتنو سووربوونــەی دوایی نایەت .

جا كــە ئەمــرۆ ، خۆشەویستەكان ، بۆ چیرۆكی كوردی ئاهەنگ دەگێڕین لــە پێناوی رەسم كردنی نەخشەی پاشەرۆژیدا ، چونكە ئێمــە رۆڵەی ئەم شۆڕشەین كــە دروستكەری ژیانو باسەكانی چیرۆكەكانمان بە شــێوەی شیرینی بۆ داب‌ێن دەكــا ، چونكە ئێمە بەكۆمەڵ ، لــە رووداوەكانی ئەم داستانــەدا دەژین رووداوەكانی، كرێكارێ دروستی دەكا لەوێو . ئــەو جوتیارەش لــەوێــوەو .. رۆشنبیریش لەو گۆشەیــەوەو ئەو سەربازەو ئــــەو كاربەدەستەو .. ئەو قوتابیە، ئەوانە هەموو دروستی دەكەن لەسەر ئەم خاكە پاكــەی كوردستان دەژین بە دەشتو چیایەوە ، بە سەرچــاوەو تاڤگەكانیەوە ، بە خێــرو پیتیەوە تا ئەم رووداوانــە هەموو كۆبنەوەو تێكەڵ یەك بن ، داستانــی شۆڕشــی دروست بكەن ، كە بەشەكانی بە یاننامەی ئازارو ئۆتۆنۆمیو خۆماڵی كردنی نەوتو یــەك هاونیشتمانیە ، هەر بەشێكی تەواو دەبێ واهەست دەكەین ئێمە هەموومان نووسیومانە ، هەندێ بەشی تری ئــەم داستانە ، پاڵەوانانی تــر دەیانووسی ، كە لێرەداو بەرەو فراوان بوون ، لە چیــاوە بەرەو خوار لەگەڵ دجلــەوە فوراتدا هەتا دەگاتە ((شــط العرب))ی خۆشەویســتو لەوێدا دوایی دێ بەداستانێ گەلێ ژیان دروست دەكــا ، داستانی شۆڕشێ مێــژوو دروستدەكاو داستانــی باوەڕێ ، تیشك لــە رابوردو وەردەگرێ بۆ چەسپاندنــی نیستاو بنیاتنانی پاشــە رۆژ ، داستانی پەیامێكــی نەمرە ، داستانێكە نووسەرە راستەقینەكەی یەكەمــی (گلگامیشو ئەنكیــدۆو ئونونوستم مو بەشەكانــی تر حامورابیو نەبوخذنصرو پانیبالو سعدی كوڕیوقاصو مثنیو صلاح‌الدینو صدام حسین تەواویان كردوە ، ئەم داستانە بەردەوام هــــەر دەنووسرێو دەنووسرێتەوە ، بەشەكانی تەواو نەبوەو تەواو نابن ، پەیامەكەی بۆ مرۆڤــی هەموو جیهانە ، كە لەسنووری فطری دەردەچێ بۆ هەمــوو چەوساوەكانی سەر زەمینو تێكۆشەرانی جیهان .

لەبەر ئەوە ، ئێمــە ئەمرۆ بەیەك دەگەین ، برایان چیرۆك نووسەكان ، دەبــێ پێگەیشتنەكەمان چەسپاندنی ئەو دروشمەبێ لەژێریــا كۆبووینەتــەوە ، ئێمە داوا لێكراوین ملتــزم‌بیــنو ئامانجداربین ، چیرۆكەكانمان دەربڕی واقعی بــێ‌بــە هەمووبزوانو پڕ لە جوڵــەو تیشكو پێنوسەكانمــــان بەوەفابێ بۆ وشەو بزانــێ چوــی بنــماردێنــی ، چۆن تەمرخانی دەكا ، چــۆن دەیبەستێتەوە بەژیانەوە لــە پێناوی ژیاندا .

بیروڕامان وردبــێ لــە هەڵبژاردنی دەربڕینــدا ، لەوەرگرتنا تا شایانــی بەهەڵگرتنی بەر پرسیاری چیرۆك نووسی كــوردیو لەماوەیەوە بەشداری بــەرەو پێدانی چیروكی عراقی بكەین كە پڕێ لە سۆزی مرۆڤایەتیو دەربڕی قوڵی پەیوەنــدی پێكەوە بەستراوی رۆڵەكانــی ئەم عراقە بەیەك ریــزی پتەوەوە بێ .

سڵاوتان لێبێ ، سڵاو لە شەرەفی وشە لە مــاوەی ئێوەوە ، لە بەرهەمدانــی بەردەوام ، سڵاوم لــە ماوەی ئێوەیێ بیرۆباوەڕكان كە ژیانی لێ هەڵدەقوڵێ تــا دەگاتە واقعو بــاوەڕی ئامانجدار ، چیروكــی پێ‌دەنووسرێ خەڵك لەگەڵییــی بەتامەوە دەژین هەرچەنــدە خۆشیان دروستكــەری رووداوەكانین .

سەركەوتوبن بۆ بەرهەمی زیاتر لەسەر رێگای شۆڕشو گەشەسەندنو مرۆڤی نوێدا .

د . عزالدین مصطفی رسول

چیرۆكی كوردی هــەمــوو وێنــەو رەنــگــی لــە سروشتــاو ژیانی گــەلو خــاك وئینسان وەرگرتوە

● لەدیداری چیرۆكــی كوردیدا ، مامۆستادوكتــور عزالدین مصطفی رســول سەرۆكی یەكێتی نووسەرانــی كورد ، وتارێكی لە ئاهەنگــی كردنەوەی دیدارە كــــە خوێندەوە تیایدا وتی :

– لە جێ هاتووی سەرۆكی ئەنجومەنی راپەڕاندنی ئۆتۆـ نۆمی كوردستان ، جێگــری سەرۆكی ئەنجومەنی یاسادانی ئۆتۆنۆمی كوردســـتان ئەمبندارە بەرێزەكان :

– میوانە بەرێــزەكان : خوشكو برایانی هاوەڵی ئەم رێبازە شیرینە هەر ساڵێكو چەند رۆژێك تێپــەڕ بووە ، زەوی تاقە سوورێكی تــری دێرەو لە گەشتی نــاو سەهوڵ بەندانی زســتانو گوڵزاری بەهارو بــای سمومی هاوینەوە هاتۆتــەوە خەزانو خۆی بۆ گەشتێكــی تری دێرینە ئامادە كــردووە .

ئێمەش گەردێكی بچووكــی سەر ئو ئەستێرەی ئینســان هەڵگرەین ، واچــوار وەرزی ترمان بردە سەرو بەگیانێكی ترەوە بۆ مەبەستێكی تر كــە سەرەتای وەرزی تازەمانــە هاتینەوە نزیك ئەو شــارە دێرینەیەی چوار خوداوەنــد بوونە نیشانەیو لەدەشتــی بەرینیا ، لەوساوە هەر بەدەم تیری ئەسكەندەرو داراوە هەر ئامانجی تیری قەزا بووین پار لە هەولێری كۆندا ، بەپیانمان تازە كردەوەو قەوارەی كارمان دامەزراوندەوە ، وائێستـــا هاتووینەوە بن ئەو درەختــەی پێشكەی بۆ سەلاحەدیــن لێ دروستكراو خانــزادی تێدا بەشۆخیو مـــەردی پەروەردە كرا ، پاش بیست ساڵ رابوردن بەسەر یەكــەم راوێژی (بەكوردی خوێندنەدا)، دەمانەوێ پەی بە راوێژیكی‌تر ببەین رابوردووی تومارێكــی تری گەش تۆمار بكەبــنو ئەمرۆی پێ‌بنەخشێنینو رێــی سبەینێی گەشو رووناك كەین .

بەهاربوو .. لە سلیمانی . لەو هەموو مانا قــووڵو بەرینانەوە كە لەناوی ئــەو شارەوە هاتە ناو دێــری هەڵبەستەوە ئیلهام وەرگیراو دەنگی زوڵاڵی شــیعری كوردی لەدڵی جەمــاوەری خەڵكەوە هەڵقوڵیو درایــەوە بە گوێی خەڵكی تێكۆشــەری ئەو شارەدا .

ئێستاش .. پاش شایــی لژغانو مەهرەجانــی سەركەوتووی شیعری كوردی .. وا دیسان شاییەبە .شایی چمكێكی‌تری نرخداری وشەی كوردیە .

● هەروەها سەرۆكــی یەكیتی وتی :

ـگەلێك شانازیمان بــە شیعری كوردیەوە كــرد ، بەدەنگی گەلمان دانا ، ووتمان شیعری كوردی هەر لــە سەرەتاوە لە باوەشی میــرو سوڵتاندا پەروەردە نەبوو . كە دێینە سەر شانازی بــە چیرۆكەوە دەنگمان دلێرتــرە ، هەرارمان بلندترە ،شانازیمان لەجێ‌ترە .

چیرۆكی كوردی لە نیــو سەدە پتری تەمەنی خۆیدا ، هەموو وێنەو رەنگێكی لــە سروشتو ژیانی گــەلو خاكو ئینسان وەرگرتووەو سەر لەنوێ نەخشەی ژیانی تازەی پێ نەخشاندۆتەوە .

هەر رەنگە دەرەبەگــی كورد باش بزانن ، هــەر رەنگە رژێمی بۆگــەنو بیرۆكراتیی پاشایەتی بزانن چیمان بە زوڵمو زۆریــان كردوە . كە چۆن خامــەی چیرۆك نووسی كورد تیــری كاری كەربوونو لەدڵی ئــەو رژێمەی داوە ، هــەروەك ئێمە خۆشمان دەزانین كــە چــۆن . . دەنگی فەللاحی كورد ، دەنگی كرێكــارو هەژاری كورد ، دەنگــی مافی نەتەوەیی كورد ، دەنگی ریزی پتەوی نیشتمانــیو برایی عەرەبو كــورد بووین . خۆمان دەزانیــن كە چۆنمان نووسیووەو بۆكــێ دەنووسین .

● دیسان د.عزالدین وتی:

لەبەر ئەوەیە كە چیرۆكــی كوردی نە بەبەردەوامــیی تەنیای حیكایەتی كــوردی دەزانین ، نە بە سنعەتێكــی گرێزراوەو وەرگیــراوی ئەوروپایی دەزانین . بەڵكو چیرۆكی تازەی كــوردی هەمــوو سامانی وتــراوەو

نووسراوی نەتەوەییو تەكنیكی چیرۆكی گەلان بە ئیبداعــەوە لەئەل هەمو دەستكەوتەكانی تەجروبەی ژیاندا تێكــەڵ دەكاتو لە وێنەی دوێنــێو ئەمرۆ دیمەنی شۆڕشگێرانەی دواڕۆژ دروست دەكا .

یەكێتی نووسەرانی كــورد شانازی بــەوەوە دەكــات كە ئەمە بۆ چوونو بناغــە فەلسەفیی لــە چیرۆك چیرۆك گەیشتنی زوربــەی ئەندامانــی بێت ، كە هەر ئەمەش ئەو یەكێتیێــــە بەرەنگێكی تــری بەتین ، بەگەڵو زەحمەتكێشــانو خاكی نیشتمانو ، رێگــەی راستی خەباتو بەرچــاو فراوانی بینینی برایــی عەرەبو كوردو نەتەوەكانــەوە دەبەستێتەوەو بزوتنــەوەی ئازادیخوازی نیشتمانی كورد ، لەم رێبــازەشــــەوە دەبەستێتەوە بە خەباتی گەلانو كاروانی ئینسانەوە .

● ئینجا سەرۆكــی یەكیتی لەدوای‌باس‌كردنــی ئەهیمەتی دیدارەكەو ســلاو كردنی لە كۆچ‌كردوەكانــی رێبازی چیرۆك نووســی كوردی ووتی :

دوا ووتە : ئەم یــەك بینینەیەو سازكردنەو قۆرتو گیروگرفتە .ئەوەش هەمووی لەسەر هەموو لایەك كردەوە ، بەراستی هــــەموو چیرۆك نووسێك لە خۆی گەیشــتو هەستی بەوە كرد بەخششــی ئەدەبی چەندەو تا چەنــد بەرهەمە كە بە بارو موعاناتــی نەتەوەكەیەوە بەســراوە ، دیدارەكە گەلێك پێشكەوتووتر ئەبوو ئەگەر ، لێكۆڵەرەوەكان زیاتر لەباسەكانیــــان قووڵ بوونایەتەوە ،بەهەرحاڵ دیدارێكی سەركەو توو بــوو ، چونكە بنەمایەكی باشی دیداری دووهەممانە .

بەشێكە لە چیرۆكــی پــر لە ساتەو لەسەركەوتنــی ووشەی كـــوردی . وا سەركەوتینو یەكمان گرت ، سوپاس بۆ هەموو ئەوانــەی هاتوون . بۆ میوانانــی بەڕێز ، بۆ شۆرشــی ١٧ی تەمووز ، بۆ ئەمینداریتــی گشتی رۆشنبیریو لاوان كە لەگەڵ ئەودا ئەم یەكگرتنە رێك خراو بەشێك لە ئــەرك كەوتە سەر ئەو .ئەمجــارەش دەنگتان بێ .. دەنگتــــان نەرزی .. چیرۆك نووسان ، رەخنەگران ، پارێزەرانــی

بڕوانە : ل : ٢

ئــێــمــەش قسەیەك دەكەین

● وا یەكەم دیــداری چیرۆكی كوردی تەواو بــوو ، هەروەك زوربــەی زۆری ئەدیبو رۆشنبیرەكانی نــاو دیدارەكە رایان وابوو ئێمەش دەڵێین سەرجەم دیدارەكــە سەركەوتو بوو وە ئەنجامــی بەكەڵكی دا بەدەســتەوەو تەفەللای یەكێتی نووسەرانو بارەبووی دڵسۆزانەی ئــەو لایەنانەی یارمەتی سەركەوتنی دیدارەكەیاندا شایانــی سوپاسو رێزە . بەڵام ئەمــە ئەوە ناگەیەنێ كە لەســر ئەنجامی دوایدا چاو لــە هەندێ كەموو كورتی دیدارەكە بپۆشری لەوانە :

● ئەگەر نەڵێم هەمــوو ئەوانەی باسو لێكولینەوەیان لە دیدارەكەدا پێشكەش كرد، ئەڵێم زوربەی زۆریان پێش دەست پێكردنی باسەكەیــان ئەم بیانوەیان بەرچاو دەخست (باسەكەم بە پەلــــە ئامادەكردوە ، ماوە كــەم بوو ، سەرچاوەم لە بــەر دەست نەبوو ، .. هتد) كــە ئەمە ، هەر هیچ نەگەیەنــێ ، ئەو سەلمینەوە تەقلیدیــە دەردەخا كە لە دەروونــی زووربەی ئەوانەدا هەیە لــە مەودای رەخنەو لیكولینەوەدا هەڵدەسوڕێن ، وەك پێشەكــی پێمان بڵێین ، تكایە ئەوەنــدە رەخنە لە باسەكەم مەگرن ، چونكە ئەوەتا لەســەرەتاوە بیانوەكانی هەموو كەموكور ــ تیەكە بۆ رون كردنەوە !!

● یەكیتی نووسەرانــی كورد لەگەڵ دەستی رێزنــان لەو تەقەللایەی بۆ سەركەوتنی دیدارەكە دابووی دیار بــوو خۆی هویــەك بوو لــە دروستكردنی شلۆقــی بەندەكانی بەرنامەكەو ئەمەش وا دیارە پەیوەندی بــەو بەلە پڕوزێیەوە هەبوە كــە سەرپەرشتی‌كەرانی دیدارەكە روویەرووی بوون ، لــە رۆژانی دیدارەكەدا خەڵــك لە پڕ سەیری دەكرد باسێ پێشكەش دەكرێ لە بەرنامەكەدا نیە ، باسێكی تر دیــار نەماوە .

● لە كــۆتایــدا ، هیوادارین ، دیداری داهاتوو زیاتر كۆكبێو پیرۆزبایــی لە یەكیتی نووسەرانو ئــەو تەقەللایەی لەم رێگایەوە دای.

● لە رۆژی سێیەمــی دیداری چیرۆكــی كوردیدا پرسیارمان لــە چەند برایەك كرد دەربارەی ماری سەرنجیان تێكــرا بەرامبەر دیدارەكە :

چەند بیروڕایەك

● شیركۆ بێكەس :

تێكڕا دیــدارەكــە ، سەركەوتوو بوو ، بەرای مــن باسە سەركەوتوەكانــی ئەم دیدارە بریتی بوون لــە لێكولینەوەكەی حسین عارف دەربارەی چیرۆكی بروسكە ، باسەكەی ئەكرەم قەرەداخیو لێكولینەوەكەی دوكتــور عزالدین ، لە چیرۆكــە سەركەوتوەكان كە خوێندرانەوە چیرۆكەكەی عبدالله ســراج لەریزی پێشەوەیە ، سەرجەم ئەم جۆرە دیدارانە كاروانــی ئەدەبیو رۆشنبیری كــورد زیاتر بەرەوپێشەوە دەبــاو شادمـــان بووین بـــە ئەنجامەكانی .

● علی عبدالله ((ع . ع . شەونم)) .

بەدیداری یەكتر شادبوونی چیرۆكو چیرۆك نووسانــی كوردو ، یەك گرتنەوەیــان لە كوڕێكی فراوانـــی ئەدەبیانەی پڕ لە بــاس پێشكەش كردنو لێكۆڵینەوە ، دوربین هەڵخستنێكی باشــ بو بۆ دۆزینەوەی ئــەو رێبازە پاكانەی كە كاروانــی خەباتی میللەتی كودمان ئــەبا بەرەو ئامانجە پیرۆزەكانــیو ، ئەلبۆمێكی رەنگین بو بــۆ

● محی‌الدین زەنگەنە :

سەرنجدانی وێنــەی رووداوەكانــی رابوردوو، ئەمرۆ لەبەر ئــــەوە سەركەوتوبو .

بە شێوەیەكی گشتــی ئەتوانم بڵێم ، یەكــەم دیداری چیرۆكی كوردی لــە زۆر لایەنەوە سەركەوتنــی گەورەی بەدەست هینــا ، چیرۆكی كوردی كە تەمەنــی پەنجا ساڵی تێپەڕ كــردوە پێویستی بەم دیدارە بــوو ، تا چیرۆك نوسانی كــوردو رەخنەگرەكان روو بــەرووی یەكتری ببنو گفتوگــۆی خۆیان دەربارەی ئەم هونــەرە جوانە بكەن كە بەراستــی دەتوانین بڵێین هونــەری چەرخە .

بێگومان دیدارەكە لەكــەمو كورتی بەدەر نەبوو ، بــەڵام ئەم كەمو كورتیانە شــتە سەرەكیەكان نەبوون ، ئــەو

باسانە پێشكەش كران بەڵگەی چونە پێشەوەی هونــەری چیرۆكی كوردی دەدەنــە دەست ، وەك باســـە بەسوودەكەی اكرم قەرەداخیو باسەكەی دوكتۆر عزالدیــن مصطفی رسول .

● رۆوف بێگەرد

دیدارەكە لەگەڵ كــەمو كورتی‌یەكانیدا ، كۆمەڵێــك تاقی‌كردنەوەی چاكی بــۆ رەخساندین كە لەپێــــك گەیشتنێكی تری داهاتوماندا لەبەرچاوی بگرینو چاكتــرو بەسوودتر بەدی‌بهێنــــن ئاڵو گۆڕكردنی تاقی‌كردنەوەی چیرۆك نووسانو ، تێگەیشتنی ئەنمان ، دەرگایەكی تــری

Institut kurde de Paris

دیاردەی هاتوچۆکردن لە سلێمانیداو خەمی ڕۆژانەی خەڵک

لەپاڵ ئەو هەوڵەی سەرکردایەتی حزب و شۆڕش لە عێراقدا دەیدات بە پارێزگاکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی کوردستان بە تایبەتی پارێزگای سلێمانی کە جێگای شانازی و ڕێزلێنانی هەمومانە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا هێشتا خەمەکانی شاری سلێمانی ئەوەندە زۆرن کە وای لە دانیشتوانی شارەکەمان کردوە هەر یەکەیان لە جێگای خۆیەوە وا هەست بکات کە (ئامە خەمە خۆیەتی!

سەیر ئەوەیە زوربەی خەمەکانیش ڕۆژانەن و هەندێکیشیان نەک هەموو ڕۆژی دوبارە دەبنەوە بەڵکو خەمێکی هەمیشەیی یە، ئەمڕۆ یەکێک لەو خەمانە دەخەینە ڕوو کە ئەویش خەمی دیاردەو تەنگ و چەڵەمەی گواستنەوەیە لە شارەکەماندا کە بە شێوەیەکی گران باڵی ڕەشی بە سەرماندا کێشاوە، ئەمەش سەردەمێکە ئەگەر بەرەو دواوە ئەڕوات ئەوا لە جێگای خۆیدا - بە چاوپێویستی ژیانەوە - وەستاوە هۆی پەیدابونی مەسەلەکەش بە تەنها ناکەوێتە ئەستۆی جێگایەکی وەک بەڕێوەبەرێتی بەرژەوەندی گواستنەوە هەر حزی ڕاستەخۆ بەرامبەری بەرپرسیارە بەڵکو لایەنێکی وەک نەقابەی گواستنەوەش لەم ڕووەوە هەمان بەرپرسیاری دەکەوێتە سەر شان و پێویستە کەمتەرخەمی تیا نەکات، لێرەدا بە نمونەوە هەر چەندە وەک حزن لە بەرچاوی جەماوەران ئاشکرایە بەو جەشنەش بۆ لایەنی ناوبراوانی ڕون دەکەینەوە، وەک ئەو پاسە بچکۆلانانەی لە هێڵەکانی (ئەزمر - شۆڕش مزگەوتی گەورە - ڕزگاری - سەرچنار کاردەکەن دەبینین بۆ نمونە سەبارەت بە هێڵی (ئەزمر شۆڕش) کە پێویستە لە ئیسکانەوە بگاتە عقاری و بە پێچەوانەشەوە، بەڵام دەبینین مزگەوتی گەورەیان کردوە بە قۆناغی ڕاوەستانی هەر دوو سەر واتە ئەگەر یەکێک بیەوێ لە ئیسکانەوە بگاتە عقاری دەبێ لە جیاتی یەک جار دووجار پارە بە هەمان شۆفێر بدات!! هەر وەها سەبارەت بە هێڵی (ڕزگاری - مزگەوتی گەورە) هەر چەندە ئەم دیاردەیە لێرە کەمتر دوبارە دەبێتەوە بەڵام ئەوانیش لە هەمان بواردا ئەسپی خۆیان هەر تاوداوە! !

ئەگەر لێرەدا یارمەتیمان بدەن و بگەڕێنەوە سەر پاسەکانی مصلحە ئەوا دەتوانین کەم و کورتی و ئێش و ئازارەکانی ئەماتیشتان بۆ باس بکەین وەک

١ - گوێ نەدان و نەرامۆش کردنی ئەو پرۆگرام و سیستەمەی بۆیان دیاری کراوە.

٢ - ڕانەوەستانی هەندێک لە برا شۆفێرەکان لە هەندێک جێگای تایبەتی وەستاندا.

٣ - مامەڵە کردنێکی ناخۆشی ئەو برا شۆفێرو بلیت بڕانە لەگەڵ جەماوەراندا بە تایبەتی لەگەڵ ژنی پیرو منداڵدا.

٤ - لەوانەش گرنگتر ژمارەی پاسەکانە بە بەراورد بە ژمارەی دانیشتوانی سلێمانی و میوانەکانی بەوە بەتایبەتی لەکاتی خوێندن و وەرزی قوتابخانەو کۆلێجەکانی زانکۆی سلێمانیدا دەتوانین بڵێین یەکجار کەمن، چونکە زۆر جار زیاتر لە (٢٠-٢٥) دەقیقە دەوەستێت ئەگەر بڵێم یەک پاس دێت خراپم نەوتوە ئەوەشی کە دێت بوە بە لۆری جەژنە بۆیە پیاو بەزی پیا دێتەوەو وازی لێ دێنێت. ئەمەش حاڵی ئەو جێگایانە بیشان دەدات کە چەند هێڵێکی گشتی لە سەر کار دەکات خۆ ئەگەر بێمە سەر باس ئەو جێگایانەی دەکەوێتە ئەم لاو لای ناوەڕاستی شارەوە لەوانەیە جێگای سەر سوڕمانی دۆست دوژمن بێت، سەیرتر ئەوەیە هەندێک لەم پاسانە کە زۆر درەنگ دەردەکەون بە کەڵکی بەکارهێنانیش نایەن وەک پاسەکانی ژمارە -٤٤- و -٢٩- و -٤- کە تائێستا چەند جار گوێم لێبوە خەڵکی شارەکە پێیان وتوە (چی یە ئەڵێ بەدار ئیش دەکات!) واتە ناوەوەدا دەرەوەی پاسەکە وەک یەک دەبێت بە جۆرە دوکەڵ.

ئەوەشمان لە یاد نەچێت لە ساڵی ئێستادا ئەوەی ئاگاداربین نزیکەی -١٥- پاسی نوێیان بۆ شارەکەمان هێناوە کە جێگای ڕەزامەندی جەماوەرانی شاری سلێمانی یە بەڵام وەک باسمان کرد سلێمانی لەم بوارەشدا پێویستی بە چاوپیاخشاندنێکی یەکجار قووڵ وردەست گرتنێکی ئەو پەڕی دڵسۆزانە هەیە بۆ ئەوەی لە ئێستاوە چارەسەری مەسەلەی دیاردەی هاتوچۆکردنی ناو شار بکرێت.

شایانی باسە سەبارەت بەم ڕیپۆرتاجە حەزم نەکرد بە تەنها ڕای نووسەر بسەپێنم بەڵکو بە جوانم زانی کە پەیوەندی بە جەماوەرانیشەوە بکەم کە ئاشکرایە دیاردەی ناوبراو هەموو ڕۆژێک لە کاتی چونیانا بۆ قوتابخانە. ئیش کردن - کرێکاری.. کاسبی ..دائرە.. - هەروەها لە کاتی گەڕانەوەشیاندا وەک مێشل سەریان تێ دەکات و هەناویان دەخواتەوە

● **بۆ نمونە قوتابی محمد امین عبدالله قوتابخانەی** ئامادەیی سلێمانی کوڕان لە **گەڕەکی گوێژەوە دەڵێ:**

لەبەر ئەوەی زۆربەی خانوەکانمان کەوتونەتە ناوچە دوورەکانەوە بەردەوام خانوی تازەتر بنیات دەنرێن بۆیە پێویستی یەکی گرنگە باس لە ئاشکرایە ئەمڕۆ ئاڵۆزیەکی بوونی پاس بکرێ کە ناخۆشی تێ کەوتوە، چونکە ئێمە ڕۆژی چەند جار بە پاس هاتو چۆدەکەین بەڵام ئەوە هەرگیز پێی ناوترێ هاتو چۆکردن چونکە لەبەر قەرەباڵغی ئەوەندە ناڕەحەت ئەبیت خۆشمان بەزەییمان بە خۆمانا دێتەوە.. ئینجا کاک محمد دێتە سەر باس خەڵکی ناو پاسەکان و دەڵێ: لەبەر ئەو خەڵکە زۆرەی لە ناوپاسەکەدان زۆر جار سایەق و جابی یەکان چاویان لێیان نابێت بۆیە زۆر ئاسانی بڕێ جار دەست وقاچی خەڵکی پێوە ئەبێ...

● هەروەها برادە هۆشیار مصطفی لە گەڕەکی ڕزگاری یەوە سەبارەت بە دیاردەکەمان دەڵێت: لەبەر ئەوەی شارەکەمان لە گەشەسەندندایەو ژمارەی دانیشتوان ڕۆژ بە ڕۆژ لە زیادکردندایەو زۆربەی زۆریشیان بە پاص هاتو چۆ دەکەن بەڵام بە چ شێوەیەک دوای ئەوەی جارەکان لە نیو سەعاتەوە

پ . هاوکاری لە سلێمانی
فریا عبدالله
هەنگوین و دیاردەی ژیانێکی مەزن

بڕوانە ؛ ل ٧

چالاکی ڕۆشنبیری

باسێکی زانستی دەربارەی شانۆ

● **کۆڕی ئەمجارەی یەکیەتی نووسەرانی کورد لقی سلێمانی لێکۆڵینەوەیەک بوو دەربارەی شانۆی برێشت هونەرمەند فاضل جاف لە باخچەکانی یەکیەتی نووسەرانی سلیمانیدا پێشکەشی کرد. جەماوەرێکی زۆری هونەر دۆستان ئامادەی کۆڕەکە بوون و نزیکەی سەعات و نیوێکی خایاند.**

● کۆڕەکە هونەرمەند کاوە احمد میرزا پێشکەشی کردوو بەناوی یەکیەتیەوە بە خێرهاتنی ئامادەبووانی کردو دوای ئەوە کاک فاضل دەستی کرد بە پێشکەش کردنی لێکۆڵنەوەکەی و وتی: -

+ بۆ تێگەیشتنی شانۆنی برێشت هەریەکی بیەوێ بەوردی ئاکامی ڕاستەقینەی ئەم ڕێبازە نوێیەی شانۆی دەست بکەوێ، پێویستە بکەرێتەوە سەر سێ سەرچاوەی مێژوویی و فەلسەفی و تەکنیکی، کە لە شانۆی برێشتدا دەڕژێتە ناو دڵی یەکترەوە هەرگیز ناکرێ لە یەکتری جیا بکرێنەوە. جا بۆ ئەوەی مەسەلەکە وەکو خۆی و وەکو ئەوەی بە لای برێشتەوە مەبەستە، باس بکەین و حەقیقەتی داهێنان و خولقاندن نەشێوێنین وام بە باش زانی کە ڕاستەو خۆ لەم سێ لایەنەوە بچمە ناو مەبەستەکەوە.

● ئینجا هونەرمەند باسی هەر سێ لایەنی مێژوویی و فەلسەفی و تەکنیکی لە شانۆی برێشداکردوو بەدرێژی هەرسێکیانی لێکدایەوەو هاتە سەر باس کردنی هونەرو زانست و لەزەت لەشانۆی برێشداو وتی: -

+ برێشت ئاکامی هەموو تاقی کردنەوەکانی خۆی لە کتێبێکی بچکولانەدایە بە ناوی (ئۆرگانونی بچوک) بە شێوەیەکی زۆر خەست و چڕ لە ٧٨ لاپەرەدایەو ڕەددانەوەیەکی ئۆرگانونەکەی ئرستۆیە-ئەم کتێبە محاوەلەیەنی ئێستا تیکە سەبارەت بە تیوری شانۆی مەلحەمی، هەر لە سەرەتاوە، برێشت باسی ئەم محاوەلە جمالیە دەکات و هەموو فەلسەفەی جوانی بورژواو شانۆی ئەرستۆ بەوە تاوانبار ئەکات، کە گوایە ئەوان چێشکەری لێ هاتوون ئێواران حەڵواو شیرینی بۆگیان و چاوی خەڵقی دروست ئەکەن و، پێیان ئەفرۆشن.

● بەم شوەیە درێژەیدابە باسەکەی و هاتە سەرباس کردنی ئەوەی کە برێشت دەڵێ: هەموو سەردەمێک جۆرە ڕابواردنێک و جۆرە چێژ لێوەرگرتنێکی تایبەتی خۆی هەیە، ئەو میللەتەی کە زۆردارێک حوکمی بە سەردا دەکات ڕابواردنی تایبەتی خۆی هەیەو جیاوازە لەگەڵ ئەو ڕابواردنەی باسی بلاطی لویسی ١٤ هەمدەکات واتە لای مولیر ئەوەی پێویستە پێویستبووە شانۆ بیکات ئەوەیە کە دەست نیشان کردن و تەشخیصی کۆمەڵایەتی بێت، چونکە ئەوە بەس نیە تەنیا بڵێین ژیان گۆڕاوە، بگرە لەگەڵ ئەم گۆڕانەدا تەشخیصی کۆمەڵایەتیشی گۆڕاوە.

+ دەبێ تۆزێک بە ئینسافەوە بڵێین کە شانۆی هاوچەرخ لەم پەنجا ساڵەی دراییەدا تا ڕادەیەک هەوڵی ئەوەی داوە کە تەشخیصاتی کۆمەڵایەتی ئەمڕۆمان بخاتە سەر شانۆ بەڵام مەسەلە هونەری یەکەو مەسەلەی ڕابواردنی کردووە بە قوربانی لایەنەکەی تر بۆیە بێ ئەنجام بووە. هەروەها برێخت دەڵێ، ئێمە نەک تەنیا پویستمان بە شانۆیەکە کار بکاتە سەر سۆزوو دەرونمان بگرە شانۆیەکمان ئەوێ کە هانمان بدات بۆ ئەوەی ژیانی کۆمەڵایەتیمان و باروزروفی مێژوویمان بگۆڕێ، پێویستیشە ئەم باروزروفە بە پێی نیسبەتی مێژوویی خۆی دەست نیشانبکری.

حمه سعید حمه کریم فرج
پ . هاوکاری لە سلێمانی

لە یەکێتی ئافرەتان

بروودان بە بەهرەی هونەری ئافرەت و بەشداری بەرهەمدار

● **سەرگوڵ تەیمور** ●

● وێنەگرتن، یەکێکە لەو پیشە دێرینانەی زورمان ئارەزووی دەکەین، بەبێ ئەوەی لە شتە نهێنیەکانی ئەم هونەرە بگەین، لە وڵاتەکەی ئێمەشدا، کە دەمێکە گەیشتۆتە پلەیەکی پێشکەوتوی شارستانیەت، هەموو جۆرە هونەرە جوانەکان بایەخی تایبەتیان پێ دەدری، بە تایبەتی ئەو هونەرانەی بۆ خزمەتی مرۆڤ و ئامانجەکانی شۆڕش لە عراقدا ئاراستەیە.

● لێرەوە، یەکیتی گشتی ئافرەتانی عێراق، بیری لەوە کردۆتەوە کە شارەزایی دەربارەی ئەم هونەرە جوانە - وێنەگرتن - بە شێوەیەکی زانستی بگەیەنێ بە ئافرەتە وێنەگرەکان لە هەموو پارێزگاکانی وڵاتدا، بۆ ئەم مەبەستە، لە بارەگای گشتی لە بەغدا، دەورەیەک بۆ ئەم مەبەستە کرایەوە، جا بۆ ئەوەی بە تەواوی شارەزای ئەم دەنگاوەی یەکیتی لەم لایەنەوە ببین، **لە پێشا چاومان کەوت بە سامی نصراوی سەرۆکی بەشی وێنەگری مەرکەزی لە سکرتاریەتی ڕاگەیاندن لە یەکیتی کە پێی وتین:**

- بە پێی ئامانجی یەکیتی بۆ بروودان بە هەموو بەهرەیەکی لێهاتو لە ناو ئەندامەکانیاو هاندانیان بۆ هاتنە کایەوەو خزمەت کردنی هەموو لایەنەکانی ژیان لەم وڵاتەدا، ئەم دەورەیەمان کردەوە، هەر چەند ساڵێک لەمەوبەریش دەورەیەکی ترمان کردەوەو (٣٧) ئافرەت لە هەموو پارێزگاکانی وڵاتە بەشداریان تیاکرد. ئەم ساڵیش کە دەورەکە یەک هەفتە دەخایەنێ، بەمەبەستی شارەزا کردنی وێنەگرەکانە لە هەموو لایەنەکانی وێنەگرتن و دەوام بەیانیان و ئێواران بۆ دەورەکە تەرخان کراوە. تەنیا دەورەکە بە نیسبەت دهۆکەوە یەک مانگ دەخایەنێ چونکە ئەوان لە دەورەکەی پاردا بەشداریان نەکردبوو.

● **دەربارەی ئەو مەرجانەی ڕێگا بە بەشداربوون دەدا وتی:**

- ئارەزوو بەسەبۆ بەشداربوون، دوایی ئامادەبوونیان بۆ ئاراستەکردن و بەرزکردنەوەی ڕادەی شارەزاییان.

● **دیسان سەبارەت بە ئارەزووی ئافرەتان بۆ دووکردنە ئەم جۆرە دەورەیەو ئەو سوودەی لەم هونەرە وەری دەگرن پرسیارمان کرد وتی:**

- دەورەکە هێشتا تەواو نەبوە، چونکە هەر پارێزگایەک بە پێی بەرنامەیەکی دیاری کراو بەشداری دەکا، ئەو پارێزگایانەی دەورەکەیان تەواو کردوە وەک سلیمانی و ذی‌قار و بصرە بە سەرکەوتوی دەورەکەیان بڕی، ئێمە بەشدارەکان بە دوولایەندا ئاراستە دەکەین، لایەنی یەکەم ڕاگەیاندن بۆ چەسپاندنی دەستکەوتەکانی شۆڕش و لایەنی دووەم شارەزایی هونەری.

● **یەکێ لە بەشدارەکان لە پارێزگای دهوک خوشکە (امل عبد الغفور) دەربارەی هەستی خۆی بە بۆنەی بەشداربوونیەوە لەم دەورەیەدا وتی:**

- یەکیتی لە دهوک هەڵیبژاردم بۆ ئەم دەورەیە، هەر چەندە من لەوە بەر لەم لایەنە هونەریەدا کارم نەکردوە، بەڵام لە ماوەی ئەم دەورەیەوە کە مانگێک دەخایەنێ تائێستا توانیومە هەنگاوێ بچمە پێشەوەو فێری بەکارهێنانی کامیرا ببم.

● **ئەی دەربارەی هەڵوێستی ماڵەوەو کۆمەڵ کە تۆ هەنگاو دەنێی بۆ دنیای هونەری پەیوەندی بە تێکەڵاوی خەڵکەوە هەیە؟**

- لەماڵەوە، بەتایبەتی لە لایەن باوکمەوە بە دڵسۆزی هانی‌دام، ئێستاش کۆمەڵ گۆڕاوە سەرەڕای ئەوەی من خۆم سوورم لە سەر ئەوەی کە لەم لایەنەدا سەرکەوتوبم.

● **بەڵام خوشکە (فنار مجید) هەر لە دهوک پێی ڕاگەیاندین:**

کە بە بەشداربونی لەم دەورەیەدا یەکێک لە ئاواتەکانی ژیانی بەدی هاتوەو حەزدەکا بگاتە ڕادەی وێنەگرێکی ڕۆژنامەیی سەرکەوتوو ئەوەشی تائێستا فێربووە، هەنگاوێکە لەو ئاواتەی نزیک دەکاتەوە.

● **بەڵام خوشکە (نوال عباس) لە بصرە وتی:**

من نزیکەی ساڵ و نیوێک دەبێ لەم لایەنە هونەریەدا هەڵدەسوڕێم، بەحەماسەوە ئەرکی سەر شانی خۆم ڕاپەڕاندوە هەر چەندە زۆر کۆسپ و تەگەرەم دەکاتە ڕێگا. بەڵام ئێستا ئەو بارە گۆڕاوەو شارەزایشم باشتربوە.

● **خوشکە (زینب خضر) لە ذی‌قار وتی:**

- هەڵبژاردنی ئەم لایەنە هونەریە لە لایەن منەوە لەبەر ئەوەیە هەست دەکەم لە ناخمەوە ئارەزوو خۆشەویستم بۆ هونەر لە دڵ چەسپاوە، لەبەر ئەو شادمان بووم لە لایەن یەکیتی یەوە ئەم ئەرکە بە من سپێردرا.

وێنەو دەنگ

ڕووناکی چووە گوندەکانەوە

نیشتمانی خۆشەویستمان، هەر لە پێشکەوتن و پەرەسەندنی هەمە جەشنەی لایەنەکانی ئابووری و کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیری و ژیاری دایە، بۆیە دەبینین هەموو سووچ و قوژبنێکی ئەم خاکە بەبێتە پیرۆزە، ڕۆژ لە دوای ڕۆژ ڕووداوی بەرەوپێشەوەچوون و پەرەپێدان بە خۆیەوە دەبنیت و، ڕادەی ژیانی ڕۆژانەی هاووڵاتییان بەرەو ئاسۆیەکی فراوانی کامەرانی و خۆشگوزەرانی دەبات، لەم بوارەشدا چەندین دەستکەوت بۆ قازانج و سوودی هاووڵاتییان هاتووەتە کایەوە، لەم دوایەیشدا هەموو گوندو لادێ و ناوچە دوورەکانی وڵات ڕووناکی ی کارەبایان لە ئامێز گرت و دەستیان بە ژیانێکی ژیاری و شارستانی ی نوێ کرد، لەم وێنەیەشدا گوندی «گردە گۆزینە»ی قەراغی سیروان دەردەکەوێت کە نزیکی «قەڵای شێروانە»یە، کە تا ماوەیەک لەمەوبەر لە کارەبا بێ‌بەش‌بوو، بەڵام وەک دەبینین ئەوەتا دارتەلی کارەبا لەناو ئەم گوندەدا بلند بووەتەوەو ڕووناکی و ژیانێکی خۆش بە دانیشتوانی ئەم گوندە دەبەخشێت، ئەمەیش دەستکەوتێکی تری شۆڕشە نەبەزەکەمانە.

- مکرم رشید تالەباني -

Institut Kurde de Paris

صبری بوتانی ودیوانا «شین وشادی»

ـ انور محمد طاهر ـ

ئەمخورو غەم هەلگرێ بارێ گەران «ژ سالا «١٩٤٤» ێ ئەزو شعر بهەڤەدا دژین لـــێ ل ســـالا «١٩٤٦» ێ دزیندانا «موسلێدا» ژینا سێ دگەل ڤە هاندنێ دەست پێ کر «ل٣ دیوانا . . شینیو شادی ».

سیهو و سێ ساله موسیقاو پەیڤا کـــوردی ژ خوینابوتانی دخۆت .

بەلێ پێش نهاسالا من زانی شاعرەکـــێ هـــەی دبێژنێ « بوتانی » دەمێ پارچە هوزانەکا وی بلاڤ بووی بناڤێ « سێ هەڤالن » ژ وێ رۆژێ من ئەڤ پارچـــە هوزانە نۆیسیو ژ بەرکر ژ مـــن وەرە بوتانـــی هوزانڤانەکێ گەنجە ل دیڤ چەند سالا من دیت خوزی من نەدیتبا ستەم دەورانێت ڤەلکێ بوتانی پێ پیرکری .

بوتانی ددیوانا « شینیو شادی » دەردەك پێ لێ مەسلت بووی ئەو ژی شاهیو ئەلهو پێ ژ دلـێ وی دخۆن نە بالندە دمرنو نە دلێ وی « تەمام » دبیت .

ئەڤ دیروکە دەست بێ دکەت دەمێ خامـــــە هەلگرتیو هوزان ڤەهاندین ، وولاتێ وی وەك خاجـــا « مسیحیی یا لسەر ملێ وی جار تەویکا بـــۆ ڤـــــە دەت جار دکەتە گەری .

خەلکینو : لێ تەگرن نێ بوتانی ئەڤیندارەو هەمی دارو بەرو چیایێت کوردستانێ ددلێ خۆ کریـــــن ، تەوافو کەعبێت وی کانیكو مێرگێت کوردستانێ نە . ئۆ چ تەفنێ رادەچینێت زەرێ مەحفیری لێ دیـــــارە دێ وەرن ئەمو هوین پەیدا جونەکێ دیوانا شینیو شادی دا بکەین .

بوتانی تابلویەکی نەخش دکەت خەباتو بزافـا ملەتێ خۆ وەکی مێشا هنگڤینی بەر هەڤ دکەت ، هەر وەکی ل کوردەواریدا یا ڤاڤدارە بە چ /بزاف مێشی هنگڤینی خۆ کۆم دکەت ئەو ژی وەك بزاڤا پـــالو جوتیارانە دەمێ کار دکەن کۆ دا دەوشەنو یونـــان بخون بەلێ دوژمنێ خوینمژ وێ رەحمەتێ دکەرێڤت هەروەك بوتانی دبێژیت .

هرچا شانە نەهێلان
ئەزێ ل چۆلو پێلان
هنگڤینێ من کەرفتن
شلغو شانە هەرفتن
هرچێ پیسێ دەڤ گەنی
من دگۆتێ ئەزبەنی

ڤێجا دەمێ هەرچ شانێت مە کۆم کوین خـــارن جارەکا دی چەرخو فەلەك دزڤرن بێ هیڤی نابن دبیتە تەڤینا مێشا دگەل دەنگێ بەفرو مەرا ســـــەر ژنوی شانەکا نوی دانن .

دیسانێ مە دەسی پێ کۆکر
هنگڤێ شرین مەچێ کر

بوتانی ئەڤ گۆتنا مرۆڤێت تەمبلو توکلی پـــال ڤەدنو دبێژن ئەم چ بکەین « فەلك یا خائنە » ، بوتانی لوان تنکژیە دبێژت « رەشو بدەستێ خۆ » هەکە ئەم چ نەکەین فەلەك چ ناکەت ، نە چەرخـــێ فەلکێ بۆ مە بزڤریت بەلکو ئەم دێ چەرخێ فەلکـــێ زڤرین .

وەك دبێژیت
مێرو ژن
جوانو مەزن
هەر دبێژن
ئاخ فەلەك
زالم فەلەك
خائین فەلەك
بارێ مەیە
کارێ مەیە
فەلەك نینە
گرن ژینە

× ★ ×

بوتانی نە کۆ شعیرا وی یا سادە و بسانەهـــی دچیتە دلێ مروڤی چونکی هوزانێت سەر ڤە سەرڤـــە بیت ، نەخێر بوتانی مەلڤانێ ریباریت پێلە ، هەر وەکو « ئەفسانەو » جیروکێت ئابیی بێت بـــەرێ چـــار سەد سالە بۆ ئەڤیو بەکاردینتو مەرامو مەخســـەدا خودا دپێچیت یا وی دڤێت دبێژیت ئەڤ جیروکا کـــۆ دەمێ پێغمبەر «سی.خ» دگەل هەڤالـــێ خـــۆ ئەبو بەکری ل شکەفتا «حراء» خۆ دڤەشێرن خـــۆ رەڤدێت « کافرێت مکەهێ کۆ شینی دەوســـا وی دکر « تەنتە بیرك (دابیرۆشاك) » تەفنێ خۆ داجینیت ل دحرێ شکەفتێ ، ڤێجا « کافرێت » مگەهێ ناجنـــە شکەفتێ ، پێغەرو ئەبو بەکرژ پیلانا وان رزگار دبـــن . بوتانی دبێژیت .

چ خوشی کار بۆ ئەوا تەکر
بو محەممەدو ئەبابەکر
ب وێ تەفنا تە راچاندی
داڤ داڤ ل شکەفتی ئالاندی
هەزار کیندار پێ خاپاندی
بیروزە پێ تۆ باناندی

هەر ووك مە گوتی « بوتانی » بهنەکا درێژ نینە بۆ مەبەست ومەرامێت خۆ ڤەشیرت هەر بە پێجیت یانکۆ ناهێلیت بـ(لاوعي) خوێندەوار تێ بکەهێت د(رەمزێ) خۆدا سەرکەفتی بیت بەسی هەر وەکی دزێ دیکل بـن کەڤشیدا یا دلێ خۆ ئاشکرا دکەت دبێژتـە تەفنـــە بریکێ دیروکا کەڤن دوبار نکە .

دەبۆ من ژی کارەك بکە
ژ سەد جارا جارەك بکە
ئەڤرو ئەژی دەر بدەرم
هەڤالبەندێ پێغەمبەرم

بوتانی دەر بەدەرو مەنختیە هەر روژکێ یـــێ ل وارەکی وەك بەرخا شیی ڤەکری ، ئەڤ داداو بێدادێت بوتانی کەتیە تێدا هەمی سەحەرا هێندیـــە کـــۆ کێماسی بۆ کۆنەپەرستو ئمپریالست قایل نەکریە :

ڤی دێوی ئەز کرم دەرێ
جودا کرم ژ دلبەرێ
بەرخ بۆم ژبەر ماکێ کرم
یار بۆم ئاورێ ڤاتێ کرم
ئەز پیرکرم دەردو غەما

بوتانی باوەریا وی یا مکومە کۆ خەباتا ملەتێ کوردو عەرەب ئێك بەرەو ئێك چەبەرە دژی دوژمـــنو تەمع کاریت ئاخا عیراقا پیروز بێستی بیستو ئێـــك سالا گازیو هاوارا بوتانییە هەڤ بکونو ڤێکـــرا خەباتێ بکەن د عیراقـــارەنگینی بکەینە باغو مێرگو جیمەن وەك دبێت .

کوردو عەرەب دەست بدەست
ژێر سیبەرا وەکهەڤی
ئاڤا دبن چیاو دەشت
تێدا بژین وەك برا
فکرا ئازادو سەربەست
وەلاتێ خوشیو شیرین
دێ ببت باغ وبەهشت

ئەڤ پێداچونا مە ددیوانا بوتانی کر دائالێ نیشتمانپەروری تێدا خویا کەین جونکی هەکە ئـــەم بە چافکێ ئینسافو وجدان سەح بکەینە بوتانـــــی دەبینی براستی بوتانی دگەل قدری جانیوجگەرخوینیو عثمان صەبری شنکستێت بناوشێ هوزانا نـــوی یـــا کرمانجی دانایـن .

پیدڤی ئەڤرو ئەم مروتبن بین دگەل شەمالکیـت روهن ، یێت رێکا ئەدەبێ بۆ مە روهن کـــەری خامێت مە وان بێ جار نەکەن ژ ڤەکولینا .

فەقی تەیران و هەلبەستەك

عبدالرقیب یوسف

ئەڤە هەلبەستەك یا شاعرێ کوردێ نەمر فەقیێ تەیرانە یاکو هەتا نهو مەنەزانیە هاتبێ بلاڤ کـــرن . دو دانە ژڤێ هەلبەستێ ل نك مە هەنە یەکیان هاتە نڤیسین ل گەل برەك هەلتێن چەنـــد شاعرەکـــی د دەفتەرەکی دا ب خەتێ عبدالباری مەیتیسی کـــو خەلکێ جهێ (هەریما)«مکسێ» یەجهێ فەقیـــــێ تەیران ، دانەیاتر ژ هەلبەستێ مە وەرگرتیـــە ژ دانەیەك کو ناڤێ نڤیسەڤانی ل سەر نینە زبـــەر وێ کو دنیڤ بەینا هەردوان دا هندەك جودایـــی هەیە ئیتر ئەمێ هەردوان بەرامبەر هەڤ بکێن وهەر جودابییەك هەبێ ئەمێ بێخین بەر چاڤ یا باشـــتر ئەوە کو هەر نڤیسەڤانەك حەزبکە هەلبەستەکێ کەڤن بلاڤ بکە وبتر ژ دانەیەك ژێ ل نك هەبێ ـ وان دانەیان بەرامبەر هەڤ بکە وهەر جودابییەك هەبێ دیاربکـــە وەکو ڤێکولینەکێ نەك روتو روت بلاڤ بکە .

× × ×

هەلبەست :

دخەونا خودا من دی گولەك (١)
هشیار دبوم وێ ساعەتێ
ئاخین (٢) ژ من چونە فەلەك
صەبرو قرارا من نەتێ

× × ×

صەبرو قرار بو من نەما
لەورا دلێ من بو بەلا
زیدە ل سەر بو موبتەلا
لەورا کو کالینا مەتێ (٣)

× × ×

لەورا دنالم دل کولم (٤)
هەردەم ژ عشقا بلبلم (٥)
ژبەر فراقێ دحەلم
ڤەدخوم پیپانا شەربەتـــێ

× × ×

گەه ئەووەلی گەه ئاخری (٦)
ژ نەقشێ تەرا سەد ئاوەری
کەس نامینێ ژرەنگێ بەری
اللا کو شاهێ قودرەتێ

× × ×

جوملە ئەشیا فەنا دبن
ژ رەنگێ بەری تەبدیل دبن
ژ کەیفییەتێ مەعزول دبن
عاشق دبینن عبرەتێ (٧)

پەراوێز :

١ ـ د دانەیەکتردا ژڤێ هەلبەستێ وهایە : من دی د خەودا گولەك .
٢ ـ نالین : د دانەیا تردا .
٣ ـ لەورا دلێ مـــن موبتـــەلا
زیدە لسەر من بـــوبەلا
٤ ـ هەر دەم د جیگاێ لەورا هاتیە .
٥ ـ «دائیم» دجیگاێ« هەردەم» د دایەیا تردا .
٦ ـ هەردو « گەه »ەە ژ دانەیا تر وەر گرتیە ژبەر « گەل »ڤە چونکە ئەو راستترە .

هەروها ئەڤ دو مالکە د دانەیا تردا وها هاتیە :

گەه ئەووەلی گەه ئاخری
کەس نامینێ ژ رەنگێ بەری
تەفتێش ب فەصلا سەرومری

٧ ـ ئەڤ دو مالکە د دانەیا تردا وهایە :

کل شیئ فەنا دبن
ژ کەیفییەتێ مەعزول دبن
ژ حوسنا بەری تەفصیل دبن
عاشق دبن ژ غەفلەتێ

نەوشەڤ

دکتور نافع ئاکرەیی
هەولێر

شەڤو تاری دوســـتێت منن
رەشـــیو شینی یارێـــت منن
شەنەق .. سەحەر .. من نەدیتن
خەمێت گران .. سەبرانامنن
هەمی تشتا شەڤ ڤەلاشێریـــت
روناهیا دلی .. دادگـرسینیت
کەسەل ل دنێ د شەڤێ دابیت
جەوا خوشیا روژێ دبینیـــت
شەفەق چیە .. سپێدە چیـــــە
دگەل خەمێ ... خوشی چیـــە
ئەوێ شیرینی قەد نەدیتـــی
جەوا بزانیـــت تالی چیـــــە
ئەز هەر شەڤم . .شەڤ هەر ئەزم
دگەل خەما هەڤیر ئەزم
بو رەشیێ .. بو تاریێ .. رەنگێ هەر ئەزم
سپێدەیال من دویرکەتی
روناهیا ل من بەرزەبی
لنك خەلکێ .. دەنگێ گورگا

باوو باروڤە .. تاریا شەڤا هەمی ئەزم
ل بهارا ژینێ پائیز ئەزم
هەژی روندکا . . ئەو ئەزم
نزا ئەڤەل بەختی منە .. ل جانێ منە
دگەل من زاییو هاتیو چـــێبـــی
یان ژی ل دەوروبەرێـــت منـــــە

ئەز بیمە شەڤ
دگەل تاریێ مایمە ب هەڤ
حالێ منە هەر حەڤو حەڤ
نزا کەنگی
سپێدەو شەفەق .. .. دێ هینەدەر
تا وەك خەلکێ ... ببینم ئەز
جارەکادی نەبێژم ئەز
ئەز هەر شەڤم .. شەڤم هەر ئەز

چیرۆکەکا گەلەکا کورت .

بەلکی ببە رێکڤەهات

● فیصل مصطفی ●

« گۆڤەندا شارەیایـــە ـ. ئەڤ شەڤە گۆتبا : باشـــە . ئەڤ کچە هەرئێك ژ یـــادێ بەسبوو نەکو من پاشڤەببەت.. جانترە .. هەمی دخەملاندینەبەلێ ما دێ بۆ جارەکـــێ چ .. یا خودێ کی دێ بۆ مـــن لێهێت؟ خونە دێ لێ خراپکەم لبەرهێت؟ هەر ئوجـــەك ژدێ بەلـــلا بخـــودێ دێ « گولیزار » ا من ، کەســبێژمێ.. بەلکی بەرێکڤەهات». ناگەهیتە وێ ، باوەرناکـــەمـ گولیزار .. ئەڤ شەقـــــە دلێ من پێلیت . نزا بێژمێ،دێ گردانا خۆ دەیڤ مـــن نەبێژمێ ! هەما بەس بـــــۆمن بکەمە ستۆیێ خۆ ؟

گۆرانگەهەك چیرۆکی ژبوگەنجا

ل رۆژا ئەینی ١٤ـ٩ـ١٩٧٩ لبارەگایێ ئێکەتیـــێ کۆرانگەهەك هاتە گێران ژبـــو تەفتەکا نوی ژ گەنجێـــت دەڤەرا دهوکێ دخاندنەکـــا چیروکی دا ، ل پێشیێ کاك جعفر مائی لسەر بـــزاڤ و کارێ ئێکەتیێ ئاخفــــت ، نەخاسمـــــە دپالڤـــەدان و هاریکاری بو ئەوان خامـــەو پێنڤیسێن نوی گەهشتی .

ل دیڤرا کاك جعفری ئـــەو چیرۆك نڤیس پێشکێش کرن :

١ ـ نەجیب سالح : چیروکا خۆ ل بن ناڤێ « شەڤـەرۆك » خاندی ، براستی پێنگاڤەکـــا موکم بو هاڤێتی ، رســـتن و ڤەهاندنەکا شەنگ و جـــوان بو دلێکدانا چیروکا خۆ دا .

٢ ـ « دل و مان و مراد » ناڤێ چیروکا برادەر هیڤیـــدار هروری بو .

٣ ـ (ئاخینکەك) چیرۆکـا برادەر سالم جاسمی بو .

٤ ـ برادەر فخری احمـدی چێروکەك خاند ل بن ناڤـــێ « رێڤینگەهکێ ب هیڤی و بـــێ خۆدان » .

٥ ـ ل دوماهـــی برادەر شعبان عبداللە دوو پارچـــە چیروك خاندن ل ژێـــر ناڤـــێ « ناترسم » .

وەك دیارە پشکوژ دپـــرن بو ڤەبوینێ و خەملێ بـــدەن ئەڤی وارێ پـــر مێـــرگ و چیمەن .. لێ ئاڤدان دڤـــێ و گرهدێری دڤێ هەتا پشکـــوژ نەچرمسن .

ل دوماهی کۆرانگەهـــێ هندەك خەلات هاتنە پێشکێشی کرن بو برادەرێت پشـــکدار دخاندنا چیروکی دا .

احمد عبداللە

کورتە چیرۆك

سیتاڤ

رشید فندی

خوناڤێ یا دادایە ســـەر بەلگێت داروباری وگیایـــێ رەشاندی و تەر کری ، تـــە دگۆت یان تۆ دبێژی ئـــەو روندکێت ئەسمانی نە لســـەر گونەهبارێت عەردی درژێن ، وبۆ زولم وکوشتا وبریـــنـــا مرۆڤان دوەرێن .. بەرســـڤا ئاخ ودەردێت مـــەیـــە ... (سیتاڤ) ستوینەکا رەشـــە ، دارەکا بێ لڤە ، لدەرێ خانـــی هاتیە چاندن چـــاڤ دوو ستێرێت شێلی نە دسەرەکـــی پر مژ ومـــۆران را ... دوو زێرەڤانێت برسی نە لهیڤیـــا کۆدەکێ ڤالا راوەستیاین ... دوو بەحرێت مەندن لهیڤیـــا داعیرانا نەهنگەکی یێت ماین .

ژیان ئەڤرازیەکێ دریـــژ وپر زەحمەتە ، یان خەبـــات ووەستیانە بۆ سەرکەفتنەکـــا سەربلند وسەرفەراز ، یـــان بێن ڤەدانە ل نیڤەکا ئەڤرازی، وخۆشیا خۆ بدەیە دەســـت بایەکی توند وتیــژ تە ژووردا بینیت ... ئەڤجا یـــارێ سیتاڤێ ئێك ژ هەردووانە ... یان گاپلەکە لبن سیـــــبەرا دارەکێ روینتـــە خـــارێ ، وبێکەنینێت قەلەو ژ ددانـــا بەردەت ، یان لاوەکی کۆلـــە بێنا دویماهیێ لســــــەرێ کلۆمتەی ڤەددەت ودبێژیـــت ، راستە مرۆڤ تەیرێ بێپـــەرە ، پێ بدەتە رێ دێ هەر گەهتـــە ڤێناغێ .. ئەڤان هزر وبیران خۆ لسەرێ سیتاڤـــێ ددان ووەکی سورکا ئاڤێ درێژتنـــە ناڤ مەژیێ وێ ، ووەکـــی کۆما بجویکێت وێ خـــۆ لرەخا دهەلاڤێت ..

ستوینا رەش هەر یا بـــێ ددنگە ودارا بێ لڤ یا بـــێ پێزنە ، چەندی وێڤەترە کودێ ڤالآ زوهاتر وهشکترە ، هیڤیا مە وئومێدا مە درێژتـــــر ودویرترە ... کونا بنێ ترارێ مە مەستر وفرەهترە ..

لێلەشوکێت بهارا دۆل ونهالآ پر ئاڤ دکەن ، گەنـــــد وگلێشو قرش وقەوالا رادەن وڤەددەن ... کەنـــــدالآ ڤەدکۆلن ، ژێ دخـــــۆن وڕاددەن ودادبرن ..لێلەشـــو هەر یا بەردەوامە وتاڤێـــت بارانا زێدە وزێدە دبـــن .. قرش وقەوال دچن وئـــاخ ژ کەندالا دهەرفیت ..ئـاخ داپیرا نهێنی وبەرزەییابە ، ئاخ وەکی شەڤێ قەبرستانـا گونەهباری وزۆرداریێ یە.. ئاخ دەیکا دزیێ وخرابیـێ یە ..دویر نینە ناڤێ ئاخـــێ ژ ئاخینکا هاتبیـــت .. ژ ئاخینکێت دل سووتـــی ودل کوزریا ، دل کوزرین لســـەر گەردەن کێلا ،لسەر ئەنـــی

بروانە : ل : ٧

چیرۆك

خابیرۆ باخڤە

نیڤرویەکا گەرمبۆ ـکەلێژا هەتاڤێ دژواربۆ . رۆژەکـــا ژ رۆژێت تەباخا نەشوویتـــی بو «کنارێ هەژار» ب دلەکـــی سۆوتیڤە بلەزو بـــەز ژ بازێری دەرکەفتو قەستـــا خابیرێ دلسوژاکر ..خوهدان دبن دەستو پیاڤە دەرکەفت بو و گەهشتە لبەر لێڤا ئاڤـــێو رویشتو هزرا خۆکـــرو بەرێ خۆ دا دیمەنێ ناڤـــێو دارو باراو بیر هاتنە بیرێ دەما لبەر ڤان لێڤا تا نیڤێـــت شەڤا دمان ب شاهـــــی دبوراندن کەلێ لێدا ئینـــا ڤێی کرە سترانا ب ژیناخـــو یا بەرتەنگو تاری گۆتـــن . دبەررا روندکێت زەلالدباراندن کەسەرێت کوبر ژ دلـــێ بریندار هاتنێو لگەل ئاڤـــێ ئاخفت !! وگوتێ : مـــن چ مرۆڤ نەماینەو ئێدی باوەریـا من بهەڤالێت من ناهێتـــن ترسنووکن نەوێرەکن هاری من ناکن .. چونکو نهو وەز بـــێ هێزم و کـــەس من نینـــە ڤێجا چبکم ڤان کلو گـــازندا ژ کێرا بێژم ؟

خابیرۆ بەرسڤا من بدە خـــۆ لمن کەرۆ لال نەکە مروڤەکـــی وەکو من کەتیو شکەســـتی بێ مراد نەکە . دێ باخڤە نێ تۆ شرین ترین دوســـتی دجیهانێدا تۆ ژینـــــی دل ڤەکەری خوشڤیێ هەمـــی دلانی !!

ئاخ دزانم منبیناتە ژ بـــێ ئەزمانییە . و ئەز بزهـــرو ئەزمانم لێ نەشێم باخڤم !! بکەم هەوارو گازی دەنگـێخۆ دهەمی خەلکارا بگەهینـــمو بێژمە وانـــا وەرن دێ وەرن ببینن راستیێ بێژن .....

دڤان گازندادا مەچکـــو سەد بێژنێ سەرێخۆ راکـــە چ بەرێ خودەت ســـیارەك اینداف سەرێ وی راوەستایەیێ گوهێخۆ دەتێ وهەرێ سەرێخۆ دهێژنیت !!

گوتێ کورێ مـــن دێ بێژەو خەمێتخۆ ڤالاکـــە ... بارێتە گرانە ...

بەس باش بزانە ســـــفك نابتن گەر بێ باوەریـــــی هوگرێت خۆ نەناسی بزەندو دەستێت خۆ نەکی !! .

« رمضان درویش »

Institut kurde de Paris

سڵاوی سەرۆکی فەرماندە (پاشماوە)

بەرێز رمضان باسی ھەنگاوەکانی شۆرش‌و ھەڵوێستە مەبدەئی‌یەکانی کرد بەرامبەر بە مەسەلە جۆربەجۆرە نیشتیمانی‌و نەتەوەیی‌و جیھانی‌یەکان‌و دەستپێشکەری‌یەکانی ھەر لە یەکەم رۆژی بەرپابوونیەوە بۆ راستکردنەوەو چارەسەرکردنی دۆخە ھەڵەکان‌و بۆ ئەوەی وڵات بخاتە سەر راستە رێگای پەرەسەندنی سەرتاپاگیرانەو پێشکەوتن‌و ئاسودەیی ..

کاروانی شۆرش لە ساڵانی رابوردوودا جێبەجێ‌کردن‌و پراندنی راستەقینەو دەسۆزانەی (منطلق)ە مەبدەئی‌یەکانی حزبە لە ھەموو مەیدانێکدا .

ئینجا بڕوابوونی خۆی بەوە دووپات کردەوە کە ئەم دەورە نوێیەی ئەنجومەن جەوھەری دیموکراتی و نیشتمانی‌یانەی تاقی‌کردنەوەی ئۆتۆنۆمی قوڵ دەکاتەوەو دەیکات بە نمونەیەکی چارەسەرکردنی مەسەلەی نەتەوەیی ھەروەك لە سەرئەنجامی پتەوجێگیرکردنی یەکێتی نیشتمانی‌و بۆ ئەوەی گەلەکەمان لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی مافە رەواکانی نەتەوەییەکانی لە چوارچێوەی کۆماری عیراقدا پێببڕێ . راپۆرتی سیاسی چارەسەری کردووە . تاقی‌کردنەوەی ئۆتۆنۆمی

رێوشوێنێکی زروفی یاخود وەختەکی نی‌یە بەڵکو دەربڕینی ھەڵوێستێکی ئەترازاوی مەبدەئی‌یەکە حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست بەنەنگ پتەوجێگیرکردنیەتی بەو شێوەیەی کە «عنصر»ێکی بنەرەتی‌یە لە بنەرەتەکانی جێگیرکردنی یەکێتی نیشتمانی گەلی حەباتگێری عیراقمان‌و رێوشوێنێکی زانستی‌و (عملی)یە وا لە عیراق ئەکات ، کە ھەروەك سەرۆکی بەرێز صدام حسین دەری‌بڕی بەئەقڵ‌و ویژدانێك گەل بێ‌و بەدەستێك بنیات بنێ‌و بەدەستەکەی‌تر بەگژ دوژمنا بچێ .

بەرێز ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش دووپاتی کردەوە کە ئەو بایەخانەی سەرکردایەتی حزب‌و شۆرش بە تاقی‌کردنەوەی ئۆتۆنۆمی ئەیدات و بەئەنجامگەیاندنی بۆ وەدیھێنانی ئاواتەکانی گەلەکەمان لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی دا ھەر تەنیا لە سنووری ھەنگاوو دەسکەوتەکاندا ئەوەستاون بەڵکو کەبشتونەتە رادەی راستەوخۆ بەسەرکردنەوەوە لەلایەن سەرکردایەتی‌یەوە کە بەشێوەیەکی روون لەو ئەستانەدا خوی ئواندکە سەرۆکی بەرێز بە ناوچەکەدا کردی‌و چاوی بە جەماوەرەکەی کەوت .

دیاردەی (پاشماوە)

ھەتا زیاتر چاوەڕێ‌کردنمان درێژە دەخایەنێت کە ئەمەش کاتێکی زیادە بە نسبەت ئەوانەی خاوەن ئیشن یان بە نسبەت قوتابی‌یەوە کە زۆر جار دەبێتە ھۆی دوا کەوتنمان لە قوتابخانە . خۆ کە پاسەکانیش دەگەنە جێ جێگای یەکێکی کەی تیا نابێتەوە .. خەڵکەکەش خوایان لێ رازی بێ ئەڵێی بەفر لەبەر تاوێکەی پێشەوەدا چوەتەوە ھەموویان لەوێدا کۆدەبنەوە وەك وا ھەست بکەن پێشی پاسەکان زووتر دەگاتەجێ ؟

پاسەکەدا ئەوەندە دووکەڵ ھاتە ژوورەوە ھەموو خەڵکی ناو پاسەکە وەك کۆکەرەشەیان توش بوبێت وایای بە سەر ھات .. ھەروەھا کاك علي بێزاریش سەبارەت بە سەوداو مامەڵەی سایەق‌و جابیەکان دەردەبڕێ چونکە لەورایەدا کە ئەوان لە ئیشەکەیان بێزارن ئەکینا کەی ھەڵوێستانەی ئیان دەوەشێنەوە ھەڵوێستی دانیشتوانی ئەم شارە پیرۆزەیە !! کاك علي وەنەبێت ھەر تانەلەمان بدات بەڵکو زیاتر گلەیی لە ھەڵەی ھەندێك لەو کەسانە دەکات کە لە کاتی سەرکەوتنی‌و دابەزیندا بەکاری دەھێنن .. دوا جار ھونەرمەند سەبارەت بە پاسەکەمان بەم وێنە کاریکاتێری‌یە رای خۆی دەردەبڕێ‌و دەڵێ لەم شارەدا ئەوەندە چاوەڕوانی پاس دەکەیت لەوانەیە رۆژێ لە رۆژان ئەگەر چار نەکرێ‌و ھەروا بمێنێتەوە پیاو لە جێگەی خۆیدا سەوز ببێ‌و لق‌وپۆپ دەربکا ..!!

● **پاشان کاك علی عبد الرحمن سۆرانی دەرچووی ئامادەیی سلێمانی کوڕان لە گەڕەکی ئیبراھیم پاشاوە دەڵێ :**

لێکۆڵینەوە لە گیروگرفتەکانی جەماوەران ئەرکێکی پیرۆزە کە دیاردەی ھات‌و چۆکردن یەکێکە لەوانە .. دیارە سەبارەت بە کاك علي دووکەڵی ناو پاسەکان زۆر ھەراسانی کردوە چونکە دەڵێ جارێکیان لە ناو

سەرۆکی بەرێز صدام حسین (پاشماوە)

وە لەلایەکی ترەوە بەرێز سەرۆك صدام حسین سەعات ھەشتی بەیانی رۆژی شەممەی رابوردوو دیدەنی وەزارەتی کشتوکاڵ‌و چاككردنی کشتوکاڵی کردووە وەسەری لەبەشە جۆربەجۆرەکانی ئەو وەزارەتە داوە

لەو سەردانەو چاوپێکەوتنەدا بەرێز سەرۆك صدام حسین گوێی بۆ شەرحێکی تەواوی پێکھاتنی چوارچێوەی وەزارەت‌و دایەرەکانی گرتووە لە گەڵ جۆرو شێوەی کاری بەشە جۆر بەجۆرەکانی .. سەرۆکی بەرێز ئامۆژگاری‌و رێنمایی خۆی پێشکەش کردووە بۆ پەرەسەندن‌و پێشخستنی کشتوکاڵ بۆ ئەوەی دەوری پێویستی خۆی لە زیادی بەرھەمدا بگرێت بەجۆرێکی ئەوتۆ پێویستی رۆژانەی ھاووڵاتیان جێبەجێ بکات کە رۆژ لە زیادبووندایە .. بەرێز سەرۆك داوای لە کارکێرانی

وەزارەتەکە کردووە کە بەچاکی‌و قوڵی لە ئەرکی رۆژانە بگەن‌و بەگیانێکی تازەی ئەوتۆوە کار بکەن کە لە گەڵ پێویستی‌یەکانی ئێستاو ئاسۆی دوارۆژدا بگونجێت بۆ بنیاتنانی کۆمەڵگایەکی نوێی پێشکەوتوو کە لە واقیعی تێکۆشانی نەتەوەی عەرەب بگات .

لە کۆتایی سەردانەکەدا سەرۆکی بەرێز لەلایەن بەرێز عامر مهدی وەزیری کشتوکاڵ‌و چاككردنی کشتوکاڵ‌و دکتۆر سامال مجید فەرەج جێگری وەزارەت و کاربەدەستانی وەزارەتەکەوە حەماوەرێکی زۆرەوە کە لەنزیك وەزارەتەکەوە بۆ سڵاوکردن لە سەرۆك گردبووبوونەوە بەڕێ‌کراوە و حەماوەرەکە سڵاویان لە سەرۆك دەکردوو شانازی حۆیانیان بۆ سەرکردایەتی ژیرانەی نیشان دەدا .

ھۆنراوەو (پاشماوە)

رۆژانەی مرۆڤ سەردەمی دەوروپشت‌و دوورو نزیك ، کە ئەمەشیان لە ضمنی ئەرکە ھەرە پیرۆزەکانی ھۆنراوە دەژمێردرێت . ناچێتە بەر شرێتی داڕشتن‌و جۆنیەتی دەربڕین بەڵکو وەکو غایەیەك ھەوڵی بۆ ئەدرێت ، مێژوش فێرمان ئەکات کە ئەو شاعیرانەی خۆیان بە خاك‌و زەوی‌و ئێش‌و ئازار بەستۆتەوەو لایەنی انسانی‌یان ئەگرتووە ، چۆن وردو خاشبوون‌و جێگەو شوێنیان ئەماوە خۆ ازرا باوند که مامۆستای ت.س. الیوت و ھەموو ئەوانەی سەردەمی خۆی بوو ، بەو ھەموو گەورەیی خۆیەوە ئێستاش کە باسی لێوە دەکرێت گەلێ کەس ھەڵوێستێکی پڕ لە حذرەوەی لێ وەرئەگرن . دیارە ئەمەش ئەگەڕێتەوە بۆ خۆشەویستی ئەوسای ازرا بۆ موسولینیەکان ئەلێرەدا تەواوی مەسەلەکە روون دەبێتەوە کە تاچ رادەیەك یاخود نوسەر بە پێچەوانەوەش ئەمانە کارئەکەنە سەر شاعیر ئەوانەی کۆتی ئەم ئەرکەیان خستە گەردن چۆن پەیکەریان بۆ دروست ئەکەن .

چونکە ھۆنراوە ئەو کات‌و بارو زوفانەدا دەربڕین نیە لە کەسایەتی شاعیرو بەس بەڵکو گەلێ جار ھەڵاتنە » ھەڵاتن بەمانا خۆخرکردنەوەوە بەرەو مەسەلە گەورەکان لەپێناوی

کۆکردنەوەی ھەموو پارچەکانی ئەم کەونەدا - ئەگینا (سارتر) ، ھیچ مەبەستێکی نیە لە دەستەواژەیەیدا ھەر بەم جۆرە لە دەوری ھۆنراوەش ئەدوا .

« باسترناك » ھەرگیزاو ھەرگیز رۆمانی - دکتور حیفاکو - ی بێ نەئەنووسرا ئەگەر لە ناخەوە بۆ ذاتەی نراوانەکەی بە شێوەیەکی تایبەتی - انطلاق - کردن بەرەو کۆمەڵ بە شێوەیەکی گشتی ئەسووتایی‌و ھەستی بە - رۆژگاری ئەوسای خۆی‌و باشترناك لە جا - ماياكوفسکی - لە رشتنی خۆی‌و باشرناك لە ئاوارەبوونی‌دا لەم خەسلەتەدا لەیەك بارو پێوانەدا حسابیان بۆ ئەکرێت .

نووسینیش ھەر جۆنێبێت بە قەد ئەو بابەتە مرۆڤایەتیانەی بۆی ئەچن ، دەبێ فراوان بێت . ئەمەشیان بەو پەڕی باوەڕەوە . چونکە باوەر کەرستەی سەرکەوتنە - **لامارتیی - دەڵێت (ئەو مرۆڤەی لە باوەڕەوە ئەپچڕێ، لەمانەوەشا ئەپچڕێت ،) (جلیل قیسی چیرۆك نووسی** لە یەکێ لە چاوپێکەوتنەکانیا وتی - « چیرۆك ئەگەر باسی رووداوێك بکات ئاگاتە ئاستی رووداوەکە ، ئەمانەی سەرەوەش دیارە رەچاوی ئەوەیان کردوە بۆیە ھەر زیندوون . ھە زیندوشی ئەمێننەوە .

چالاکی رۆشنبیری پاشماوە

● دوای ئەوە ھونەرمەند ھاتە سەر باس‌کردنی ھونەری ئەکتەر لە شانۆی برێشتداو ونی :-

+ پێش ئەوەی باسی نواندن لە شانۆی برێشتدا بکەین پێویستە ئیشارەتێ بۆ ئەو قۆناغە کلاسیکیە بکەین کە نووسەری پێدا رەتبووە . ئەویش ئەمەنی تاقی‌کردنەوەیەکی دوورو درێژیەتی ، مەبەستمان ئەو وەختەیە کە لەتیپی (بەرلین - ئنسابل) دابوو ھەموو شانۆگەری‌یەکانی بە دەستی خۆی دەرئەھێنا،ھەر لەو ماوەیەشدا ئەو رێبازە نوێیەی کە ئەیویست دایبھێنێ کاکڵەی‌کرد . تاوەکو ساڵی ١٩٦٠ رێبازێکی تازەی وای‌ھێنایە کایە کە لە ستانسلافسکی مێرھۆلد گرێك‌و تایۆف‌و دایخینکۆ جیاوازبوو ، بەمەستی ماتایایەکی تازەی بەخشی‌یە نواندن‌و ھونەری ئەکتەر،

لای برێشت ئەرکی سەرشانی ئەکتەر ئەوەیە رووداوەکان بگرێتەوە ، ئیتر ھیچ پێویستی بەوە نی‌یە بەقوولێ تیایاندا بژی . ئەمەش گەورەترین جیاوازی نێوان رێبازی ستانسلافسکی دەوری ھاملێت ئەبینێ . پێویستە بێ بە ھاملێت‌و لە رووداوەکانی شانۆگەری‌یەکەدا بە قوولێ بژی ، بەڵام برێشت ئەڵێ ئەکتەر ئەبێ تەنیا رووداوەکان پیشان بدات‌و بیان گیرێتەوە ئەکتەر ئەم سەرو ئەو سەری رووداوەکەی زانی پێویستە پیشانی خەڵقی بداو بۆیانی روون بکاتەوە . لێرەدا ئەکتەر بایەخ بەبنکەی شانۆگەری‌یەکە نادات ، چونکە بنکەی ئەمیان وەکو ھی ستانسلافسکی نی‌یە ، تاوەکو بەھەمان شێوە بچێتە ناو گیانی پاڵەوانەکانەوەو خۆی لە بیربچێتەوە .

● دوای ئەمانە ھونەرمەند چەند نموونەیەکی ئیشوکاری شانۆگەری‌تردا بەراورد کردن جیاوازی‌یەکانی باس‌کرد . لە کۆتایی کۆڕەکەدا ئامادەبووان ھەندێ پرسیاریان کردوو ئەویش مناقەشەی‌کردن‌و وەڵامی‌دانەوەو سوپاسی ھەمووانی کرد کە ئەرکی ئامادەبونیان کێشاوە .

سیتاف (پاشماوە)

دەڤا ..لسەر خەباتکەرا لسەر پێبزاف وتەبەرا... کەندال نەچار دبیت گەنجێت خۆ تەسلیمی بارانێ دکەت ، کەندال بێ حەمدی خۆ لاوێ سیتاڤێ ددەتە بارانێ.. ھا بۆتە ڤێ گەنجێ!! ھا بۆ تە ڤی گەنجی .. ھا بۆ تە ڤی، بێ گونەھی ، ھا بۆ تە ھەستیەکی ، بحەرفێت زێری ، بێ لسەر ھاتیە نڤیسین.. ئەڤە سزایێ ھەر مرۆڤەکی ئەڤینداری سیتاڤێ بیت ..

١٣ قوتابخانە پاشماوە

لەڤەزای سمیل بکاتەوەو قوتابخانەی ناوەندی پیرسڤی لە ڤەزای زاخۆ بکات بە بە ئامادەیی .

بەم پێیە ژمارەی قوتابخانە ناوەندی‌و ئامادەییەکانی پارێزگاکە گەیشتە ٥٢٧ قوتابخانە .

جێژنی کوردی پاشماوە

ووشەی پاکی کوردی ، دڵسۆزانی گەل‌و وڵات ، سەرفرازین .

● **وتاری مامۆستا مصطفی صالح کریم :**

دوای ئەوە ، مامۆستا مصطفی صالح کریم سەرۆکی دەستەی بەڕێوەبەری یەکێتی نووسەرانی کورد لقی سلێمانی وتارێکی خوێندەوە ، تیایدا ، ئەو ئەرکەی دەست نیشان کرد بۆ رابەراندنی ئەم دیدارە کێشراوە لەگەڵ روون کردنەوەی بایەخی ئەم جۆرە پێکەیشتنە ئەدەبیانەداو دەوری لە چالاك کردنی بزوتنەوەی ئەدەبی نەتەوەکەماندا .

بەدوای وتارەکەی مامۆستا کەریمدا بروسکەی دیدار بۆ سەرۆکی تێکۆشەر صدام حسین لەلایەن مامۆستا محمدی مەلاکریمەوە خوێنرایەوەو ئەوسا کاروباری دیدارەکە دەستی پێ‌کردو بەم جۆرەو سێ رۆژی خایاند .

بەسەرپەرشتی (پاشماوە)

تیایدا ئەوەی دووپات کردەوە کە سەرپەرشتی سەرۆکی تێکۆشەر صدام حسین لەم دەورەیەدا چەسپاندنی ئەھمیەتی پێشانگای دەوڵی بەغدایە وپتەوکردنی ئەو دەورەی لە فراوان کردنی ھاوکاری دووقۆڵی نێوان عیراق‌و وڵاتانی براو دۆستی بەشداربوو لەم پێشانگایەدا دەیگێرێ .

ھەروەھا بەرێزی ئیشارەتی بەوەدا کە بازرگانی دەرەوەی وڵات لە ساڵانی شۆرشدا ھەشت جار زیاتر پەرەی سەندوە (بێجگە لە نەوت‌و - لە گاز) قەوارەی گۆڕینەوەی بازرگانی عیراق - لە ناردن‌و ھێناندا لە ١٦٦ ملیون دیناروە گەیشتە ٣.٦ ملیون دینار لە ساڵی ١٩٧٨ دا .

سێیەم دەورە (پاشماوە)

دایەتە کوشتن و برینی گەلی کوردمان لە ئێران بەبیانوی ئیسلامەوە.ھەروەھا وتی ئێمە ئەلیرە کۆبوینەتەوە بە توندی نارەزایی خۆمان بەرامبەر ئەو بەلاماروکرستن‌و برینە دەردەبڕین .

دوای ئەوە سەرۆکی ئەنجومەن داوای لە بەرێز ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش جێگری یەکەمی سەرۆك وەزیران کرد بۆ ئەمەکردن ابروانەل (١) .

وەزیری نەوت پاشماوە

سەرچاوەکانی وزە زیاد بکەن لەسەر بنچینەی پێویستی‌ی مرۆڤایەتی نەك لەسەر بنچینەی ئەوەی کە دەوڵەتە پیشەسازیکان چۆن ئارەزوو دەکەن‌و چاو لەوە بپۆشن کە لە ئەنجامی ئەو نەوت بەفیرودان‌و زۆرکار - کردنەدا وڵاتانی دنیا چ زیانێکیان لێ دەکەوێت ، بەرێز وەزیری نەوت ستایشی پێشنیارەکەی عیراقی کردووە بۆ دامەزراندنی صندوقێکی جیھانی درێژ خایەن کە

دەرلەتە خاوەن پیشەسازیکان بەتی ئەو تەزەخومە بەشداری تێدا بکات کە بۆ وڵاتانی تازەگەشە - کردوو دەینێرێت وەوڵاتانی خاوەن نەوتیش بەقەدەر زیادەی نرخی ئەو نەوتانەیان بەشداری تێدا بکەن کە بۆ وڵاتانی تازەگەشەکردووی دەنێرن . بە جۆرێك لە رێگای ئەم سندوقەوە بەتەواوی تەعویزی ئەو وڵاتانەبکرێتەو کە لە رێگای تازەخومەوە زیانیان پێدەگات.

بۆزانین

لە پرۆژەکانی نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوایەتی بەرنامەی رەنێوھێنان - ئەمیندارێتی گشتی کاروخانەسازی قۆنتەراتی نھێنی ژمارە ٣٠-٧٩ بۆ دروستکردنی دادگای بدایەتی دھۆك .

رادەگەیەنین کە ئەو قۆنتەراتە نھێنییەی سەرەوەمان بەم مەرجانەی خوارەوەھەیە :-

١ - دەتوانرێت کۆمەڵە ئستمارەی مەرجەکانی قۆنتەراتەکە لە مەڵبەندی ئەم بەرێوەبەرێتی‌یە یاخود لە بەرێوەبەرێتی کاری پارێزگای دھۆك بە (٢٥) بیست‌و پێنج دینار دەستکەوێت کە نادرێتەوە بە مەرجێك قۆنتەراتچی مەرجە گشتی‌ومواسەفاتە ھونەری‌یەکان بکرێت کاتێك ئەوەی قۆنتەراتەکەی دەکەوێتە ئەستۆ

٢ - دوا ماوە بۆ پێشکەش کردنی تەندەرەکان لە یا پێش کاتژمێری دوانزەی نیوەڕۆ رۆژی سێ‌شەممە رێکەوتی ١٦-١-١٩٧٩ دەبێت‌و دەدرێت بە سکرتێری لیژنەی کردنەوەی تەندەرەکان لە مەڵبەندی ئەم ئەمینداری‌یەتیەدا .

٣ - ئەمانەی خوارەوە دەبێت لە گەڵ تەندەرەکاندا ھەبن :-

١ - بارمتەی سەرەتایی بە (١٣٥٠٠) سیانزە ھەزارو پێنجەد دینار لە شێوەی کەفالەتی بانق یا لە شێوەی چەکێکی مۆرکراودا کەبۆ ماوی شەش مانگ لە رۆژی داخستنی قۆنتەراتەکەوە بەکار دێت .

ب - پێناسی ژووری بازرگانی لە گەڵ بەڵگەنامەیەکدا کە لە بەرێوەبەرێتی باجی داھاتەوە دەرچووبێت‌و بۆ ئەم ساڵ تازە کرابێتەوە .

ج - بەرنامەی ئەو کارانەی لە مە دەچن .

د - پێناسی دابەش‌کردنی قۆنتەراتچی‌یەکان (پلەی حەوتەم) بۆ ئەوەی بتوانێت بە پلەیەك لە قۆنتەراتەکە بەشداری بکات کە لە پلەی پێشوی بەرزتر بێت .

٤ - ھەر تەندەرێك ئەگەر لە کاتی دیاری کراوی خۆیدا پێشکەش نە کرێ یا ھەموو مەرجەکانی تێدا نەبێت پشت‌گوێ دەخرێ .

٥ - ئەم بەرێوەبەرێتی‌یە بەوەوە پابەند نی‌یە نزمترین تەندەر لە رووی نرخەوە یان ھەر تەندەرێکی تر قبول بکات .

٦ - ھەر رۆژێکی دوا ئەوتنی کار(٤٥)چل‌و پێنج دینار سزا دەدرێ .

٧ - ماوەی بە جێھێنانی تەندەرەکە شەش مانگە لە رۆژی پێشکەش کردنی تەندەرەکانەوە

٨ - پێویستە قۆنتەراتچی‌کەکان نەخشەکان لە گەڵ تەندەرەکانیاندا بھێننەوە ، نەخشەکانیش تەنیا دەدرێتە ئەو قۆنتەراتچی‌یەی کەوا قۆنتەراتەکەی بۆ دەرچووە .

٩ - پێویستە قۆنتەراتچی پولێکی «٢٥٠» فلسی بە تەندەرەکەوە بلکێنێت .

١٠ -تەندەرەکان ئەگەرناو زەرفێکی داخراودا نەبن پشت گوێ دەخرێن .

١١ - لەبە جێھێنانی‌قۆنتەراتەکەدا پشت بە مەرجە گشتی‌یەکانی قۆنتەراتی کاروباری ئەندازیاری مەدەنی بە ھەردوو بەشی یەکەم‌و دووەمیەوە دەبەسترێ .

١٢ -ھەر سڵ کردنەوەیەك لە لایەن قۆنتەراتچی لە ناو تەندەرەکەوە بنووسرێت پشت گوێ دەخرێ .

١٣ -پێویستە قۆنتەراتچی کاتێك ئەوەی قۆنتەراتەکەی دەکەوێتە ئەستۆ ئەندازیارێکی سەرپەرشتی دابنێت‌و بە دەوامێکی تەواو ئیش بکات ھەروەھا سوود لەو ئەندازیارانە وەربگیرێت کە شارەزاییان لە ھەمە جۆری پسپوردا ھەیە .

١٤ - پێویستە قۆنتەراتچی کاتێك ئەوەی‌قۆنتەراتەکەی دەکەوێتە ئەستۆ عەمبارێك یاخود چەند عەمبارێك بۆ پاراستنی‌چیمەنتو ئامادە بکات .

ئەمینداری گشتی کاروخانە سازی
محمد محي‌الدین شریف.

بۆزانین

لە پرۆژەکانی نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوایەتی بەرنامەی رەنێوھێنان - ئەمیندارێتی گشتی کاروخانەسازی قۆنتەراتی نھێنی ژمارە ١٤-٩٧٩ بۆ دروستکردنی مەڵەوانگەیەکی‌داخراو لە ھەولێر .

رادەگەیەنین کە قۆنتەراتێکی نھێنی‌مان ھەیەو بەم مەرجانەی خوارەوەیە:-

١ - دەتوانرێ کۆمەڵە ئستمارەی مەرجەکانی قۆنتەراتەکە لە مەڵبەندی ئەم بەرێوەبەریەتی‌یەدا یاخود لە بەرێوەبەرێتی کاری پارێزگای ھەولێر بە ١٥ دینار دەستبکەوێت کە نادرێتەوە بەمەرجێك قۆنتەراتچی مەرجە گشتی‌و مواسەفاتە ھونەری‌یەکان بکڕێت کاتێك ئەوەی قۆنتەراتەکەی دەکەوێتە ئەستۆ .

٢ - دوا ماوە بۆ پێشکەش‌کردنی تەندەرەکان لە یاخود پێش کاتژمێری دوانزەی نیوەڕۆ رێکەوتی ١٣-١٠-٩٧٩ دەبێت‌و دەدرێت بەسکرتێری لیژنەی کردنەوەی تەندەرەکان لە مەڵبەندی ئەم بەرێوەبەرێتی‌یەدا .

٣ - ئەمانەی خوارەوە دەبێت لەگەڵ تەندەرەکاندا ھەبن :-

أ - بارمتەی سەرەتایی بە (٧٥٠٠ر) حەوت ھەزارو پێنجەد دینار لە شێوەی کەفالەتی بانق یا چەکێکی مۆرکراو بۆ ماوەی شەش مانگ لە رۆژی داخستنی) قۆنتەراتەکە بەکاردێ .

ب - پێناسی ژووری بازرگانی لەگەڵ بەڵگەنامەیەکدا کە لە بەرێوەبەرێتی‌باجی داھاتەو دەرچووبێت وبۆئەم ساڵ تازە کرا بێتەوە

ج - بەرنامەی ئەو کارانەی لەمە دەچن

د - پێناسی پلەی دابەش‌کردنی قۆنتەراتچی‌یەکان (پلەی حەوتەم) بۆ ئەوەی . قۆنتەراتچی بۆی بلوێت لە قۆنتەراتەکەدا بەشداری بکات بە پلەیەك کە لە پلەی خۆی بەرزتر بێت .

٤ - ھەر تەندەرێك ئەگەر لە کاتی دیاری‌کراوی خۆیدا پێشکەش نەکرێت یان ھەموو مەرجەکانی تێدا نەبێ پشت‌گوێ دەخرێ .

٥ - ئەم ئەمینداری‌یەتیە بەوەوە پابەند نی‌یە نزمترین تەندەر لە رووی نرخەوە یان ھەر تەندەرێکی تر قبوڵ بکات .

٦ - ھەر رۆژێکی دواکەوتنی کار (٤٠) چل دینار سزا دەدرێ .

٧ - ماوەی بەجێھێنانی تەندەرەکە شەش مانگە لە رۆژی پێشکەش‌کردنی تەندەرەکانەوە .

٨ - پێویستە قۆنتەراتچی یەکان نەخشەکان لەگەڵ تەندەرەکانیاندا بھێننەوە ، نەخشەکانیش تەنیا دەدرێتە ئەو قۆنتەراتچیەی کەوا قۆنتەراتەکەی بۆ دەرچووە .

٩ - پێویستە قۆنتەراتچی پولێکی (٢٥٠) فلسی بە تەندەرەکەوە بلکێنێت .

١٠ - تەندەرەکان ئەگەر لەناو زەرفێکی داخراودا نەبن پشت‌گوێ دەخرێت .

١١ - لە بە جێھێنانی قۆنتەراتەکەدا پشت بەمەرجە گشتی‌یەکانی کاروباری ئەندازیاری مەدەنی بەرھەردوو بەشی یەکەم‌و دووەمیەوە دەبەسترێت .

١٢ - ھەر سڵ‌کردنەوەیەك لەلایەن قۆنتەراتچی‌یەوە لەنێو تەندەرەکەدا بنووسرێت پشت‌گوێ دەخرێت‌و رەفز دەکرێ .

١٣ - پێویستە قۆنتەراتچی کاتێك قۆنتەراتەکەی دەکەوێتە ئەستۆ ئەندازیارێکی سەرپەرشتی کەر دابنێت‌و بەدەوامێکی تەواو ئیش بکات .

١٤ - پێویستە قۆنتەراتچی کاتێك ئەوەی قۆنتەراتەکەی دەکەوێتە ئەستۆ عەمبارێك یاخود چەند عەمبارێك بۆ پاراستنی چیمەنتو ئامادە بکات .

ع - ئەمینداری گشتی
کاروخانە سازی
محمد محي‌الدین شریف

Institut Kurde de Paris

هاوکاری
دووشەممە ٨-١٠-١٩٧٩

چاپکراوی نوێ

مێشکێکی زیرو دلێکی پاك

لە وەزارەتی پەروەردە ، بەرێوەبەریتی گشتی خوێندنی کوردی ، بەشی هوی فێرکردن ، نامیلکەی « مێشکێکی زیرو دلێکی پاك» دەرچوە کە ژمارە (١١)یە لە زنجیرەی چیرۆکی منالان

رۆژ ژمێری پیرە مێرد

سالی داهاتو ١٩٨٠،رۆژمێری کوردی بە ناوی « رۆژمێری پیرەمێری»ە وەلەبەر دەست هاوولاتیەکاندا دەبێ ، ئەم رۆژمێرە کە مامۆستا مصطفی نەریمان ئامادەی کردوە ، بە شێوەی رۆژمێری هاوچەرخ ئامادەکراوە .

هەنگوینی دەشتی شارەزوور

ئەوەی هەر لە دێـرزەمانەوە تا ئەم رۆژە نوێیەرونو ئاشکرا بێتو لای گشتمان چەکەرەی کردبێك بونو حەزنی هەنگوینەوباشترین خۆراکی سروشتی مرۆڤەو گەلێ سودی لێوەردەگرێو هەر لەمێژیکەوەبۆ چارەسەرکردنی چەندەها نەخۆشی بەکاری هێناوەو کەلکی لێوەرگرتوە ،

لەبەر ئەوە ئێمە هەر چەندە گرنگی بدەین هەنگوین بۆ ژینێکی نوێتر هەنگاو دەنێین هەر لەبەر کەلکی زۆری ئەم خۆراکە شیرینە وەك مەبەستێکی پێویست سەرمان لە مەنحەلی هەنگی کۆمەلەی گردەنازێداو لەگەل کاك عثمان عبداللە سەرۆکی «مەنحەلەکە» قسەمان کردو ئەویش لەم بارەیەوە بە درێژی وتی : ئەم مەنحەلەی کە ئێمە هەمانە سێ بەشەو بریتی یە لەبەشی کۆمەلەی گردەنازیو بەشی کۆمەلەی سەید سادەقە بۆ ئەم سێ بەشەش (٨٥) هەشتاو پێنج هەنگمان هەیە کە شوێنی تایبەتیان بۆ کراوەتەوەو هەولمان داوە لەم ماوەیەدا لەو هەشتاو پێنج بەشەش -٦- شەش بەستێرمان وەرگرتوەو ئێستا کردومانن بە (٩١) نەوەدو یەك هەنگ .

● **ئایا بەرهەمی سالانەتان چەندە؟**

-بەرهەمی سالانەمان پێش (٣٠٠-٤٠٠) سی‌سەد تا چوار سەد کیلۆ هەنگوین بوو ، بەلام ئەم سال بەرهەممان لە -٧٠٠- حەوت سەد کیلۆ هەنگوین کەمتر نابێت . چونکە بەردەوام هەول ئەدەین بۆ فراوان کردنو خۆشگوزەرانی هەنگەکانو ئەوەش دیاری زۆرکردنی بەرهەمی هەنگەکان بەستراوی بە گوزەرانیانەوە .

● **باشترین کشتو کال بۆ هەنگەکانی دەکەن چی‌یە ؟**

-باشترین کشتو کال کە خۆراکی هەنگ بێتو سودی لێوەربگرێ گولێ شەوەرەو گولەبەرۆژەو ئا لەم بابەتانە . بەلام ئێمە هەنگەکانمان لەم لایەنە بێ بەش نەکردوە ئەگەر بێتو بزانین چی باشە بۆ خۆراکی هەنگەکان ئەوا بۆیان دەکەین خۆئەگەر لەو شوێنەشدا کەم بێت ئەوا هەنگەکانمانی دەگوێزینەوە ئەو شوێنەی کە خۆراکی ئەوانی لێ دەستدەکەوێت .

● **ئێستا هیچ نەخۆشی لە نێو هەنگەکاتدا هەیە ؟ .**

- بۆ وەلامدانەوەی ئەم پرسیارەی کاك عثمان وتی ئەو نەخۆشی‌یەی ئێستا لەم ناوچەیەدا زۆر بێت نەخۆشی مرەیە (دودة الشمع) ئەمەش نەخۆشی‌یەکی ئێجگار ترسناکە بۆ هەنگ چونکە ئەم مرەیە پەپولەیەکەو چوە هەر سندوقێکەوە ئەو هەنگی ئەتوێت چونکە لە رۆژێکدا زیاتر لە (٨٠٠) هەشت سەد گەرا دادەنێ ئەو گەرایانەش کەبونە کرم بەناو شانەکاندا دەگەرێنو کون کونی دەکەنو بە چکەی هەنگەکان دەمرێنن بۆ چارەسەرکردنیشی وتی : ئێمە هەنگەکانمان لە نێو سندوقدایە وشانەکان لە لەتاری تایبەتیدا دانراون کە زانیمان (مرە)ی تێچوە لەتارەکان یەك یەك دەردێنینو گەراکانی بە پەنجە فرێ دەدەین . بەلام بە نیسبەت هەنگی جوتیارەکانەوە لەبەر ئەوەی لەبەرچینە دایە چاری نی‌یە لەبەر ئەوە ئامۆژگاری‌یان دەکەین ئەگەر زانیان ئەو پەپولە ترسناکە چوەتە بەرچینەیەکەوە خێرا بیسوتێنن بۆ ئەوەی گەراکان نەفرن .

● **دوا جار بە کاك عثمان وت :**

ئێوە چ پێویستی‌یەکتان هەیە بۆ ئەوەی بەرهەمێکی باشترو لە بارتروە دەست دێنن ؟

-ئەویش وتی : ئێمە تا ئێستا ئۆتۆمبێلمان نی‌یە وئاشکرایە ئیشی سەرکیمان بەستراوە بە ئۆتۆمبێلەوە چونکە هەموو رۆژێ ئێمە پێویستە هەنگەکان لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی تر بگوێزەرەوەیەك هەیە ، خۆمان و کرێکارەکان بکەیەنینە جێی مەبەست یا رۆژێ لەرۆژانی ئەگەر بمانەوێ هەنگی تەوحید بکەین لە سەر ئەو ئەحالانە پێویستە شەو لەو شوێنەوە ئامادەبین . .

ئێمەش هیوادارین هەموو شتێکی پێویستمان بۆ ئامادەبکرێت چونکە چاوەڕێی بەرهەمێکی نوێو زۆرتمان لێ دەکەین .

جەباری حاجی کەریم
هەلەبجە

١٦ هەمین دەورەی پیشانگای دوەلی بەغدا

لەپێناوی پێشکەوتن وشارستانیەتدا

● **لەدەورەی ئەمجارەی پیشانگای دوەلی بەغدادا ، بە ئاشکرا ئەو فراوان بوونوزیاتر برەوپێدانە دیارە کە سیمایەکی تایبەت دەدا بەم دەورەیەو ئەو ئەنجامانەی دەیدات بەدەستەوە لە دووپات کردنەوەی ئەو دروشمەدا کە دەورەی ئەمجارەی پێشانگەکەبەخۆیەوە گرتوە (پیشانگا دەوڵەتیەکان پێگەیشتنە لە پێناوی پێشکەوتنو شارستانیەتدا)**

● لەم دەورەیەدا کە زیاتر لە ٦٥ ولاتی عەرەبو بێگانە بەشداریان کردوە « هاوکاری » سەری لە هەندێ بەش ناوخۆیی‌و ولاتانی عەرەبو دۆستدا .

● **بەشی وەزارەتی پیشەسازیو کانەکان . .**

ئەم بەشە . لە بەشەکانی ولاتەکەماندا . گەورەترینیانە . شێوەی رێکخستن‌و پیشاندانی شتومەکەکانیشی سیمایەکی جوانی تایبەتی داوەتێ . هەموو بەرهەمە پیشەسازیەکانی عراق لەم بەشەدا بەرچاوخراون کە لە هەموو شوێنەکانی ولاتەکەماندا بەرهەم دەهێنرێن بۆ نموونە دەستدەکێشین بۆ بەرهەمەکانی کارگەکانی شەکر لە سلیمانی‌و موسل‌و میسان‌و فەرشی دەستکردی هەولێرو چنین‌و رستن لە بەغداو کارگەو کومپانیاکی تر . .

● **ئافرەتانو بەرهەمی کەلەپوری میللی :**

دیسان لیژنەی کۆمەلایەتی سەر بەیەکیتی ئافرەتانی عراق بەشێکی تایبەتی لە پیشانگاکەدا گرتوە کە لەم بەشەدا بەرهەمەکانی فولکلورو کەلەپوری میللی پیشان داوەو بەرهەمی کاری‌دەستی هەموو لقەکانی یەکیتی‌یە لە پاریزگاکانی ولاتدا .

● **ولاتی مغرب**

ولاتی مغرب یەکێکە لەو ولاتە عەرەبیانەی لە پیشانگای ئەمسالیشدا بەشداری کردوە. بەرێوەبەری ئەم بەشە پێی راگەیاندین کە ئەمە جاری شەش هەمە ولاتی مغرب لە پیشانگای بەغدادا بەشداری دەکاو شادومانی خۆشی دەربڕی بە بردوەندانی سالی ئەمسالی پیشانگاکە .

● **فەرەنسا . .**

هەروەها حاومان بەرێوەبەری بەشی فەرەنسا کەوت لە پیشانگاکەدا کە پێی راگەیاندین فەرەنسا لە سالی ١٩٦٩وە لە پیشانگای بەغدادا بەشداری دەکاو وتی ئەمسال بەشێوەیەکی فراوانتر بەشداریمان کردوە چونکە پیشانگاکە لەخۆیدا زیاتر فراوان بوو لەبەشی فەرەنسا (٥٠) کومپانیای ئەم ولاتە بەرهەمیان بەرچاوخستوە .

● **یوگسلاقیا :**

دیسان بەرێوەبەری بەشی یوگسلاقی شادمانی خۆی دەربڕی بەرامبەر پەرەپێدانو زیادبوونی قەوارەی گۆڕینەوەی ئابوری‌و بازرگانی نێوان عراقو ولاتەکەی . ئەمسالیش ئەم ولاتە بەشێوەیەکی فراوان بەشداری پیشانگای دوەلی بەغدای کردوەو زۆر بەرهەمی پیشەسازی‌و ئابوری ئەم ولاتەیی بەرجاو خستوە .

● **سەرگول** ●

سینەمای عراق . .
چوار سالی بەرهەمدارو ئامانجێکی گەورە

- بە بۆنەی بیرەوەری چوارەمینی دەرچوونی یاسای دەزگای گشتی سینەماوشانۆوە

● **بەبۆنەی تێپەربوونی چوار سال بەسەر دەرچوونی یاسای دەزگای گشتی سینەماو شانۆوە ، بەرێز عبدالامیر معلە سەرۆکی دەزگاکە کونگرەیەکی رۆژنامەگەری بەستوە ، لەم کونگرەیەدا لەبارەی باروودۆخی سینەمای عیراقی‌و چۆنیەتی پێشخستنی‌و ئەوەی تا ئێستا لەکاروباری هونەری لەبواری سینەماو شانۆ هاتۆتەدی کۆلیوەتەوە .**

دەزگاکە چەند هەنگاوێکی گەورەی ناوە بۆ برەوپێدانی‌و بەرەوپێشەوە بردنی سینەمای عیراقی ئامانجدار . جگە لەو تەنتوچەلەمانەی کە رووبەرووی جولانەوەی سینەمایی‌و بەرهەمی هونەری دەبێت . چ لەروو باس‌و وەدەرهێنەرو هەنی‌یەلندا هەروەها دەزگاکە دەورو لێبرسراوێتی‌و توانای خۆی کیراوە کە ئەرك ئوبالێکی گەورەی حراوەتە ئەستۆ بۆ دروستکردنی واقعێکی سینەمایی پێشکەوتو . لەم چەند سالە کە بەسەریا تێپەربوە جولانەوەیەکی دامەزراندنی دەزگاکە هونەری دیارو ئاشکرا بەدی دەکرێ چ لە مەیانی سینەماو چ لەشانۆدا .

دەزگای گشتی سینەماو شانۆ چەند فلیمی رۆمانو فلیمی وەسائیقی‌و مێژوویی‌و فلیمی برۆپاگەندە دەربارەی بەرهەم وەبەرهەم هێناوە رابەراندوە .

هەروەها شانۆ لەماوەی ئەم چەند سالە چالاکی‌یەکی بە کورو فراوان بوە لەپێشکەش کردنی چەند شانۆگەری‌یەکی نوێی ئامانجداردا

× **چەند فلیمێکی نوێ .**

ئەخشەی دەزگا کە چەند فلمی رۆمانی نوێی دەگرنتەوە کە لە وەرزی داهاتوودا جێبەجێ دەکرێ ، لەمانە فلیمی (رۆژە درێژەکان) لەدانانی عبدالامیر معلەو (القادسیە) کە صلاح ابو سیف دەری هێناوە ،هەروەها چەند فلیمێکی‌تر دەربارەی «شارستانێتی بابلی »و فلیمێکی تر دەربارەی (شەرەکانی پاشکەزبوونەوەو ئازادکردنی قودس لە چەرخی ئیسلامیدا . فلیمێکی تر بەناوی (ئینشانچی) کە لەدیمەشق‌و بیروت وێنەکانی گیراوەو فلیمی (موحاکەمەکردن)و فلیمی درەختەکانو کوشتنی مەرزوق سەرەرای ئامادە کردنی چەند سیناریویەك بۆ ژمارەیەك لە رۆمانی جیهانی‌و چیرۆکی ناوخۆیی .

× **فیستیڤالێکی هونەری**

بەم بۆنەیەوە دەزگاکە فیستیڤالێکی هونەری گەورەی لەبەغداو پارێزگاکاندا کردوە .

باخچەی الزوراء بۆ ماوەی چوار رۆژ چەند شانۆگەری‌و فلیمی رۆمانو پیشانگای فۆتۆگرافی پیشانداوەو تیپی نەتەوایەتی هونەری میللی‌و ژمارەیەك لە گۆرانی بێژەکان تێدا بەشداریان کردوە .

سەرەرای چاپەمەنی‌و هەلواسراوەکانی هونەری دابەش کراوە کە کاروباری دەزگاکە بەسەر جەماوەردا رەنگ دەداتەوەو شانۆگەری (سروودی ئێشکردن) ئامانجدارانەیە کە جێگەی لەو شانۆگەری‌یە سەرنج کێشانو بایەخدانی جەماوەر بووە کە لەلایەن شنەی سالمو طە سالم نوێنراوە .

سێ وێنەو . . وشەی یادگار

سەبارەت بە پێشکەوتن و بەرەسەندنی شارستانیەت مرۆڤێکی ئاسایی وەکو رێبوارێک ناتوانێ هەنگاوەکانی بەرەپێشەوە چونی ئەم پێشکەوتنە رەچاو بکات . . . . بگرە لەوانەیە وا هەست بکات کە هەموو شت لە جێگای خۆیدا وەستاوە . . مەگەر ئەو کەسە زۆر بە وردی سەرنج بداتە هەموو کونو قوژبنێك . . . یان بروات لە پاش(١٥-٢٠) سال بگەرێتەوە ئەو جێگایەی کە بە جێی هێشتوە ئەو کاتە بە چاکی هەست بەو گۆڕان کاری‌یە دەکات کە بە سەریا هاتوە. . . ، بەلام ئەوەی باسمان لێوەکرد لە چاوتروکاندنێکدا کامێرا دەتوانێ بە بێ دەنگی بۆمان بگێڕێتەوە . . ! بۆ نموونەوێنەی یەکەم لەم سێ وێنەیەدا بەسەر هاتی ئەو جێگایەمان بۆ باس دەکات کە جاران قوتابخانەی فەیصەلیەیان پێ دەوت و چەندەها قوتابی‌و مامۆستاو ئەندازیارو پزیشکو فەرمانبەری کەی تیا پێگەیشتوە ،بێ گومان ئەمەش دەگەرێتەوە بۆ پێش کۆتای هاتنی سالەکانی پەنجا . . ! بەلام لە دووەم وێنەدا کە ئەمیش دەگەرێتەوە بۆ دوای شۆڕشی ١٤ تەموز ١٩٥٨ کە ئەو کرێکارانەی تیا دەرکەوتون لەگەل چەندەهای تردا قوتا بخانەکەیان تێك داو دوای ئەوانیش هەندێك وەستاو کرێکاری ترهاتن هەر لەو جێگایەدا بازارێکی گەورەی نوێیان دروست کردو ئێستا بە بازاری عصری دەناسرێتو زوربەی پێویستی ئافرەتو هەندێکی پیاوی تیا چنگ دەکەوێ کە وێنەی سێهەم نموونەی باسەکەمانە .

فریا عبداللە

لەسێبەری وشەدا

لەگەل (سەلام محمد)

- من لام وایە ئەو لەحزانەی شیعری تێدا دەنووسرێت لەحزەیەکە لە خەون نزیك . . !

× نالێم شیعر خەونە یان بەشێکە لە خەون بەلام وا هەست دەکەم شیعر (شتێکە لەو شتانەی) خەون دەگرێتە بارەشەوە . ناوی ساردی بە سەردا دەرژێنێو دەیهێنێتە سەما ، واتە شیعر سەمای خەونە .

-شیعری گۆرانی‌و خۆشی یا شیعرە گریان لە بیرت نەچێ ئێمە زۆرتر لەگەل شیعرە گریان ئاشناین . . !

× شیعر گریانەو گریانیش شیعرە « گریانی شیعر بۆ پێکەنینەو پێکەنین بۆ گریانە »

- دەلێن شاعیر تەنیا بە مردن لە شیعر رزگاری دەبێت .

× لە سەردەمی «گالگامش» دوو رەنگە کۆنتریش لە داهاتوی تەلیسماوی‌دنەزانراودا شیعر زۆرانبازی‌یە لەگەل جەرگو دلداری لەگەلدا دەکات بۆیە منیش لەگەل ئەو رایەدام کە شاعیر تەنیا بە مردن لە شیعر رزگاری دەبێت .

● **سعداللە پەرۆش**
ئامادەی کردوە ●

ئەگەر ژیر بی دەزانی کی‌یە

ناوی شاعیرێکی نەمرمانە . شیعرەکانی ناسكو قوولو پرماناو بەتامن ، ناوی لە حەوت پیت پێك هاتوە . دەمێکە کۆچی دوایی کردوە بەلام یادی‌و شیعرە نەمرەکانی لەگەلمانا دەژین . . ئەگەر پیتەکانی ناوەکەی بۆ دروست کردنی وشەی تر بەکار بهێنی ئەم وشانە دەردەچن :

٤ + ٥ + ٦ = ئیشارەت بۆ یەکێ

٧ + ٢ + ١ = بۆ هاتن دەوترێ ١ + ٣ + ٦ = بەگیانی ئێمەو گیاندارەکانی ترەوەیە .

٤ + ١ = لە بیاباندا هەیە .

١ + ٢ + ٤ + ٥ = جۆرە وەرزشێکە .

منالە ئازیزەکان :

● کێ ژیرەو دەزانێ کێ‌یەبا وەلامان بداتەوە . . .

هاوڕێیانی جیهانی منالان

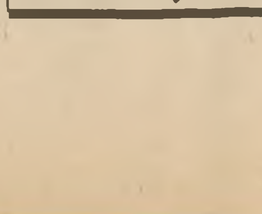

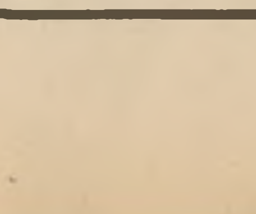

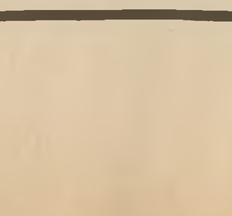

اسماعیل توفیق — نازجلیل — طاهر توفیق

جیهانی منالان

چیرۆك بۆ منالان

دارسنەوبەر

بەهار بوو چۆلەکەیەك ، بەژنەکەی وت :-

- پێویستە لە سەرمان هێلانەکەمان دروست بکەین ، چونکە کاتی هێلکەکردن نزیك بۆتەوە .

ژنەکەی پێ‌ی وت :-

- بەلام لە کوێدا دروستی بکەین ؟ .

بۆ بەیانی فرینو بەدوای شوێنێکی باشدا ئەگەران ، چۆلەکەکە ، بەلە درەختێکی بەدی کردکە لقوپۆپی بەیەکدا چوبوو . گەلا سەوزەکانی چوو ، بەدلیاو بەژنەکەی وت :-

- هێلانەکەمان لێرەدا دروست ئەکەین ،

لە سەر لقێك نیشتنەوە ، ژنەکە چاوی ئەگێراوو شوێنەکەی ئەپشکنی حەزی لە درەختێکی، چرکرد کە گەلاکانی وەکو دەرزی سەریان بەرەو ئاسمان بەرز کردبوەوە ، لەم کاتەدا هاواری کرد .

- هێلانەکەمان لە سەر ئەودرەختە دروست ئەکەین . ئەگەر باش هەلبکاتو کاتی نیوەرۆش هەتاو گەرمی کات ، ئێمە بێچوەکانمان ئەپارێزین . ئەدە سافو بەرزەکەی نایەلێت منال بجێتە سەری‌و لێرەدا چۆلەکەکە وتی :-

- خۆشەویستم بە خوا جانت هەلبژارد . . . ئەمە دارسنەوبەرە ، کە هەر کاتێك باران دای لە گەلاکانی ، بۆنێکی زۆر خۆشیان لێوە دێت ، دوای ئەوەی هەردووکیان حەوانەوە ، ئیتر هەلسان بۆ نیش کردن ، ژنەکە توێکلو چیلکەی بچوك بچوکی ئەهێناو ، چۆلەکەکەی مێردیشی بە رێکوپێکی دای ئەنان . . . . . .

هێلانەکەیان بەرز بووەوە ، کە کاتێ خۆر ئاوابوو ، ئەوان هەردووکیان لە هێلانە جوانە خۆشەکەیاندا راکشابوون .

لە پایز هات درەختەکان دەستیان کرد بە گەلاریزان . . دارسنەو بەریش گەلاریزانی کردوو . هێلانەی چۆلەکە دماوەکان کەوتە بەر باو باران . . . . بێچوە بچکۆلەکانیان تەرەبوون .

بایەکی بەهێزیش هەلێ کردوو هێلانەکەیانی خستە خوارەوەو بێچوەکانیان مردن .

هەردوو چۆلەکەکە دل‌تەنگ بوون ، ژنەکە وەکو جاران ، بەلام مێردەکەی جار جار ئاوازێکی دل تەنگی‌و ماتەمینی ئەووت . .

دارسنەوبەر توشی غەمو پەژارەو بێ‌دەنگی بوو ، هەر لەو کاتەشەوە سوێندی خوارد ، کە لە پایزدا گەلاریزان نەکات .

بەم شێوەیە دارسنەوبەر ، لە پایزاندا پارێزگار ، گەلاکانی خۆی ئەکاتو گەلاریزان ناکات؛ بۆ ئەوەی ، چۆلەکەو بێچوەکانیان لە باوباران بپارێزێت .

حمە سعید حمە کریم
کردویەتی بەکوردی

Institut Kurde de Paris

مامۆستای شۆڕشگێری سەرکەوتوو هەمیشە دەرس لەو کۆڕانە وەردەگرێت کە تێیدا دەژی ، وە لە هەموو گۆشەو پەنایەکی کۆمەڵدا ، لە کاتێکدا دەرسیان فێردەکات

سەرۆکی فەرمانده
صدام حسين

هاوکاری

« التضامن »

دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
شەقامی « الجمهورية » - مەیدانی الخلاني
تەلەفۆن ٨٨٧٥٧٩٥/ ٥خەت
هاوکاری رۆژنامەیەکی ئەفتانەیە
ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە
٨ لاپەڕە ٢٥ فلسە

سەرنووسەر سعاد اديب

● دووشەممە ١٥ی تشرینی یەکەم ١٩٧٩ ژمارە ٤٩٦ ●   ● الاثنين ١٥ تشرين الاول ١٩٧٩ العدد ٤٩٦ ●

هەڵبژاردنی هاوڕێ صدام حسین بە جێگری ئەمینداری گشتی حزب

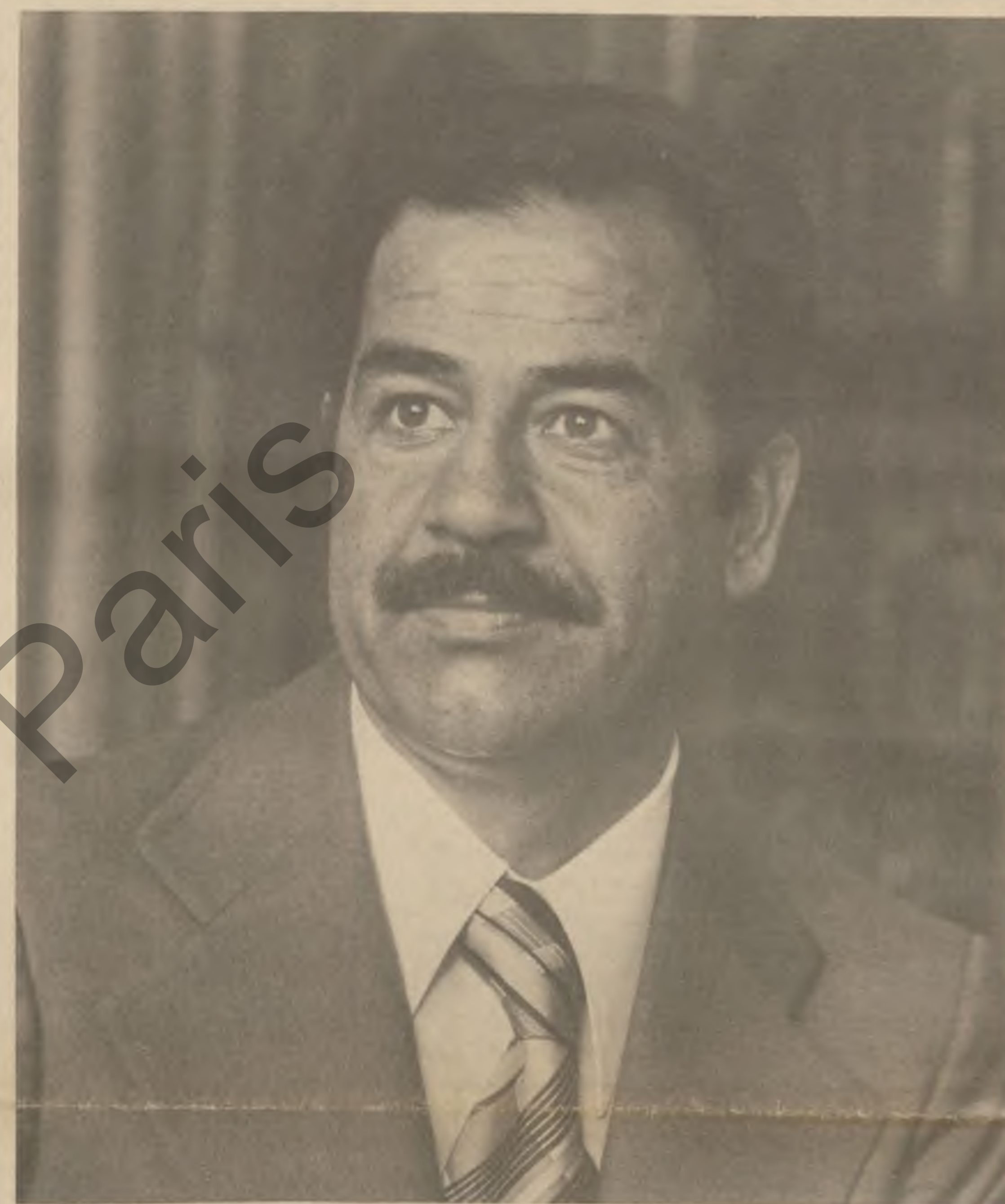

بە سەرجەمی دەنگەکان صدام حسین بە جێگری ئەمینداری گشتی سەرکردایەتی نەتەوەیی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی هەڵبژێردراوە . ئەوەش لەو کۆبوونەوەیەدا کە سەرکردایەتی نەتەوەیی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی لە رۆژی ٨-١٠- ٧٩ داکردبووی ئەم هەواڵە لەو بەیاننامەیەدا بەیان کراوە کە هاوڕێ میشیل عفلق ئەمینداری گشتیی بە ڕێکخراوەکانی حزبدا بڵاوی کردۆتەوە لە ناو وڵات و وڵاتانی عەرەب و دەرەوەدا .

بایەخدانێکی فراوان بە هەڵوێستی نەگۆڕاوی عراق بۆ بەرگری کردن لە وڵاتانی خلیجی عەرەبی

رۆژنامەکانی لبنان بایەخێکی ئاشکرایان داوە بەو وتارەی رۆژنامەی «الثورة» رۆژی هەینی رابوردوو لە بارەی جموجوڵی ئیران لە خلیجی عەرەبیدا نووسیویتی .. ئەو هەواڵەی دەبارەی ئەو «وتارە» ئاژانسی دەنگوباسی عیراق بڵاوی کردبۆوە جێگایەکی دیاری لە لاپەرە سەرکێکانی سێ رۆژنامەی لبناندا گرتبۆوە کە رۆژی هەینی رابوردوو دەرچووبوون .

رۆژنامەکانی (السفير والنهار واللواء) بە شێوەیەکی تایبەتی دەستنیشانی ئەوەیان کردووە کە رۆژنامەی زمانی حاڵی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی دووپاتی کردبۆوە کە عیراق ئامادەیە بۆ بەرگری کردن لە سەربەخۆیی و دەسەڵاتی هەر وڵاتێکی عەرەب کە جموجۆڵی ئیران لە خلیجدا بیخاتە بەر مەترسییەوە ، کە ئەو جموجۆڵەشی بەجموجۆڵێکی بێ پەردەو روو هەڵماڵراو ناو بردوو ئەگەرچی لە ژێر هەر رووپۆشێک لە رووپۆشە زۆرەکاندا بکرێت .

هاوڕێ نعیم حداد :

حزبەکەمان جیاوازی رەگەزایەتی بە تاوانکاری دژ بە مرۆڤایەتی دەزانێت

هاوڕێ نعیم حداد ئەندامی سەرکردایەتی نەتەوەیی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی وتویەتی .. ئیمپریالیزمی ئەمەریکایی دەستی لە سەرجەمی ئەو نەخشەو پیلانانەدا هەبووە کە بۆ خواردنی مافو بەرژەوەندی گەلی عەرەبمان ساز کراون ، هەر ئەویش هاندەرو تێکەری قەوارەی زایۆنییە بۆ ئەوەی لە کاری دوژمنکاری و پەلامارو هێرش بردنو تاوانکردن بەرامبەر گەلی عەرەبی فەلەستین بەردەوام بێت .

هاوڕێ حداد لەو وتارەدا کە لە کۆبوونەوەی هەردوو ئەنجومەنی راپەراندنو راوێژکاریی عەرەبدا سەر لە بەیانی رۆژی هەینی رابوردوو خوێندوویەتەوە وتوویەتی .. حزبەکەمان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی هەموو جۆرێک جیاوازیی رەگەزایەتی و هەموو کارێک کە پەیوەندی بە رەگەزپەرستییەوە هەبێ بە کارێکی تاوانکاری دادەنێت کە دژ بە مرۆڤایەتی دەکرێت ، بێ پەروا حزبەکەمان تێدەکۆشێت بۆ لە ناوبردنی بە هەموو رێگایەک کە بەدەست بێت .

میر فەهد ساداتی خایەن بە درۆ دەخاتەوە

ریاز - ١٠ - ئا . د . ع

جێگرو جێنشینی مەلیکی سعودیە میر فەهد کوڕی عەبدولعەزیز ناراستی ئیدیعاکانی رژێمی ساداتی دەرخستووە لەوەدا کە حکومەتە عەرەبێکان هەوڵی ئەوە دەدەن کە گەلی عەرەبی میسر برسی بکەن .. لەم بارەیەوە وتوویەتی .. ئەو رژێمە راستییەکان ناخاتەروو دەیەوێت بیانووی سەر نەکەوتنەکانی لە مەیدانی ئابووری و سیاسیدا بخاتە ئەستۆی کەسانی تر چونکە ئەو ناتوانی هەموو راستێکان بۆ جەماوەر دەر بخات .

سەرۆکی فەرماندە نەخۆشخانەی الطوارئی کەرخ بەسەردەکاتەوەو دووپاتی دەکاتەوە : پەرەپێدانی خزمەتگوزاری بۆ خولقاندنی مرۆڤی بەتوانا

بەڕێز سەرۆک صدام حسین سەعات ... ی سەر لە بەیانی رۆژی شەممەی رابوردووسەری لە نەخۆشخانەی « تەواری جراحی » کەرخ داوە بەڕێز سەرۆک بەقاوشی نەخۆشەکان و بەشەکانی خەستەخانەکەدا گەڕاوە بە پلەی خزمەت گوزاری و جۆری چارەسەرکردنی نەخۆشەکانی زانیوە لەو نەخۆشخانەیەدا .

سەرۆکی بەڕێز گوێی بۆ شەرحێکی تەسەلی جۆری بەڕێوەبردن و پسپۆڕیتی هەموو بەشەکان راگرتووە .. بەڕێز سەرۆکی فەرماندە لەگەڵ گەڕانی بەبەشەکانی نەخۆشخانەکەدا نەخۆشەکانی بەسەر کردۆتەوە و پرسیاری سەبارەت نەخۆشییەکانیان لە پزیشکە پسپۆرەکان کردووە لەگەڵ ئەو خزمەت و چارەسەریانەدا کە بەو نەخۆشانە پێشکەش دەکرێن هەروەک بەڕێز سەرۆک صدام حسین حاڵەتی نەخۆشی چەند نەخۆشێکی وڵاتە عەرەبییە براکانی بەسەر کردۆتەوە کە لەو نەخۆشخانەیەدا بۆ چارەسەری کەوتوونە و پرسیاری لە پلەو جۆری ئەو چارەسەریانە کردووە کە پێشکەشیان دەکرێت و دووعای چاکبونەوەی بۆکردوون بۆ ئەوەی شان بەشانی براعیراقییەکانیان بێنەوە مەیدانی کارکردن بۆ بنیات نانی کۆمەڵگایەکی نوێی عەرەبی .

بەڕێز سەرۆک لەو بەسەرکردنەوەی نەخۆشانەدا ئەوەی دووپات کردۆتەوە کە دەبێت بە شێوەیەکی فراوانتر و زیاتر بایەخ بە خزمەت گوزاری ئەو نەخۆشانە بدرێت و بەردەوام چاودێری بکرێن بۆ ئەوەی باوەڕێکی گەورەی نەبزووا و لە نێوان پزیشک و نەخۆشدا پەیدا ببێت کە بەشدارییەکی گەورە دەکات لە چاکبوونەوەی نەخۆشەکاندا .

سەرۆکی بەڕێز ئامۆژگاریی و رێنمایی خۆی سەبارەت پەرەپێدان پێشخستنی خزمەتگوزاری پزیشکی و چارەسەر پێشکەش کردووە لەگەڵ بەکارهێنانی شێوەی زانستیانەی پێشکەوتوو بۆ ئەوەی دەوری خۆی لە بنیاتنانی مرۆڤێکی ئەوتۆدا ببینێ کەتوانای بەشداری کردنی هەبێت لە بنیاتناندا .. خەستەکانی ئەو نەخۆشخانەیە شانازیان بە سەرۆکی فەرماندە صدام حسینەوە کردووە و ستایشی دڵسۆزیان کردووە کە خودی خۆی لە حاڵەتی هاووڵاتیان دەپرسێتەوە لە کۆتایی ئەو سەردانەی بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین کە دەوروبەری دووسەعاتی خایاند لەلایەن جەماوەرێکی گەورەوە بەڕێ کراوە کە بۆ بینین و سڵاو لە سەرۆک لە دەوروبەری ئەو نەخۆشخانەیەدا کۆبووبوونەوە و هوتافیان بە ژیانی بەڕێزیان دەکێشاو ئەوەیان دووپات دەکردەوە کە پشتگیری سەرکردایەتی کاملی ئەون و بەڵێنی ئەوە نوێ دەکەنەوە کە سەربازێکی دڵسۆزن لە مەیدانی بنیاتنانو وەدیهێنانی ئامانجەکانی جەماوەری نەتەوەی عەرەبدا .

سەرۆک کاسترۆ لە نەتەوەیەکگرتووەکان رای دەگەیەنێ

بزووتنەوەی بێ لایەنی بە گشتی رێکەوتنەکەی کامپ دیڤیدیان تاوانبار کردوە

سەرۆکی کوبایی فیدل کاسترو سەرۆکی بزووتنەوەی بێلایەنی ئەوەی دووپات کردۆتەوە کە لە ناوچەی عەرەبدا ئاشتییەتە کایەوە ئەگەر لە سەر بناغەی کشانەوەی تەواو بێ مەرج دانانی هێزەکانی زایۆنی لە سەرجەمی زەوییە داگیرکراوەکانی وڵاتانی عەرەبدا دانەمەزرێت .

سەرۆک کاسترۆ لەو وتارەدا کە رۆژی هەینی رابوردوو لە بەردەم کۆبوونەوەی سی و چوارهەمینی خولی کۆمەڵەی گشتیی نەتەوە یەکگرتووەکاندا خوێندوویەتەوە وتویەتی .. ئەو ئاشتییە دەبێت پشت بەوە ببەستێ کە گەلی عەرەبی فەلەستین تەواوی مافە رەواکانی خۆی وەرگرێت لە گەڵ ئەو مافانەشدا گەڕانەوەیان بۆ نیشتمانی خۆیان و دیاری کردنی چارەنووسیان و دامەزراندنی دەوڵەتێکی سەربەخۆ لە فەلەستیندا بە پێی بڕیاری ژمارە « ٣٢٣٦ »ی کۆمەڵەی گشتیی نەتەوە یەکگرتووەکان . سەرۆک کاسترۆ پرسیاری کردووە بەو وتەیەی کە دەڵێت .. چۆن مایەی سەرسوڕمانی هەموو کەسێکە چونکە کۆنگرەی بەرزی وڵاتانی بێلایەن سەرنجی بۆ ئەوە چووە کە سیاسەتی وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا بەبەیمان بەستنی لە گەل قەوارەی زایۆنیداو پشتگیری کردنی و هەوڵدان بۆ هێنانە دی ئامانجی زایۆنیکان لە سەر حسابی گەلی عەرەبی فەلەستین و نەتەوەی عەرەب دەورێکی تەواوی بینیوە لە رێگرتن لە وەدی هێنانی ئاشتییەکی عادیلانەو فراوان لە ناوچەکەدا ؟

رژێمی ئیران لە سەرپێ شێلکردنی ئاواتە رەواکانی کوردو عەرەبا بەردەوامە جەنگاوەران بە توندی دژی پاسداوەکانی خمینی شەردەکەن

● دۆخی شێواو هەڵبژاردنی شارەوانی لە ناوچەی کوردەواریدا دوا دەخات

هەڵبژاردنی ئەنجومەنی ناوخۆیەکان کە رۆژی هەینی رابوردوو ویسترا لە هەندێ شاری ئیران لە ناوچەکوردیەکاندا بکرێت بەهۆی دۆخی شێواوی ئەو ناوچانەوە دواخراوە ، هەروەک ئەو هەڵبژاردنە لە تارانی پایتەختیشدا دواخراوە ، ئەوەی شایانی باسە تالقانی کە یەکێکە لە پیاوە ئاینیەکانی ئیران پێشنیاری ئەو هەڵبژاردنەی کردبوو وەک هەوڵدانێک بۆ کۆکردنەوەی دەسەڵات لە ئیراندا .

وەلە هەواڵێکی تردا باسی ئەوە کراوە کە دوو کەس کوژراون و ١٥ کەسیش بەیندار کراوە بە هۆی ئەو هێرشەوە کە تاقمێک لە جەنگاوەرانی کورد کردوویانەتە سەر سنوقی هەڵبژاردنەکە لە شاری زاهدان . ئەو هەواڵە هەروەها ئەوەی راگەیاندووە کە یەکێک لە پاسەوانەکانی خومەینی کە سەرپەرشتی ئەو سنووقەی دەکرد کوژراوە .

وەلەلایەکی ترەوە ابراهیم یەزدی وەزیری دەرەوەی ئیران ئەوەی دووپات کردۆتەوە کە ئیران پێویستی بە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا هەیەو داوای ئەوە کردووە کە ناکۆکی نێوان هەردوولا چارەسەر بکرێت وەلە وتارێکدا کە رۆژی پێنج شەممەی رابوردوو بڵاو کراوەتەوە وتویەتی .. لەو دەمەدا کە لە ئەمەریکا بووە لەگەڵ وەزیری دەرەوەی ئەمەریکا سایروس ڤانس‌دا باسی ئەوەیان کردووە کە چۆن دۆخی دۆستایەتی هەردوولا خۆش بکەن وپەیوەندی هەردوو وڵات چاک بکەن .

لەلایەکی ترەوە دەستەی راپەڕینەری کۆمەڵەی پاسا شوناسانی ئیران ناڕەزایان بەرامبەر ئەو مامەڵەیە کردووە کە لەگەڵ (حسن نزیه)ی سەرۆکی کۆمپانیای نیشتمانی نەوتی ئیراندا دەکرێت .. ئەو کۆمەڵەیە لە نامەیەتدا بۆ مهدی بازرگانی سەرەک وەزیرانی ئیرانی ناردوو داوای کردووە کە مامەلە لەگەڵ «حسن نزیه»دا بە جۆرێک بکرێت وەک هاووڵاتییەکی ئیرانی کە مافی مرۆڤایەتی هەیە .. نامەکە کارەکانی (حسن نزیه)ی خستۆ بەرچاو کە پێ نەزانراون بەرپەستی کردنی دیکتاتوریەت و رژێمی پێشووی ئیرانە ولە بەرگری کردنی لە مافەکانی گەلی ئیران .

وەلەلایەکی ترەوە هەزاران کرێکاری بێ کار لە شەقامەکانی تاراندا خۆیان نیشان داوەو بڕیاری قەدەغەکردنی خۆنیشاندانیان پشت گوێ خستوە ، خۆنیشاندەرە بێ نیشەکان داوای کاریان کردووە .

هەر لەم بارەیەوە دەسەڵاتی فەرمانڕەوای ئیران رۆژی پێنج شەممەی رابوردوو لە شاری نەجەف ئاباد دوو کەسیان لە سێدارەداوە بەمانەوە ژمارەی ئەو کەسانەی لە مانگی شوباتی رابردۆوە تا وەکو ئێستا لە ئیراندا لە سێ دارە دران ژمارەیان گەیشتۆتە «٦٣٨» کەس .

سەرچاوە رەسمێکانی رژێمی ئیران راستی ئەوەیان وتووە کە لە نزیک روباری کارونەوە بۆمبایەک تەقیوەتەوە ، زیانێکی گەورەی داوە ، وەک بەشێک لە کردارە سەرکوت کەرەکانی ئەورژێمە کە بەرامبەر هاووڵاتیانی ئیران دەینوێنێت لە شاری محەمەرە لە عەرەبستانی ئیران ٣٠ هاووڵاتی گیراوە ، ئەو ئاژانسانە وتویانە .. ئەم رەش بگیریە دوای ئەو کارەساتەی ئەم دواییە کراوە کە ١٢ کەسی تێدا کوژراوەو ٥٣ کەسیش بریندار بوون .

وە لە ناوچەی کوردستانی ئیران جەنگاوەرە کوردەکان لە رێگای سەردەشتو بانە خۆیان بۆ تاقمێک پاساوڵی خومەینی ناوەتەوە جەنگاوەرانی کورد ئەو تاقمەیان لە رەچەڵەک بنەبڕ کردووە کە برێتی بوون لە ٨٠ کەس . ئاژانسی دەنگوباسی فەرەنسا هەواڵی ئەو باسەی واگێڕاوەتەوە کە ئەو تاقمە پاساوڵە بەبێ ئاگاداریی سوپا لە شاری سەردەشت دەرچوون و جەنگاوەرانی کورد پەرتو فەنایان کردوون .. هەر لەم بارەیەوە زەبر لێدانی سەختی جەنگاوەرە کوردەکان دەسەڵاتی کۆمیتەی لە ئیراندا ناچار کردووە بەوەی کە وەزیری بەرگری بەرەو کوردستانی ئیران بنێرێت بە هیوای ئەوەی کە لەشکرە گێژ بۆکەی ئیران لەو ناوچەیەدا رێک خاتەوە !! هەر لەو بارەیەوە شەریعەت مەداری سەبارەت شێواوی دۆخی ئیران رەخنەی گرتووەو وتوویەتی .. ئەو شێوەیەی حکومەتی ئیران ویستی مەسەلەی کوردی پێ چارەسەر بکات شێوەیەکی هەڵەیە ..

بەیاننامەیەكی مەكتەبی ئەمینداریەتی نهێنی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش

مەكتەبی ئەمینداریتی نهێنی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش داوای لە لایەنە خاوەن پەیوەندیەكان كرد كە لە هەڵهێنانی هەنگاوی قانونی و تەگبیری پێویستدا بەرامبەر بەو كەسانەی سكاڵایان لەدەست دەكرێ یاخود بەتاوانێك گوناهبار دەكرێن جاهەر چییەك بن و پەیوەندی خزمایەتی یان هەر چۆنێك بێت، سڵ نەكەنەوە .. ئەمەش دەقی بەیاننامەكەی مەكتەبی سكرتاریەتی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕشە :-

دەركەوتووە كە هەندێ لەو دەزگایانەی كە (تحقیق) لە تاوانەكان یاخود لە سكاڵای هاووڵاتی یان دەكەن، سڵ ئەكەنەوە لەهەنگاونان دەرهەق ئەو كەسەی سكاڵای لەدەست كراوە یاخود بەتاوانەكە گوناهبار كراوە، كاتێك بۆیان دەردەكەوێ كە ئەو كەسە لەوانەیە كە خزمایەتی یاخود پەیوەندی تری بە كاربەدەستێكی دەوڵەت و حزبەوە هەیەو وای بۆ دەچن كە ئەم پەیوەندیە ڕێگای نادات ئەو هەنگاوانە بهاوێژێ كە بۆ سودو قازانجی گشتی قانون پێویستیان دەكات، لەبەر ئەوەی ئەم جۆرە دیاردەیە سەرەڕای ئەوەی كە چونە دەرەوەیە لە چوارچێوەی قانون بەئاشكرا سەرپێچی كردنیشە لە پێداویستیە گشتیەكانی ودزیفەو هەستكردنێكی گشتی لەلای هاووڵاتیان دەردەبڕێ كە بریتیە لەوەی تاقمە كەسێك هەن كە دەستی یاسا نایانگاتێ و بەرامبەر بە كردارەكانیان لێپرسینەوەیان لەسەر نیەو لەبەر هەبوونی ئەم جۆرە پەیوەندیە بە ئەم لێپرسراوەوە یاخود بەوی ترەوە هەرچەندە لێپرسراوەكە ئاگای لەم رەفتارانە یاخود لەم كردارانە نیەو پەسندیان ناكات و بۆیان ناشارێتەوە.

لەبەرئەوەی یەكەم ئەركی سەرشانی دەزگاكان خاوەن پەیوەندیە لە دەوڵەتدا كاركردنە بۆ جێبەجێ كردنی قانون بەگیان دادو یەكسانی و موحاسەبەكردنی هەموو ئەوانەی هەڵپەی شكاندنی قانون بكەن جا هەر چییەك بن و پایەی كۆمەڵایەتی یان یاخود وزیفەیان چەندە بێت، بۆیە بڕیاردرا كە بەسەر گشت لایەنە خاوەن پەیوەندیەكاندا بڵاوبكرێتەوە كە لەمە ئاگادار بن و لە هەموو ئەوانە بپرسنەوە كە لەهەنگاوناندا كەمتەرخەمی دەكەن بەرامبەر بەوانەی لە ئەحكامەكانی یاسا لەبەر هەرهۆیەك بێ سەرپێچی دەكەن.

عقید ركن
طارق حمد العبدالله
ئەمینداری نهێنی گشتی
ئەنجومەنی سەركردایەتی
شۆڕش

بانگ كردنی لە دایك بووانی ٤٨ بۆ سەردان لە دائیرەی تەجنیدەكانیان

بەغدا : ئا.د.ع :

بەڕێوەبەرایەتی تەعبیئەو سەرژمێری لە وەزارەتی بەرگری داوای لە جێگیری ئەفسەرو دەرەجەدارو سەربازو سەربازی ئیجباری و ئیختیاری و مفەوەزو دەرەجەدارانی پۆلیس و مرورو ئاسایش و جنسیەو سنورو موخابەراتی گشتی كرد كە ساڵی ١٩٤٨ لەدایك بوون و لە سوپاو ریزی پۆلیسدا تەسریح كراون سەر لە دائیرەی تەجنیدەكانیان بدەن.

هەروەها لە بەیاننامەیەكدا كە رۆژی ٩-١٠-١٩٧٩ بڵاوی كردەوە داوای لەوانە كرد كە تەسریح كراون و لەهەمان مەوالیدن و لەدەرەوەی وڵاتن سەر لە باڵیۆزخان و كارگێڕانی كاروباری سوپایی باڵیوزخانەكانی عیراق بدەن.. ئەمەش دەقی بەیاننامەكەیە :-

بەپێی بەندی ج لەبڕگە (١)و بڕگە (٣) ی بەندی پانزەهەمی یاسای دەسكاری كراوی خزمەتی سەربازی ژمارە (٦٥)ی ساڵی ١٩٥٦ بڕیار لەسەر ئەمەی خوارەوە درا :

١ - هەموو مەوالیدی ساڵی ١٩٤٨ بەجێگری ئەفسەرو دەرەجەدارو سەربازو سەربازی ئیجباری و ئیختیاری و مفەوەزو دەرەجەدارو ئەندامانی پۆلیس و هاتوچۆو ئاسایش و جنسیە و سنورو موخابەراتی گشتی كە لە سوپاو پۆلیس تەسریح كراون، داواكراون كە لە ماوەی حەوت رۆژدا لە ١٥-١٠-١٩٧٩ تا وەكو ٢١-١٠-١٩٧٩ سەر لە تەجنیدەكانیان بدەن، سەبارەت بەوانەش كە لە دەرەوەی وڵاتن بۆ چەند كاروبارێك كە پەیوەندی بەخزمەتی ئیحتیاوە هەیە هەمان شت دەیانگرێتەوەو بەپێچەوانەشەوە بە (موتەخەلیف) دادەنرێن و هەنگاوی یاسایی دەرهەقیان هەڵدەگیرێ.

٢ - ئەوانەی ئەم بەیاننامەیە دەیانگرێتەوە هی مەوالیدە ناوبراوەكەدا كە لە دەرەوەی وڵاتن پێویستە سەر لە باڵیۆزخانەو مولحەقی سوپایی عیراقی بدەن لەماوەی سێی رۆژدا لە ١٥-١٠-١٩٧٩ دە بۆ ئەوەی پسولەی لەبارەیەوە بەرێتێ.

٣ - ئەم بەیاننامەیە دەرچوانی دیراساتی بەرزو كۆلیج و پەیمانگا بەرزەكانیش دەگرێتەوە.

لیوا ركن
بەڕێوەبەری
تەعبیئەو سەرژمێری

دوو بڕیاری ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش دەربارەی دەستخستنی خانوو بۆ هاوڵاتیان

هەفتەی رابوردوو ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش ئەم دوو بڕیارەی خوارەوەیدا.

ژمارەی بڕیار ١٣٢٦

رۆژی بڕیار ٨-١٠-١٩٧٩

بەپێی ناوەڕۆكی بڕگە (١) لە بەندی ٤٢ی دەستوری وەختەكی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش لە كۆبونەوەی رۆژی ٨-١٠-١٩٧٩دا بڕیاریدا:

یەكەم : ئەم بەندەی خوارەوە دەخرێتە سەر كۆتایی بڕگە «سێ» لەبەندی سێی بڕیاری ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش ژمارە ٨٦٤ كە لە ٨-٧-١٩٧٩ دا دەرچوو زنجیرەكەشی (٤) ئەبێ :

٤ - ئەگەر كرێچی شەهید بوو وخۆی یاخود ژنەكەی یان یەكێك لە مندالە ساواكانی خانوویان نەبوو ئەوا میرات گرەكانی ماوەیەك مۆڵەتیان ئەدرێتی كە ئەو پەرەكەی پێنج ساڵ بێ لە رۆژی شەهید بونیەوەو میرات گرەكانی بۆ وەدەست هێنانی خانوو لەو پرۆژانەی كە دەوڵەت لە ناوچەكەیان دروستی دەكات دەخرێنە ریزی پێشەوە.

دووەم : ئەم بڕیارە لە رۆژنامەی رەسمیدا بڵاو دەكرێتەوەو وەزیرەكان جێبەجێی دەكەن.

صدام حسین
سەرۆكی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش

هەروەها ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش رۆژی پێنج شەممە ١١-١٠-١٩٧٩ ئەم بڕیارەی خوارەوە بڵاوكردەوە :

ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش

ژمارەی بڕیار ١٣٢٨
رۆژی بڕیار ٨-١٠-١٩٧٩

بەپێی ناوەڕۆكی بڕگە(ا) لەبەندی چل ودووی دەستوری وەختەكی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش لە كۆبونەوەی رۆژی ٨-١٠-١٩٧٩ ئەم بڕیارەیدا :

یەكەم : ئەم ئەحكامانەی خوارەوە بۆ مەبەستی جێبەجێ كردنی بڕیاری ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش ژمارە -١٢٩٩ كە لە ٣٠-٩-١٩٧٩ دەرچوو پەیڕەو دەكرێن و بە تەواوكەرو ئەو دادەنرێن :

١ - خانوو یاخود ئەم پارچە زەوییەی بۆ دروستكردنی خانوو ئامادەكراوەو كە بووە بە موڵكی ژن و مێردو مندالە بچوكەكانیان یاخود هەریەكێیان ومندالە بچوكەكانیان بە خانوو یاخود پارچە زەوی یەك دادەنرێ كە هی هەموویان بێ.

٢ - بۆ جێبەجێ كردنی بەخشینەكە كە لە بڕیاری ژمارە ١٢٩٩ی ساڵی ١٩٧٨دا هاتووە دەبێ خانووەكە یاخود پارچە زەوییەكە كە بووە بە موڵكیان یاخود فرۆشتویانە، لە گەرەكی خاوەنەكەی بێ كە بووە بەموڵكی.

٣ - پارچە زەوییەكە یاخود خانووەكە بەپێی (واقیعە فیعلیەكەی)ی بۆ نیشتەجێ بووندا دەنرێ بەبێ گوێدانە ئەوەی كە سەنەدی تەسجیلی عەقاری نیشانی ئەدات.

٤ - بەخشینی باجی بوون بەموڵك یاخود فرۆشتنی خانووەكە یاخود پارچە زەوییەكە دەگرێتەوە ئەگەر لە گەرەكی خاوەندكەی نەبوو، وە خۆی یاخود ژنەكەی یاخود مندالە وردەكانی خانوو یاخورد زەوییان لە گەرەكی خۆیان و هیچ گەرەكێكی تر نەبوو..

٥ - ئەو بەخشینەی لەم بڕیارەدا هاتووە خانوو ئەدانە دەگرێتەوە كە بە شێوەیەكی نارەسمی لیوەی هاتوونەتە كایەوە وەك شوققەو موشتەمەل جگە دوكان و موخازەو هی تر كە بۆ تیا دانیشتن بەكار ناهێنرێن.

٦ - ئەم بەخشینە ئەو كەسانە ناگرێتەوە كە لە دەرەوەی وڵات دارئەنیشن ئەوانە نەبێ كە بە شێوەیەكی وەختەكی لە دەرەوەن بۆ خوێندن یاخود ئیفادو تەوزیف

٧ - بەخشینەكە لە باج ئەوەی ناگرێتەوە كە لە ٨٠٠ مەتری چوارگۆشە زەوی تێدەپەڕێ لەگەڵ پەیڕەو كردنی ئەو شتەی لە بڕگە «١»ی ئەم بڕیارەدا هاتووە.

٨ - خاوەن موڵك لە یەكجار بەرلاوە لە ماوەی پێنج ساڵ لەرۆژی فرۆشتنی پێشووە، سود لەم بەخشینەوە رناگرێ.

٩ - بەخشینەكە باجی فرۆشتنی ناگرێتەوە ئەگەر فرۆشیارەكە موڵكیتی بەشەكەی خۆی لەخانوویەكی كە بەیەكاكی دانیشتن بێ یاخود لە پارچە زەوییەكی تر كە ئامادەیە بكرێ بەخانوو فرۆشتێ وەئەگەر ساڵێك بەسەر زایەكردنی ئەم بەشەیدا تێنەپەڕیبێ.

١٠- سەیری داواكاری رەتكردنەوەی ئەو باجە ناكرێ كە بەپێی بڕیاری ژمارە-١٢٩٩ لە ٣٠-٩-١٩٧٩ وەرگیرابێ ئەگەر هاتوو ئەم داواكاریە بە دوای رۆژی ٣١-١٢-١٩٧٩ پێشكەش بكرێ.

دووەم : ئەم بڕیارە لە رۆژنامەی رەسمیدا بڵاو دەكرێتەوەو لە رۆژی (١-١-١٩٧٨)ەوە كار بە ناوەڕۆكەكانی دەكرێ.

صدام حسین
سەرۆكی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش

میهرەجانی سێیەمی گۆرانی لادێ لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی

بە بۆنەی رۆژی موسیقای جیهانی، هەفتەی ڕابردوو لە پارێزگای هەولێر كاروباری میهرەجانی سێیەمی گۆرانی لادێ كە ئەمینداریتی گشتی بەڕێوەبردنی رۆشنبیری و لاوان و لیژنەی نیشتمانیی موسیقای عیراقی ناوچەی ئۆتۆنۆمی ئامادەی كردووە • دەستی پێكردووە •

لەم میهرجانەدا كە لە هۆلی (ابن المستوفی) كرابوو • بەڕێزان سەرۆكی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندن و ئەنجومەنی یاسادانات وئەمینداریە گشتیەكان و نەقیبی هونەرمەندانی وڵات و جەماوەرێكی زۆر لە هونەرمەندان و هاووڵاتیان تێیدا بەشدار بوون •

هەروەها لە سەرەتای دەست پێكردنی میهرەجانەكەدا بەڕێز (عبدالغفار الصائغ) ئەمینداری گشتی بەڕێوەبەرایەتی رۆشنبیری و لاوان ووتارێكی خوێندەوە ستایشی ئەو پشتگیریەی كرد كە ئەنجوومەنی سەركردایەتی شۆڕش لە بزووتنەوەی هونەریی و هونەرمەندانی وڵاتدا ئەیكات • كە لە ووتارەكەی بەڕێز سەرۆك صدام حسین دەردەكەوێت (هونەرمەند وەكو سیاسیە هەربەكەیان بە شێوەیەكی پێشكەوتوو ژیان درووست دەكەن •)

دیسان ووتی : ئەمە جێگای شانازیە بۆئێمە كە هەموو رۆژێك ئاوازێكی نوێ دابهێنین لەم ناوچەیەدا، كە خۆشەویستیمان بەرامبەر بە حیزب وشۆڕش دەردەبڕێت. ئەمجا بەڕێز (منیر بشیر) سەرۆكی لیژنەی نیشتمانی موسیقای عیراق وتارێكی بڵاو كردەوە دووپاتی ئەوەی كردووە : ئەمڕۆ لە سێبەری شۆڕش و حیزبی ڕابەردا هونەر گۆرانێكی گەورەی خولقاندووە بەرەو پەرەسەندن و گەشەكردن و ژیاندنەوەی كەلەپووری رەسەنی هونەریی هەروەها داوای ئەوەی كردووە كە هونەر ئەبێت خۆشەویستی و مرۆڤایەتی لێوە هەڵقوڵێت و پەیوەندی نەپساوەی بە رەسەنایەتی نەتەوەییمانەوە هەبێ چ كەلەپور و چ بەخشین •

بەرنامەی كاری میهرەجانەكە (٥) رۆژی خایاند • بریتی بوو لە كردنەوەی پیشانگایەكی كەرەسەی موسیقا و شەوێك بۆگۆرانی لادێی و شەوێكیش بۆ هونەرمەندانی پارێزگای سلیمانی و دهۆك وە شەوێك بۆ توركمان و سوریانیەكان تەرخان كرابوو • چەند گەشتێك بە كارگە و شوێنەوارەكاندا و رێز گرتنی چەند هونەرمەندێك •

وتارێك لەبارەی گۆرانی فۆلكلۆری كوردیەوە

لە چوارچێوەی دووەم رۆژی چالاكیەكانی سێیەمین میهرەجانی قوتری گۆرانی لادێ كە لە هەولێر بەسترا هونەرمەندی مۆسیقاژەن كاك رزگار حسن خۆشناو رۆژی ١٠-١٠-١٩٧٩ دەربارەی موسیقاو لایەنەكانی گۆرانی فۆلكلۆری كوردی و ئەوكارانەی كردویەتیە سەر لایەنە جۆربەجۆرەكانی ژیان موحازەرەیەكی خوێندەوە •

هەر لە هەمان رۆژدا گۆرانی بێژەكانی پارێزگای صلاح‌الدین و بەینەواونە جەف و میسان گۆرانی و مەوالی لادێیی و كۆچەریانەیان پێشكەش كرد•

بەڕێز ئەمینداری گشتی بەڕێوەبردنی رۆشنبیری و لاوانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی و بەڕێوەبەری گشتی راگەیاندنی ناوخۆو نەقیبی هونەرمەندان و ژمارەیەك لە هاووڵاتیان ئامادەبووبوون •

هەولێر : ئا•د•ع :

ئەنجامی سەردانەكەی بەڕێز وەزیری پەروەردە بۆ پارێزگاكانی هەولێرو سلیمانیدا

فراوان كردنی لیژنەی وەرگێڕانی كتێبەكانی قوتابخانە بۆ زمانی كوردی

● ئا•د•ع•پ •هاوكاری

هەولێر : هەفتەی رابوردوو بڕیار درا كە ژمارەی ئەو لیژنانە پتر بكرێ كە كتێبەكانی قوتابخانە لە زمانی عەرەبیەوە تەرجەمەی كوردی دەكەن ،

ئەم بڕیارانە لەو سیمینارەدا دران كە لە هۆڵی خانەی روشنبیری جەماوەری لەهەولێر سازكراو كە بەڕێز عبدالجبار عبدالمجید وەزیری پەروەردە تیایدا ئامادەبوو هەروەها بڕیاردرا كە.. كە ئەو قوتابیانەی كوردی دەزانن پتر لە كۆلیجی پەروەردە وەربگیرێن بۆ ئەوەی پێویستی ئەو قوتابخانانەی بەكوردی تێیاندا دەخوێندرێ بەكادیری مامۆستا دابین بكرێت ..

ئەوەی شایانی باسە، بەڕێز وەزیری پەروەردەكە بەسەر دانێكی سەرنجدانی كاروباری پەروەردە بە پارێزگاكانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا گەڕاوە، دوای سەردانەكەی لە پارێزگای هەولێر سەری لە پارێزگای سلیمانیش داوەو

لە پارێزگای سلیمانی بڕیاردرا كە سەد قوتابی كوڕ لە خانەی مامۆستایانی پارێزگا كەودووسەد قوتابی كچ لە خانەی ماموستایان وەربگیرێ، سەرەڕای ئەو ژمارەیەی كە بۆ خوێندنی ئەمساڵ وەرگیراون و چوار سەد قوتابی كوڕو كچن : ئەم بڕیارەش بەڕێز وەزیری پەروەردە لە كۆبونەوەیەكدا كە لەگەڵ لێپرسراوانی پارێزگاكەدا كردی رایگەیاندا. لەم كۆبونەوەیەدا بەڕێز حكمة عبدالله جێگری كاروباری هونەریی وەزارەتی پەروەردەو بەڕێز ارشد احمد محمد پارێزگاری سلێمانی بەڕێوەبەری گشتی پەروەردەی پارێزگا كە ئامادەبوون و رەوتی كاری پەروەردەیی لە پارێزگاكەو قۆناخەكانی پێشكەوتنی كار لە گشت پرۆژەكانی پەروەردەیی پارێزگاكە تێیدا باس كران.

بەڕێز پارێزگاری سلێمانی راپۆرتێكی پێشكەش بە وەزیری بەڕێز كردووە ئەو پرۆژە پەروەردەیانەی تێدا باس كردوە كە تەواوبوون وكە بریتین لە ٩٨ قوتابخانەی سەرەتایی و ١١ قوتابخانەی ناوەندیی و باخچەی ساوایان و فراوانكردنی چەند قوتابخانەیەك كە گشتیان دوو ملیۆن دیناریان تێچووە.. لە دوایدا بەڕێز وەزیری پەروەردە سەری لە چەند دامەزراوێكی پەروەردەیی داوەو لەم سەردانانەیدا بەڕێز پارێزگاری سلێمانی و هاوڕێ سكرتێری سەركردایەتی لقی حزبی لەگەڵدا بووە..

بەڕێز وەزیری پەروەردە پێش ئەم سەردانانە سیمینارێكی فراوانی لەگەڵ بەڕێوەبەرانی قوتابخانەكانی سلێمانی و سەرپەرشتكارە پەروەردەییەكاندا رێكخست و تێیدا باسی ئەركی سەرشانی ئەمالەكانی پەروەردەی كرد لەگەڵ شێوازەكانی كاری پەروەردەیی بەپێی تازەترینی ئەو بنەرەت و ڕێوشوێنانە كە سەركردایەتی حزب وشۆڕش بەسەرۆكایەتی سەرۆك صدام حسین دەیخەنە بەرچاو. ئنجا باسی ئەو كۆسپو تەگەرانە كوان كە دێنە بەردەم پەرەپێدانی كاری پەروەردەیی.

رۆژی سێشەممەی رابوردوو رێككەوتی ٩-١٠ بەڕێز عبدالجبار عبدالمجید سلمان وەزیری پەروەردە ئەو پێشانگایەی وێنەی فۆتۆگرافی كردەوە كە ئەمینداریتی گشتی بەڕێوەبردنی پەروەردەو فێركردنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی لە هەولێر رێكی خستوەو سێ رۆژیشی خایاند•

لە پێشانگاكەدا (٧٦) تابلۆی فۆتوگراف نیشان درابوو كە هی هونەرمەند مستەفا عەبدال بوون و كاروانی هەڵمەتی سەرتاپاگیری نیشتیمانی نەهێشتنی نەخوێندەواری یان دەربڕیوەو نیشان داوە•

بەڕێز وەزیری پەروەردە رۆژێك پێشتر بە سەردان گەیشتبوە هەولێرو لە گەڵ بەڕێز موسی عبدالصمد ئەمینداری گشتی بەڕێوەبردنی پەروەردەو خوێندن و كاك بهاءالدین احمد پارێزگاری هەولێرو هاوڕێ علی حسین سكرتێری لقی هەولێری حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست و، لە پارێزگاكەدا كۆبۆوە. لە كۆبونەوەكەدا ڕەوتی كاری پەروەردەو پێویستیەكانی لە پارێزگاكەدا باس كراون و هەروەها وەزیری بەڕێز سەرۆكایەتی كۆبونەوەیەكی ئەرگانای پەروەردەیی لە پارێزگاكەدا كردوە، كە چەند كاربەدەستێكی دەزگاكەی تێدا بەشدار بوون و راپەراندنی ئەركەكانی جێبەجێ كردنی خوێندنی تەوزیمی و هەڵمەتی سەرتاپاگیری نیشتیمانی نەهێشتنی نەخوێندەواری و بەریوە بەری گشتی پەروەردەی پەرەپێدانی خوێندن و فێركردن لە ناوچەكەدا باس كراون •

كورتە هەواڵ

● سلێمانی

○ رۆژی چوار شەممە ریككەوی ١٠-١٠-١٩٧٩ ئەو میهرەجانەی مۆسیقا تەواو بوو كە لیژنەی بەرزی ئاهەنگ گێران بەبۆنەی رۆژی جیهانیی موسیقاوە لە هۆڵی قوتابخانەی ئامادەیی كوڕانی سلیمانی سازی كردو •• تیپی موسیقای سلیمانیشی تێدا خەڵات كرا •

● دهۆك :

○ پارێزگای دهۆك موناقەسەی بەقۆنتەراتدانی چەند پرۆژەیەكی پەروەردەی راگەیاند كە بەتێكڕایی ٤٤٨ هەزار دیناریان تێدەچێ • ئەم پرۆژانە بریتین لە دروستكردنی چەند قوتابخانەیەكی ئامادەیی ٩ پۆلی لەقەزای زاخۆو گوندی كانی خشان و ربیبەو مالطەو كانی مهمدكی و دوو قوتابخانەی ئامادەیی ١٢ پۆلی لە گوندی هاوچەرخی قدس و گوندی دیرەلوك • بەم پێیە ژمارەی قوتابخانە ناوەندیەكانی دهۆك گەیشتە ٣٠ قوتابخانە لەسەرانسەری پارێزگاكەدا •

○ رۆژی چوارشەممەی رابوردوو هەڵبژاردنی ئەندامانی دەستەی بەڕێوەبەری لقی یەكێتی كۆمەڵە هەرەوەزیەكانی جوتیاران لەقەزای ئامێدی تەواوبوو • دەستە نوێیەكە لە سێ ئەندامی ئەسڵی و دوو ئەندامی ئیحتیات پێك هاتووە •

○ رۆژی ١٠-١٠ چواردە ئافرەتی ئەندامی مەكتەبی رێكخراوی ناوچەی ئۆتۆنۆمی یەكێتی گشتی ئافرەتانی عیراق لقی هەولێر لەیەكەم دەورەی فێربوونی شوفێری و میكانیكی ئۆتۆمۆبیلدا بەشداربوون • دەورەكە مانگێك دەكێشێ •

● هەولێر :

○ دەزگاكانی حوكمی محەلی لەپارێزگەی هەولێر موناقەسەی دروستكردنی چەند پرۆژەیەكی خزمەت گوزاریان بە ٤٦٠ هەزار دینار لەچەند ناوچەیەكی جۆر بەجۆری پارێزگاكەدا بۆ بە قۆنتەراتدان راگەیاند • ئەم پرۆژانە كە ئەبێ لە ١٥ مانگدا تەواو بین بریتین لە دروستكردنی چوار باخچەی منداڵان و پرۆژەی لولەكێشیی ئاوو تانكییەكی ئاو •

○ ئەمینداریتی گشتی بەڕێوەبردنی رۆشنبیری و لاوان لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی ٦ مندالی لەتیپی مۆسیقای راوەندوز خەڵات كرد ••• ئەم هونەرمەندە بچكۆلانە لەگێرانی ئەو ئاهەنگدا بەشدار بووبوون كە بەبۆنەی ساڵی جیهانیی منداڵەوە سازكرا •

چەند پرۆژەیەكی پەروەردەو نیشتەجێ كردن و خزمەت گوزاری لە پارێزگای سلێمانی

سلێمانی : ئا•د•ع :

دەزگاكانی حوكمی محەلی چەند پرۆژەیەكی پەروەردەیی و خانووبەرەو خزمەتگوزاریان لە تێكڕای ناوچەكانی پارێزگای سلێمانیدا تەواوكردوە كە نزیكەی چوار ملیۆن و ٧٧٤ هەزار دیناریان تێچوە •

ئەم پرۆژانە بریتی بوون لە ٦٨ قوتابخانەی سەرەتایی كە لە ٤ پۆلی تا ١٢ پۆلیان تێدایەو ١١ قوتابخانەی ناوەندی و ئامادەیی ٦ تا ١٨ پۆلی و باخچەی ساوایان و عەمارەی خۆراك و كتێب و دەفتەرو سەد خانوو بۆ جوتیاران لەقەزای كەلارو ٣٩ خانوو بۆ فەرمانبەران لە چەند ناوچەیەكی پارێزگاكەو مزگەوتێك ..

هەروەها بریتی بوون لە سێ خانووی بارەگاكانی لەشكری میللی لە سلێمانی و چەمچەماڵ و دەربەندیخان و ٤٣ خانوو بۆ ئەفسەرو دەرەجەدارانی لەشكری میللی سەرەبەكانی بیناكانی لەشكری میللی ڕای پرۆژە خزمەت گوزاری كەئێستا كە لەناوچە جۆربەجۆرەكانی پارێزگاكەدا هەن.

بەم زووانەش دەزگاكانی حوكمی محەلی لەپارێزگاكە دەست بەچەند پرۆژەیەكی تر دەكەن كە ١٦ ملیۆن و ٢٥٦ هەزار دیناریان تێدەچێ ... ئەم پرۆژانە بریتین لەمانەی خوارەوە :

دروستكردنی ١٠١ قوتابخانەی سەرەتایی و ١٩ قوتابخانەی ناوەندی و ئامادەیی و ١٣ باخچەی ساوایان و بەشێكی ناوخۆیی و سێ هۆڵی خۆراكی قوتابخانەو چوار مەڵبەندی لقی یانەی تەندروستی و سێ مەڵبەندی فەرشی دەستكردو ١٣٥ خانوو بۆ فەرمانبەران و پێنج موختەبەری دەنگ و دوو موختەبەری زانست و سێ هۆڵی مەبەست هەمەچەشنە لە چەند قوتابخانەیەكدا.

Institut kurde de Paris

دوابه‌یاننی دیداری یه‌كه‌می چیرۆكی كوردی

له‌ژێر دروشمی «له‌پێناوی چیرۆكێكی كوردیی ئه‌وتۆدا كه خۆی به مه‌سه‌له‌ی گه‌له‌وه به‌ستبێته‌وه‌و مه‌به‌ستی خزمه‌تكردنی گه‌ل بێ به ڕێگای شۆڕشو گه‌شه پێدانو دروست كردنی مرۆڤی نوێدا» له ٢٥ تا ٢٧–٩–١٩٧٩ له هاوینه هه‌واری (سه‌ری ڕه‌ش) به هاوكاریی یه‌كێتی نووسه‌رانی كوردو ئه‌میندارێتیی كولتوورو لاوانی ناوچه‌ی ئۆتۆنۆمی دیداری یه‌كه‌می چیرۆكی كوردی پێكهێنرا كه پتر له ٦٠ چیرۆك نووسو ڕه‌خنه‌گری كوردی له ناوچه‌كانی‌تری وڵاته‌وه تیا به‌شدار بوون . هه‌روه‌ها گه‌لێ میوانیش كه به نوێنه‌رایه‌تیی ده‌زگاو كۆمه‌ڵه كولتووریه كوردییه‌كان هاتبوون له‌گه‌ل گه‌لێ له ئه‌ندامانی یه‌كێتیو نووسه‌رانی‌تردا .

دیداره‌كه به وتارێكی مامۆستا عه‌بدولغه‌ففار سایغ ئه‌میندارى گشتیی كولتوورو عزالدين مصطفى سه‌رۆكی یه‌كێتیو مامۆستا مصطفى صالح كريم سه‌رۆكی لقی سلێمانی سه‌رو وتاریان تێدا خرێنده‌وه . به ناوی دانیشتوانیشته‌وه ته‌لگرافێك لێدرا بۆ سه‌رۆكمار ، سڵاویان تێدا له سه‌رۆكمار كردو خۆشیحاڵیی خۆیانیان ده‌بڕی له‌و هه‌نگاوانه‌ی له‌م‌دواییه‌دا نران به هه‌ڵوه‌شاندنه‌وه‌ی حوكمی مه‌رگو به‌ردانی گیراوه‌كانی كوردستان . هه‌روه‌ها شانازییان تێدا ده‌بڕی به‌و ده‌سكه‌وتانه‌ی گه‌لی كورد به خه‌باتی خۆی وه‌ده‌ستی هێناون له سایه‌ی شۆڕشی ١٧ی ته‌ممووزداو ئه‌م كارانه‌یان به مایه‌ی به‌تین‌كردنی خه‌بات دانا له‌دژی ئیمپریالیزمو زایۆنیزمو كۆنه په‌رستی . داواشیان كرد كه‌وا به‌ڵكو له قۆناغی داهاتوودا ئه‌ده‌بی كوردی باشتر گه‌شه بكاو ئۆتۆنۆمی جێگیرتروپرماناتر بێو گه‌لی كورد به هه‌موو ئاواته به‌جێ‌كانی خۆی بگا نه‌خوازه‌لا له مه‌یدانی كولتووردا .

له‌و سێ ڕۆژه‌ی دیداره‌كه‌دا گه‌لێ باسو لێكۆڵینه‌وه‌و چیرۆك خوێنرایه‌وه ، وه‌ك (قاره‌مان له چیرۆكه‌كانی حوسه‌ین عارفدا)و (چیرۆكی منالان له فۆلكلۆری كوردیدا)و (بیبلیۆ گرافیای چیرۆكی كوردی له تای ترازووی ڕه‌خنه‌دا)و (ناوه‌ڕۆكی سیاسیو كۆمه‌لایه‌تیی چیرۆكی كوردیدا)و (هه‌ڵبژاردنی شه‌خسیه‌تو نوێكاری له ناوه‌ڕۆكی چیرۆكه‌كانی ساڵانی حه‌فتادا)و (زمانی چیرۆكی كوردی)و هه‌ندێ‌چیرۆكی چیرۆكنووسه‌كانی وه‌چه جیا جیاكانی چیرۆكی كوردی له‌گه‌ل ڕه‌خنه لێ‌گرتنو هه‌ڵسه‌نگاندنیاندا . هه‌روه‌دا دوو چیرۆكی عه‌ره‌بیش خوێنرایه‌وه له‌گه‌ل هه‌ڵسه‌نگاندنیاندا .

به‌شدارانی دیداره‌كه نرخی گرانو شایانی بێ دائه‌نێن له‌به‌رئه‌وه كه ئه‌نجامی باشو سه‌ركه‌وتووی لێ وه‌شایه‌وه . ئه‌م دیداره هه‌رچه‌ند بێ تاقیكردنه‌وه‌یه‌كی له‌وه‌وپێش سازكراو له ماوه‌یه‌كی كه‌میشدا سازكراو كۆسپه‌ی زۆریشی له ڕووی داراییو به‌ڕێوه‌به‌ریتیه‌وه هاته‌ڕێو به‌شداره‌كانی هه‌لی‌ته‌واویان بۆ هه‌ڵنه‌كه‌وت باسه‌كانیان به باشی ئاماده بكه‌ن ، هێشتا هه‌ر سه‌ركه‌وتنێكی گه‌وره‌ی وه‌ده‌ست‌هێنا . به‌شداره‌كانی به‌گه‌رمی تێدا به‌شدار بووتو به‌وه ناوه‌ڕۆكی باسه خوێنراوه‌كانیان به‌پێشتر كرد . بۆیه ناوه‌ڕۆكی ئه‌م دیداره به نیشانه‌یه‌كی ڕوون دائه‌نرێ به‌سه‌ر ڕێگای ئه‌ده‌بی كوردو به‌تایبه‌تی چیرۆكی كوردییه‌وه ، نه‌خوازه‌لا له مه‌یدانی به‌ستی دیدارو لێكۆڵینه‌وه‌ی له‌مه‌وپاشی ئه‌ده‌بی كوردو ته‌خت‌كردنی ڕێگای گه‌شه‌كردنیا بۆئه‌وه‌ی له‌گه‌ل خراستو واته‌كانی گه‌له‌كه‌ماندا هاوجووت بێو شێوه‌ی شاكارانه‌ی داهێنانو ده‌ربڕینی تێدا بهێزێته‌دی تا له‌گه‌ل ڕه‌وتی گه‌شه‌كردنی چیرۆكی جیهاندا بروات .

ئێمه له ڕێگای ئه‌و باسو لێكۆڵینه‌وانه‌وه كه له دیداره‌كه‌دا پێشكه‌ش‌كران ، ئه‌گه‌ینه ئه‌وه كه به متمانه‌وه بڵێین له‌مه‌وپاشیش ڕێگای چیرۆكی كوردی هه‌ر ڕێگای هه‌وڵدان ئه‌بێ بۆ پێكهێنانی هاوئاوازی له‌نێوان ناوه‌ڕۆكو شێوه‌دا ، ڕێگای هاوئاوازی ئه‌بێ له نێوان شانازی‌كردن به ڕووه ڕووناكه‌كانی ڕابووردوو خه‌بات بۆ لێ‌لادانی كۆسپه‌كانی ئێستادا بۆ گه‌یشتنی به دواڕۆژی گه‌ش ، له‌گه‌ل هێنانه ئارای هه‌موو شێوه‌یه‌كی نوێكاریو تازه كردنه‌وه ، شان‌به‌شانی پله‌ی شارستانه‌تیی كۆمه‌لانی گه‌له‌كه‌مان كه چیرۆكیان بۆ ئه‌نووسرێ له‌گه‌ل به‌شداری‌كردنیشا بۆ به‌رزكردنه‌وه‌ی ئه‌و پله‌یه .

ئه‌بێ چیرۆكی كوردی ، له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا كه هیچ ده‌سكاری‌یه‌كی خراپی تایبه‌تایه‌تیی كاری هونه‌ری زكرێو سنووری نێوان چیرۆك‌نووسیو ڕاپۆرت‌نووسی نه‌شێوێنرێ ، هه‌ر هه‌وڵی‌بۆپێشه‌وه .چوونی بێ بۆ په‌روه‌رده‌كردنی هاونیشتمانانی كورد به گیانی به‌تین‌كردنی تایبه‌تایه‌تیی له هه‌موو ڕوویه‌كه‌وه ، شان‌به‌شانی به‌تین‌كردنی برایه‌تیی له خه‌باتا قاڵبووی كوردو هه‌موو ئه‌و گه‌لانه‌ی له‌گه‌لیا ئه‌ژین ، بۆبه‌تین كردنی برایه‌تی كوردوعه‌ره‌ب له خه‌باتا له‌دژی ئیمپریالیزمی كۆنو نوێو زایۆنیزمو كۆنه‌په‌رستیو له‌پێناوی دیموكراسیو پێشكه‌وتنی كۆمه‌لایه‌تیدا . ده‌سگرۆیی كردنی مرۆڤی كورد بۆ چوونه ناو جیهانی شارستانه‌تیی نوێو وه‌ده‌ست هێنانی هه‌موو هۆیه‌كانی پێشكه‌وتن ، له چوارچێوه‌ی پێوه‌ند نه‌برینه‌وه به هه‌موو ڕووه گه‌شه‌كانی ڕابووردوو ، ڕێ‌پیشاندانی مرۆڤی كورد به‌ره‌و ئایدیا به‌رزه‌كانی ژیان وه‌ك له‌خۆبووردنو خه‌ڵك به‌سه‌رخۆدا هه‌ڵاوێردنو وه‌فا چاكه له به‌رچاو بوونو خۆشه‌ویستی .. به‌ره‌و لێك‌ناڵاندنی خواسته‌كانی تاكو كۆمه‌ل ، ئه‌بێ هه‌میشه ڕێبازی ڕێی چیرۆك‌نووسی كورد بێ . خه‌بات بێ پاك‌كردنی بیری مرۆڤی كورد له چڵكو چه‌په‌ڵیی كۆنه‌په‌رستیو پاشكه‌وتووییو شتی پڕوپوچو هه‌ڵوێستی ده‌ره‌به‌گی‌یانه به‌رابه‌ر به ئافره‌تو له كه‌مته‌رخه‌می به‌رابه‌ر به كارو قوربانی‌دان‌بۆ سوودی كۆمه‌ل ، ئه‌بێ هه‌میشه ئامانجی چیرۆكی كوردی بێ .

ئێمه له‌كاتێكا كه سه‌رله‌نوێ دووپاتی ئه‌كه‌ینه‌وه كه‌وا كاری هونه‌ری تایبه‌تایه‌تی‌یه‌كی ئه‌وتۆی خۆی هه‌یه هه‌ركیز نابێ پشت‌گوێ بخرێ ، به هه‌ر عوزرو بیانوویه‌ك بێ ، ئه‌وه‌ش دووپات ئه‌كه‌ینه‌وه كه‌وا نابێ كاری ئه‌ده‌بی ببێ به ڕێبازی بیروباوه‌ڕی هه‌ڵاتن له له‌ئه‌ستۆ گرتنی ئه‌ركه‌كانی ژیان ، كه به‌زیوه‌كان ئه‌یانه‌وێ وه‌ك خۆیان به‌زیون ، خه‌ڵكی‌تریش بخه‌نه سه‌ر ڕێگای به‌زین .. ئه‌یانه‌وێ بیرو باوه‌ڕی دوور له ئاواته‌كانی گه‌ل بخه‌نه مێشكی خوێنده‌وارانه‌وه ، بیروباوه‌ڕی‌وا كه نه له‌گه‌ل ڕه‌وتی مێژوو نه له‌گه‌ل هیوا پیرۆزه‌كانی گه‌له‌كه‌مان بگونجێ .

ئێمه به‌ئاشكرا ئه‌ڵێین كه ئه‌بێ ئه‌ده‌به‌كه‌مان دوور بێ له‌وه‌ی بكرێ به دیبه‌ر بۆ تانی‌كردنه‌وه‌ی بیروباوه‌ڕی ئیمپریالیستیو كۆنه‌په‌رستی ، بیروباوه‌ڕی ساخته‌كاریو سه‌ر لێ‌شێواندنو خودپه‌رستیو ته‌مه‌ڵیو ته‌وه‌زه‌لیو كه‌مته‌رخه‌می ده‌رباره‌ی كاری مه‌زنو پیرۆزی ڕاماڵینی ئیمپریالیزمو خوێن مژینو ده‌سه‌ڵاتدان به گه‌لان گه‌وره‌و بچووكیان كه خۆیان به ده‌ستی خۆیان چاره‌نووسی خۆیان دیاری بكه‌ن .

دیداركه‌ره‌كان داوا له‌هه‌موو چیرۆك نووسان ئه‌كه‌ن كه هه‌موو قوتابخانه هونه‌ری‌یه‌كان تێ‌بكه‌ن ، شێوه گونجاوه‌كانی بخه‌نه ناو چیرۆكی كوردی‌یه‌وه ، چیرۆكی كوردی له شێوه‌ی خوتبه‌دانو ڕاپۆرت نووسینی ڕزگاركه‌ن ، له‌گه‌ل هه‌موو ئه‌مه‌شدا پێویستی‌یه‌كانی ئه‌مرۆی ژیانی گه‌له‌كه‌مان و پله‌ی شارستانه‌یتی گه‌ل فه‌رامۆش نه‌كه‌ن .

دیداری‌یه‌كه‌می چیرۆكی كوردی داوا له ده‌زگاكانی ده‌وڵه‌ت ئه‌كا كه خه‌ریكی چاپو بلاوكردنه‌وه‌ن ، سنگیان زیاتر بۆ چیرۆك نووسانی كورد بكه‌نه‌وه‌و مه‌یدانی بلاو كردنه‌وه‌ی به‌رهه‌میان بۆ بره‌سێننو به هه‌موولایه‌كی وڵاتدا بۆیان بلاوبكه‌نه‌وه‌و به‌رهه‌میان بۆ وه‌رگێڕنه سه‌ر عه‌ره‌بیو زمانه زیندووه‌كانی‌تر .

ئێمه داوای گۆڤارێكی تایبه‌تی ئه‌كه‌ین به كوردی بۆ چیرۆكی ناوخۆو چیرۆكی وه‌رگێڕراوو لێكۆڵینه‌وه له‌باره‌ی چیرۆكه‌وه .. داوای ده‌ركردنی ساڵانه‌ی چه‌ند كۆمه‌ڵه چیرۆكی عه‌ره‌بی به كوردیو كوردی به عه‌ره‌بی ئه‌كه‌ین .

+ = +

ئێمه به چاوی ڕێزه‌وه ئه‌ڕوانینه ئه‌و كاره باشانه‌ی سه‌ركردایه‌تیی شۆڕش له‌م‌دوایی‌یه‌دا كردنی كه حوكمه‌كانی مه‌رگی حوكم‌دراوه‌كانی هه‌ڵوه‌شانده‌وه‌و به‌ندیو گیراوه‌كانی به‌ره‌ڵلاكردو ڕێگای بارزانی‌یه‌كانی‌دا بچنه‌وه بۆ كوردستان . ئێمه دڵنیاین هه‌رچی بكرێ بۆ به‌پێتر كردنی واتای ئۆتۆنۆمیو جێبه‌جێ كردنی به‌شێوه‌یه‌كی گه‌شو زیندوو بۆ فره‌كردنی مافه كولتووری‌یه‌كانی گه‌له‌مانو ده‌رفه‌ت ڕه‌خساندن بۆ سه‌رجه‌می ڕۆشنبیرانی كورد كه كه‌ڵك له به‌روبوومی ده‌وڵه‌ت وه‌ربگرن ، ئه‌بێ به‌هۆی‌پته‌وتر بوونی برایه‌تیی كوردو عه‌ره‌بو جێگیرتر كردنی یه‌كێتیی نیشتمان .

+ = +

میلله‌تی كورد له عیراقدا به چاوی ڕێزه‌وه سه‌یری شۆڕشی ئێرانی ئه‌كرد كه‌واڕیشه‌ی حزكمی سه‌ر به ئیمپریالیزمی شاهه‌نشای له‌بن‌هێنا كه ده‌می خستبوه خوێنی ڕۆڵه به‌وه‌فاو ئه‌مه‌گه‌كانی ئێرانه‌وه‌و هه‌موو گه‌لانی ئێرانی ئه‌چه‌وساندوه . میلله‌تی كورد به‌هیوا بوو ئه‌م شۆڕشه لاپه‌ڕه‌یه‌كی نوێ له مێژووی ئه‌م گه‌لانه‌وا بكاته‌وه ، كه دێڕه‌كانی بریتی بن له برایه‌تی نیشتمانیو ماف وه‌رگرتنی هه‌موو ئه‌وگه‌لانه . به‌ڵام زۆری پێ‌نه‌چوو چاوی ڕه‌شمان كاڵ‌بووه‌وه‌و پاشه‌وانه‌كانی خومێنی ده‌ستیان‌كرد به كوشتنو برینو ئازاردانی میلله‌تی كوردو هه‌روه‌ها خه‌ڵكی عه‌ره‌بستانیش .

ئێمه له‌به‌رئه‌وه‌ی كه سوورین له‌سه‌رئه‌وه‌ی شۆڕشی ئێران بۆ سوودی گه‌لانی ئێران بێو بۆ ده‌ربڕینی هاوكاری له‌گه‌ل برا كورده‌كانی ئێرانمان ، بێزاریی خۆمان له‌م سیاسه‌ته‌ده‌رندانه‌یه‌ی سیستێمی ئێران ده‌رئه‌بڕینو داوانه‌كه‌ین ده‌س‌بكا به گفتوگو له‌گه‌ل نوێنه‌رانی گه‌لی كوردمانو هه‌موو گه‌لانی ئێران به‌نیازی چه‌سپاندنی شۆڕشی ئێران له‌سه‌ر بنه‌مای دیموكراسیو برایه‌تیو مافی نه‌ته‌وه‌یی هه‌موو گه‌لانی ئێران .

ئه‌م ڕێكه‌وته‌ش به هه‌ل ئه‌زانین بۆ ده‌ربڕینی هاوكاریمان له‌گه‌ل پێشخه‌رگه‌كانی فه‌له‌ستینو گه‌لی تێكۆشه‌ری فه‌له‌ستین كه بۆ سه‌ندنه‌وه‌ی مافی خۆیانو پێكه‌وه نانی ده‌وڵه‌تی دیموكراتی خۆیان ئه‌جه‌نگن . ئێمه قایل نین به سیاسه‌تی مل كه‌چ كردن بۆ ئیمپریالیزمو زایۆنیزم ، قایل نین به سیاسه‌تی كامپ دێڤیدو ده‌مه‌ته‌قێی زایۆنیسته‌كانو سادات له‌ژێر سێبه‌ری چه‌تری ئه‌مریكادا بۆئه‌وه‌ی ناویان لێ‌ناوه ئۆتۆنۆمی . هه‌روه‌ها هاوكاریشمان له‌گه‌ل گه‌لی لوبنان ده‌رئه‌بڕین كه تێ‌ئه‌كۆشێ بۆ هێمنیو یه‌كێتی نیشتمانو نه‌هێشتنی ده‌س‌تێوه‌ردانی ئیمپریالیزمو زایۆنیزمو نۆكه‌ره‌كانیان له كاروباری لوبنانی ئازار چه‌شتوودا ..

ئیتر .. تا دیدارێكی‌تر .. ماڵاوا !

كۆچ و بارگه

عه‌بدوڵڵا كه‌ریم مه‌حموود

شه‌وان باڵێ تاریكایی
ڕووی گه‌شی ئه‌رخه‌وانی شاره‌كه‌ت دائه‌پۆشێ
خوربه‌ی چاوه‌ڕوانی ، هه‌ناسه‌ی ناكامی
له دڵه گه‌وره‌كه‌تا په‌نگ‌ئه‌خواته‌وه
ته‌می ته‌مه‌نی ئازاره‌كانت به‌رێ ئه‌كات
چربه‌ی ده‌می سكاڵات ناگاته گوێی ئه‌و
ئه‌ویش هه‌نگاوی ئاواته‌كانی ئه‌برێ
كزكز وه‌ستاویو بیر ئه‌كه‌یته‌وه
گۆزانی كۆچو بارگه ئه‌ڵێیته‌وه
بێ‌ده‌نگی هه‌رچوار لاتی ته‌نی‌وه‌و تۆ هه‌ر
بێ‌ده‌نگ نابی
به ده‌م چركه‌ی تاسه‌وه خه‌م به‌بادا ئه‌ده‌یت
چی ئه‌توانێ خه‌مه تاڵه‌كانت
له‌م شه‌وه‌دا كه‌م كاته‌وه
دره‌خته‌كان له‌دڵۆپه فرمێسكی چاوه‌كانت ئه‌چن
جریوه‌ی ئه‌ستێره‌كان له نهێنی
گریانی نیوه شه‌وت ئه‌كه‌ن
– چاوه‌ڕوانی مه‌كه !!
ئه‌م كۆچه‌ین كۆچی ته‌نی ماڵئاوایی‌یه .

كرێكار له چیرۆكی كوردیدا

كۆمه‌ڵێ نه‌ریتو په‌یوه‌ندی كۆمه‌لایتی گه‌نده‌ڵ كه له بنه‌مادا داهێنانێكی ساخته‌كاری ڕژێمی ده‌ره‌به‌گایتی بووه‌و له لادێو گونده‌كانی كوردستاندا مۆڵگه‌ی له‌باری خۆیان دیوه‌ته‌وه‌و بنجیان‌داكوتاوه‌و چه‌ند واقیعێكی مادیو كۆمه‌لایه‌تی ده‌ستیان‌داوه‌ته باڵیو گۆشیان كردووه‌و پارێزگاری مانه‌وه‌و درێژبیدانیان كردوه ..

لایه‌نێكی چرووك‌وكۆنه‌په‌رستانه‌ی ئه‌و نه‌ریتو په‌یوه‌ندیه كۆمه‌لایتیه . له‌ تێڕوانینی ئافره‌تاندا خۆی ده‌نوێنێ .. ئیتر چ كێشه‌ی خۆشه‌ویستی بێ .. یان هه‌ر لایه‌نێكی تری سه‌ربه‌ستیان بێ ..

د. مارف خه‌زنه‌دار له چیرۆكی « دڵداری قه‌ده‌غه نیه » (١) دا زۆر به خه‌ستی لێنك‌و ڕووناكی‌یێكی سه‌رده‌مانه ده‌خاته سه‌ر ئه‌م كێشه‌یه‌و له دووتوێی خۆشه‌ویستی‌یێكی پاكدا گه‌شه‌ی پێ‌ده‌داتو گشت په‌یوه‌ندیه گه‌نده‌ڵه‌كان ڕسوا ده‌كات ..

(عه‌یشان)و «كاكه‌سوور» له چیرۆكه‌كه‌دا په‌یمانی خۆشه‌ویستیو وه‌فاداری به‌یێكتری ده‌ده‌ن .. هه‌رچه‌ند كچه له پشتی بێشكه‌وه ماره‌یی بۆ یه‌كێكی تر بڕاوه .. به‌ڵام ڕه‌دووی كاكه‌سوور ده‌كه‌وێو به‌ره‌و شار دێنو له‌وێ ده‌بنه ژنو مێرد .. سه‌ره‌تای ژیانی ناو شاریان به كوله‌مه‌رگیو كوێره‌وه‌ری‌یێكی زۆره‌وه داده‌مه‌زرێنن .. بێكاری .. ترسی پێزانینی كه‌سو كاری (عه‌یشان) .. به‌ڵام كاكه سوور ده‌چێته مه‌یدانی كرێكارانو هه‌رچۆنێ بێ بۆ یه‌كه‌مین جار ده‌بێته كار .. ئه‌مێكی تینووی كاركردن .. بۆ ئه‌وه‌ی شه‌رمه‌زاری به‌رده‌م ژنه‌كه‌ی نه‌بێ .. هێند دڵسۆزو ئازایانه شانو قۆڵ ده‌كوتێ .. كه وه‌ستاكه‌ی ده‌سبه‌رداری نابێو به‌رده‌وام ده‌یباته كارو .. له ئه‌نجامدا له سایلۆیێكدا داده‌مه‌زرێ .. تێكه‌ڵاوی له‌گه‌ل هاوڕێ كرێكاره‌كانیداو به‌تایبه‌تی كرێكارانی شه‌مه‌نده‌فه‌رو ڕێكه‌وبان ورده ورده چاوی ده‌كاته‌وه‌و له زۆر شت تێده‌گات ..

له‌ولاشه‌وه (وه‌تمان)ی برای عه‌یشان .. له شه‌رمه‌زای‌دا سه‌ری خۆی هه‌ڵده‌گرێو له كارگه‌یێكی نه‌وتدا به كرێكاری ده‌گیرسێته‌وه .. له ماوه‌ی چه‌ند ساڵێكی ئه‌م ژیانه نوێیه‌ی‌دا ده‌گاته پله‌یێكی به‌رزی هۆشمه‌ندیو زۆر بیروڕای عه‌شایه‌ریانه‌ی له‌لا ده‌پووكێته‌وه‌و ، ئه‌و (وه‌تمان)ه‌ی ئه‌گه‌ر كاتی خۆی خوشكو زاواكه‌ی به‌چنگ كه‌وتنایه .. ئه‌میانی سه‌رده‌بڕیو ئه‌ویانی ده‌كوشت .. ئه‌وه‌تا به‌ڕێكه‌وت له كۆبوونه‌وه‌یێكی فراوانی كرێكارانه‌دا له‌گه‌ل زاواكه‌ی‌دا به‌یێكتر ده‌گه‌ن .. وه‌تمان به فرمێسكی شادمانیێوه باوه‌ش بۆ كاكه‌سوور ده‌كاته‌وه‌و ده‌یكاته هاوڕێی خه‌باتی خۆیو چاوی خوشكه‌كه‌ی ماچ ده‌كات .

دكتۆر له‌م چیرۆكه‌دا به وردی ده‌سنیشانی ئه‌مو گۆڕانه مه‌زنه ده‌كات كه له ئه‌نجامی چوونه ناو ڕیزه‌كانی كرێكاره تێكۆشه‌ره‌كانه‌وه دروست ده‌بێ .

گۆڕانی بیروهۆش له ئه‌نجامی كاركردن

چیرۆكنووس هه‌رچه‌نده نه‌هاتوه ڕاسته‌وخۆ باسی زوڵمی ده‌ره‌به‌گایه‌تیمان بۆ بكات .. به‌ڵام ناڕاسته‌وخۆ ئه‌و زوڵمه‌ی ڕوون كردۆته‌وه .. ئه‌و دوو دڵداره .. هه‌روه‌ها وه‌تمانو هه‌زارانی تری وه‌ك ئه‌مانیش .. ده‌ربه‌ده‌ری خووو نه‌ریتێكی كۆنه‌په‌رستانه‌نو له ئه‌نجامی ئه‌مه‌ش‌دا بارێكی نوێ دێته كایه‌وه‌و له‌م ڕووه‌وه عه‌بدولسه‌مه‌د خانه‌قا ده‌ڵێ :

(ئه‌م كۆچه به ڕای من .. هه‌وڵدانێكی نووسه‌ره بۆ داماڵینی به‌ڕوڕاو زرووفی لادێ له‌سه‌ر هه‌ردوو پاڵه‌وانه‌كه‌و چوونه ناو بارودۆخێكی نوێوه كه شتی نوێش له‌گه‌ل خۆی‌دا دێنێته گۆڕێ .. ئه‌وه نوێیه‌ش گه‌ڕانه به‌دوای كاردا) (٢) .

گه‌رچی ئه‌م ڕایه ڕاستی زۆری تیایه‌و بناغه‌ی گۆڕانه‌كه له‌سه‌ر كاركردن داده‌مه‌زرێ .. به‌ڵام هه‌موو شته نوێیه‌كه له چیرۆكه‌كه‌دا – گه‌ڕان به‌دوای كاردا – نیه .. به‌ڵكو گه‌ڕان بۆ كارو كاركردنه‌كه‌ش له خۆیاندا هۆن بۆ ڕوودانی گۆڕانه مه‌زنه‌كه له بیرو هۆش‌داو ئه‌مه‌ش مه‌به‌ستی سه‌ره‌كی چیرۆكنووسه ..

له‌گه‌ل ڕه‌سه‌نی بابه‌ته‌كه‌داو وردیو به سه‌لیقه‌یی نووسه‌ر له هه‌ڵبژاردن‌داو لێك نه‌پچڕانی جۆری گۆڕانو گه‌شه‌سه‌ندنی كاره‌ساته‌كانو په‌یوه‌ندی پاڵه‌وانان به ئاوو هه‌واو دۆخی نوێیانه‌وه . به‌تایبه‌تی گۆڕانه فیكریه‌كه كه لای وه‌تمان هه‌ڵچووتره .. ئه‌ویش به حوكمی په‌یوه‌ندیكه‌ی به كارگه‌ی نه‌وته‌وه كه بنكه‌یێكی مه‌زنو قه‌ڵایێكی سه‌ختی خه‌باتی كرێكارانه بوه‌و پله‌و مه‌ودای كارتێكردنو ڕاكێشانه ناو ڕیزه‌وه‌ی به‌هێزو تۆكمه‌تره .. له‌گه‌ل ئه‌مانه‌ش‌دا سه‌رنجێكی وردی لایه‌نی هونه‌ری چیرۆكه‌كه ئه‌وه ده‌رده‌خات كه ئه‌و ماوه‌یه‌ی ده‌ی‌خاینێ له‌چاو خه‌ستیو كورتی چیرۆكه‌كه‌دا دوورو درێژه‌و ده‌كرا هه‌ر له‌كاتی به‌یێك‌گه‌یشتنی دوو كرێكاره‌كه‌وه ده‌ستی پێ‌بكرایه‌و ئه‌مجا به‌ره‌و ساڵانی زووتر نگه‌ڕانایه‌ته‌وه .. گه‌رچی جۆری بابه‌ته‌كه‌و وه‌رچه‌رخانه نبكریو ده‌روونێكه‌ی پاڵه‌وانه‌كان وای سه‌پاندوه كه به كفله‌كوونێ گشت ئه‌و گه‌شه‌سه‌ندنه ڕوونه‌داتو ساڵانێكی گه‌ره‌ك بێ به‌ڵام به‌و جۆره‌ی وتمان په‌سه‌ندترو هونه‌ریانه تر ده‌بوو.. بێ‌گومان ئه‌م سه‌رنجه له لایه‌نه هونه‌ریكانی‌تری كه‌م ناكاته‌وه كه چیرۆكنووس نه‌خشه‌ی كه‌سانێكی بۆ كێشاوین دووباره كراوه‌نیو به باسی لابه‌لاییو تێهه‌ڵكێش‌كردن باری چیرۆكه‌كه‌ی گران نه‌كردوه/..

پاڵه‌وانان دوای هاتنه شاریانو تێكه‌ڵاوبوونیان .. به قه‌ناعه‌ته‌وه نایانه‌وێ جارێكی تر بگه‌ڕێنه‌وه ناو ئه‌و په‌یوه‌ندیه ده‌به‌نگانه‌یه‌ی له‌وه‌وبه‌ریان و ئه‌م ژیانه‌و به‌شداری كردنیان له مل‌ملانێی جینایێتی ئێستایاندا به شوێنو ئه‌ركی ڕاسته‌قینه‌ی سه‌رشانی خۆیان ده‌زانن‌و پاشگه‌زبوونه‌وه‌یان نیه ..

به‌پێچه‌وانه‌ی چیرۆكی (بارام ناوێك هه‌بوو)٣ ی عه‌بدوڵڵا سه‌ڕاج كه به بارێكی تردا ده‌كه‌وێته‌وه‌و .. پاڵه‌وانه‌كه‌ی به‌رامبه‌ر شارستانو ئه‌و ژیانه نوێیه لاترسكه ده‌به‌ستیو به‌ره‌و گوند لۆژده‌بێته‌وه ..

بارام جوتیاربوه‌و هاتۆته شارو به قوره‌كاریێوه گیرساوه‌ته‌وه به‌ڕێز له‌گه‌ل كرێكاره‌كانی تردا تاسه قوڕ ده‌ده‌نه ده‌ست یێكتر .. تا سه‌ری خنه سه‌ربان .. ئه‌م كاره‌یان به‌م جۆره ده‌وام ناكاو له‌جیاتی ئه‌و هه‌موو كرێكاره .. وای لێ دێت كاره‌كه‌یان به دوو كرێكار مه‌یسه‌ر ببێ .. ئه‌ویش به‌هۆی گوریسو خولخولۆكه‌وه – العتلة والبكرة – جا له‌جیاتی ئه‌وه‌ی چیرۆكنووس پاڵه‌وانه‌كه‌ی به‌وباره‌دا چونكه له سه‌ره‌تادا به‌ڕێ‌بكات كه زیاتر تێكه‌ڵاوی ئامێری نوێ‌تر بێو بچێته كۆڕی به‌یێكدادانه جینایه‌تیكه‌ی ناوشاره‌وه . جوتیارێكی هوشیار بوه‌و له گونده‌كه‌ی‌دا جۆره ڕاپه‌ڕینێكی دژی ئاغا ده‌ستداوه‌تێ .. كه‌چی هه‌موو هیواو حه‌زێكی پاڵه‌وانه‌كه له‌وه‌دا كۆده‌بێته‌وه ئامێره‌كانی كرێكارێتی ببنه‌وه به داسو هه‌وجاڕو بگه‌ڕێته‌وه گونده‌كه‌ی ..

سه‌ڕاج سه‌ره‌ڕای ئه‌وه‌ی به‌شداری ئه‌وه ناكات كه ته‌وژمو تینێك بداته به‌ر ڕه‌وڕه‌وه‌ی مێژوو به‌ره‌و پێشه‌وه‌ی به‌رێ هه‌روه‌ها بۆشمان ڕوون ناكاته‌وه (بارام) بۆ حه‌ز ده‌كات بگه‌ڕێته‌وه گونده‌كه‌ی .. ئایابۆ ئه‌وه‌یه ئه‌ڵقه‌یێكی تر بخاته سه‌ر زنجیره‌ی تێكۆشانی لادێو ڕیزه‌كانی خه‌باتگێڕانی لادێ پته‌وتر بكات ؟! یا هه‌ر بۆ ئه‌وه‌یه له گوریسو خولخولۆكه‌كه‌ی شار ڕزگاری بێو به هێمنی له‌گه‌ل وه‌رزێری‌دا سه‌ر كز بگرێ ؟! بریا ئه‌مه ئاشكرا بوایه‌و ئه‌گه‌ر گه‌ڕانه‌وه‌كه‌ش بۆ گوڕینی په‌ره‌پێدانی لادێ بوایه ..هه‌ر له تێكۆشانه چینایه‌تیكه دابڕ نه‌ده‌بوو جۆره په‌یوه‌ندیێكی نێوان خه‌باتی كرێكارانو جوتیاران ده‌هاته ئاراوه .. ئه‌مه‌ش ئه‌وه ناگه‌یێنی كه چیرۆكه‌كه (بوعدی) تری نیه .. به‌ڵام لێره‌دا جێگای باس نیه .

سه‌لام مه‌نمیش .. هه‌ر ئه‌مه‌ڕ ئامێرو كه‌ره‌سه‌ی نوێو په‌یوه‌ندی به‌كرێكارانه‌وه . له چیرۆكی (ئامێر)(٤)دا باسی كرێكارێكی ئاسایی ده‌كات كه له سه‌ره‌تادا جوتیار بوه‌و ئێستا له كارگه‌ی جگه‌ره‌دا كارده‌كات .. هه‌موو ئاراتێكی ئه‌وه‌یه له به‌شی توتن بژاركردنه‌وه (تنقيح) بێگوێزنه‌وه بۆ به‌شی سلۆفین .. چونكه ئه‌م به‌شه ماشینو ئامێری پێشكه‌وتووتری تێدایه .. بۆ ئه‌م مه‌به‌سته‌ش هه‌وڵی ئه‌وه ده‌دات كه به كاربه‌ده‌ستانی كارگه بسه‌لمێنێ شایسته‌ی ئه‌و شوێنه‌یه چونكه به‌هۆی (ئازاد)ی پسپۆڕه‌وه فێری زۆرشت بوه .

نووسه‌ر له‌م چیرۆكه‌دا كه‌وتۆته ناو دژوارێوه .. له لایێك كرێكارێكی به‌توانا له جێی شایسته‌ی خۆی‌دا نیه‌و هیچ‌له‌بارانه‌بوویێكی وه‌ك (حه‌مه‌لاو)ی لێپرسراویشی له پایه‌یێك‌دا دانراوه شایانی نیه‌و لێی زیاده .. له لایێكی تریش دنیا وه‌ك ماستی مه‌یوی لێ‌هاتوه‌و جێگه‌و پایه به شێوه‌یێكی دادپه‌روه‌رانه دابه‌ش‌كراوه‌و (ئازاد)ی پسپۆڕی ئامێره‌كان دڵسۆزی كرێكارانه‌و به‌توانایه‌و بۆته جێی متمانه‌ی گشت كاربه‌ده‌ستانی كارگه‌كه‌و به‌ڕێوه‌به‌ریش هه‌موو شتێكی به‌گوێ ده‌كات و ده‌ڵێ :

(– ئێمه بڕوامان پێیه‌تیو به كۆڵه‌كه‌ی كارگه‌كه‌ی ده‌زانین..)(٥)

هه‌روه‌ها به‌ڕێوه‌به‌ریش پیاوچاكه‌و كرێكاره‌كه‌ش دوایی به‌مرادو مه‌خسوودی دڵی خۆی شاد ده‌بێ ..

له كارێكی ئه‌ده‌بی وا گرینگ‌دا .. ده‌بێ ئه‌وه ئاگاداربین كه مه‌سه‌له‌ی نه‌بوونی دادپه‌روه‌ری له كارو پله‌و جێگه دابه‌ش كردن‌دا .. كێشه‌یێكی مرۆڤایێتی گه‌وره‌یه‌و په‌یوه‌ندی به جۆری ڕژێمه‌وه هه‌یه .. ته‌نیا له سایه‌ی به‌جۆرێك له پێنه‌و په‌ڕۆ پاساودان ده‌ژمێرێ .. به‌م باره‌ش‌دا چیرۆكه‌كه‌ی مه‌نمی ده‌كه‌وێته مه‌دارێكه‌وه كه به ده‌ورو خولی كێشه‌كه‌دا بسوورێو به‌هیچ جۆرێ توخنی گه‌وهه‌ر نه‌كه‌وێ

په‌راوێزه‌كان

١ – كۆمه‌له چیرۆكی « ئه‌ڵمان كوردی » ساڵی ١٩٦٩ .
٢ – عبدالصمد خانقا – مجموعه قصص كردية لمعروف خزنه‌دار – مجلة الثقافة الجديدة – العدد ١٤ حزيران ١٩٧٠ .
٣ – بلاوكراوه‌ی (ڕۆشنبیری نوێ) ژماره ٥٢ ئابی ١٩٧٦ .
٤ – هاوكاری ژماره ٤٤٨ ڕۆژی ٦–١١–٩٧٨ .
٥ – سه‌رچاوه‌ی پێشوو .

ڕۆوف حسن

Institut Kurde de Paris

شانۆگەری
ژیانی ڕۆژانەو بری سەرنج

فریا عبداللە
پ. هاوکاری لە سلێمانی

لەم دواییەدا تیپـــی پێشڕەوی شانۆی کــوردی لەپارێزگای سلێمانی دەستی‌کرد بە پێشکەش‌کردنـــی شانۆگەری ژیانی ڕۆژانە .
ئەم شانۆگەریە لــــە نوسینی قاســـم محمدو وەرگێڕانی شێرکۆ بێکەس‌و دەرهێنانی عثمان چێوارەو زوربەی زۆری ئەندامانـــی تیپی ناوبراو هاوبەشیان تیادا کردوە .

بە کورتی مەبەســـتو ناوەرۆکی شانۆگەریە کـــە بریتی‌یە لە کێشەی نێـــوان دوو خێزان کە هەردو کیـان ...ران‌و وێنەن بۆ کۆمەڵەکەمان خێزانی یەکەمیان عبداللە ...ەورەیانە بریتین لە خـــۆیی‌و کۆڕێکی ٢٥ ساڵان بەنـــاوی نەوزادو باوەژنەکـــەی .. ئەمەیان نمونەی خێزانێکـــی دەاکەوتو پیشان دەدات هەر چەندە نەوزاد خۆی ڕۆشنبیرە بەڵام بەدەست هەڵس‌وکەوتـــی ...اوکی‌و باوەژنەکەیەوە توشی نەخۆشی ماتەمی (کآبـــە) دەبێ ... ، بەڵام خێزانـــی دووەم کە نمونەی خێزانێکـــی دیموکراتی‌و ڕۆشنبیر پیشان دەدات بریتین لە گـــەورەی ماڵ ـعزیزـ لەگەڵ منالەکانیا. بەیان‌و پەخشان‌و شـــادان‌و لاوچاك .

بەیان : کیژێکە لە کیـــژە بیر فراوانەکانی ئەم سەردەمەو دەیەوێ بچێتە بواری تاقیگای هونەرمەندانەوەو لەســـەر شانۆیش بکات و خزمەتـــی گەل‌و نیشتمانەکەی پـــێ بکات .

پەخشان : گـــەورەی کچەکانەو فەرمانبەرێکـــی میری‌یە ... لە ئاکامـــی سەرنەکەوتنی تاقی‌کردنـــەوەـ یەکی خۆشەویستیدا کەـ٥ـ ساڵ درێژەی کێشاوە کەمێك توشی پەستی‌و ورەبـــەردان دەبێ ... ئارادەیـــەك وای لێ‌دەکات کە خۆی لەبیـــر بچێتەوەو شو بکات بەیەکـــەم خوازبێنی چی کە هەر چەنـــدە لەسەرەتاوە پەخشنان ئـــەم مەسەلەی شوکردنەی بـــەم شێوەیە بەتوندی ڕەت دەکردەوە بەڵام ئەنجام وای لێ‌کرد کـــە لەو هەڵوێستە مەزنـــەی خۆی پاش گەز بێتەوەو خۆی پەیوەندی بەزاواو ماڵـــی زاواوە بکاتەوە کە پێیـــان ڕازی بوە !!

لاوچاك : لاوێکی خوێـــن گەرمەو هەموو هەوڵێکی بـــۆ چارەسەرکردنـــی تەنگ‌و چەڵمەکانی کۆمەڵ‌و خۆیشی لە بواری هونەرداکار دەکات.

شادان : دەرچوی کولیجـــو ئەنثۆلۆجیایەو زیاتر کاتـــی خۆی تەرخان‌کردوە بـــۆ دروست کردنی ئامێرێکـــی ئەندازیاری ناوزەوی . هەروەها جار جار گاڵتەش بەبەیـــان‌و لاوچاك دەکات کە لە بـــواری هو...ەردا کاردەکەن بۆیـــە ئەوانیش پێ دەڵێن وەســـتا شادان .

دوای ئەوەی چەنـــد جارێك چوینـــە بینینـــی شانۆگەریەکەی تیپی پێشڕەوی کوردن سەبارەت بـــە بەرهەمەکەیان چەند پرسیار ێکمان لێ‌کردن .. سەرەتـــا بەدەرهێنەر کاك عثمـــان چێوارمان ووت : چی بـــو پاڵی‌پێوە نابیت چاو لە دەقـــە خۆماڵیەکان بپۆشیت‌و ئـــەم وەختە هەڵبژێریت .. ؟ کاك چێوار لەم ڕووەوە دەڵـــێ : مەسەلەی هەڵبژاردنی هـــەر دەقێك لەلایەن دەرهێنەرەوە بەندە بەلایەنی بیری خـــۆی‌و گونجانی لەگەڵ دەقەکـــەدا ، ئینجا شێوەو تەکنیکی ئـــەو دەقەو زاڵبونی ئەم بەسەریا ، جگە لە خواستی بینـــەران‌و کادرو دارایی تیپەکە ئەمانـــە پەیوەندیان بەهەڵبژاردنـــی دەقەکەوە هەیە ، ئەمەش ئەوە ناگەیەنێ کە وا چاومان لـــە دەقە خۆماڵیەکـــــان پۆشیبێت چونکە ئەگەر لـــە کاتی هەڵبژاردنی ئەم دەقەدا دەقێکی خۆماڵـــی ئـــا ...ەمویان بەشێوەیەکی ناوێتە بـــــەو چەشنەمـــان لەبەر دەستا بوایە ،بێ‌گومـان ئەمەیانمان هەڵئەبـــژارد ، هەروەها گۆڕینەکەی شێرکـــۆ بێ‌کەسیش بەتای بەتی بـــۆ ئەم دەقە لە گیانی خۆماڵـــی نزیك بۆوەتەوە ، حەزیشـــ ئەکەم ئەوە بزانین کە قـــاسم محمد هونەرمەندێکی کوردەو بەزمانی عەرەبی دەنوسێت . شابانی باسە لەم شانۆگەریەدا رێنگەی «دەبل‌کاســـت» بەکارهێنراوە کە بریتی‌یـــە لەوەی دوو ئەکتـــەر هەر ڕۆژەی یەکێکیان یەکـــ دەوربینین ... لەراستیـــدا ئێمە وەك لە دەمی یەکێکـــ لە ئەندامانی تیپەکەمـــان بیست کە ئەمە یەکـــەم تاقی‌کردنەوەی تیپـــی پێشڕەوی شانۆی کوردی‌یـــە لەم بوارەدا .. بـــەڵام دەربارەی ئەم خالە دیسانەوە هونەرمەندی دەرهێنەر دەڵێ : نەخێر ئەمە دووەم جـــارە تیپی پێشڕەو بەم کـــارە هەڵدەسێت جاری یەکـــەم هونەرمەند احمد سالار لـــە شانۆگەری (خەج‌و سیامەند) بەکاری‌هێناو بۆ ستێ دەوریش نەك بۆ دوان ، بەرای مـــن بەکارهێنانی دەبلی کاســـت لایەنەکانی (چاك‌و خراپـــەی تیا کۆدەبێتەوە ..لەلایەکەوە باشە چونکە ماوە بۆ زیاتر لـــە ئەکتەرێك ئەکاتەوە کـــە بەهرەی خۆیان بنوێنـــن ، خراپیشە چونکە کاتێکـــی ڕۆری دەوێ تا دوو ئەکتـــەر لێك نزیك‌ببنەوەو بەبـــەکك دەوریاری بکەن چونکە مەرجە ئەو دوو ئەکتەرە لایەنی لەش‌و توانای هونەری‌یان لێکـــك نزیك بن ، بەڵام لە راستیـــدا ئەوانەی من وا دەر نەچوون . شایانی باســـە ئەو دوو هونەرمەندەی بەم کـــارە هەڵساون (کاك حکمـــت هندی‌و کاك سیروان جمال)ە کە دەورەکەیان بریتی‌یە لـــە مامەلەو هەڵس‌و کەوتـــی خێزانێك کە گەیشتونەتـــە لوتکەو ئەوپەڕی دیموکراتیەت کـــە لەراستیدا وەکـــ بەوانیشم ووت ئێستاشـــ دووبارەی دەکەمەوە کە ئـــەم نمونەیە لەناو کۆمەڵـــی کوردەواریدا بەرچـــاو نەکەوتوە بەلکو دەتوانـــم زۆر دورتر بڕۆم‌و بڵێم نزیکە لە خێزانەکانی وڵاتانـــی ڕۆژئاواوە ... سەبارەت بەم رایەی سەرەوە حکمـــت‌و سیروان دەڵێن : مەسـەلەی گونجاندنی ئـــەم جـــۆرە خێزانە لەگەڵ کۆمەڵـــی کوردەواریماندا شتێکـــی سەیر نی‌یە .. بەڵکو زۆر ئاسانە ... چونکە نوسەری شانۆ گەریەکە کات‌و شوێنێکی دیاری‌کراوی بۆ شانۆگەریەکە دەستنیشان نەکردوە .. کە تای‌بەت بێت بەکۆمەڵێکـــی دیاری کراوەو .. نەخێـــر بەڵکو بۆ گشت کۆمەڵـــی عێراقی نوسیوەو ئازارەکانی هەموو لایەك چارەســـەر دەکات هەروەها دەڵێین : باشترین بەڵگەش بـــۆ سەلماندنی بوونی ئەم جـــۆرە خێزانە ئەو خێزان‌و باوکانـــەن کە ڕێگەیان داوە بـــەو خوشکانەی هاریکاری ئـــەم شانۆگەریەیان کردوە ... ئەمەیان باوابێ ... بـــەڵام

بڕوانە : ل : ٧

لەسەر کردنە وەی هونەری کوردیی

قەوانەکانی مەلا کەریم
شاهیدی دەدەن

کمال رووف محمد

زنجیرەی گوتارو لێکۆڵینەوە:
● خوێنەری بەرێز :
بەشی یەکەمی ئـــەم وتارە لە ژمـــارەی ٤٩٤ی « هاوکاری »دا بلاوکرایەوە والێرەدا بەشی دووەمتـــان پێشکەش دەکەین لەگەڵ‌تێبینی مان بەوەی لەبـــەر ئـــەوە نەتوانرا پیتی لاتینی بۆ ژمارەو نووسینە لاتینەکـــان‌ـ دەست بخەین ، بەپیتـــی ئاسایی خۆماڵی ژمـــارەو ناوە بێگانەکانمان لەم وتارەدا نووسیوە .

● تێبینی (١) :
ئەو شیعرەی میسباحمان لـــە گۆرانـــی بێکـــەوە پـــێ نەنووسرایەوە لەبەر خراپیـــی قەوانەکە . بەڵام بە (لـــەم عیدی قوربانە)وە دەســـت پێ‌دەکا . چەندیش گوێمان بۆ شل‌کرد بەدڵنیایی‌وە دەڵێین هەر ئەم دوو تاکە لەشـــیعری میسباح دەچن (نیسبەتـــی زوڵفت لەگەڵ حەلقەیی زێڕە نابێ‌بدەن . لەجنی داوودیـــی چە دەخلێکی بەدەنـــگ‌و صەوتەوە !) .
کە ئەمە لە دیوانـــــی باس‌کراودا ل : ١٠٦ هەیە .

● تێبینی (٢) :
گۆرانیی (لەسێلەی شێـــخ مەولانا !) یەکێکە لـــەو گۆرانییە وون‌بووانەی مـــەلا کەریم کە ئێستا لە ناو ئـــەم قەوانانەدا دۆزرایەوە .
٢) ـ

● دیبوی یەکەم : نـــاوی گۆرانیی نووسراوە (مـــن جیبکم = من چی‌بکەم . . « کە دەڵێ » نازانم مـــن من چی‌بکەم بۆ تۆزێك دەرمان. بیبدەم بەگولەکەی ـ ئـــاخ من چی بکەم ـ بمرێ بـــێ ئیمان « هتد » .
ژمارەی دیبوی قەوانەکەش: ١٣.٩٢.١١ .

● دیبوی دووەم :
ناوی گۆرانیی نووسراوە (اجم سرنالـــە (١٥) = دەچمە سەر ناڵە شکێنـــەی چاو جووانێ بەرامبـــەر بەبۆکانی یاری من زیندە جووانە خاڵداریێ سێ‌سەد بەگرادەی دێنێ « ...هتد » . .
ژمارەی دیبوی قەوانەکەش : ب /٩٢.١٢ .

● دیبوی یەکەم :
ناوی گۆرانیی نووســـراوە (نشید وطنی = چەنـــد شیرینە لام داروبـــەردی وەتەنم . بەفیدای ئەکـــەم سەروگیان‌و بەدەنم « ..هتد» کە شیعری زێوەری شاعیرە. بنووارە :
سروودی نوێ بۆ قوتابیـــان چاپخانەی ڕاپەڕیـــن ـ سلیمانـــی ـ ١٩٧٣ . ل : ٢١) . ژمـــارەی دیبوی قەوانەکـــەش : ب / ٩٢.١٣ .

● دیبوی دووەم :
ناوی گۆرانیی نووسراوە (دللەدردی = دڵ لە دەردی وەتەن بەستەو گیـــراوە . وەك کەوی ناو قەفەســـ شەوقی نەماوە (.. هتد) کە بۆمان ڕوون نەبووەتـــەوە شیعری کام شـــاعیرە ؟) ، ژمارەی دیبوی قەوانەکەشـــ : ب/٩٢.١٣ .

● تێبینی (١) :
هەر چەند لەسەر قەوانەکە لەناوی مەلا کەریم زیاتـــر نەنووسراوە بەڵام لە نـــاو قەوانەکەدا دەنگ دەڵـــێ : : ڕەشـــیدو (١٦) مەلا کەریم ئەفەندیی ! ئـــەو ڕەشیدەش بە قسەی کـــاك فـــەززاز « ڕەشـــوڵ عەبدوڵلا »ی کۆچ‌کردووە کـــە باوەری مەلا کەریم بووە لـــە قەوانی باس‌کراوداو لـــە قەوانە ژمارە « ٤ »دا .

● تێبینی (٢) :
کۆپلێیکی سروودی (چەنـــد شیرینە لام) دوو تاکـــی شیعرێکی تری زێوەری تـــێدا هەیە : وەتەنی من کوردستانە یادگاری ئەجـــدادمـــــانە . بەهەهەشتێ ڕووی سەرزەمین خاکی پاکی کوردستانە .
٤) ـ

● دیبوی یەکەم :
ناوی گۆرانیی نووســـراوە (کوای برت = کە وای بەرت « کە دەڵێ : » کە وای بەرت مەووجە سوخمەکەت تـــاق‌و جووتە . چەتیبو ڕووی دابکت ڕەش بێ بۆ شووێکـــی کردووتە . « هتد .. ») . ژمارەی دیبوی قەوانەکەش : ب/٩٢.١٥ .

● دیبوی دووەم :
ناوی گۆرانیی نووسراوە (خانمولی = خانمۆڵـــی « کە دەڵێ » خانـــێ وەی وەی خانمێ بۆ ئـــەو دەردەی من ، وەی ئارامی دڵانمی . لە پشتی بەستووە شاڵێکـــی کرمان بەمنی نیشـــان دا دەردی بێ‌دەرمان . لە پشتی بەستووە تۆبێ بەشمینـــە .

خۆی لێ‌کردوومە کۆڵکـــە زێڕینە .. « هتـد ») . ژمارەی دیبوی قەوانەکەشـــ : ب /٩٢.١٦ .
٥) ـ

● دیبوی یەکەم :
نووسراوەکە چووەتـــەوەو بەقەوانەکەوە نـــەمـــاوە . بەڵام بەگوێ لێ‌گرتنی ئـــەوا گۆرانیی‌یێکە (وەرگـــەڕێ ئاوێزانت بم) (١٧) و ژمـــارە ئەم دیبوەی قەوانەکەش بـــە بەراووردکردنی لەگەڵ دیبوی دووەم دەبێ : ب/ ١٣.٢.٧٣ بێ .

● دیبوی دووەم :
ناوی گۆرانیی نووســـراوە (شیعری وفائی = (١٨)هەموو دنیا بەهارستانە ئیمـــڕۆ . لە لای من هەر چلەی زستانـــە بێ تۆ . ئەمن نەخلی مرادم بێ سەمەر بێ . بەمن چـــی بغی عالەم جوملە بـــەر بێ . ئەگەر هاتو بزانی چاوێـــم . بەکەیفی تۆ سەراپا غەرقـــی خوێنم .) ژمارەی دیبـــوی قەوانەکەش : ب/٩٢.٧٤ . کە ئەم نووسراوە دیبارە .

● تێبینی (١) :
بەتماشاکردنی دیوانـــی وەفایی « میرزا عەبـــدو ڕەحیمی ســـابلاخیـــی » لێکۆڵینەوەی : محەمـــەد عەلی قەرەداغیی ـ چاپخانەی کۆڕی زانیاری کورد بەغـــدا ١٩٧٨ . ل : ١١٣ ، تەنهـــا

بڕوانە : ل : ٧

چاوپێکەوتنێك لەگەڵ
شاعیری ناسراو عبدالوهاب البیاتی

● قسەکردن لەگـــەڵ عبدالوهاب البیاتی شـــاعیر دەتگوێزێتەوە بۆجیهانـــی ئاسایش‌و هیوا ، وات لێ‌دەکات بەوردی گوێی لەقسەکانـــی بگریتو لەجیهانی ڕابردوو لەئێستا خەیاڵ بکەبتـــەوە بەڵام وا هەست دەکەیـــت دوا دەکەویت بەبێ ئـــەوەی بڕیار بدەیت باشتێـــك هەڵبژێریت یا سنوورێکی بـــۆ دابنێیتو

قسەکردنیش بەردەوامەو منیش زۆر پێخۆشحاڵ بووم بۆ ئەوەی پتر لە بـــارەی شاعیری گەورەوە بزانم کـــە هەروەها شیعرەکانی جێگـــای لێکۆلینەوەو دیراسەت کردنە ، زمانەوانەکان‌و شارەزایان لەشیعرەکانی کۆڵاونەتـــەوەو لەماوەی سی‌ساڵی ڕەبەق کـــە بەسەر دەستپێکردنی شیعریـــا تێ‌پەڕیوەو تائێستا بیســـت دیوانی بۆ لە چـــاپ دراوە یەکەمین دیوان لەساڵی.١٩٥ دەرچووەو دوا دیوانیش لـــە ساڵی ١٩٧٥ .

پـ بەنیعتیبباری ئەوەی یەکێکی لە پێشڕەوەکانـــی جوڵانەوەی شیعری عەرەبـــی ئەگەر ئەڵێین ئەڵێی یەکێکـــی لە سەرکردە ناسراوەکانـــی تکامان ئەوەیە ڕۆشنایی‌یـــەك بخەنە سەر جوڵانەوەی شیعری عەرەبی هاوچەرخ تا دەگەنـــە بیرورایەکی ڕەخنەگرانە .

● جوڵانەوەی شیعـــری هاوچەرخ وەکو هـــەر جوڵانەوەیەکی شیعری تـــر لەمێژووی شیعری عەرەبـــی یاشیعری جهانی بەچەنـــد پێچ‌و پەنایەکی نیز تێ‌دەپەڕێ لەدواییدا پێش‌دەکەوێـــت دەوەستێت بۆ ئـــەوەی سەر لەنوێ پێش بکەوێـــت‌و کواستنەوە یەکی جوڵانـــەوەی شیعری عەرەبی هاوچـــەرخ گواستنەوەیەکی مەوزوعی‌یـــە ئەویش لە ئەنجامی ناوەڕۆکـــی تازەو دەربڕینی جوڵانـــەوەی مێژووی عەرەبی هاوچـــەرخ هاتەکایەوە واتە شـــۆرشێك بـــوو لـــە دەربڕیندا پەیوەندیکی بەتینی هـــەبـــووە لەگەڵ مەرحە مەوزوعی‌یەکانی ، مێژوویی‌و هونەری‌و بـــۆ ئەوەی بگەینە ڕایەکـــی ڕەخنە گرانە پێویستە پێشەکی ئەم جوڵانەوەیە هەنگاوەکانـــی تەواو بکرێ واتە قوناغـــە مێژوویی‌کەی ببرێ‌و بـــۆ ئەوەی ئەم جوڵانەوەیە بـــە شێوەیەکی بابەتی لـــێی بکۆڵیتەوە پێویستە بەراوردێك لە نێوان دەستە بـــەری هونەری‌یەکان‌و واقیعـــی شیعری‌و سیاسی کۆمەڵایەتی‌و ئابووری بکرێت هەروەهـــا پێویستە لە کۆمەڵگـــای عەرەبی ولایەنی سایکولـوژی‌و کۆمەڵایەتی‌و چینایەتـــی لکۆڵینەوەو پێویســـتە لێکولینەوەیەکی ڕەخنەگری بەراورد بکرێ لە نێو ئـــەم جوڵانەوەبەو دەستە بەرەکانی‌و تەوژمی شیعری عـــەرەبی لەسەدەی بیستەم‌و تەوژمـــی شیعری جیهانی هاوچەرخـــی بۆ ئەوەی بگەینە ئەنجامێکی بنەبڕکە

پ٢ـ لەم دواییەدا زۆرباس کراوە کە شیعر نەیتوانیـــوە گیروگرفتەکانی مـــرۆڤ‌و خوزگەو ئاواتەکانی چارەسەر بکات . ، چۆن ئەمە دەبینی .؟

× هەموو کەسێـــك ناتوانی ئەوە بڵێ کـــە شیعر کەم تەرخەمی کردوە لـــە چارەسەرکردنی گیروگرفتەکانی مرۆڤ‌و خوزگەکانی چونکە ئەم گیروگرفت‌و خوزگانـــە ناتوانرێت سنوورێکیان بـــۆ دابنرێت بۆ ئەوەی بەئاشکرا وەڵامی ئەم پرســـیارە بدەینەوە ، پێویستـــە پرسیارێکی تر بکەین ئەویشـــ سنوور بۆ بوونی مـــرۆڤ دابنێین کە باسی لێوە دەکەین‌و هەویەو جێگەی کۆمەڵایەتـــی‌و چینایەتی ئاواتەکانی دەستـ نیشان بکەین چ ئێستـــاو چ لەباشەڕۆژدا ، هەروەهـــا پێویستە پەیوەندی‌یەکـــی جەدەلی لەنێوان جوڵانـــەوەی مرۆڤ لە کۆمەڵگـــاو جوڵانەوەی کۆمەڵگـــاو کارتێکردنی بەسەر مـــرۆڤدا هەبێ .

پ٣ عبدالوهاب البیاتـــی شاعیرێکە لەلای هەمـــوان ناسراوەو بەرهەمی شیعری وەرگێراوەتە سەر چەند زمانی بێگانە ئایا دەتوانین بڵێـــن بیاتی جی‌خستۆتە ســـەر بزوتنەوەی شیعری جیهانی ؟

× کاتێك شاعیر لـــە تاقی‌کردنەوەی تایبەتی‌یەتـــی خۆی قوول دەبێتـــەوە ئەوە ئاشکرا دەبێت کـــە ئیزافەیەکی چەشنسی نوێی دەخاتە سەر ئەدەبـــی نەتەوەکەی‌و ئەدەبی‌مرۆڤایەتی‌و جیهانی چونکە شیعر قســـە هەڵبەستن نی‌یەو بەســـ بەڵکو دەربڕینێکە دەربـــارەی خو خستنە مەترســـی زمانەوانی‌و وجودی یـــەوە ، لەبەر ئەمە من لەو بڕوایـــەدام ئەم جۆرە توانیومە لەمـــاوەی تاقی‌کردنەوەی شیعری تایبەتیم کە تاقی‌کردنەوەیەکـــی چەشنسی‌بێ هاوتایە بـــۆ گـــەلی عەرەبمان . توانیومـــە بە جۆرێك دەربارەی بوونـــی ئادەمیزادی نوێ دەربڕم کە لەماوەی هەڵوکەوتی ڕۆژانەیدا لەدایك دبێتەوە . هەرچەنـــد شاعیر لەبەرهەمی شیعـــری تایبەتی‌یەتی‌و یەك تایـــی دوویات بووە هەرچەنـــد توانیویەتی شتی تـــازە ئیزافە یکا .

پ٤ ـ تێکچرژانێکی زیندوو

لەنێو ئەدەبی عەرەبی‌و ئەدەبی کوردی‌دا لەکۆنی کۆنـــەوەو تائێستا هەیە ، ئەم تێکچرژانەو دووپاتکردنەوەو کارتێ‌کردنەش مافێکی سروشتی‌و شەرعی‌یە ، چونکە زوربەی ئەدیـــبو شاعیرە کوردەکان شارەزای زمانی عەرەبین‌و بەرهەمـــی خویانیێ دەنووسن هەروەهـــا ئەو گیروگرفتانەی کـــە کە ئەدەبی کوردی دەری‌دەخاو پیشانی دەدا هەمان ئـــەو

بڕوانە : ل : ٧

Institut Kurde de Paris

شۆڕش

لە پێناو تەندروستی یەکی ڕاستدا شۆڕش لە پێناو مرۆڤایەتیدا

هەموو سەرەتایەک بەبێ نەخشەکێشان ڕەگی داهاتویەکی ڕوناک و بەبەها داناکوتێ نەخشە کێشانیش بۆ گەشەپێدانی هەرشتێ گرنگی یەکی ئەوتۆی هەیە هەرگیز ناتوانین دەستی لێ هەڵبگرین و هەموو ئەمانەش دەگەڕێتەوە بۆ بنەڕەتێکی ڕەسەن ئەویش مرۆڤەو مرۆڤیش کاتێ گەشە بەلایەنەکاندا، لەکۆشی تەندروستی یەکی ڕاستەقینەدا پەروەردەبکرێت بۆیە هەوڵ و تێکۆشانمان لەپێناو تەندروستیدا شۆڕشە لەپێناو مرۆڤایەتیدا، مەسەلەی تەندروستی مرۆڤ مەسەلەیەکە پێویستە چارەسەرێکی خێراو کتوپڕی بکرێت،

ئێمەش هەر بەومەبەستی گەشەپێدانی تەندروستی یە بۆشاری هەڵەبجە ئەم ڕیپۆرتاژەمان لەتەک دوکتۆرەکانی نەخۆشخانەی کۆماریدا ئامادەکرد لەسەرەتاوە لەتەک بەڕێز دوکتۆر عبدالرحمن علی عزیز قسەمان کرد :

● **دوکتۆر دەمانەوێ دەربارەی ڕێبازی نوێتان بۆ پەرەپێدانی تەندروستی یەکی ڕاستەقینەی شارەکە بۆمان بدوێیت ؟**

- ئەوشتانەی ئێستا بەدەستمانەوەیە هەوڵدانێکە بۆ خزمەت کردنێکی باشتری شارەکە لە ڕوی تەندروستی یەوە چونکە ئێمە هەوڵ دەدەین کۆمەڵێکی تەواو بێنینە بەرهەم نەخۆشخانەیەکمان بەدەستەوەیە نزیکەی (٥٠٠،٠٠٠) پێنج سەد هەزار دینارتێ دەچێ و جێگای (١٠٠) سەد نەخۆشی تێدادەبێتەو کە بخەون و بۆ هەموو بەشەکان شوێنی تایبەتی دەکرێتەوە لەوانەت عەمەلیات - ئەشیعەو- موختەبەرو- بەشەکانی تری ئێستاش بە هۆی دروست کردنی چەند بەشێکی پێویست ئەم نەخۆشخانەیە شمان فراوان کردوەو ئنجاوتی دوو کرێکارمان بۆ دەرمانی کردنی ئەو زبڵانەی لەناو شاردا کەوتون تەرخان کردوە کە دەبێتە هۆی بڵاوبونەوەی هەندێ نەخۆشی و نەخۆشخانەیەکیشمان لەگەڕەکی کانی عاشقان کردۆتەوە لەگەڵ شتی پێویست . ئنجا دەربارەی هەندێ شتی تری وەک کاتی دەوام و دڵسۆزی دوکتۆر بۆنەخۆش و نەهێشتنی سەرلێدانی تایبەتی کەدەبێتە هۆی لێنەپرسینەوەی نەخۆشەکان قسەمان کردو دوکتۆر عبدالرحمن وتی : ئێمە لە سەعات ٥ر٧ حەوت و نیوی بەیانی یەوە تا ١/٥ یەک و نیوی پاش نیوەڕۆ کار دەکەین ئێوارانیش لە سەعات (٤) چوارەوەبۆ «٧» حەوت ، ئەم دووفەترەیە بەڕەسمی دوابەدوای ئەمەش ئێمە لە هەر کاتێکدا نەخۆشێکی نارەحەتمان هەبێت لەلایەن خەفەرەوە بانگ دەکرێین و زۆرجار سەعات دوو وسێی شەو ئێمە بۆ بینینی نەخۆش هاتووینە نەخۆشخانەو ئێمە زۆر دڵسۆزین بۆ نەخۆشەکان و بەنیسبەت سەرلێدانی تایبەتیشەوە کە ئێوە دەڵێن ئێمە وادوبارەی دەکەینەوە کە نامانەوێ هیچ کەس لەکاتی دەوامی ڕەسمیدا بێت لەلامان دابنیشێ چونکە ئێمەدوکانمان داناوەو بۆچارەی ئەو نەخۆشانە دانیشتوین .

● **ئەو دەرمانخانەیەی هەبە دورەو زۆربەی دەرمانەکانیشی لێ دەست ناکەوێت ،**

- ئێمە لەم نەخۆشخانەیەدا دەرمانخانەیەکی نوێ دەکەینەوە وئەوەی بازاڕیش دەکرێتەوە.

● **هەڵەبجە پێش (٢٠) ساڵ ٣تا٤ دوکتۆری لێ بوە ئێستاش هەر ئەوەندەیەو** پێویستی بە دکتۆری مومارسی چاوو جەراحی و- **لوت و گوێ و گەرو - هەروەها دوکتۆری تایبەتی نەخۆشی ژنان هەیە ؟**

-ئێمەش لەگەڵ ئەو داوایەتاندایین و هەر لەئێستاوە داوای ئەو دوکتۆرانە دەکەین و ئێمەش دەڵێین زۆر پێویستە چونکە هەڵەبجە ئێستا زۆر قەرەباڵغە ڕۆژی زیاتر لە «٣٠٠» نەخۆش دێنەلامان ئەمەش هەرئەوەندە پیادەگەین ئنجا لەگەڵ بەڕێز دوکتۆر سیڤارام کریشنایا قسەمان کرد :

● **ئێوە لەم قەرەباڵغی یەدا چۆن دەتانەوێت نەخۆشەکان چارەسەربکەن ؟**

- ئێمە ئەو نەخۆشانەی دێنەلامان زۆریان نەخۆشن بەڵام کە دەیانبینین هەست نەخۆشی یان دەکەین ڕاستەوخۆ فەحسی تەواوی دەکەین هەموو شتی پێویست بۆ دەنوسین خۆ ئەگەر نەخۆشەکە ترسناک بو و دەنێرینە سلێمانی شتێکیش هەیە نەخۆشەکان زۆریان کە دەیانخەوێنین بڕیار نادەن بخەون .

● **بۆچی ناخەون ؟**

-بۆ نمون منالێک پێویستی بەنوستنە دایکی هەندێ هۆباس دەکا گوایە منالی تری بەجێ هێشتوە وزۆر شتی تر لەمانە

● **ئێوە چیتان بۆ ئەم مەسەلەیە کردوە ؟**

- ئێمە هەموو کاتێ ئامۆژگاری یان دەکەین و هانیان دەدەین کە پشوادانی نەخۆش لەژێرچاودێری ئێمەدا بۆ تەندروستی یەکی تەواوی دەگەڕێنێتەوە وهەموو جۆرە شتێکی پێویستیان بۆ ئامادە دەکەین و هەرئەو خواردنەشیان دەدرێتێ کەئێمە دەیخۆین .

ئنجا لەگەڵ دوکتۆر دڵشاد محمد رسول قسەمان کردو لێمان پرسی :

جەباری حاجی کەریم

بڕوانە : ل : ٧

لە پێناوی ئەوەی مۆسیقا ئامانجەکانی شۆڕش دەربڕێ

لە ساڵی ١٩٧٥ وە کاتێک ئەنجومەنی موسیقای نێو دەوڵەتان- یونسکو - بڕیاریدا ڕۆژی یەکی تشرینی یەکەم بە ڕۆژی موسیقای جیهانی دابنرێت ، لە وڵاتەکەی ئێمەشدا ئاهەنگ دەگێڕرێت و ساڵ بەساڵ ئاهەنگەکان لە گەورە ترین ڕاپەڕینێکی هونەریدا بۆ تێکەڵاو بوونی مۆسیقا لە گەڵ جەماوەردا فراوانتر دەبێ تا هەموو پارێزگاکانی وڵاتیان گرتۆتەوە ساڵی یەکەم ئاهەنگەکان تەنیا بریتی بوون لە گیرانی ئاهەنگێکی مەرکەزی داخراو لەدەزگاکانی هونەری و مۆسیقاو چەند گۆرانی و شایی یان پێشکەش دەکرد ئەمە سەرەتایەک بوو بۆ ئەوەی دەرگای هونەرەکانی مۆسیقا بۆ جەماوەر بکاتەوە ، زیاد لەمەش ڕۆژی مۆسیقای جیهانی موناسەبەتێکە بۆ ڕێزلێنانی هونەرو هونەرمەندان و دوو پاتکردنەوەیەکە لە سەرکردایەتی حزب و شۆڕشەوە بۆ دەوری مۆسیقا لە دروستکردنی مرۆڤی هاوچەرخماندا .

ئەمڕۆ عیراقی ١٧ی تەمووز لە ڕێڕەوی نەتەوایەتی پێشکەوتنخوازدا بەردەوامەو بیری حزبی سەرکردە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی ڕووناکی ڕێگایەتی و لە سایەیدا بایەخێکی فراوان دراوە بە هونەرو دەزگا هونەریەکان و کارگیرانی . بەم بۆنەیەوە ڕۆژی سێشەممە ڕێکەوتی ٢-١٠-١٩٧٩ وە لە سەر شانۆی هۆڵی الخلد تیپی مۆسیقای سلێمانی ئاهەنگێکی گەورەی گێڕا کە لە کاتژمێری ٧و٥ وە دەستی پێ کردووەو لە کاتژمێری ١٠و٥ کۆتایی پێ هێنرا .

جەماوەرێکی زۆروژمارەیەک لە لێپرسراوانی سەرکردایەتی حزب ئامادەی ئەو ئاهەنگە بوون . ئاهەنگەکە بەپارچەیەکی مۆسیقا بەناوی

(نەورۆز) ەوە لە دانانی و ولیەم یوحەناو دابەشکردنی دلێر محمد دەستی پێ کرد لە دوایدا پرۆگرامەکانی تر کە بریتی بوون لە گۆرانی فولکلۆری لەلایەن گۆرانی بێژ حسن گەرمیانی ، کەریم کابان ، عوسمان عەلی ، عەباس محمد پێشکەش کران .. هەروەها هەڵپەرکێ و شایی بەشێوەیەکی هونەریانەو ڕێکوپێکی پێشکەش کراوەو ئەوەی سەرنجی ڕاکێشام لەم ئاهەنگەدا حەماسی جەماوەر بووە کە بەچەپڵە ڕێزان و شادی پێشوازی بەرهەمە هونەریەکانیان دەکرد .

بەڕاستی تیپی سلێمانی جێی شانازی وڕێزلێنانە بەم بۆ نەوەیەشەوە حەزم کرد چاوم بە ئەندامانی تیپەکە بکەوێت و چەند پرسیارێکیان لێ بکەم دەربارەی ڕۆژی مۆسیقای جیهانی :

لە سەرەتادا چاوم بە هونەرمەند کریم کابان کەوت ویستم بزانم ڕای بەرامبەر بە ڕۆژی مۆسیقای جیهانی چی یە ؟

ئەویش لە وەڵامدا وتی :

-ئێمەی میللەتی کورد هەر وەکو هەموو میللەتانی جیهان گۆرانی و مۆسیقای تایبەتی خۆمان هەیەو خاوەن سامانێکی فولکلوری زۆرین جا هەر وەکو هەموو میللەتانی جیهانی تر مافی ڕەوای خۆمان هەیە کە بەشداری ئەم ڕۆژە بکەین بە پێی تواناو ئیمکانیاتمان و لە گەڵ تیپەکەمان تیپی مۆسیقای سلێمانی پرۆگرامەکانمان پێشکەش بکەین .

● **پرسیارێکی ترم لە مامۆستا کەریم کابان کرد ، ئایا لە چ ساڵێکدا تیپی مۆسیقای سلێمانی بەشداریان لە ئاهەنگەکانی ڕۆژی موسیقای جیهانیدا کردوە ؟**

-بە بۆنەی ئەم ڕۆژە ئەمە دووەمین جارە کە تیپی مۆسیقای سلمانی هاوبەشی میهرەجانەکانی ئەم ڕۆژە دەکا لە بەغدا ، پار لە سەر شانۆی هۆڵی گەل بوو ئەمساڵیش لە هۆڵی الخلد ، لە ساڵی ١٩٧٦ تیپی سلێمانی بۆ یەکەمین جار لە هۆڵی چالاکی توتابخانەکان لە سلێمانی میهرەجانی خۆی پێشکەش کردو هەتا ئێستا ئەم میهرەجانە بەردەوامە چ لە سلێمانی و چ لە بەغدا .

لەم کاتەدا گۆرانی بێژ عبدالقادر حسن لە گۆرانی (نوخەی)بووەوەو چوومە **لای گفتوگۆیەکم لە گەڵدا کرد :**

× عبدالقادر حسن لە ساڵی ١٩٥٥ دا لە شاری سلێمانی لە دایک بووەو لە ئامادەیی پیشەسازی (١٧)ی تەموزە وە لە ساڵی ١٩٦٩وە لەم تیپە بە ئەندامی کورس ئیشی کردوە ، لە ساڵی ١٩٧٠دا دەستی کردوە بە گۆرانی وتن .

لێم پرسی هەستت چی یە بەرامبەر بە تیپەکەت کە لەم ڕۆژە ، ڕۆژی مۆسیقای جیهانی بەشداری کردوە ؟

بڕوانە : ل : ٧

لە هەنگاوەکانی بەتەنەگەوەهاتنی دابینی کردنی پێویستی ڕۆژانەمدا

فڕنێکی ئۆتۆماتیکی سەموون لە سلێمانی

حەمە سعید حەمە کریم
پ. هاوکاری لە سلێمانی

● **ماوەی چوار پێنج مانگ لەمەوبەر بوو کە بەڕێوەبەرێتی کاروباری نانەواو فڕنەکان لە سلێمانی ئۆتۆماتیکی تازەیان کردەوە بۆ بەرهەم هێنانی سەموون ، لە سەر تازەترین شێوەی تەکنیکی ئەم سەردەمەی ئێستا ، ئەوەش بە نیازی زۆر کردنی ئەو بەرهەمەو کەم کردنەوەی قەرەباڵغی لە سەر نانەواکان و زیاتر خزمەتی کردنی خەڵکی ناوچە بوو ،**

هەر لە سەرەتای دەست بێ کردنیشیانەوە ، بەرهەمەکەیان تا ڕادەیەک بە گوێرەی تازەیی و ڕانەهاتنی خەڵکی لە سەر خواردنی سەموون ، ئەنجامێکی چاکی هەبەو دانیشتوان لێی ڕازین و ئێمەش بۆ شارەزا کردنی خوێنەرانی هاوکاری بە تایبەتی لە چونیەتی بەرهەم هێنان و ئیشوکاری فڕنەکەو حاڵو گوزەرانی کرێکارانی ئەوێ بە سەردانێک چوینە ئەو بەڕێوەبەرێتی یەو چوینە ناو فڕنەکەو ئەم گفتوگۆیەمان لە گەڵ لێپرسراوان و کار بەدەستان و کرێکارانی ئەوێدا کرد .

● **بەڕێوەبەری کاروباری نانەواو فڕنەکانی سلێمانی کاک محمد علی صالح دەربارەی فڕنەکەو چۆنیەتی بەرهەم هێنانی وتی : -**

× فڕنەکەمان پێک هاتووە لە دوو بەشی ئۆتۆماتیکی کە هەر یەکەیان بە شەفتێک ئیش ئەکەن و وزەی هەر یەکەیان سەرف کردنی دوو تەن ئاردە لە یەک وەجبەی ئیش کردندا ، لەمەش بەرهەم هێنانی نزیکەی ٣٠ هەزار سەموون ئەکات و ئەشتوانرێ بە گوێرەی پێویستو داوا کاری زیاد بکرێت ، ئەم ئیشوکارو بەرهەم هێنانەش هەمووی بە ئامێری تازەو مەکینەی ئۆتوماتیکی ئەکرێت ، بەم شێوەیە هەر لە ئاردی یەوە ، هەتا ئەبێتە سەموون و ئەچێتە بازار ، یەکەمجار بکرێت ، ئەم ئشوکارو ئامێری بێژنگ و هێڵەکە ، کە ئاردەکە ئەبێژێتەوەو ئینجا ئەچێتە ناو ئامێری تەشتی هەویر شێلان کە بە شێوەی ئۆتۆماتیکی ئاردوو خوێ و خەمیرەو شەکرو ماددەی موحەسەن تێکەڵاو ئەکات و ئەیان شێلێ و ئەیان کات بە هەویر ، ئەوەی شایانی باسە، ئەو ماددە موحەسەنە یەکەمجارە لە وڵاتدا ئەکرێتە بەرهەمی فڕنەکانی بەشی ئیشتراکیەوە ، دوای ئەوە ئەم هەویرە ، ئەچێتە ئامێرێکی ئۆتۆماتیکی ترەوە کە ئەیکات بە گونک و ئەیبرێ و ئەیخاتە سەر ئامێرێکی تر کە ئەمیش لوولی ئەکات و بە شێوەی ئەو سەموونەی ئەبینرێ ، ئەیپێچێتەوەو ئیتر بە دەستی کرێکار ئەخرێتە سەر سینی تایبەتی و ئەخرێتە ناو ژووری گەرمەوە بۆ هەڵهاتنی هەویرەکە ، دوای ئەوە ئەخرێتە فڕنەکەوەو بە ماوەی (١٢) دەقیقە ئەبرژێت و دەر ئەهێنرێ ، جا بە هەردوو فڕنەکە لە ماوەی (٢) دەقیقەدا ٦٠٠ سەموون ئەبرژێنرێت ، کە برژا ئەنێررێتە بازار بۆ فرۆشتن ،

● وەکو سەرەتایەک ڕەنگە گیروگرفتان هەبێت ، ئەتوانین تۆزێکیان لێ بزانین؟

× هەموو کارگەو ئامێرێکی بەرهەم هێنان لە سەرەتاوە توشی گیروگرفت دێت و ئەم فڕنەی ئێمەش لە گیروگرفت خاڵی نیە ، لە پێش هەموویانەوە ئەوەیە کە بەتەواوی بەرهەممان سەرف نابێت ، واتە هەموو بەرهەمی فڕنەکە سەرف نابێت ،چونکە

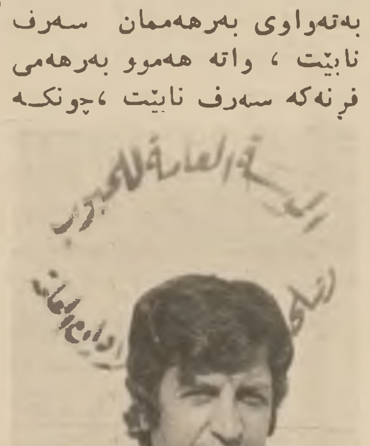

دانیشتوانی شاری سلێمانی و خەڵکی ئەم ناوچەیە لە سەر سەموون خواردنڕا نەهاتون و زۆر تر حەز لە نان ئەکەن ،جا لەم ڕووەوە هەوڵمان داوە کە خاوەن چێشتخانەکان بەرهەمی ئێمە سەرف بکەن بۆ ئەوەی قەرەباڵغی هاووڵاتیان لە سەر نانەواکان کەم ببێتەوەو بەرهەمەکەی ئێمەش سەرف ببێت .

● ئەی بۆ قەزاو ناحیەکان چیتان کردووە ؟

× لە هەموو قەزاکانی

بڕوانە : ل : ٧

هاوکاری و کۆمەڵی خەڵک

● **دیسان گەرەکی تەیراوا لە هەولێر :**

-نامەی هاووڵاتی خەسرەو- بیربال لە هەولێر تکا دەکا لە شارەوانی هەولێر کە ئەم گەندە گەورەیەی ناوەڕاستی گەرەکی تەیراوا پاک بکەنەوەو خەڵکی گەڕەکەکە لە زەرەرو زیانی ئەو میکروبانە بپارێزن کە لە ناویا کۆبۆتەوە.

● **چەند دیمەنێک لە سلێمانی بۆ بەرچاوی کاربەدەستان :**

نامەی هاووڵاتی دانا رووءف لە سلێمانی ئەم دیمەنە سەیرانە لە شارێکی وەک سلێمانی بەرچاو دەخا ، برایانی لێپرسراو ڕایان چیە ؟

● **ئاوی ماڵەکان :**

ماوەیەکی کەم نیە ، ئاوی بۆریەکانی ماڵەکانمان ، شتی سەرسەری لەگەڵ ئاوەکەدا پیا دێتە خوارەوە وەک قەوزەو پوش وبەڵاش ... تۆ بڵێی ئەمە بۆ وابێ ؟!

● **پاسەکانی هاتوچۆ :**

پاسەکانی دەزگای هاتوچۆ ،وەک وەختی دیاری کراوی خۆیان ناڕۆن ، جاری واهەیە ڕێگاکە بەخێراییەکی وادەبڕن کە لەدوایدا شۆفێرەکە دەیخاتە سەرپشوی خۆی و ئەمەش دەبێتە هۆی دواخستنی هاتوچۆی خەڵکی زیادکردنی کێشەی هاتوچۆ لەناوشاردا .

● **سینەمای «سیروان» و مودیلی تازە !!**

سینەمای «سیروان» یش لە سلێمانی ، وەک هیچ لایەکی لێپرسراو نەبێ ، بە ئارەزووی خۆی دەستکاری فیلمەکان دەکا ، ئەم سینەمایە مۆدیلێکی تازەی داهیناوە ، ئەچێت پارچەی فلیمێک دەخاتە سەر فلیمێکی تر و بە پینەو پەڕۆ فلمێک دروست دەکا ئایا ...شایانی ئەوە نیە ئەم مۆدێلە لێ بپرسرێتەوە لە کوێوە هاتوەو چۆن فێری بوە ؟!

● **بنگردو خزمەتگوزاری پۆستە :**

نامەی هاووڵاتی محمد حمە خان لە بنگرد دەڵێ : بنگرد ئێستا فراوان بووە ، جاران ، زوو ، پۆستەو تەلگراف لەم ناحیەدا هەبوو ، ئێستا ، نیە ، داواکاریشمان زۆر کردوە بۆ چاری ئەم کێشەیە ، وەڵامان دەست نەکەوت ، لەبەر ئەوە ناچارین خواستەکەمان لە ڕێی ڕۆژنامەکەتانەوە بەرچاو بخەین .

● **مزگەوتەکەی چوارقوڕنە**

نامەی هاووڵاتی خدر بلباس لە چوارقورنە داوا لە ئەوقافی پارێزگای سلێمانی دەکا هەندێ گیروگرفتی مزگەوتەکەی چوار قوڕنە هەیە بۆیان چار بکا وەک کەم ئاوی و سەربانەکەی گڵەبانەو بەزستان دلۆپە دەکا .

Institut kurde de Paris

بیبلۆگرافیای شیعری کوردی

ههنگاوێکی پیرۆزی ئەدەبی کوردییە

محەمەد عەلی قەرەداغی

لە ژمارە «٤»ی ساڵی(٣)ی گۆڤاری (ئاسۆی زانکۆیی) دا وتارێکی کاك (عوسمان هەورامی)م لە ژێر ناونیشانی «هۆنراوەی عەزیزان من ئەوا ڕۆیم لەلاتان خاوەنێکی کەی هەیە !ی‌دا چاپکراوەو. خوێندمەوە تا گەیشتمە سەر ئەوەی کە کاك عوسمان ئەڵێ :

« وەك بزانم ، تا ئیستا ، دەربارەی ژیان و سەردەمی هیچ شتێك بڵاونەکراوەتەوە» بەم قسەیە برینێکی کۆنم هاتەسوێ و گرێیەك کە دەمێکە لەسەر دڵمایە گرفتی زیاتری گرد .

گەلانی خواپێداو خواخاس بۆکردووی جیهان نەك تەنها ئەوەبێ دیوان و بەرهەمی شاعیرانیان کۆکرابێتەوەو بە ڕێکی لەبەردەستی خوێندەوارانـدا بێت ، بەڵکو هەر بابەت و قسەیەکیش بۆ ئەو شاعیرانە کرابێت یان لەسەریان نووسرابێت هەمووی یەکخراوەو ڕێکخراوە بەشێوەیەك ئەگەر یەکێك بیەوێ بزانێت دەربارەی زانایەك یان شاعیرێك چی نووسراوە ـ نەك خۆی چی وتووە ـ لە ماوەی چەند دەقیقەیەکدا هەمووی دێتە بەردەست و بێ ماندووبوون ئەگاتە مەبەستی خۆی .

گەلی کوردی ئێمە بە پێچەوانەوە ! دەیان شاعیرمان هەیە کە هەر ناویان نەبیستراوەو هیچیان دەربارە نازانرێت چ جای ئەوەی بەرهەمەکانیان کۆکرابێتەوەیان شتیان لەسەر نووسرابێ ! گەلێ شاعیری دیکەیشمان هەیە کە دیوان و بەرهەمیان لەناو چەوو بۆیان نەلواوە خڕبکرێنەوە ، بەڵام تاك وتەرا لەم‌لاو لەولاو لەم کەشکۆڵ و لەو بەیازدا شیعریان ماوەو زانیاری دەربارەیان ئاڵۆزە . ئا لێرەوە گرفتەکەی ئێمە سەرهەڵدەدات و لەسەر دادا خڕدەبێت .

هەمووما دەزانین گەلی کورد بە گوێرەی ئەو دەرەتانەی بوویەتی هەوڵی داوە لە مەیدانی ڕۆژنامەگەریدا جێ‌دەستی خۆی دیاری بکات و سووچێك بۆ خۆی بگرێت ، ئەم ویستەیش تا ئەندازەیەکی باش هاتووەتە دی و ڕۆشنبیرانی گەلی کورد لە مێژەوە هاتوونەتە ئەم مەیدانەو چەند گۆڤارو ڕۆژنامانەیش هەر لە دەستپێکردنیانەوە بایەخێکی باشیان بە ئەدەب و شیعری کوردی داوەو ، زۆر سەربازی نەناسراوو لەخۆبوردوو کاتی خۆیان ـ بێ چاوەڕوانی موکافەئەو بەخشش و ناوی دیاری ـ بۆ بووژاندنەوەی ئەدەبی کوردی تەرخان کردووەو سالەها چەند گۆشەی ئەو گۆڤارو ڕۆژنامانەیان بە بەرهەمی بە پێز و بەتام ڕازاندووەتەوە ، بۆ نموونە « مامۆستا نەجمەدین مەلا » لە ڕۆژنامەی (ژین) دا ئەرکی زنجیرەی (شیعرو شاعیرەکانمان)ی گرتووەتە ئەستۆ ـ بێ ئەوەی ناوی خۆی بیات ـ وهەر ئەلقەیەك ناوو ژیان و نموونەی بەرهەمی شاعیرێکی بۆ تۆمار کردووین.

ئەمەیش نەك بە سەرپێیی بەڵکو بە ئەرك و گەڕان و ماندووبونێکی زۆرو وردەکارییەکی جوانەوە کە نموونەی هەوڵ و ئەمانەت و بین‌درێژی پشکنینی ئەو سەربازە لەخۆبووردووەن ، ئەمە جگە لەوەی لە ئەدەبی منداڵان و بابەتی هەمەجۆری دیکەیشدا ئەسپی خۆی تاوداوە .

ئەم کارە پیرۆزە بەتەمەنەی مامۆستا نەجمەدین و هاوڕێنەکانی ناوو بەرهەمی گەلێ شاعیری گرتووەتەوەو بە چراوکی ڕەنجی بێ پایانیان تروسکەی ڕووناکیان بە زۆر سووچ گەیاندووە ، بەڵام ئەم کارەی ئەوان بە پرژو بڵاوی لە ژمارە جیاجیاکانی ئەو گۆڤارو ڕۆژنامانەدا ماوەتەوە کە ئیستە بە دەگمەن نوسخەیان لە کتێبخانە گشتییەکاندا هەیە . بێ‌گومان نەوەو وەچەی ئیمڕۆی کورد ـ مەگەر یەکێك خۆی ماندوو بکات ـ ئاگایان لە ناوەڕۆکی ئەو ڕۆژنامانە نیەو نازانن چییان تێدایەو باس و بەرهەمی چەند کەسیان تێدایە .

دەربارەی چیرۆکەکانیان کاك حسەین عارف(١) کاك عومەر مارف بەرزنجی(٢) دوو هەنگاوی پیرۆزیان هەڵگرت و خوێنەری کوردیان بە زۆر چیرۆك و سەرگوزشتە شارەزا کرد . دەمێنێتەوە بابەتەکانی دیکەو بە تایبەتی شیعر . ماوەیەکە خوێنەران و ڕۆشنبیرانی کورد خەویان داوەتە کەلەپووری ئەدەبی و بە شوێنیدا دەگەڕێن و دەیانەوێ بەرهەمی شاعیران کۆبکەنەوەو زیندووی بکەنەوە. بێ‌گومان ئەمە کارێکی پیرۆزەو بەشێکی کەمە لە واجبی سەرشانی ڕۆشنبیرانی ئەمڕۆ بەرابەر بە شاعیرە نەمرەکانی گەلەکەمان ، بەڵام ئەم کارە کارێکی ئاسان نیەو ئەو کەسەی خۆی بۆ ئەم مەبەستە تەرخان بکات جگە لە زانیاری و شارەزاییەکی باشی ئەدەبی کلاسیکی گەلێ کەرەسەی کەی دەوێت لە سەرووی هەموویانەوە شارەزاییەکی تەواوی ئەو بەرهەمانەی لەمەوپێش لە گۆڤارو ڕۆژنامەکاندا بڵاوکراونەتەوە ، تا ڕەنجەکەی بێ‌هوودە سەرگەردانیش نابێت .

ئەڕوات و حوکمی ناڕەوایش نەدات و لاپەڕەی گۆڤارو ڕۆژنامەکانیش بە کاری دووجارەوە خەریك نەکات ، چونکە جاری وا هەیە یەکێك پارچە شیعرێکی لە کەشکۆڵێکی زەردهەڵگەڕاوی چل ـ پەنجا ساڵ لەمەوبەردا بەرچاو دەکەوێت ، پڕی ئەداتێ و خۆی پێوە ماندوو دەکات و لە سەری دەنووسێ :

« تا ئیستە بڵاو نەکراوەتەوە ! » کەچی زۆری پێ ناچێ خۆی یان یەکێکی دیکە لە سووچێکی گۆڤارێ یان ڕۆژنامەیەکی کۆندا لووتی پیاهەڵدەتەقێ و دەبینێ لەمەی ئێرە باشترو ڕێکتر چاپ کراوە . من پاش پشکنین و گەڕان نموونەی ئەم مەبەستەم زۆر دیوەو هەندێکیشیانم تۆمار کردەووە بۆ نموونە :

١ ـ باسی (غەریب) کە (عوسمان هەورامی) لە وتارەکەیدا باسی کردووەو دەڵێ : « وەك بزانم ، تا ئیستا ، دەربارەی ژیان و سەردەمی هیچ شتێك بڵاونەکراوەتەوە » شاعیرە لە گەلێ سەرچاوەدا باس و ناوی هاتووە ، لەوانە : ڕۆژنامەی ژین و(٣) لای مامۆستا عەلی کەمال باپیر و(٤) ، نووسەری ئەم وتارەیش ، ئەو پارچە شیعرەی کاك عوسمان بڵاوی کردووەتەوە ، لە گۆڤاری (ڕۆشنبیری نوێ)(٥)دا بە ناوی (مەحموود) ـ ناوی سەربحی شاعیرەوە لەگەڵ کەمی و هەندێ جیاوازیدا بڵاوی کردووەتەوە . هەروەها لە سەرچاوەی دەسخەتیشدا لە (مینای شکستە)و (نووسراوی پەرێشان)ی مامۆستا نەجمەدین مەلا ، کەشکۆڵی مەلا فەتاحی کاگردەڵی ، مەلا عەزیزی ڕێشاوی و ، مەلا حەمەئەمینی هێرۆیی و مەلا عەبدوڵڵای گەلاڵەیی‌دا باس و بەرهەمی هەیە .

٢ ـ کۆشکی . ئەم شاعیرە لە ڕۆژنامەی (ژین)دا (٦) پارچەیەك شیعری بڵاوکراوەتەوەو شتێکی لەسەر نووسراوە ، کەچی (نەسرین خەزنەدار) لە (ڕۆشنبیری نوێ)دا (٧) جارێکی کە ئەو پارچە شیعرەو هەندێك دەربارەی ژیانی بڵاوکردووەتەوە ، بێ ئەوەی سەرچاوەکە بە ڕوونی دیاری بکات ، من گومانم بۆ ئەوە دەچێت سەرچاوەی وتارەکەی (ژین)و وتارەکەی نەسرین خەزنەدار یەکێك بن و ، بەشێکی ڕەنجی مامۆستا نەجمەدین مەلا بن کە لە (سۆزی نیشتمان)دا کۆی کردووەتەوە .

٣ ـ (ئازیزم بەستەن)ی ئەحرولعوڵەما لە (ژین)دا«٨» بڵاوکراوەتەوەو جارێکی دیکەیش لە (هاوکاری)دا شتێکی لێ گوابزێر کراوە .

٤ ـ پارچە شیعرە ناسراوەکەی (ئیل بەگی‌ی جاف) لە ژین و (گەلاوێژ)دا بڵاوکراوەتەوە . ئەمانە هەر بۆ نموونە بوون و وێنەی کەیان زۆرە .

ئەمە دیارە سەرگەردانی‌یە، کاتی وا هەیە بەمەیشەوە ناوەستێ و کات و دەرەتان بەنێرۆدانەکە سێ‌ڵۆنە دەبێتەوە ، بۆ نموونە : پارچە شیعری «گڵکۆی تازەی لەیل»ی ئەحمەد بەگی کۆماسی چەند جار باسی کراوەو بە پوختیش بڵاوکراوەتەوە ، کەچی کاك عوسمان هەورامی بێ ئەوەی ئاگای لەو هەوڵانەی پێشوو بێت ، جارێکی دیکە خستیەوە سەر لاپەڕەی گۆڤاری (ڕۆشنبیری‌نوێ)(٩) ، درای ئەمە مامۆستا نەریمان هەڵی‌دایەو کاك عوسمانی ئاگادارکردەوە کە ئەو مەبەستە پێش ئەو کەوو بێژنگ کراوە . (١٠) ئەمە ئەگەر هەرکاممان شارەزایی تەواوی مەبەستەکەمان ببێت ئەم جۆرە شتانە ڕوو نادات و کات و هەوڵی شەخسی دووەم و سێیەم و دەرەتان و لاپەڕەی جەریدەکانیش بۆ باس و مەبەستی تازە تەرخان دەکرێت و ئاڵۆزی و سەرگەردانیشد نابێت .

چاری ئەم گرفتە چیە ؟

ڕەنگە ئەگەر هەر کەسێك لە ڕاستی خۆیەوە تێڕامان و پەلە ـ نەکردن و پشکنینی هەبێ ڕادەی ئەم گرفتە کەم ببێتەوە ، بەڵام دیسان کاتێکی زۆری چەند کەس دەکەوێتە کارو کەسیش بەکەس نازانێت و ماوەی سوودوەرگرتنی تەسك دەبێت. ئەوەی ئیستە لە زانیاری (مەکتەبات)دا باوەو بۆ چارەسەری ئەم گرفتە دەکرێت کاری (کەششاف)و (بیبلیۆگرافیا)ی گۆڤارو ڕۆژنامەکانە .

لەم ڕوونکردنەوەو ، دەرخستنی ڕەگ و جەمسەری گرفتەکەوە دەردەکەوێت (بیبلیۆگرافیای شیعری کوردی) یان (کەششاف)ی(١١) گۆڤارو ڕۆژنامەکان کارێکی زۆر پێویستەو پرۆژەیەکی پیرۆزەو چاوەڕێی شارەزایان و لێهاتووانی کوردە کە قۆڵی مەردانەی لێ‌هەماڵن و ئەم خزمەتە گرنگە بکەن و کەلێنێکی کەی کتێبخانەی کوردی پڕ بکەنەوە .

سەرچاوەو پەراوێزەکان :

(١) بڕوانە : حسین عارف ، چیرۆکی هونەریی کوردی ٠ ١٩٢٥ ـ ١٩٦٠ ، دار الحرة للطباعة ، بغداد ، ١٩٧٧ ، چاپی یەکەم .

(٢) بڕوانە : عومەر مەعرووف بەرزنجی ، ایکۆلینەوەو بیبلیۆگرافیای چیرۆکی کوردی ، ١٩٢٥ـ ١٩٦٩ ، چاپخانەی کۆڕی زانیاری کورد ، بەغدا ، ١٩٧٨ .

(٣) بڕوانە : ژین ، ژمارە : ١٣٣٨ .

(٤) بڕوانە : عەلی کەمال باپیر ، شاعیرە ناوون بووەکانی کورد ، سلێمانی ، چاپخانەی ڕاپەڕین ، ١٩٧٠ ، ل : ٢٨ .

(٥) بڕوانە : محەمەد عەلی قەرەداغی ، نالی بۆ شیعری وا نالێ ؟ ڕۆشنبیری نوێ ، ژمارە (٥٠) .

(٦) بڕوانە ڕۆژنامەی ژین ، ژمارە : ١٣٢٥ .

(٧) بڕوانە : نەسرین خەزنەدار ، کۆشکی و شیعرێکی لە دەفتەرێکی کۆندا . ڕۆشنبیری نوێ ، ٦ـ٢ـ١٩٧٤ .

(٨) بڕوانە: ژین ، ١٣٢٢ .

(٩) بڕوانە : عوسمان هەورامی ، گڵکۆی تازەی لەیل، ئەحمەد بەگی کۆماسی، ڕۆشنبیری نوێ ، ژمارە (٤٥) ١ـ١١ـ١٩٧٥ .

(٥) بڕوانە : گۆڤاری ڕۆشنبیری کوردستان ژمارە : ٤٥ ـ ٤٦ .

(١١) ئەوەیش لە خوێنەر ناشارمەوە دوو ساڵ لەمەوبەر سەرلەبەری (١٠) ساڵەکەی گەلاوێژم تەماشا کردو ، بۆ هەر مەبەستێك کارتێکم تەرخان‌کردوو هەموو بابەتەکان و ناوی نووسەرو مەبەستەکانم دیاری‌کرد ، بە هیوای ئەوەی (کەششاف)ێك بۆ هەموو ساڵەکانی گەلاوێژ دروست بکەم ، بەڵام کاتێك هاتمە سەر ڕێکخستنیان کۆمەڵێ گیرو گرفتم هاتەپێش ـ کە هەندێکیان دەگەڕێتەوە بۆ نەشارەزاییم لەو بابەتەدا ـ بۆیە ترسی ئەوەم لێ‌نیشت کارەکەم سوودی تەواوی خۆی نەگەیەنێت و کارتەکانم وەك خۆیان داناوە تا بزانم چارەنووسیان چی دەبێت .

کورە بەندەیەك

ڕەئووف بێگەرد

چیرۆکنووسی و ڕەخنەگری ئیرلەندی ـ فرانك ئۆکنور ـ لە کتێبەکەیدا ـ الصوت المنفرد ـ کە چەند وتارێکە دەربارەی کورتەچیرۆك و ، بە زنجیرە لە زانکۆی ـ ستانفورد ـ بە قوتابیانی وتوتەوە ، لە ژێر ناونیشانی سەرەوەداو ، لەبەشی سێیەمدا ، باسی گەورەترین چیرۆکنووسی ڕووسی ـ ئەنتون چیخۆف ـ دەکات ، لە سەرەتاوە ئەوە دەخاتە ڕوو کە نووسین لە سەر چیخۆف کارێکی ئاسان نی‌یە ، چونکە لە ژیانی ئەدەبی و تایبەتی چیخۆف دا ، دژوارییەکی گەلێك ئاشکرا دیارە ، هەر ئەمەیش بۆتە هۆی ئەوەی تا ئیستا کتێبێکی سەرکەوتووی لە سەر نەنووسرێت ، ئەوەیشی کە نووسراوە ، بێجگە لەڕووی دەرەوەی پاڵەوان و چەند دیاردەیەکی ئاشکراو زەقی بابەتی چیرۆکەکانی ، هیچی‌ترنین .

بۆ ئەوەی دژوارییەکە دەربکەوێت ، باسەکەی بەو پێشنیارە پەرە پێ دەدات ، کە چیخۆف لە تەمەنی (٢٩) ساڵیدا بۆ هاوڕێیەکی خۆی کردووە لە « سیفورین »ی هاوڕێی کردووە ، کە چیرۆکێك لە سەر خودی چیخۆف‌بنووسێت، هەر خۆیشی ناوکی بابەتەکەی بەم جۆرە بۆ گەڵاڵە کردووە ، (چیرۆکی لاوێك ، کورەبەندەیەك ، شاگرد دوکان ـ دارێك ، منداڵی گەڕەك ، قوتابی ، قوتابی زانستگای پزیشکی ، لەناو دووڕوویی گەورەکاندا پێ‌گەیشتووە ، دەستی قەشەی ماچ کردووە ، بێ لێکدانەوە بۆ تە مل کەچی ڕای خەڵکی ، منەت هەڵگری تیکەنانێك ،بە لاوی زۆر جار بیراز کراوە ، بە پێی بەتی گەڕاوە ، لە شەقامدا شەڕی بە خەڵك فرۆشتووە، ئازاری گیاندارانی داوە ، لای خۆش بووە خزمە دەوڵەمەندەکانی تا نانیان لا بخوات ، لەوەوە گەیشتووە دووڕوویی چەندە بێ نرخە ، کەچی خۆی لە گەڵ خواو خەڵکیدا کردوویەتی، ئایا ئەتوانیت چیرۆکێکی وا بنووسیت ، کە چۆن ئەو لاوە توانی دڵۆپ دڵۆپی بەندایەتی لە خۆی داچۆڕێنێت ،بەیانی‌یەك کەلە خەو هەستا ، چۆن هەستی کرد ئەو خوێنەی لە لەشیا دەگەڕێت خوێنێکی حەقیقی‌یەو ، خوێنی بەندەیەك نی‌یە ؟) .

نووسەر لەوەدا گومانی نی‌یە کەچیخۆف گەورەترین چیرۆك نووسی جیهانە ، بۆیە لە بەشی دووەمی باسەکەیداو بە زمانی ای کوباردەوە دەڵێت :(ئەگەر هەڵبژاردەی کورتە چیرۆك بخرێتە دوو توێی کتێبێکەوە ، کارەکە گەلێك ئاسان دێتە دەست،چونکە نیوەی ئەو کتێبە بۆ چیخۆف‌و نیوەکەی تری بۆ موباسان تەرخان دەکرێت).

ئۆکنور لە سەر ئەوە سووره ،کە چیخۆف لە سەرەتای نووسینیدا ، سێبەری مۆباسانی لەسەر بووەو ، زۆر جار دەستی بە سەر کەسانی چیرۆکی موباساندا گرتووە ، تا چەند ساڵێك نەی توانیوە کۆمەڵی بێ‌نەوا ـ الجماعه المغموره ـ(واتا ئەو کەرت و کۆمەڵانەی هەق خوراون و ، لە دەرکەوتووەکانی ناو کۆمەڵن) بۆ خۆی دروست بکات و بیانکاتە کەسانی ناو چیرۆکەکانی . بۆ نموونە چیرۆکی ـ گچی کۆرسەکەی چیخۆف لە گەڵ ـ بول‌دی‌سویف‌ـی‌موباسان دا بەراورد دەکات و ، لە ئەنجامدا دەڵێت: « ڕەنگە ئەم چیرۆکە وەرگیڕانێکی ڕاستەو خۆی چیرۆکەکەی موباسان بێت» . هەر وا چیرۆکی‌ـفالچی ـ وـ شەپۆڕ ـ لە چیرۆکی ـژنی دەرمان‌گرەوە ـوـ نانی نەفرەت لێکراوـی موباسان دەچن ،بەڵام جیاوازی سەرەکی خەڵکەوە ـباس لە سەرەکی لە نیوان ئەم دوو نووسەرەدا ئەوەیە ، زووربەی پاڵەوانی چیرۆکی موباسان ئافرەتی لەڕێ دەرچوو منداڵی ناشەرعین، هاوکارییە وبزدانی‌یەکەی ئێمە تەنیا لەگەڵ ئەوانە دایە ، بەڵام لای چیخۆف سۆزی مرۆڤایەتی مەزن و دادپەروەرـ بمان دێتەرێگا .

لە تەمەنی (٢٦) ساڵیدا چیخۆف خۆی دەگرێت ،وەك نووسەرێکی جیاواز دەنگی تایبەتی خۆی ئەرەخسێنێت ، ئازارو خەمە ئینسانی‌یەکانی لە بەندەری ناخیدا دەوەستن، گیروگرفتەکانی ژیانی مرۆڤ ئەبنە سەرچاوەی سۆزو کەرەسەی بەرهەمی دەست لە کۆمەڵە بێ‌نەواکانی موباسان هەڵدەگرێت ، ئەو کۆمەڵە بێ‌نەوایەی ئەم مامەڵەیان لەگەڵدا دەکات ، مامۆستاو پزیشك و قەشەن ، ئەوانەی لە کۆمەڵگای ڕوسیای قەیسەریدا ، نە لە کەسە دەرکەوتووەکانی خاوەن شوێن و نیشانی تایبەتی‌و ، نە جێگای بایەخ پێدان بوون.

بۆ نموونە : لە چیرۆکی ـ کەلەـدا ـ ئەلحا ئیفانوفای وێنەکێش ،شوو بە«دیموف»ی پزیشك دەکات ، دەستە خوشك و هاوڕێ هونەرمەندەکان لە ئاهەنگەکەدا بەشداری دەکەن ،ـئەلحاـ پێش دەستی تانووت لێدانی هاوڕێکانی دەکات کە بۆ شووی بە پزیشك کردووەو ، ئەیەوێت هەر چۆنێکە هەندێك لایەنی چاکە لەـدیموف ـ دا بدۆزێتەوەو سەرنجیانی بۆ ڕابکێشێت ، جارێك پێیان دەڵێت : «تەشای مێردەکەم بکەن ، لە سیمایدا شتێك دەردەکەوێت ، ئایا وانی‌یە ؟). وەها بۆ پاساودانی شووکردنەکەی بەکەسێکی ئاسایی ناو ئەو کۆمەڵگایە ، زیاتر مەسەلەکە بۆـ ـ ڕابابۆفسکی ـ هاوڕێی ڕوون دەکاتەوە ، کە چۆن ـدیموف ـ شەوو ڕۆژ بەسەر باوکە نەخۆشەکەی ئەمەوە بووەو ، دەرمانی کردووە ، تا ئەندازەیەك ئازاری لەگەڵدا کیشاوە ، ئاخۆ ئەم ئەوەندەی منەت بار نەبووە کە شووی پێبکات ؟

لە چیرۆکی ـ دژبەبەك ـ دا ـ ئەبوجین ـی بورژوا ، لەناوچەکەی خۆیەوە ، بەشوێن «کیریلوف»ی پزیشکی ناوچەیەکی تردا دێت ، گوایا ژنەکەی نەخۆشە ، لە وکاتەدا کە کوڕە تاقانە تەمەن ساڵەکەی ـکیریلوفـ مردووەو لاشەکەی لەباوەشی دایکیایە، کارەساتەکە لە ئەبووجین دەگەیەنێت ، کە ناتوانێت بچێتە دەرەوەو ، لاشەی کوڕەکەی و ژنەکەی بەتەنیا بەجێ بهێڵێت ، بەڵام ـ ئەبوجین ـ دەست بەرداری نابێت ، هەر چۆنێك دەبێت بەو تاریکە شەوە ، بەناو دارستان و چۆڵەوانیدا پزیشکە دەداتە بەرو دەی‌هێنێت ، کە دەگەنە کۆشکی کابرا ، بۆیان دەر دەکەوێت ، نەخۆشی‌یەکە دەست هەڵبەست بووەو ، ژنەکە بۆیەی دروست‌کردووە ، کە ئەبوجین مێردی لەماڵ دووربخاتەوە ، بۆ ئەوەی لەگەڵ دۆستەکەیدا هەڵێت ئەبوجین کارەساتە دڵتەزێنەکەی ـ کیریلوف‌ـو ، ئەو هەمەو هیلاکی‌و بەرێگادا ـ هاتنەی بەبیردا نایەت ، تەنانەت پوزشیش بۆ پزیشکەکە ناهێنێتەوە ، وەك ماخۆلان گرتوو بەناو کۆشکەکەدا دێت و دەچێت ، باسی‌ژنەکەی‌و خۆشەویستی‌و بەیوەندی تایبەتی‌یەکانی خۆی دەکات ، پاشان زۆر بێ‌چاوو ڕوانە دوو دینار دەخاتە سەر مێزەکەی پێش ـ کیریلوف ـ ئەویش فڕێیان دەداتە سەر زەوی‌یەکەو پێیان لێ دەخشێنێت ، پێی دەڵێت : «چۆن پڕکێشی دەکەیت پارەم بدەیتێ؟ هەرگیز پارە جێگای ئەم بە سووك زانین و گاڵتە پێ‌کردنەم ناگرێتەوە ».

دیاردەی سەرەکی بە چیرۆکی چیخۆفەوە ، ئەو سۆزە مرۆڤایەتی‌یە مەزنەیە ، کە لەگیرو گرفتەکانی ژیانی مرۆڤەوە لە کۆمەڵدا سەر هەڵدەدەن ، هەندێك جار کارەساتەکان دەبنە دەگمەن و تایبەتیەك دەدەنە قووڵی ئەندێشەکانی چیخۆف . بۆنموونە:چیرۆکی‌ـ ئەزانەی بارن بەسەر پیرەمێردێکە ، توانای بەخێوکردنی پیرە ئەسپ و سەگەکەی نەماوە ، ناچار بۆ لای ئەو پیاوەیان دەبات کە بیشەی کڕینی ئازەڵە بێ‌کەڵکەکانەوو پاشان لەناو بردنیانە کە پیرەمێردەکە لاشەی ئەسپ و سەگەکەی بەدارەوە دەبینێت ، خۆی ناگرێت و گوڵلەیەك ئاراستەی ئاوچاوی خۆی دەکات ، ئۆکنور دەربارەی ئەم چیرۆکە دەڵێت : «لە مێژووی ئەدەبدا وەسفی ئەم سۆزە مرۆڤایەتی‌یە مەزنە بەم شێوەیە هەرگیز نەکراوە »

لە چیرۆکی ـ چارەڕەش ـدا، پیرەمێردێکی عەرەبانچی کوڕەکەی ،مردووە دەچێتە لای ئەو دەوڵەمەندانەی کاریان بۆ دەکات ، بەڵام کەسیان کاتی ئەوەیان نی‌یە گوێی لێ بگرن‌و هاوبەشی خەمی بکەن، ئەمیش بەدڵ شکاوی‌یەوە دەگەڕێتەوە ماڵێ‌و ، لەنیوەشەـ دا خۆی بەتەویلەکە یاندا دەکات ، وورد وورد بەسەرهاتە کە بۆ ئەسپە بەرسەزمانەکەی دەگێڕێتەوە .

ئەم سۆزە لە چیرۆکی ـ کەمانچەژەن ـداو لە شەخسی ـ باکۆن ئیفانوف ـدا خەست‌ترەو ،کاریگەرتر مرۆڤ دەهەژێنێت ، تەنانەت پاش‌مردنی ـ باکوف ـی ستەم دیدەیش ، خەم‌و سۆزە ئینسانی‌یەکانی لە ئاهەنگی ـ سلاولەبەدبەختی ـ وکەمانچە کۆنەکەیدا بۆ ـ ڕۆچیڵد بەجێ دێڵێت .

لە مردنی ـ ئیڤان‌دیمتریش ـی چیرۆکی ـ مردنی مووچەخۆرێك‌و، مردنی ـ دیموف ـی پزیشکی گەنج و لێهاتوو ، لە چیرۆکی ـ کولەداو ، مردنی ـ ئەندریەبیفیتش ـ لە چیرۆکی قاوشی‌ژمارە ـ٦ـدا، سەنگی ئەو سۆزو خەمە مرۆڤایەتیانە قورستر ئەبن‌و ، زیاتر هەست بە خۆشەویستی‌و هاوبەشی ئازارەکانی مرۆڤ دەکەین .

ـ فرانك‌ئوکنورـ باشترین کورتە چیرۆکی چیخۆف ـ مردنی مرۆچەخۆرێك ـەـ،لەویش چاکتر (کەمانچەکەی ڕوچیلد)ە ، هەروەها وەك لە بەشی چوارەمی کتێبەکەیدا باسی دەکات : (چیخۆف گەورەترین چیرۆکنووسە تا ئیستا هەڵکەوتبێت).

ئەم چیرۆکە بەناو نیشانی «تابووتساز»ەوە ، نووسەری ئەم ووتارە لەژمارەـ٦٤ـی گۆڤاری ڕۆشنبیری نوێ‌دا ، لەفارسی‌یەوە وەرگێڕا بووە سەر کوردی .

خوون

هۆنراوەی : گۆتەـ/ی شاعیری ئەڵەمانی
ئازاد ئەحمەد
کردوویەتی بە کوردی

ـ ١ ـ

چەندە شەیدای بینینتم ئەی پەری‌یە جوانەکە !
ئاواتخوازم جارێکی دی‌لەخەونمدا بتبینمەوە ..
لەگەڵ ئەوەشدا چاك دەزانم ،
کە تەنانەت لە خەونیشدا، هیچت لێ‌وەدەس ناهێنم !
بینینیشت ، خەم‌و ئازارو داخ نەبێت
هیچ سوودێکم پێ‌نابەخشێت !!

ـ ٢ ـ

کە لەخەوە قورسەکەمدا هەڵدەستم‌و
بیر لەو خەونە شیرینە‌دەکەمەوە .
ئەو خەونەی کە لەشە نەرم‌و نۆڵەکەتم تیابینی
دەمبینی بە چاوی سەرسوڕمان‌و دڵە لەرزەوە
بە شوێن تۆدا بەلای‌ڕاست‌و چەپدا ئاوڕدەدەمەوە
بەڵام ئەفسووس !
وادیادە تەنانەت لە جیهانی خەیاڵ‌و خەونە زێڕینەکانیشدا
گەیشتن بەتۆ لەکارە مەحاڵەکانە
بەڵام لەگەڵ ئەوانەشدا
ئاواتخوازم جارێکی دی لەخەونمدا
بتبینمەوە ! ..

شۆڕش لە پێناوی «پاشماوە»

● ڕێژەی مناڵە نەخۆشەکانی شاری هەڵەبجە چۆن دەبینی؟

-ئەوەی تائێستا بۆم ڕون بووبێتەوە ئەتوانم بڵێم منالانی ئەم شاری لە ٤٠٪سەد، چلیان نەخۆشە

● کام جۆری نەخۆشنیە ؟

- ئەوله (٤٠٪)ە توشی نەخۆشی پێستبوون وزۆربەی ئەوانی تریش توشی نەخۆشی ئیسهال بوون، ئەویش بەهۆی نەزانینی پەروەردەکردنەوە وجۆری ئامادەکردنی شیرەوە بۆ منالەکانیان، زۆربەی دایکەکانیش بەروانکە بۆ منالەکانیان دروست دەکەنو ئەو بەرملە بەهۆی لیکی ئەو خواردنو خواردنەوەوە تەڕدەبێتو دواجار لەبەردەم هەوای ساردیشا پالی دەخەن بەم جۆرە توشی قەسەبات دەبێتو کۆکە لاوازی دەکاتو هەندێ نەخۆشی تری منالان دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی خانوەکان تەندروستی نینو ئەو مەسەلەیە لە دروستکرنا ڕەچاونەکراوە

● لەم بارەوە هەولتان چۆن دەبێت ؟

-ئێمە خۆمان شیریان دەدەینێو دایکەکان فێری جۆری پێدانی دەکەینو ئامۆژگاری پاکو خاوێنی ئەوان دەکەین کە شتێکی پێویستە بۆ منالانو دەرزی پاریزگاری بۆ ئامادەدەکەینو پێیان دەڵێین پێمان لێ نەبڕن، تابە شێوەیەکی ڕاست ئاگامان لەجۆری پەروەردەکردنی ئەو منالانەبێت، شتێکی تریش کە زۆر پێویست بێت بۆ ئەم شارە کردنەوەی «مصرف الدم»ە چونکە ئێمە ئەگەر خوێنمان لاهەبێت دەیکەینە ئەو منالانەی پێویستیان خوێنە چونکە زۆری منالان تا ئێستا بۆ ئەم مەبەستە لەبێ خوێنیدا دەمرن ئێمە داوامان لە دایكو باوکی منالەنەخۆشەکان کردووە بۆخوێن پێمانیان نەداوە .

● چی ترتان پێویستە ؟

-پێویستمان بە دوکتۆری موماریسی تر هەیە بۆ شارەکەو داوای ئەوەش دەکەین خانومان بۆ بکرێتەوە چونکە هەموو خێزانمان هەیەو خانوش دەستناکەوێت ئەمەش مەسەلەیەکی گرنگە بوجێگیر کردنی دوکتۆرەکان بۆ ئەوەی هەولی گوێزانەوەتەدەن دوای ئەو قسەمان لەگەڵ دوکتۆری دان بەڕێز دکتۆر یولدرم احمد کرد

● ئێوە لای خۆتانەوە چۆن تەندروستی شارەکەتان دەوێت ؟

- من سالێكو سێ‌مانگە لێرەمو بەویەڕی دلسۆزیەوە لەگەل نەخۆشەکان دەجولێمەوەو توانام بۆ خۆش بەختی ئەوان دەخەمەکار بەتایبەتی وکاتەوەی جیهازی تایبەتمان بۆ هاتوە شتێکیش بە براو خوشکانی ڕابگەیەنم ئەوەیە هەرکەبێنە لامان ڕاستەوخۆ داوای دەرهێنانی دانیان دەکەن ئێمە لەدەزانین دانێك لە ماوەیەکی کەمدابەهۆی دەرمانەوە چاك دەبێتەوە بۆچی‌دەر بهێنری یاخود دەڕۆن گۆشتو خوێو هێلکەو کەبابی دەخەنەسەر بەلام ئەم شتانە زورخراپەو ئەو دانەیا شوینی دانەکە توشی‌نەخۆشی دەکاتو چاك‌بونەوەی گراندەبێت

لە دوایدا ڕومان کردە دوکتۆرە بەهرە عمر ودەربارەی نەخۆشی ئافرەتان قسەمان کردوو ئەویش وتی : ئەوی ڕاستی بێت ئێمە بەیانی کە دێینە ئێرە ئیتر بۆمان ناگرێت جایەکیش بخۆینەوە بەلام ئەمەش هۆی ئەوەیە زۆربەی ئەو ئافرەتانەی دێنە لامان نەخۆش‌نینو ئێمەش بەزەوقی خۆیانەوە خەریك‌دەکەنو نەخۆشەکانیش درەنگ دەخەنو لەوانە شە دلی زۆربەیانمان لێ بیەشێت، بەڵام هەرچۆن بێت ئێمە نەخۆشەکانمان چارەدەکەین .

● ئەنجامی فەحسی ئەوخۆشانەی دێنە لات چنەخۆشیەك لەمناوچەیەدا زۆر دەبینی ؟

- نەخۆشی سیل لەم ناوچەیەدا هێشتا هەرزورە

● ئایا ئێوە چیتان کردوە بۆ ئەم مەبەستە ؟

-ئێمە ئەو نەخۆشانەی دێنە لامان فەحسیان دەکەین کەزانیمان ئەم نەخۆشە دیاردەیەکی ئەوتۆی پێوە دیاربێت لەسیلەوە نزیك بێت بەخێرایی ئەشیعەی دەگرینو بەڵغەمەکەی فەحس دەکەین، ئەگەر زانیمان چاکبونەوە لای خۆمان ئاسانە خۆمان چارەی دەکەین گەر ئاسانیش نەبو دەنێرینە نەخۆشخانەی تایبەتی لەسلێمانی

- بەلێ هەلەبجە زۆر پێویستی بەدوو دوکتۆرەی تری ژنان هەیە یەکەمیان ئەگەر (لو) بێت قەنیاکەو دووهەمیان دوکتۆرەیەکی موماریسی نەخۆشی ژنانو شارەزای مەسەلەی منالبونبێت . بنجا خوشکە بەهرە لەبارەی ژنانیەك پرەوە وتی : ئەو ژنانەی سکیان پڕە بۆ ئەوەی منالەکەی بێ دەردیسەر بێتە ژیانەوە پێویستە هەر لە سێ مانگیەوە سەر لەدوکتۆری تایبەتی بداو کارتی خۆی وەرگرێت بۆ ئەوەی هەتا منالەکەی دەبێت هاتوچۆی دوکتۆر بکات بۆئەوەی فەحسی خۆیو جەنینەکەی بەردەوام بێت . جاری واش هەیە ئەو دابکە سکەکەی دەگاتە (٦) مانگ توشی بەرزبونەوە پالەپەستۆی خوین دەبێتو هەندێ جار نەزیفی دەماغی توش دەکات .

● دوکتۆرە مامانە میللیەکان وابزانم دیاردەیەکی باشی ئەم مەسەلەیەنین ؟

-ئێمەش لەگەڵ ئەو ڕایەداینو بەڕاستی ئەومامانە میللیانە چەندەها ئافرەتتوشی هەلمەدەکەنو ئەو منالە بۆ باوەشی نەخۆشیو دەردی سەرنیدەبەن زۆرجار ئەو منالە ،ەدەرهێناندا دەخنکێنن ودەلێن بەمردوی‌لە،لەدایك‌بوە ئنجا هەموو ئافرەتان ئاگادار دەکەین بەگشتیو ئەو ئافرەتانەی نۆبەرەیانە بەتایبەتی کە خۆیان نەخەنە ژێر دەستی ئەو مامانە میللیانەوە بۆ منال بون پێنەنەخۆشخانە چونکە ئێمە لەکاتی نارەحەتیدا «فۆرسیبسو کردنەوەی - کیلان» بۆ بەکاردێنین .

ئنجا کاك کمال علی محمد امین کە (٢٤)ساڵە خزمەتی هەیەو لەم نەخۆشخانەیەدا دڵسۆزانە چەند کارێك ڕادەپەڕێنێ لەوانە کاروباری خۆیی نەخۆشخانەو ئەخسائیاتەکانو تیمارکردنو شەو نخونی وتی شاری هەلەبجە بەوهۆیەوە ئێستا زۆر فەرمیالفە پێویستی بەدوکتۆر وفەرمانبەری تر هەیە کاك کمال ئەوەش وت لەم ماوەی خزمەتە مەوەتا ئێستا خانوم بۆ نەکراوە ئێمەش هیوا دارین خانو بۆکاك کمالو هەموو دلسۆزێك دروست بکرێت .

لەدوایدا سەرمان لەو نەخۆشخانەدا کە لە نەخۆشخانەکەدا کەوتبون سەرەتا چونیە قاوشی ئافرەتان لە ژنێکمان پرسی کەناوی خانم سعیدەو خەلکی هەلەبجەیە .

● دایە چۆن هاتویتە ئێرە ؟

- من نەخۆش بومو کورچیلەم ئارامی لێ بڕیبوم پاش ئەوەی سەرم لێرەدا دوکتۆر فەحسی کردمو خەوانیمیان .

● چوار ڕۆژە . ئێستا چۆنیتو دوکتۆرەکان چۆن بون لەگەڵتانا ؟

-- ئێستا زۆرباشم هەتایلێی دوکتۆرەکان خاتری ئێمەیان ویستوەو زۆر دلسۆزن لەگەلمانداو سوپاسی سستەرەکانو ئەو براو خوشکانەش دەکەم لەڕوی خواردنو پاك تەمیزیەوە یارمەتیان داین . لە کۆتایی ڕیپۆرتاژەکەماندا چوینە قاوشی پیاوان لەباوکی منالێکمان پرسی .

● خالە ئەم منالەناوی چیە؟

-ناوی فاروقی محمدسعیدەو خەلکی دۆی هێرتام .

● چەند ڕۆژە لێرەیتو ئێستا چۆنە ؟ نزیکەی٤١ڕۆژە لێرەینو منالەکەم نەخۆشی گورچیلەکانی چاکبونەتەوەو بەبانی بۆبینینی دایکیو براوخوشکەکانی خۆی ئامادە دەکات .

ئێمەش ڕێز لەو دوکتۆرانە دەبینین هەست بەقودسیەتی مرۆڤ دەکەنو قوربانی بۆ تەندروستی تەواوی ئەوان دەدەن .

فرنێکی ئۆتۆماتیکی «پاشماوە»

پارێزگای سلیمانیدا فرنی ئۆتۆماتیکیمان داناوە، بەڵام خۆمان نایان بەین بەڕێوە، بەڵکو داومانە بە وەکیلو پارەکەمان بەقیست ئەدەنەوەو ئەم فرنانە بوونەتە هۆی نەهێشتنی گیروگرفتی کەمی نان لەو جێگایانەداو لە بەیەی زۆری ناحیەکانو دێ هاوچەرخەکانیدا فرنمان کردۆتەوەو چاودروانی بەرهەمی باشیان لێ ئەکەینو تەنها پێویستمان بەیارمەتی هاوولاتیانە کە بینە چاودێری گەلیولە ناتەواویەکان ئاگادارمان بکەن .

-دوای ئەوە کە چونینە ناو فرنەکەوە کاك نوری حسین جاف لێپرسراوی هونەری فرنەکەمان دیو ئەویش وتی:

× هەر لە دامەزراندنی فرنەکەمانەوە بەردەوام بەدوو شەفت هەر شەفتەی ٨ سەعات زۆر بەریکو پێکی ئیشوکارەکانمان ئەچێتە بەڕێوەو بەرهەممان زۆر چاك بووەو بە گوێرەی مەعرف بوون لە بازارا زۆر باشبوەو سەرفی بەرهەمەکەشمان بەیوەندی بە قەرەباڵغیو کردنەوەی قوتابخانەکانو زانکۆوە هەیە، کرێکاری شەفتی یەکەمان بەشی زۆریان ئافرەتنو زۆر ڕیکوپێك ئیشوکارەکانیان ئەکەن .

ئامێرو بەشەکانی فرنەکەمان لە تازەترین شێوەی ئەم سەردەمەدایەو ئەتوانین بەگوێرەی داواو پێویستی بەرهەممان زۆر تر بکەینو بۆ نمونە ئەگەر لەم جەژنی ڕەمەزانەدا فرنەکەی ئێمە نەبووایە گیروگرفتێکی زۆرلە ناو شاری سلیمانیدا ڕووی ئەدا، چونکە خاوەن نانەواکان هەموویان هەر سێ ڕۆژی جەژن نانەواکانیان داخست .

● پاشە کاك نوری ئەی بەرهەمەکەتان چۆن سەرف ئەکەن ؟

× کە فرنەکەمان کردەوەو دەستمان کرد بە ئیش کردن، ئیتر لە ناو شارا بلاومان کردەوە کە کێ وەکیلی فرۆشتنی سەموونی ئەوێ سەرمان لێ بدات، دوای ئەوە هاوولاتیان هاتنو بە گوێرەی مەرجی تایبەتی وەکالەتمان دانێو ڕۆژانە بە ئۆتۆمبێلی خۆمان بەرهەمیان بۆ ئەبەینو لە ناو فرنەکەشدا فرۆشتنی ڕاستەو خۆمان هەیە ئێمە سەموون ئەدەین بە وەکیلەکان بە ٩ فلوس ئەوانیش ئەیفرۆشتەوە بە ١٠ فلس، هەیانە ڕۆژانە ٨-١٠ هەزار سەموون ئەفرۆشێت .

● کاك غریب محمد قاسم لێپرسراوی بەشی نەقابەی کرێکاران لەو فرنەدا دەربارەی چۆنیەتی کاروباری کرێکاران وتی :-

× لەم فرنەی ئێمەدا نزیکەی ٣٥ کرێکارمان هەیە کە نیوەیان ئافرەتو نیوەیان پیاون بەدوو شەفت ئیش ئەکەن، لە ڕووی پێداویستی تەندروستیەوە هەموو شتیان بۆ ئامادە کراوەو هیچ نوقسانیەکیان نیەو بە هەموو شێوەیەك یارمەتی دراون بۆ ئەوەی هەمووان بە یەك دل هەول بدەن بۆ زۆر کردنی بەرهەمو هێنانەدی باشترین بەرهەم بۆ سودی هاولاتیانی شارەکەمان، هەروەها پەیوەندیەکی زۆر باشمان هەیە لە گەل فەرمانبەرو ئیدارەی فرنەکەداو ئیشوکارمان زۆر بە ڕیکوپێکی ئەڕوات، ئەگەر گیروگرفتمان هەبێت ئەوا هەر لە ناو خۆماندا جێبەجێی ئەکەین .

● هەر لە ناو فرنەکەدا کرێکارێکی ئافرەتمان دیو دوای مەرحەباو چاکوچۆنی وتمان :-

● خوشکە ناوت چیە ؟

× ناوم مەلیحە فەرجە

● لە کەیەوە لێرەیت ؟

× هەر لە کردنەوەی فرنەکەوە لێرەم .

● باشە دەباسێکی ئیشوکارەکانتمان بۆ بکە .

× ڕۆژی هەشت سەعات ئیش ئەکەینو نزیکەی دوو سەعاتیش ئیضافیمان هەیەو بە پێی یاسا سەعاتێکمان ئەدەنێو بەم شێوەیە معاشەکەمان باشەو هیچ گیروگرفتمان نیەو ئیدارەو بەڕێوەبەرمان هەموو شتێکی بۆ ئامادە کردووینو ئێمەش زۆر دلسۆزانە هەول ئەدەین بۆ هێنانەدی باشترین بەرهەمو زۆرترین بەرهەمو ئەمەش هەمووی خزمەتی گەلو نیشتمانی خۆمانەو ئەتوانم بلێم ئێمە خزمەتی ماڵی خۆمان ئەکەین.

شانۆگەری ژیانی «پاشماوە»

شتێکی‌تر کە جێگای سەرنجڕاکێشان بو کە زیاتر پەیوەندی بەنا وەروکی دەقەکەوە هەیەو خوشکی هونەرمەند پەخشان کریم قادر پێی هەلساوەو دەربارەی لەسەرەوە نوسیومانە کە پاش (٥) سال خۆشەویستی بێ‌ئەنجام ناچار شو دەکات بەیەکەم خوازبێنی . . کە دەبوایە وەك چۆن لە سەرەتاوە ڕەفزی کرد هەر لەسەر ئەوڕایە بمایابەوە لەم ڕووەوە پەخشان خۆی دەڵێ : بەڕای منیش پەشیمان بونەوەی دوای ڕەفزکردنەکە لە جێی خۆیدا ڕەبو بەتایبەتی لەبەر ئەوەی پەخشان لەم شانۆگەریەدا ئافرەتێکی تێگەیشتوە کە هەق نەبو خێرا نائومێد بێت .. بۆ ئەم شوکردنەی دەدوێتەوەو دەڵێ : لەبەر ئەوەی خەلکی زانیبویان بەو خۆشەویستیە مەزنەی خۆی خۆشەویستیەکەی هەق بو شو نکات چونکە کۆمەلی ئێمە زۆر زولمو لەو کچانە دەکەن کە لە خۆشەویستیدا ڕەنجەرۆ دەبنو کەس داوایان ناکات لەبەر ئەوە پەخشان ئەم هەلەی لەدەست ندا .. !! بەلام بەڕای من پەخشان لێرەدا هیچ حسابێکی بۆ پاشەڕۆژی خۆیو مێردەکەی نەکردوە.. کێ دەڵێ پێکەوە دەگونجێن .. کێ دەڵێ پاش ماوەیەك تەلاق نادرێتو نابێت بەبار بەسەر کۆمەلەوە .. بەڕای من نەك پەخشان بەلکو نوسەر لێرەدا ویستویەتی مەسەلەی پەخشان بەشوکردنەکەی ببڕێنێتەوە کە چارەسەرێکی مسۆگەر نیە ..!

بەلێ ئەمەش لێرەدا دەبڕێتەوە بەلام مەسەلەی خوازبێنی کردنی پەخشان جارێکی‌تر سەر هەلدەداتەوە ئەمەش زیاتر دەکەوێتەوە سەرشانی نوسەر ئینجا ئەوانەی ڕۆشیتن بۆ خوازبێنی کە مەبەستیشم لێرەدا ئەوەیە یەکەم جار کە ڕۆیشتن زاوایان لە گەل خۆیاندابرد بۆماڵی خەزور نەك لەو ڕوانگەیەوە کە لەگەڵ پەخشاندا نەك‌ببینن ئینجا مەسەلەکە بڕێتەوە بەلکو بەپێچەوانەوە زاوا لەوەوپێش بەدوو چاو پەخشانی لە خەویشا نەبینیوە .. لەم ڕووەوە کاك جبار معروفو نەوزاد باراوی کە بەم کارە هەلسابون دەلێن : ماڵی زاوا وەك هەر خێزانێکی تری سادەی ناو کۆمەلەکەمان کە هێشتا فێری ئەتەکیەتی شارستانیەت نەبوون بۆیە جێگەی گومان نیە کە زاوایان لەگەل خۆیانا هێناوەو هەندێ نمونەی لەم چەشنەشمان لەناو کۆمەلی خۆماندا بەرگوێ کەوتووە کە تەنانەت مەلاشیان لەگەل خۆیاندا بردوە بۆ مارەبڕین ...

(لێرەدا پێویستە ئێمەش بلێین کە خوازبێنیو مارە برین جیایە بەلکو لە بنەرتا زاوا پێویستە ئامادە بێت .بەلام لەم شانۆگەریەدا تەنها خوازبێنیە ...)

لێرەدا دێینە سەر ئەو دەورەی کە هونەرمەند ابراهیم جێوار (نەوزاد) پێ هەلساوە کە لاوێکی پەك‌کەوتەی دەستی نەخۆشی ماتەمیبە .. لەم ڕووەوە نەوزاد دەلێ :بۆ گەنی ئەو دەورو بەرو واقیعەی کە نەوزادی توشی نەخۆشی پەستیو ماتەمی کرد و وای لێکرد زوربەی وەخت بچێت بۆ مالی مامی کە خێزانێکی لە هەموو ڕوویەکەوە جیاوازن لەمالی خۆیان چونکە ئەوان لە ڕوویەکی پێش کەوتوخوازانەوە ئەڕوانە ژیان، مەسەلەی نەگونجاندنی منو باوکم لەم شانۆگەریەدا دەگەڕێتەوە بۆ دوو بۆ چوونی جیاواز بەرامبەر ژیانو پەیوەندیە کۆمەلایەتیەکان، چونکە باوکم جۆرێ لەژیان دەگات و منیش جۆرێکیتر.. ئەو لە چاوی کۆنو کۆنەپەرستیەوە بۆ ژیان دەڕوانێ بەلام من وەك نەوەیەکی نوێ جیاوازتر لە باوکم .

لێرەدا دەمەوێ ئەو تهنیەیە بەر گێنم کە کاك حمە ئازاد جەلال پێووتم کە برێتیبە لەوەی حمە ئازاد (لاوچاك) هەر هەر لەسەرەتاوە حەزی کردوە ئەم دەورەی نەوزاد خۆی بیبینێت .. بەلام لەوانەیە دەرهێنەر منی لە (لاوچاك)دا بینیبێتەوە.. پاشان دەربارەی (خۆییو لاوچاك) دەلێ : پەیوەندی نێوانمان لە هەندێ شتالیك نزیك دەبێتەوە وەك حەزو ئارەزووی هونەرو هەولدان بۆ هاندانی (بەیان)و خۆشەویستی بۆ دەوروبەریو شانۆو ئینسان .. بەلام لە هەندێ شتی تردا دور ژیانو هەلس‌وکەوت . لێرەدا ناوی (بەیان)مان هێنا کە هەقی ئەوەی هەیە هەقی پێ بدەینو بلێین : ئەو زالبوبو بەسەر دەقی شانۆگەریەکەدا هاتبوون زۆر بەئاسانی دەریانی دەبری . . واتە دەتوانم بلێم بەچاکی زال بوبو بەسەر دەقی شانۆگەریەکەدا . . بۆ ئەم مەبەستە بەیان دەلێ : ئەمە دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە ئەم دەورە دەوری خۆمەو وەك ئەکتەرێك شارەزاییم لەهونەری نواندندا هەیەو تاقیکردنەوەو بەشداری زۆرم هەیە لەم بوارەدا .

بۆ ئەوەی خوشکە (شادان)مان لەیاد نەچێت پێویستە ئەوە بلێین کە ناوبراو یەکەم جارە هاوبەشی دەکاتو ڕووبەڕوی جەماوەری شانۆ دەبێتەوە .. دیارە کەمێك کۆسپی هەبوە با لە زمانی خۆیەوە بیبیستین کە دەلێ : لەسەرەتای دەست‌پێ‌کردنی شانۆگەریەکەداو لە کاتی پرۆڤەشدا تا ماوەیەك شەرم دای ئەگرتمو ئاهەقیشم نەبو چونکە یەکەم جار مەبچمە سەر شانۆ . . بودوپاتی ئەمەش لە یەکەم‌ڕۆژی دەست‌پێ‌کردنی شانۆگەریەکەدا هەتا (٥) پێنج دەقیقەی هەول عەر ئەو ترسو شەرمەم تیا بو بەلام پاش تێکەل‌بونو توانەوەی دەورەکەم لەگەل هەستمدا ئەو کۆسپەم شکاند .

دواجار ئاواتە خوازین ئەم تیپەوتیپەکانی تریش هەمیشە بەبامی بیرۆزی سەرشانی خۆیان بەجێی خۆی بگەیەنن.

چاوپێکەوتنێك «پاشماوە»

گیروگرفتانیە کە ئەدەبی عەرەبی لە ولاتەکەماندا دەبخاتە بەرچاو چارەسەری دەکا لەبەر ئەمە پەیوەندی دۆستایەتیەشی لە نێوان ڕۆشنبیرانی عەرەبو کوردەکان بەردەوامەودا نابڕێت بۆ ئامانجەکانیانو موعاناتی هاوبەشیان لە پێناوی خۆلقاندنی ئەدەبێکی عیراقی نوێ .

بەنیسبەت منەوە پەیوەندی دۆستایەتیم لەگەل زۆربەی ئەدیبو شاعیرە کوردەکاندا هەیەو هەندێ لەبەرهەمەکانیانم خوێندۆتەوە کە وەرگێراو نەتە سەر زمانی عەرەبی و زۆرم بەدل بووە بۆ نمونە شاعیری گەورە عبداللە گۆران پەیوەندیم لەگەل ئەم شاعیرە لە پەنجاکان واتە لە سالی ١٩٥٤ - ١٩٥٧ بوومو هەندێ لە هەلبەستەکانیم کردۆتە عەرەبی ئەویش یارمەتێکی زۆری داوم لە وەرگێراندا ، بۆ نموونە هەلبەستی بۆ پۆل ڕۆبسن ئەم هەلبەستە لە دوایدا لە کتێبی (نامەیەك بۆ نازم حیکمەت) بلاوم کردەوەو لەلایەن خوێنەرانی عەرەب بەسەندکراو چێژێکی ئەوتۆیان لێوەرگرتو هەروەها لە عەرەبیبە تەرجومەکراوەتە سەر زمانەکانی تری بێگانەو پەیوەندیم لەگەل شاعیر عبداللەگۆران چەند سالێکی خایاند ، دواجار کە بینیم پێش‌مردنی بەچەند مانگێك بوو کاتێك هاتبوو بۆ ئەوروپا خۆی چارە بکاو هەموو حەفتەیەك دەچومە نەخۆشخانەو سەرم لێ دەداو لە دواحەفتە کە چاوم پێ‌کەوت تەندروستی بەرەو چاك‌بوو ئەوە دەرۆیشتو مژدەی دامی کە بەم نزیکە دەگەڕێتەوە بۆ نیشتیمان ، بەلام بەداخەوە دوای چەند مانگێك گیانی بەخوای بەخشی ، کوردەکان لە ئەوروپا ئاهەنگێکی ماتەمینیان بۆ کرد ، منیش لەو ئاهەنگەدا بەشداریم کرد بەوتنی هەلبەستێك بەناوی (بۆ عبداللە گۆران) کە لە دوایدا لە دیوانەکەم (ئاگروشەکان) بلاوم کردەوە بەلام بەڕێزەی ئەدیبەکانی‌تری کورد خۆم بە زوربەیان ناساند لەمانە عبدالعزیز و عبدالصمد خانەقا هەروەها زۆر لە شاعیرە لاوەکانی کوردم ناسیوە هەندێکیان قەسیدەکانیان وەرگێراوەتە سەر زمانی عەرەبیو لە ڕۆژنامەی العراقو لە جابەمەنیەکانی دەزگای ڕۆشنبیری وبلاوکردنەوەی کوردی بلاو کردۆتەوە حەز دەکەم بەم بۆنەیەوە ئەوە ئاشکرا بکەم کە شلنازی بەوە دەکەم کە کۆمەلەی ڕۆشنبیری کوردی پێش چەند سالێك بەیەکێك لە ئەندامەکانی هەلی بژاردوم هەروەها حەز دەکەم ئەوە بلێم هەندێ لە ئەدیبە کوردەکانم ناسیوە کە لە سوریاو تورکیاو ئێرانو ئەرمینیا دەژین ، ئەویش لە کاتی گەشتەکانم بۆ ئەوروپا یاخود کاتێك سەرم لەو ولاتانە دەدا بەلام لە پال ئەمەشدا هەست دەکەم کەم تەرخەمێکی زۆرم کردوە چونکە چاوم بە داهێنەرەکانی ئەدەبی کوردی نەکەوتوە ئەمەش لەوانەیە بگەڕێتەوە بۆ هۆی بێ‌هێزی و کەمی جولانەوەی وەرگێران لە زمانی کوردیەوە بۆ زمانی عەرەبی وزمانەکانی تر ، ئومێدێکی گەورەم بەپاشە ڕۆژدا هەیە کە ئاسۆیەکی نوێ بۆ هاریکاریەکی بەرداوردا هێنەرانە دەکاتەوە لە پێناوی گەشەندن و پێشخستنی ئەدەبی کوردیدا.

نووسینی ذکریات محمد حسن

قەوانەکانی مەلاکەریم «پاشماوە»

ئەم دوو تاکەمان بینی کە لە بەیتی ئەو گۆرانییە بچن: (سەرا بستان خەرابستانە ئیمرۆ . بەهاری عەیشی هەر زستانە ئیمرۆ !) . هەر بۆ ئەو تاکەلەرەکانیش ئەو گۆرانییەمان نووسییەوە .

٦) -

● دیوی یەکەم :

ناوی گۆرانیی نووسراوە (قطر سنە = قەتاری سنە « کە دەلێ .. » ئای گیانە شەرت بێ تا دەمرم کەسم مەیلت زیاد کەم.زیبدەم ومدیدەی نازدارت بالام بە بالات شادکەم « هتد..»؟) . ژمارەی دیوی قەوانەکەش :

● دیوی دووەم :

ناوی گۆرانیی نووسراوە (غزامە = غەزێمێ « کە دەلێ .. » دەچمە وولاتی شنۆیە .. کسبی سالم بۆ تویە . خانم بێنە ماچت‌کەم . باریکی جاو هەلۆیە « هتد .. »). ژمارەی دیوی قەوانەکەش : ب/ ٩٢.٨٦ .

قەوانەکانی کۆمپانیای (ئەبو کەلب = هس ماسترس ڤۆیس : (١٩) .

١) -

● دیوی یەکەم : ناوی گۆرانیی نووسراوە (کبری (مقام) « کە دەلێ .. » ئای دەمەکەت بێنە بینێ ناو دەمم . دەبلاسکین بێدلەی دەمم . دەباسا کین بێدلەی پڕ غەمم « هتد .. »؟) . ژمارەی دیوی قەوانەکەش : (٢٤٩ ئۆ ئم دی ١١٠٠٧ ئن)

● دیوی دووەم :

ناوی گۆرانیی نووسراوە (شرقی نەشید = کە دەلێن ئەمرۆ دەشتو کێو شینە چەندە مەلبەندی ئێمە شیرینە) ژمارەی دیوی قەوانەکەش : (٢٥٢دی ، ئم ، ١١٠٠٧ ئن)

● تێبینی (١) :

شیعری ئەو مەقامەمان پێ نەنووسرایەوە نازانین هی کێیە ؟

● تێبینی (٢) :

شەرقی نەشید ئاوازێکی تورکیە . شیعرەکەش هی حاجی تۆفیقی پیرەمێردە . بنووارە : پیرە مێردی نەمر- نووسینی محەمەد ڕەسوول (هاوار) چاپخانەی (العانی) بەغدا - ١٩٧٠ . ل : ٣٥٥.

● تێبینی (٣) :

ئەم قەوانەو ئەمی ئایندە باکی تۆمارکراوەکان لە لای شکابوون بەلام نووسخەی دوکانداریکی شریت فرۆشتن لە سلێمانیدا دەستمان کەوتووە .

٢) -

● دیوی یەکەم :

ناوی گۆرانیی نووسراوە (تصنیف اگر باران = دایم دلەکەم پڕ لە غەمە . ناهێلێ ماچ بکەین ئەو دەمە . ئەی خودا لەم ئاگر بارانە «هتد..») ژمارەی دیوی قەوانەکەش : (٢٥٠دی ، ئم / ١٠٠٠١ ئن)

● دیوی دووەم :

ناوی گۆرانیی نووسراوە (شعری وفائی =؟) ژمارەی دیوی قەوانەکەش : (٢٥١ دی ، ئم ، ئۆ / ١٠٠٠١ ئن)

● تێبینی (١) :

شعرەکەی گۆرانیی دیوی دووەم گوایا هی وەفاییە ، چەند بە دیوانەکەیدا گەڕاین شتێکمان نەهاتە بەرچاو کە لە بەیتێکی ئەو گۆرانییە بچێ . ؟ نازانین ئێمە هەلەین یان چی ؟ (٢٠

پەراوێزەکان

(١٥) = چەند کەسێکی‌تر ئەم گۆرانییە دەگێڕنەوە ، وەك : عەلی مەردان حەسەن زیرەك . محەمەدی ماملێ .

(١٦) = ساغبووەوە کە ڕەشوول « ٤ » گۆرانیی لەگەل گوتووە .

(١٧) = گۆرانیی‌بێژی‌تر گێڕاویانەتەوە وەکو تایەر تۆفیق .

(١٨) = عەلی مەردان‌هەمان گۆرانیی هەیە کە لەلای کومپانیای « سۆقسۆ » تۆماری کردووە . ئەم گۆرانییەش لەلامان هەیە .

(١٩) = کومپانیاکە ئینگلیزیە . ناوی مەلاکەریم هەر بەئینگلیزی نووسراوە : ملا عبدالکریم . بێشکەشکەر دەنگی تۆمار نەکراوە . لەلای ئەم کومپانیایە دوو شتی‌تر سەرنج ڕادەکێشێ :

یەکەم : نووسینی ئینگلیزی کە ئەم قەوانە کوردییە .

دووەم : نووسینی ئینگلیزی کە « تاقمی مۆسیقە »ی لەگەلە ، نیشانەی تایبەتیی ئەم قەوانە : سەگێکە لەبەردەم سنووقێکی قەواندا .

(٢٠) = ئەم دوو قەوانەی مەلا کەریم بە باوەڕی ئێمە لە دەمەو نێوەندیی سالی ١٩٣٠دا تۆمار کراوە ، بەوە کە کومپانیای ناوبراو لەو سەردەمەدا سەری هەلداوە ؟ دووا سەرنج : ئێمە نەمان بەرزاوە دەقیقەکانی هەر گۆرانیی هەیە کە لەلای دەستنیشان بکەین کە ئەوەش هەر پێویستە . بەلام دەشلێین کە خۆیان دەدەن لە ٩٠ دەقیقەیە !

تەواو

لە پێناوی « پاشماوە »

ئالا عبدالفتاح

- بەراستی هەستی من بەرامبەر بەم تیپە ئەوەبە کە دەزانم تیپی مۆسیقای سلێمانی بووە بە مۆمێکی پرشنگدار کە خۆی دەسوتێنێ لە پێناوی هەموو هونەرمەندێکی پێشکەوتوو داو دەیەوێ بیگەیە نێ ، بە ڕاستی ئێمەش ئەبێ خزمەتی گەلی کوردمان بکەین کە هەرچی پێویستی‌یەك هەیە کە ڕووی هونەریەوە . ئەنجا ڕووم کردە کچەکانی تیپەکە :

هەستی خۆی بەرامبەر بەم ڕۆژە ، ڕۆژی مۆسیقای جیهانی دەر بڕی :

-بە نیسبەت ئەم ئاهەنگە زۆر پێخۆشحالم کە لەم ئاهەنگەدا سەرکەوتوو بین . خوزگە هەمو کات هەر بەردەوام ئەبوین‌لە خزمەت کردنی مۆسیقای میللەتی کورد ، هیوا دارم سالێکی کەش لەم کاتەدا بەشداری بکەین لەم ئاهەنگە پیرۆزەدا .

سمیرە محمد علی

Institut Kurde de Paris

به بۆنەی سالی جیهانی منالانەوه ، کۆمەلی هونەرو ویژەی کوردی له هەولیر، میهرەجانیکی هونەری گەورەی سازکرد کە ماوەی سێ رۆژی خایاند و میهرەجانەکە لەژێر دروشمی (منالانی گەلەکەمان لە کوردستان گۆرانی بۆ ژیان و شادی و پاشەرۆژی رووناك دەلێن ، لەسایەی شۆڕشداو بە سەرکردایەتی سەرۆکی تێکۆشەر صدام حسین) کرایەوەو لە ٣٠-٩ وەبۆ ٢-١٠-١٩٧٩ی خایاند •

له میهرەجانی سالی منالانی جیهانیدا

منالانی کوردستان گۆرانی بۆ شۆڕش و شادی وپاشە رۆژی رووناك دەلێن

دوو پیشانگای وینەی دەستکردی منالان

رۆژی یەکەمی میهرەجانەکە کە لەلایەن بەرێز جێگری ئەمینداری رۆشنبیری و لاوان مینان پولص‌ەوه کرایەوه کە لە رۆژی ٣٠ی ئەیلولدا بوو دوو پیشانگای وینەی دەستکردی منالانی کردەوه ، کۆمەلی هونەرو ویژەی کوردی لە هەولیر سازی کردبوون ، یەکەمیان تابلۆی دەستکردی شەش منالی تیا پیشاندرا کە لە گرەوی وینەی دەستکردی منالاندا هەلبژێردرا بوون ، پیشانگای دووەم پیشانگای تایبەتی منالی هونەرمەند هەلگورد جندیانی بوو ، ئەمانەتی گشتی رۆشنبیری و لاوان پەنجا دیناری بەخشی بەمنالی هونەرمەندی ناوبراوو ژمارەیەکی زۆر لەهونەر دۆستان و هاوولاتیانی شاری هەولیر ئەم دووپیشانگایەیان بینی •

هەر لە چوار چێوەی ئەو میهرەجانەدا ئێوارەی ئەو رۆژە رۆژنامەنووس و نووسەری ناسراو محمود زامدار لە کۆڕێکی رۆشنبیری فراواندا باسێکی بەناونیشانی (پرۆژەیەکی بیلۆگرافیایی بۆ ئەدەبی منالانی کورد) پێشکەش کردو کۆڕەکە کاك سعداللە پەرۆش بەرێوەی دەبردو ژمارەیەکی زۆر لە هاوولاتیان لەم کۆڕەدا ئامادەبوون و گفتوگۆیەکی فراوان دەربارەی ئەدەبی منالان و پێویستی بایەخ پێدانی کرا .

ئاهەنگی گۆرانی و مۆسیقا

ئێوارانی ١و٢-١٠-١٩٧٩ میهرجانە کە تەرخان کرا بۆ ئاهەنگی گۆرانی و مۆسیقای منالان ، لەگێرانی ئەم ئاهەنگەدا تیپی مۆسیقای کۆمەل و کۆرسی منالانی هەولیر ئامادەبوون ، ئەوەی شایانی باسە سەرپەرشتکارانی میهرەجانە مەرجیان دانابوو کە تا لەهولەکەدا منداڵ جێگای ببێتەوه گەورە دانانیشێ ئەمەش بۆ ئەوەی زۆرترین منال بتوانن بەم ئاهەنگ و میهرەجانە شادببن.

لە سەرەتای دەست پێ کردنی ئاهەنگەکاندا کاك عبدالوهاب تالەبانی سکرتیری رۆشنبیری کۆمەلی هونەروویژە وتاری دەستەی ئامادەکردنی میهرەجانەکەی خوێندەوه ، کە باسی سالی منالانی کردو پێویستی بایەخدان بە بەهرەی لێهاتوی منالانی کوردستان و دەستی کێشا بۆ ئەو دەستکەوتە پەروەردەیی و گوزەرانە باشەی لەسایەی شۆڕشدا بۆ منالانی ولاتەکەمان بەمەدی هاتوون ، دوایی ئاهونگەکان ، بە ئاوازی موسیقای رەنگین بەدەست و پەنجەی ناسکی منالان و دەنگی بەسۆزی هەست بزوێنی ئەوان دیسان تابلۆیەکی بانتۆمیم بۆ منالان لەلایەن هونەرمەندان شێرزاد ئیلیس و قاسم عزیزەوه پێشکەش کرا ماوەی دوو ئێوارە منالانی هەولێرو بەلکو خێزانەکان تیکڕا لەگەل جگەرگۆشەکانیاندا ، بە شادی و هیوای بەهێز بە پاشەرۆژ بەشداری منالانی بەهرەمەندو لێهاتوی ئەو میهرەجانەیان کردو هەموو دلخۆش و کامەران و شاد بوون .

یارمەتی و پاداشت :

لە ئاهەنگەکانی گۆرانی و موسیقادا ، مامۆستا عبدالغفار الصائغ ئەمینداری گشتی رۆشنبیری و لاوان (٦٥٠) دیناری پاداشتی پێشکەش بە کۆمەلی هونەرو ویژەی کوردی هەولیر کرد وەك هاندان و پشتگیری بۆ ئەوەی کۆمەل بتوانی چالاکیەکانی زیاتر بەرفراوان بکا ، هەروەها سەد دیناری پێشکەش کرد بە هونەرمەند زرار احمدو هەریەکی لەو منالانەی لە ئاهەنگی گۆرانی و مۆسیقادا بەشداربوون (٢٥) دیناریان پێ بەخشرا .

بە سەرپەرشتی هونەرمەندی ناسراو وریا احمدو تیپی مۆسیقای منالانی رەواندوز بەسەرپەرشتی هونەرمەند زرار احمدو پینج منالی هونەرمەند بەشداریان کرد .

ئێوارەی یەکەم لە هولی ابن مستوفی جەماوەرێکی زۆرو ژمارەیەك لەکاربەدەستانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان

هەرجارەی نووسینێك

هاوکاری «دوالاپەرە» :
لەم ژمارەیەوه ، گۆشەی «هەرجارەی نووسینێك» دێتەوه کایەوه ، هەر هەفتەی ، نووسەرێك لە نووسەرانی «هاوکاری» یان نووسەرانی تر ، بۆیان‌هەیە بە بەرهەمیان بەشداریمان بکەن و .. چاوەرێین •

پێشنیارێك بۆ دەستەی بەرێوەبەری نوێی یەکیتی نووسەرانی کورد

● دیداری یەکەمی چیرۆکی کوردی ، یەکێك بوو لەو کارە گەورانەی دەستەی بەرێوەبەری پێشوی یەکیتی نووسەرانی کورد بەجێی‌هێنا ، ئەگەر باس و خواسی ناو نووسەرو رۆشنبیرەکان ، دەربارەی « کێشەی چیرۆکی کوردی » یەکێك بوو لەو هۆیانەی ، هانی ئەوەیدا بیر لە ساز کردنی ئەو دیدارە بکرێتەوه ، بۆ ئەوەی بە کۆمەل و بەگیانی مەسئولیەتەوه ، لەم لایەنە گرنگەی‌ئەدەبەکەمان بدوێین و دوایش ئەنجامی بماش بدات بەدەستەوه ، ئەوا قسەو باس دەربارەی شیعری نوێ و گیروگرفتەکانی ، ئاسۆو پاشەرۆژی ئەمیش دیسان پێویستی بە دیداریکی واهەیە کە بەهەمان گیانی مەسئولیەتی بەکۆمەلەوه ، لێکولینەوەی لەسەر بکرێ ، جا پێشنیار دەکەین بۆ سازکردنی « دیداری شیعری لاوان » بۆ لێکولینەوەو قسەکردن لەسەر ئەوەی شیعری کوردیمان لەسەرەتای سالی حەفتاوە بەخۆیەوە دیوەو گەیشتۆتە کوێ و بەرەو کوێ دەروا ...؟

● خۆزگە ، بەوردی و ئەرادەی مەسئولیەتی مەوزوعیدا سەرنجی ئەم پێشنیارە دەدراو ... چاوەرێین •

- بەهرە -

تروسکەی ناسکە نیگایەك

سوك ..سوك پێلۆی چاوەکانی بۆ کردەوه .. تەزویەکی گەرمی بە هەموو گیانیا هێنا .. وشە ناسکەکان بە دەم پێلۆی چاوەیەوه قورس بوبون ..بەو هەزار دەردی سەری‌یە ، فێنکی زەوزەحەزیکی تی گەیی .. ئەوەندەی نەما باڵ بگرێ ،یەکەم جارەڕویەکی بەو شێوە جوان‌تەمەنی ئازاری ناکاتە جگەرەیەك و بەرگری دەنکە شخارتەیەکی نەدا ، تەکانی بۆ پاسێکی بجوکدا ..شوشەی دلێکی گەورەی وردو خاش کرد : پاسەکە بێ ئەو ..ئەفەرەکانی بە بەردەمیدا فڕاند .. لە تەمێکی بێ ئۆقرەیدا شارەکەی ون‌کرد ، دیسان چاوەکانی نێبرێیەوه ، خەندەیەکی وەك خۆی جوان ! لێوەکانی لێك ترازان .زۆرتر ..دەستەسرەکەی لە دەستا پروان‌وشەی نامۆیان لە نێوان ئەو خەلکە زۆرەوه بۆ یەکتر لە شەقەی بالی دەدا .. لە دوو دلدابارانی چارەنوسێکی سەیر ریکەوتێکی پیرۆزی‌هێنایە زیان و پێکەنین .. لە یەکترنزیك بونەوه ! ئەوەندەی‌تر شلەژا ئارەقەی پەشۆکاوی ، بەنیانی لەرزۆکیا چۆڕەی دەکرد ، لە پڕ دەسەتە سپی خربنەکەی بۆ دەستی هێنا ، لە خۆشیدا ڕاچەنی ..پێنەسەری برا بچکۆلەکەی کەوتۆتە سەر مەچەکی و. زۆر بە هێواشی دەستە سربوەکەی لە ژێر سەری دەرهێنا ..

چنار ئەحمەد

شتێکی سەر دەریا بابێت و بیبا ... ئەبێ بچەقێ ..؟!!

دیدەنیەکی هونەری لەگەل هونەرمەند هیوا محمد عمر

یاسمین بەرزنجەیی

ئەو هیوایەشم کە بتوانم بەش بە حالی خۆم خزمەتی هونەری کوردی بکەم . . . لەگەل هونەر هەست دەکەم کە لە ناخی میللەتەکەمدا دەژیم و دەتوانم ئێش و ئازارو خۆشیی ئەم میللەتە بزانم .

ـ لە چ پێشانگایەك بەشداریت کردووه ؟

ـ لە جموجۆلەکانی قوتابخانەکانی هەولیر لە سالی ١٩٧٦ تاکو ئێستا من بەشداریم تیا هەبووه ...لە پێشانگاکانی هەریمایەتی ئەوەی لە بەغدا سازدەکرا بەشداریم هەبووەو چوار خەلاتیشم وەرگرتووه ... هەروەها لە پێشانگای نقابەی هونەرمەندانی هەولێرو سلێمانی بە شەشش تابلۆ بەشداریم کرد بوو . سالی ١٩٧٨ پێشانگای یەکەمی تایبەتی خۆمم کرد

ـ دوا قسەت ؟

و- هونەرمەند نەبێتە

حەزدەکەم کە دەرفەتێکی وام بۆ رێك بکەوێ و بتوانم هونەرەکەم بەرەوپێش بەرم..

ـ سرات لە چ قوتابخانەیەکی هونەری‌یە؟

ـ ئەکادیمی یە پلەی یەکەم ... چونکە من لەو بروایەدام کە هەر ئەم هونەرە ...هونەری ریالیزم ئەتوانێ هەستی مرۆڤ بە راشی‌دەربرێ .

ـ لە هونەرمەندانی جیهان و کوردو عەرەب رات لە کام هونەرمەندە ؟

ـ لە هونەرمەندانی کورد رام لە هونەرمەند دارا محمد علی یە چونکە بەراستی تابلۆکانی هەمووی لە ناخی میللەتەکەمان هەلقولاوه ... لە هونەرمەندانی جیهانیشش رام لە « رامبرانت»ە و لە هونەرمەندە عەرەبەکانیش رام لە مامۆستا (فایق حسن)ە بەتایبەتی تابلۆ ئەکادیمی‌یەکانی .

ـ قوتابخانە هونەری‌یەکەت لە کوێ بوو ؟

ـ سروشت و کۆمەل باشترین قوتابخانەی من بوو ... هەر لەگەلیان هەستم دەکرد کە پەیوەندی‌یێکی توندم لەگەل هونەر هەیه ..

ـ نیازت هەیە دوی‌ئامادەیی مامۆستایان هونەر بخوێنی ؟

ـ بەراستی من زۆر کە تابلۆکە یم بینی..هەستم بەکارتێ کردنی شێوازی (رێبرانت)م کرد لە بەکارهێنانی رەنگ و دابەشکردنی تاریك و روونی بەسەر تابلۆکەدا لەگەل ئەوەش‌دا هەستم بە جۆرە ودستانێك کرد تێیدا هەرچەندە لە هەلبژاردنی رەنگە گەرمەکان و لە بەکارهێنانی مۆدێل سەرکەوتووه لەگەل ئەمەدا نەیتوانیوه کەسایەتی خۆی بسەپێنێ و بەتەواوی دیاربخا بەو پەرێ خۆ بەستنەوەو سل‌کردنەوەوه رەنگەکانی داناوەو . سەربەستیی نەداوتە پەرە موچەکەی بۆ ئەوەی جێگای وەشاندنەکانی لەسەر تابلۆکە دیاربێت . . لەگەل ئەمەشدا ئەگەر بەم گیانە هونەری‌یەو خوێن‌گەرمی‌یە بەردەوام‌بێت لە وێنە کێشاندا ئەوا رۆژێکی پرشنگدار چاوەڕوانی دەکات.

ـ هونەر ...چ مانایێك ئەداتە ژیانت ؟

ـ بێ‌گومان هونەر خۆشترین بەش لەژیانم داگیردەکات

✱✱ چاپکراوی نوێ ✱

رۆشنبیری نوێ

ژمارە ٧٦ی گۆڤاری رۆشنبیری نوێ لەم دوایەدا دەرچووەو چەندان باس و بابەتی رۆشنبیری و ئەدەبی زانستی و کۆمەلایەتی تیا بلاوکراوەتەوەو ژمارەیەکی زۆر لەنووسەرو رۆشنبیرەکان بەشداریان تیا کردووه .

شیعر هەلویستە

لەنووسینی حەمە سەعید حسن بەو ناونیشانەی سەرەوه لێکولینەوەیەکی ئەدەبی دەرچوه کە دەربارەی گازیوەی شێرکۆ بێکەسی شاعیر نووسیویەتی و لێکولینەوەکە لە نامیلکەیەکی (٤٤)لاپەرەییدایە ئەمەش دووەمین بەرهەمی رەخنەی نووسەرە بەم شێوەیە دەرچوون .

رستێك زەنگیانەی ئاوی

کۆمەلە چیرۆکێکی چیروك نووس «محمد فریق حسن» ە کە بریتی‌یە لە پێنج کورتە چیرۆك و لە ٤٨ لاپەرەی قەوارە بچوکدا ، ئەوەی شایانی باسە بەرهەمی یەکەمی چاپکراوی چیرۆك نووس بریتی بوو لە کۆمەلە چیرۆکێکی تر بەناوی (سێبەری ئەسپەشێ) وە دەرچوو .

نووسەری کورد

گۆڤاری یەکیتی نووسەرانی کورد

ژمارە ١و٢ی خولی دووەمی گۆڤاری نووسەری کورد گۆڤاری یەکیتی نووسەرانی کورد دەرچوون لەم دوو ژمارەیەدا ، چەندان بەرهەمی ئەدەبی و رۆشنبیری بلاوکراونەتەوه لەگەل دەنگ و باس و چالاکیەکانی یەکیتی نووسەرانی کورددا هەر لە دەستەی بەرێوەبەری مەرکەزەوه تا لقەکانی و لیژنەکانی سەر بە دەستەکانی بەرێوەبەرایەتی بەتایبەتی چالاکیەکانی رۆشنبیری ،

چیرۆك بۆ منالان

پێلاوەکانی گۆران

باوکی گۆران و ئاشتی سەرو جوت پێلاویان بۆ منالەکانیان کڕی ...

گۆران لەبەر ئەوەی پارەکانی گیرخانی وەکو خۆی بمێنێتەوه هەموو رۆژێ بەپێ دەڕۆیشت بۆ قوتابخانە .. ، بەلام ئاشتی ئەم کارەی بەلاوه چاك نەبو بۆیە بەپاس هات و جۆی قوتابخانەی دەکرد . .

ئەوەندەی نەبرد رۆژێکیان گۆران بەدەم گریانەوه خۆی کرد بە قوتابخانەداوهاوڕێکانی دەوریان گرت و ئاشتی لێی‌پرسی :

ئەوە گۆران بۆچی دەگریت؟
گۆران لە وەلامدا وتی:
پێلاوەکانم ئەوەندە نابێ باوکم بۆی کڕیوم بەلام ئەوەتا شەقیان بردوەو دڕاون . .!

ئاشتی تەماشای پێلاوەکانی خۆی کردو بینی هێشتا وەکو خۆیەتی پێکەنی و پێی‌وت:
گۆران تۆ بۆ مەڕێك بزنێکت لەکیس خۆتدا ! لەبەر ئەوەی پارەی پاسەکەشت بخەیتە سەر رۆژانەکەت هەموو رۆژێ بەناو قوڕو چلپاوی کۆلان و شەقامەکاندا هات و جۆی مالەوەو قوتابخانەت دەکرد هەتا بوە هۆی دڕاندنی پێلاوەکانت ..! ئێستاش چاکتر وایە چیت کۆکردەتەوه برۆیت بیدەیت بە پینەچی‌یەك هەتا پێلاوەکانت بۆ بدورێتەوه بەمەرجێ لەمەودواش ئەوەندە گیرفان قوول نەبیت .

خەرباجاف

جیهانی منالان

شیعر بۆ منالان

محمد حمە باقی

سوپاس بۆ مامۆستا

مامۆستاکانمان چاکن
رووناکبیرو دلپاکن
هەموو چەشنی ئاوێنە
دل و دەستیان خاوێنە
وەك جگەر گۆشەی خۆیان
ئەڕوانن بۆ هەموومان
بەقسەی جوان و شیرین
بەخوێندن و بەنووسین
هەولمان لەگەل ئەدەن
زانیستیمان فێر ئەکەن
فێرمان ئەکەن راستگۆ بین
هوشیارو لەسەرخۆبین
ئیمەش هەموو قوتابیان
گولی بەخەی نیشتمان
خۆشەویستی مامۆستا
هەلئەگرین لەناو هەستا .
هەتا ئەو رۆژەی ئەمرین
رێزی مامۆستا ئەگرین

ئەنجامەکانی :

لە ئەنجامی خۆبەختدا ئەم دوو مندالە پاداشتی جیهانی منالانیان بەرکەوت :

● خسرەو پیربال لە هەولیر ، کۆلانی زێڕینگران
● هاژە صلاح عبداللە - سلێمانی گەرەکی کانیسکان ژمارەی خانو ٢٠/ ١٥٥ .

چاوەرێی پاداشتەکانتان‌بن و پیرۆبا یتان لێ‌دەکەین •

ئەنجامی گرەوەکانی [جیهانی منالان]

لەو پرسیارانەی لە سێ ژمارەی رابوردوودا جیهانی منالان بۆ منالە ئازیزەکانی بلاو کردبومەوه ، ژمارەیەکی زۆر لە جگەر گۆشەکانمان بەشداری وەلام دانەوەیان کردبوو ، لێرەدا هەر ناوی ئەو منالانە بلاودەکەینەوه کە وەلامەکانیان بەراستی دابوەوه

سالار حمە رشید قوتابخانەی خورمالی سەرەتایی ، بکر محمد امین عبداللە رانیە ، هاژە صلاح عبداللە لە سلیمانی ، نیگار عبدالعزیز لە فەزای کەلار ، عبدالرحمن دارا احمد لە کەلار ، جلیل احمد حسن لە شەقلاوه ، خسرەو پیربال لە هەولیر ، سکالا کمال لەسلیمانی ، عبداللە کریم سعید لە هەولیر ، عادل قادر لە کەرکوك ،علی بکر محمد لە قەلادزی ، ئەردەلان عبداللە لە سلیمانی.

نەهرۆ بێستوون

عادل عبداللە

شەرمین عبداللە

نجاة حسین

مەریوان صباح

نیاز صباح

کاردۆ

داود زا سوق